

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

โดย
นายธนิต แสงกระจ่าง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนศึกษา

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE DEVELOPMENT OF POLICY RECOMMENDATION FOR SUSTAINABLE TOURISM
OF THAILAND**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Doctor of Philosophy Program in Development Education

Department of Education Foundations

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2015

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ” เสนอโดย นายธนิต แสงกระจ่าง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทสนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่่นอารมย์เลิศ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุยง วีระนาวิน

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ไพริน เวชัญญะกุล)

...../...../.....

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่่นอารมย์เลิศ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุยง วีระนาวิน)

...../...../.....

53260915: สาขาวิชาพัฒนศึกษา

คำสำคัญ: ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน / แนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ชนิด แสงกระจ่าง: การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย, อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์: รศ.ดร.ธีรศักดิ์ อุ๋นอารมย์เลิศ และ ผศ.ดร.ลุยง วีระนาวัน. 243 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษา สภาวะการณ์เกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 2) เพื่อศึกษา ผลการดำเนินงาน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนา พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) 3) เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของ ประเทศไทย โดยใช้แนวทางการศึกษานโยบายในเชิงเสนอแนะ และกรอบการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยนำเสนอเนื้อหา สาระเกี่ยวกับนโยบายที่พัฒนาขึ้นจาก 3 ขั้นตอนคือขั้นที่ 1 เป็นการสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนวิธี วิเคราะห์เอกสาร ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ด้วยวิธีการวิจัยพหุเทศกรณี และการวิจัยสำรวจผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวจากกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็น แหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว แล้วจึงนำเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบายที่ได้จาก 2 ขั้นตอนมาสังเคราะห์ขึ้นเป็น ข้อเสนอเชิง นโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ขั้นที่ 3 นำข้อเสนอแนะดังกล่าว มาประเมิน เรื่องความถูกต้อง ความ เหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สามารถจำแนกได้ 6 องค์ประกอบ 2) การดำเนินงาน ของพื้นที่พิเศษฯ ใช้แผนแม่บท 10 ปี ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้และพบปัญหาเชิงโครงสร้าง 8 ข้อ 3) ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย มี 13 ข้อดังนี้ 1) สร้างการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นระบบ มีการติดตามกำกับ ดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีการกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืน สร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัย แก่นักท่องเที่ยว 2) การส่งเสริมและ โฆษณา สินค้าและบริการของชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความยั่งยืน และ สนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชน โดยเน้นการค้าที่เป็นธรรม 3) สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยมี ระบบการจัดการใช้น้ำ มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ และระบบกำจัดน้ำเสีย 4) สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวที่ลดการปล่อยก๊าซเรือน กระจก การอนุรักษ์พลังงาน การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ และมีระบบจัดการขยะ 5) สร้างการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม โดยปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชน และนักท่องเที่ยวให้ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความ เคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว 6) สร้างระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยการ พัฒนาชุมชนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ 7) กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดี ของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจของผู้มาเยือนตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 8) ใช้แนวคิดการพัฒนา การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว 9) เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ให้งดงามตามวัตถุประสงค์หลักของสถานที่ เช่น ศาสนสถาน โบราณสถาน มากกว่าจะเน้นการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพียง อย่างเดียว 10) สร้างให้พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นตลาดกลุ่มเฉพาะ 11) ใช้แนวทางการวิจัยเพื่อศึกษาความ เป็นไปได้ ในการกำหนดพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในลำดับถัดไป 12) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนนโยบาย เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อกระตุ้นการติดต่อสื่อสารและประสานงานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ยั่งยืน 13) สนับสนุนให้สร้างหน่วยงานกิจการเพื่อสังคม เพื่อจัดการกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ของประชาชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2.

53260915 : MAJOR: DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORDS: POLICY RECOMMENDATION FOR SUSTAINABLE TOURISM / SUSTAINABLE TOURISM CONCEPT

THANIT SAENKCRACHANG: THE DEVELOPMENT OF POLICY RECOMMENDATION FOR SUSTAINABLE TOURISM OF THAILAND. THESIS ADVISORS: ASST. PROF. THIRASAK UNAROMLERT, Ph.D., AND ASST. PROF. LUYONG VEERANAVIN, Ph.D. 243 pp.

This thesis has three objectives: 1) to explore conditions about sustainable tourism, 2) to study the results of the development of designated areas for sustainable tourism according to DASTA (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration), which is a public organization, 3) to develop policy recommendations for sustainable tourism of Thailand. The approach used in this study are policy recommendations and a framework on the development of policy recommendations. The thesis is developed from three related steps: first is to gather and analyze documents on the development of sustainable tourism, second is to compare the results of operation in designated areas for sustainable tourism, using multisite case study and mixed methodology to survey impacts arised from tourism (by gathering data from the stakeholders, which are people who live in the tourist sites and from the tourists, then mix the information from these two steps and propose policy recommendations for sustainable tourism), third is to assess those recommendations regarding accuracy, suitability, possibility, and benefits (by distributing questionnaires to stakeholders to confirm the recommendations from key persons).

It is found, as a result of the study, that 1) policy recommendations for sustainable tourism in Thailand can be categorized into 6 elements, 2) policy implementation of designated area for sustainable tourism is carried out by launching a ten-year master plan along with the vision defined in the policy and there are 8 structural-oriented problems, 3) there are 13 policy recommendations for sustainable tourism in Thailand: 1) launching a management system on tourist sites regarding the monitoring of impacts from tourism, the monitoring and inspecting of sustainability standards, and the restoring of security measures for the tourists; 2) promoting and advertising goods and services from communities and the tourist sites' owners in order to support and give sustainability to communities' entrepreneurs with the focus on fair trades; 3) establishing a management system on natural resources and environment regarding water usage, water supply and safety among the tourists and the communities, water quality inspection, and water drainage; 4) establishing a management system on natural resources and environment with the emphasis on reducing green-house effects, energy reservation, public transportation, and waste management; 5) establishing a management system on social and cultural resources by inspiring the communities and the tourists to protect and preserve cultural heritages and to respect intellectual properties of the communities; 6) establishing a supporting system to encourage tourists to be volunteers for community development and for the preservation of cultural heritages and bio-diversity; 7) establishing guidelines on sustainable tourism for tourists to induce proper behaviors and to satisfy visitors; 8) using sustainable tourism as criteria for performance appraisal of the involved tour agencies; 9) emphasizing the development of tourist sites in relevant to its main objective, for instances, religious places, archeologic sites, etc.; 10) deploying designated areas of sustainable tourism for Niche market; 11) doing researches for feasibility studies of the next designated areas for sustainable tourism; 12) supporting community networks on sustainable tourism to encourage communication and cooperation among the involved agencies; 13) supporting the establishment of social enterprises to handle a participation process of the tourist sites' owners and the tourists.

Department of Education Foundations

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature

Academic Year 2015

Thesis Advisors' signature 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วง สมบูรณ์ไปได้ด้วยความเรียบร้อย เพราะความเมตตา และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุณอามย์เลิศ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลุย วีระนาวิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้ คำปรึกษาวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด และขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริ ธรรม ประธานกรรมการ และอาจารย์ ดร.ไพริน เวชัญญะกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือวิจัย และการยืนยันผลการศึกษา รวมถึงขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่องค์การบริหาร การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน) เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสวน ดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง สุพรรณบุรีและผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน ที่สละเวลาอันมีค่าให้ ความอนุเคราะห์ข้อมูล และอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัย ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี รวมถึง เพื่อนนิสิต พัฒนศึกษา รุ่น 2 ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ผู้วิจัยขอขอบคุณ และซาบซึ้งกับมิตรภาพอันดีครั้งนี้อย่างจริงใจ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ สุขวิรัช และ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ โกศล โรจนพันธุ์ จากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ทำให้ผู้วิจัยระลึกและ ซาบซึ้งกับคำว่า “เป็นศิษย์มีครู” อยู่เสมอ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภา พรธนะ อมตะเดชะ ที่ได้ให้โอกาสและสอบถามด้วยความห่วงใยตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณ คุณแม่ จำเนียร แสงกระจ่าง ที่มี ความเมตตา กรุณาให้ทุนทรัพย์ กำลังใจ และสอบถาม ถึงความก้าวหน้าของการศึกษาอย่างห่วงใย ใส่ใจเสมอมา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปีการศึกษา 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	10
สถานะแนวคิดและตัวชี้วัดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในปัจจุบัน.....	11
เกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของโลก.....	15
กรณีศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในต่างประเทศ.....	17
รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.....	20
สถานการณ์ปัจจุบันของแผนและนโยบายการท่องเที่ยวประเทศไทย.....	25
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ.....	29
แนวทางในการศึกษานโยบายสาธารณะ.....	29
การวิเคราะห์นโยบายในกระบวนการนโยบาย.....	31
ความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายนโยบาย.....	34
กรอบการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย.....	35
การวิจัยพหุเทศะกรณี(Multi-site Case Study).....	36
ตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้วิธีวิจัยพหุเทศะกรณีศึกษา.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	46
	ขั้นที่ 1 เป็นการสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.....	47
	กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	47
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
	การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล.....	48
	ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเปรียบเทียบ	48
	ผลการดำเนินงานด้วยวิธีการวิจัยพหุเทศะกรณี	
	การเลือกพื้นที่ในการวิจัย.....	48
	วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ.....	51
	วิธีวิจัยเชิงปริมาณ.....	55
	ขั้นที่ 3 การสังเคราะห์ การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่	61
	ยั่งยืนของประเทศไทย.....	
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
	การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล.....	61
	ขั้นที่ 4 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายฯ เรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม	62
	ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จากผู้เชี่ยวชาญ	
	ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวสำหรับการรับรองผลการวิจัย.....	62
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
	การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล.....	64
4	ผลการศึกษา.....	66
	การสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	66
	การนำแนวความคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ ของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว	
	อย่างยั่งยืน	79
	พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร	85
	อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย.....	85
	อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	86

บทที่	หน้า
พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง	99
พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	114
ข้อค้นพบเรื่องข้อสรุปรวม ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่ และเอกลักษณ์เฉพาะ พื้นที่ของผลการดำเนินงานในพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	123
ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเรื่องผลการดำเนินงาน ของ อพท.....	131
ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม ตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	137
5 การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย	156
กรอบแนวทางการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย	157
การพัฒนาศรีพื้นฐาน	157
การสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	163
การประเมินเพื่อยืนยันผลข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	171
6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	179
สรุปผลการวิจัย.....	180
อภิปรายผล	191
ข้อเสนอแนะ.....	199
รายการอ้างอิง.....	201
ภาคผนวก.....	208
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	209
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	226
ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบประเมินรับรอง และยืนยันผลการวิจัย...	228
ภาคผนวก ง หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	230
ภาคผนวก จ ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแบบสอบถาม	236
ประวัติผู้วิจัย.....	243

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการนำไปใช้อ้างอิง	75
2	การสังเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	78
3	การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	125
4	สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่พิเศษฯ.....	137
5	การดำเนินงานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (ประชาชนในพื้นที่พิเศษฯ).....	143
6	สถานภาพส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ.....	149
7	การดำเนินงานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (นักท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ).....	152
8	ค่าคะแนนการประเมินยืนยันผลข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	175

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ (leisure) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเคลื่อนย้ายทางพื้นที่ ซึ่งแตกต่างจากการเคลื่อนย้ายทางพื้นที่อื่น ๆ ในอดีตที่ถูกกระตุ้นด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ การค้า การเมือง ประชากรและครอบครัว รวมไปถึงการจาริกแสวงบุญตามความเชื่อทางศาสนาและประเพณี และมีจำนวนประชากรเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเคลื่อนย้ายทางพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวขึ้นถึง 451 ล้านคนในช่วงฤดูร้อนของปี พ.ศ. 2553 และจากข้อมูลชุดเดียวกันรายงานว่า มีประเทศร้อยละ 83 (106 ประเทศจาก 127 ประเทศ) มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และหนึ่งในสามยังเป็นการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวเป็นสองเท่าอีกด้วย มีเพียงร้อยละ 17 (21 ประเทศ จาก 127 ประเทศ) เท่านั้นที่รายงานว่าจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง จากภาพรวมจะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ในช่วงเดือน มกราคม - เมษายน ของปี พ.ศ. 2553 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันในปี พ.ศ. 2552 (UNWTO, 2012: 1) ซึ่งจากสถิติดังกล่าวทำให้นักท่องเที่ยวทั่วโลกปรับสูงขึ้นถึงระดับ 1 พันล้านคน เป็นปีแรกและรักษาระดับติดต่อกันจนเพิ่มสูงขึ้นถึง 1,138 คนในปี พ.ศ. 2557 เป็นสถิติที่เพิ่มสูงขึ้นจากปี พ.ศ. 2556 ร้อยละ 4.7 และองค์การการท่องเที่ยวโลกยังทำนายว่าจะมีอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2558 ในระดับร้อยละ 3-4 จากเศรษฐกิจโลกที่ฟื้นตัว (UNWTO, 2015: 1)

จากข้อมูลดังกล่าวนอกจากแสดงถึงการเจริญเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวแล้วยังแสดงนัยยะการเจริญเติบโตของรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างแนบแน่นกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทาง (destination) ซึ่งเมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วจะเห็นว่าเมื่อการท่องเที่ยวคือการปรากฏการณ์ทางสังคม ที่เกิดการเคลื่อนย้ายทางพื้นที่ของผู้คนภายในและระหว่างประเทศ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจแล้ว การท่องเที่ยวยังเป็นพลังทางสังคมที่ส่งอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ของทั้งประเทศต้นทางของนักท่องเที่ยว (ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว) และประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทาง (ส่วนใหญ่เป็นประเทศกำลังพัฒนา) ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวถูกส่งเสริมในหมู่มชนชั้นกลางยุคใหม่ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เพื่อมีโอกาสได้พบกับการผจญภัยที่แปลกใหม่ และยังช่วยสงวนรักษาไว้ซึ่งความสวยงามของภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ รวมถึงก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ทางด้านวัฒนธรรมของมนุษยชาติทุกหมู่เหล่า ขณะเดียวกันประเทศกำลังพัฒนาได้ฉวยโอกาสนี้ ประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว

เพื่อเป็นแหล่งของเงินรายได้เพื่อมาพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างความมั่งคั่งให้แก่ประเทศ (ชูศักดิ์ วิทยาก็ค, 2554: 1-2)

ประเทศไทย ได้ใช้ยุทธศาสตร์ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจนำ มาตลอดระยะเวลากว่า 3 ทศวรรษโดยการดำเนินนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ทาง เศรษฐกิจของประเทศ นับตั้งแต่แผนการพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับแรกในปี พ.ศ. 2519 ทำให้ การท่องเที่ยวไทยสร้างรายได้สูงเป็นอันดับหนึ่งในภาคบริการอย่างต่อเนื่องโดยขนาดของธุรกิจการ ท่องเที่ยวในปัจจุบัน ประเทศไทยสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับ ประเทศในกลุ่มอาเซียน หรือคิดเป็นร้อยละ 9 ของ GDP นำมาซึ่งแหล่งงานมากกว่า 1.9 ล้านตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 5 ของตำแหน่งงานทั้งหมด ผลของการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ทำให้ ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการมาก เป็นอันดับสองในภูมิภาค (รองจากประเทศ มาเลเซีย) ซึ่งถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นไปตามประมาณการแล้ว จะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึง 20 ล้านคนในปี พ.ศ. 2556 (ททท., 2554) รวมไปถึง การแถลงนโยบายของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ต่อ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ว่าจะ"เร่งผลักดันรายได้จากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 2 เท่าในเวลา 5 ปี" ซึ่ง จากสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า เมื่อปี พ.ศ.2553 ที่ผ่านมามีประเทศไทยมี นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว 15.9 ล้านคน สร้างรายได้ 592,794.09 ล้านบาท และเป้าหมายเดิมของปี พ.ศ. 2554 คือจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ 18-18.3 ล้านคน ประมาณการ รายได้ไว้ที่ 700,000 ล้านบาท ทำให้เกิดการตั้งเป้าตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวใหม่ โดยกำหนดไว้ที่ 19 ล้านคน เพิ่มรายได้เป็น 900,000 ล้านบาท จากตัวเลขดังกล่าวทำให้ตัวเลขประมาณการ รายได้ จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2558 อยู่ที่ 1.8-2 ล้านล้านบาท (จารุพันธ์ จิระชนิรมย์, 2554 : 6) ซึ่งใน ปี 2556 ที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัว แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติยังเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยเพิ่มขึ้น สร้างสถิติสูงสุดด้วยจำนวน 26.5 ล้านคน สร้างรายได้เพิ่มกว่า 10.8 % ของ GDP (วสิน โรจน์ารุณ, 2558) ซึ่งมีตัวเลขที่สูงเกินกว่าตัวเลขประมาณการในปี พ.ศ. 2554 ล่าสุดจากการรายงานผลงานใน ไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2558 ของ นางกอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬา ได้กำหนดนโยบายในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวไว้สูงถึง 28.8 ล้าน และจะ สร้างรายได้กว่า 2.2 ล้านล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) จากข้อมูลข้างต้นจะเห็น ถึงพัฒนาการอย่างก้าวกระโดดของจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งแน่นอนว่า ย่อมสร้างผลกระทบที่เกิดจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างเป็นเงาตามตัว

ผลของความพยายามที่จะเร่งการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจชาติด้วยอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ทำให้เกิดผลกระทบตามมามากมาย เพราะขนาดของการพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยที่ ไม่เหมาะสมกับการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ในหลายมิติ สังคมไม่สามารถปรับตัวได้กับ กระแสรุกคืบของการท่องเที่ยว ประกอบกับกระแสการพัฒนาของโลกเกิด กระแสท้องถิ่นนิยม (localism) ขึ้นมาต่อต้าน การพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลักที่ไหลบ่ามาทับ กระบวนการ โลกาภิวัตน์ ทำให้รัฐเริ่มทบทวนและปรับเปลี่ยนแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จากเดิมที่เน้นเศรษฐกิจกระแสหลักมาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกับผลักดันแนวคิดประชาสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ตลอดจนฟื้นฟูธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งกระแสดังกล่าวส่งผลต่อ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนการท่องเที่ยวไปสู่แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ดังนั้นจากปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมวลชน (mass tourism) และการเปลี่ยนแปลงกระแสการพัฒนาของโลกที่มีผลต่อประเทศไทยทำให้ แนวความคิดที่เชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นกระแสที่กลับมาได้รับความสนใจขึ้นอีกครั้ง หลังจากแนวความคิดนี้เกิดขึ้นมากกว่า 20 ปีแล้วก็ตาม ในต่างประเทศ มีการก่อตัวของกระแส “การท่องเที่ยวแบบทางเลือก” (alternatives tourism) ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงท้ายของทศวรรษที่ 1980 เหตุของการก่อตัวนี้มาจาก การท่องเที่ยวแบบมวลชน (mass tourism) ได้ใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติไปอย่างมากมาย รวมถึงการสร้างควมบิดเบือนให้กับวัฒนธรรมและประเพณี ของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในโลกเพื่อตอบสนองต่อการท่องเที่ยวแบบกระแสหลัก ดังนั้นข้อเรียกร้องต่อการท่องเที่ยว ในเรื่องระบบนิเวศ ความเหมาะสม ผลกระทบที่ต่ำ และความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมประเพณี จึงเกิดขึ้น (Sharpley, 2009: xi)

กว่า 20 ปีที่ผ่านมาหัวข้อเรื่อง “การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” (sustainable tourism development) มีการใช้อ้างอิงและแสดงบทบาทเฉพาะแต่ในวงวิชาการเท่านั้น ผนวกกับตัวแนวความคิดนี้ไปอิงแอบอยู่กับแนวความคิดเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (sustainable development) ของ สหประชาชาติ แต่ความรุนแรงของการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ (climate change) ในปัจจุบัน ทำให้ประเทศที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจนำ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่กระจายอยู่ทั่วโลก ได้หันกลับมาทบทวน และเปลี่ยนแนวความคิดและแนวปฏิบัติโดยการเริ่มต้นของแนวคิด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (eco-tourism) ด้วยความเชื่อที่ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องมีแนวปฏิบัติเพื่อลดภาวะโลกร้อนซึ่งล่าสุดเมื่อวันที่ 20-22 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2555 ได้มีการจัดประชุม Rio+20 ขึ้นอีกครั้งที่ นครริโอ ประเทศบราซิล โดยหัวข้อหลัก (theme) ในการประชุม 2 เรื่องได้แก่

1. เศรษฐกิจสีเขียวในบริบทการพัฒนาที่ยั่งยืนและการจัดความยากจน

2. กรอบเชิงสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประกอบกับคณะกรรมการเตรียมการประชุม Rio+20 ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุมในครั้งนี้ไว้ 3 ประการคือ

1. เพื่อฟื้นฟูความมั่นใจของฝ่ายการเมืองต่อการดำเนินการตามข้อตกลงเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ประเมินผลความก้าวหน้าในการดำเนินการตามข้อตกลงเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนจากการประชุมครั้งสำคัญ ๆ ที่ผ่านมา

3. การพิจารณาถึงสิ่งท้าทายใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น

เป็นที่คาดการณ์ว่าผลจากการประชุม Rio+20 จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อแนวทางการพัฒนาประเทศและการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมโลก (สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, 2555: 29-30) พร้อมกับเป็นแรงกระตุ้นสะเทือนจนเกิดการเปลี่ยนแนวความคิดและแนวปฏิบัติด้วยความเชื่อที่ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องมีแนวปฏิบัติเพื่อลดภาวะโลกร้อนอันจะนำมาซึ่งกระแสที่ได้รับความนิยมสูงขึ้นอีกครั้งของแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ดังนั้นจาก ประวัติความเป็นมาของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่ใช้การท่องเที่ยวแบบมวลชนหารายได้มาโดยตลอดระยะเวลากว่า 30 ปี ถึงแม้ว่ารัฐจะดำเนินนโยบายการท่องเที่ยวตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแต่ตรรกะของการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐยังคงยึดแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยการสร้างโครงการขนาดใหญ่ แทนที่จะให้ความสำคัญกับคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรค มากมายบนเส้นทางสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของไทย ผวนวกกับ กระแสการตื่นตัวของโลกต่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงสถานะอากาศ ที่มีผลกระทบต่อมนุษย์รุนแรงขึ้นทุกวัน จึงทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลง หรือการขยับตัวของภาครัฐ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยซึ่งจะเห็นได้จากการปล่อยโฆษณาณรงค์ตัวใหม่ในปี พ.ศ. 2554 ว่า “เที่ยวหัวใจใหม่ เมืองไทยยั่งยืน” ในภาคประชาสังคม ซึ่งจะสังเกตได้จากหัวข้องานวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน เพิ่มสูงมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา และประกอบกับภาคเอกชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกระแสตื่นตัวของโลกต่อเรื่องการเปลี่ยนแปลงสถานะอากาศ เช่น มีข้อเรียกร้องเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มเข้ามาในแง่จิตใจทางธุรกิจนำเที่ยว ซึ่งข้อเรียกร้องนี้กำหนดโดยนักท่องเที่ยวเอง และล่าสุดการขยับตัวของภาครัฐ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยส่งผลในเชิงประจักษ์ให้เห็นในระดับนานาชาติเมื่อสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยว

ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก หรือ Pacific Asia Travel Association (PATA) จัดงานให้กับผู้เข้ารางวัลชนะเลิศทั้งประเภท Gold และ Grand Awards ในงาน PATA GOLD AWARDS ประจำปี 2012 โดยมีผู้ส่งงานและกิจกรรมเข้าร่วมประกวดในนามขององค์กรและกลุ่มบุคคล รวมทั้งหมด 79 หน่วยงาน ผลการตัดสินที่ออกมามี 3 ประเทศที่ได้รับรางวัลมากกว่า 1 รางวัล เช่น การท่องเที่ยวฮ่องกง การท่องเที่ยวมาเลเซีย รวมถึงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ ททท. สำหรับ ททท. ได้ส่งกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวเข้าประกวดรวม 3 ประเภท คือ โครงการปฏิญญารักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือ 7 Green Concepts และแหล่งท่องเที่ยว 2 แห่งคือ โครงการเกษตรอินทรีย์ สนามบินสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย และชุมชนบ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผลปรากฏว่า ประเทศไทยได้รับรางวัลใหญ่มาได้ถึง 3 รางวัล คือ จารางวัล PATA Grand Awards จำนวน 4 รางวัลนั้น ททท. ได้มา 1 รางวัล ในประเภท Environment กับโครงการ 7 Green Concepts ขณะที่รางวัล PATA Gold Awards จำนวน 23 รางวัล ประเทศไทยคว้ามาได้ 2 รางวัล คือ โครงการเกษตรอินทรีย์ สนามบินสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ชนะเลิศในประเภท Environment-Ecotourism และชุมชนบ้านนาต้นจั่น ตำบล บ้านดึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ชนะเลิศในประเภท Heritage and Culture (สธระ, 2555) ซึ่งแสดงให้เห็นการตื่นตัวและมุ่งมั่นของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในภาพรวมของประเทศไทย

จากปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดทำให้ผู้ศึกษาพบว่ามีปัญหาเกิดขึ้นอย่างน้อย 2 ประการคือ (1) มีความขัดแย้งกันในเชิงนโยบายระหว่าง การหารายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับการเรียกร้องให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้นกว่าการคำนึงถึงรายได้ทางเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว (2) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่กลับมาได้รับความสนใจอีกครั้ง กับการนำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยนั้นมีความสอดคล้องและขัดแย้งกันหรือไม่ นอกจากนี้ยังพบว่ามีส่วนที่ขาดหายไป และมีความน่าสนใจในการศึกษา คือ การสังเคราะห์ภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยเพราะปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นปัญหาคู่ตรงข้ามเรื่องการท่องเที่ยวที่มีการวิพากษ์กันมานานระหว่างการใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นภาคเศรษฐกิจนำในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มั่นคงรุ่งเรือง กับผลกระทบเชิงลบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมซึ่ง การสังเคราะห์ภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยของการศึกษานี้ จะเป็นการค้นหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่อยู่บนพื้นฐานของการหาจุดสมดุลระหว่างปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากการส่งเสริม

การท่องเที่ยว รวมถึงแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นั้นมีความเป็นมาและเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้อย่างไร เพราะจากปัญหาจะพบว่า แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดที่มีการให้นิยามไว้ในหลายบริบทที่แตกต่างกัน ประเทศไทยรับเข้ามาใช้ปฏิบัติใน หลักการ และแนวทางปฏิบัติแบบใด ดังนั้น การสังเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ วารสาร งานวิจัย จุลสาร คุญฉินิพนธ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และการศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานเพื่อค้นหาข้อมูลที่เป็นฉันทามติในการนำแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ จากแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นหลักในการดำเนินงาน เพื่อศึกษาแนวความคิด “การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” ยังเป็นการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงส่วนที่ขาดหายไปและ การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย จะเป็นข้อสรุปจากการสังเคราะห์ภาพรวมของแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย

คำถามการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย มีองค์ประกอบอะไรบ้าง
2. ผลการดำเนินงาน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย ควรมีลักษณะอย่างไร และมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา สภาพการณ์เกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
3. เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) โดยใช้ แนวทางการศึกษานโยบายในเชิงเสนอแนะ (Prescriptive Approach) โดยมีขั้นตอนคือ เริ่มจากการศึกษาแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่

ยั่งยืนที่บูรณาการแนวคิดจากองค์ความรู้เรื่อง การท่องเที่ยว ในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา สิ่งแวดล้อมศึกษา และนโยบาย เป็นต้น ด้วยการวิจัยเอกสารซึ่งประกอบไปด้วย วิเคราะห์เอกสาร(Document Analysis) และศึกษาแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้วยวิธีการวิจัยพหุประเทศกรณี (Multi-site Case Study) เพื่อค้นหาข้อมูลที่เป็นฉันทามติในการนำแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ จากแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นหลักในการดำเนินงาน ซึ่งขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ในชั้นตอนนี้คือ พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จากนั้นผู้ศึกษาจึงใช้กรอบแนวคิดซึ่งสังเคราะห์มาจากเรื่อง การท่องเที่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แนวคิดพื้นฐานของข้อเสนอเชิงนโยบาย เป็นกรอบแนวความคิดในการศึกษา ดังนั้นการศึกษา เรื่องการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาผู้ศึกษาได้สังเคราะห์แนวทางในการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยเป็นการวิจัยเชิงนโยบายโดย แนวทางการศึกษานโยบายในเชิงเสนอแนะซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเอกสารด้วย วิเคราะห์เอกสาร(Document Analysis) และข้อจำกัดเรื่องการวิจัยเอกสารคือ ความหลากหลายของศาสตร์ต่าง ๆ ที่มาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทำให้ผู้ศึกษาต้องใช้เกณฑ์ที่จะคัดเลือกเอกสารเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นหลัก และค้นหาข้อมูลฉันทามติของผลการดำเนินงานในการนำแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติด้วยวิธีการศึกษาพหุประเทศกรณีศึกษา(Multi-site Case Study)และนำผลการศึกษาที่ค้นพบจากทั้ง 2 แนวทาง มาสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยโดยมีกรอบแนวคิดเรื่อง การท่องเที่ยวกับการพัฒนา การท่องเที่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และแนวคิดพื้นฐานของข้อเสนอเชิงนโยบาย เป็นกรอบแนวความคิดในการสังเคราะห์ แล้วจึงนำข้อเสนอมาประเมิน เรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว เพื่อยืนยันและรับรองผลการศึกษา

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้ศึกษาได้ใช้ พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน) จำนวน 6 พื้นที่ ซึ่งประกอบไปด้วย หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร จังหวัดเลย เมืองเก่าน่าน จังหวัดน่าน และเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวได้ถูกได้รับการกำหนดโดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งผู้ศึกษาจะใช้การศึกษาพหุตะกรณีศึกษา (Multi-site Case Study) โดยเลือกพื้นที่ในการศึกษาเพื่อตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ นั้นมาจากเมื่อทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในประเทศไทย พบว่ามีการเลือกพื้นที่ในการศึกษาที่แตกต่างกันหลาย ในแต่ละภูมิภาค แต่จากการวิเคราะห์พื้นที่ที่ใช้แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นกรอบในการศึกษา มีความซ้ำซ้อนกัน และพื้นที่ที่ได้รับความนิยม ก็มีชื่ออยู่ในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เช่น เกาะช้าง เมืองเก่า น่าน จังหวัดน่านและจังหวัดเลย เป็นต้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงใช้เขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นพื้นที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยการเลือกพื้นที่เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน จากเขตพื้นที่พิเศษที่มีลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกันคือ

2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและโบราณคดี คืออุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง

2.3 แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่เน้นความเท่าเทียมกันในการสร้างความยั่งยืนด้าน เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งไปที่ การอนุรักษ์ระบบนิเวศและสร้างความเท่าเทียมกันทางโอกาสในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในประชากรรุ่นปัจจุบันและประชากรในอนาคต

การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึงการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนเงื่อนไขของความเท่าเทียมกันทางสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเข้ามาชีวิตกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

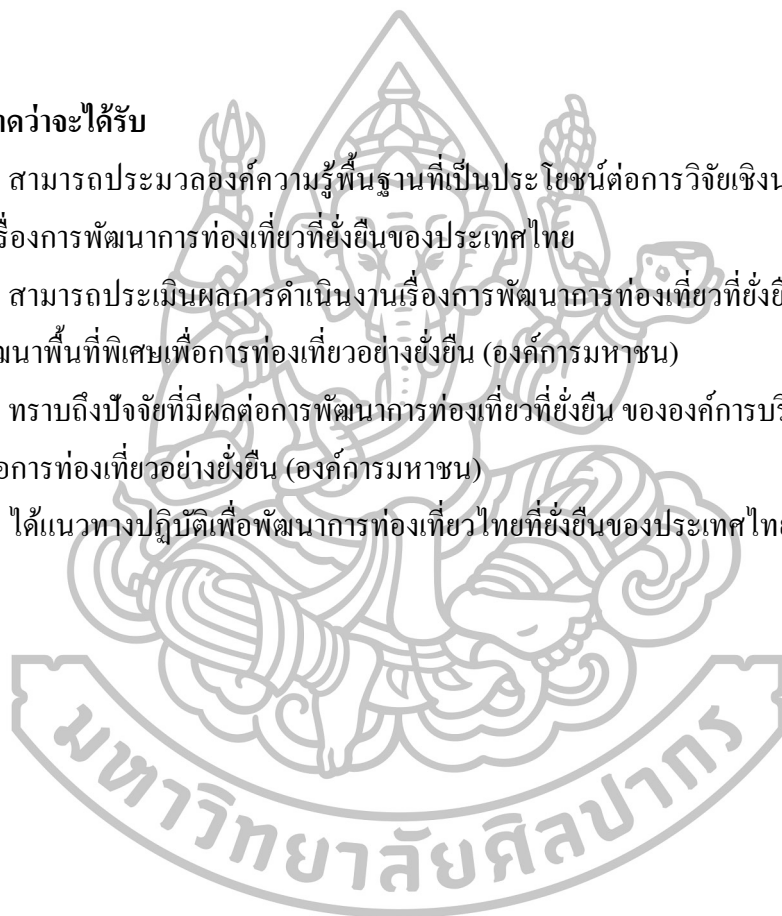
การวิจัยเชิงนโยบาย หมายถึง การศึกษานโยบายสาธารณะด้วยกระบวนการวิจัย เพื่อเอื้ออำนวยให้นักวิชาการได้ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการนโยบาย การเสนอหลักการในการกำหนดเป้าหมายของนโยบายหลัก เพื่อทำนายผลของทางเลือกนโยบายต่าง ๆ หลักในการเสนอแนะทางเลือกนโยบาย หลักในการควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติและหลักในการประเมินผลนโยบาย

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย หมายถึง เนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบายที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย

พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนหมายถึง พื้นที่พิเศษที่ประกาศด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีตามข้อเสนอขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เพื่อกำหนดนโยบาย และแผนการบริหารการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถประมวลองค์ความรู้พื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเชิงนโยบาย (policy research) ในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย
2. สามารถประเมินผลการดำเนินงานเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
3. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
4. ได้แนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทยที่ยั่งยืนของประเทศไทย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงนโยบายโดยใช้ แนวทางการศึกษานโยบายในเชิงเสนอแนะ ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัย (1) เพื่อศึกษา สภาพการณ์เกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (2) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จากพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหาร การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (3) เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิง นโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย โดยผู้ศึกษาทำการศึกษาแนวความคิดการพัฒนา การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่บูรณาการแนวคิดจากองค์ความรู้เรื่อง การท่องเที่ยว ในศาสตร์ต่าง ๆ ด้วยการ วิจัยเอกสารซึ่งประกอบไปด้วย วิเคราะห์เอกสารและวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อ ศึกษาแนวความคิด การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และใช้การวิจัยพหุเทศกรณีศึกษาเพื่อตรวจสอบ ประเมิน และ สังเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน)จากนั้นจึงใช้กรอบแนวคิดซึ่งสังเคราะห์มาจาก เรื่อง การท่องเที่ยวกับการพัฒนา การท่องเที่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการการท่องเที่ยวที่ ยั่งยืน สร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยโดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัย ตามลำดับ โดยการศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในแง่มุมต่างๆ ตามรายละเอียด ดังนี้

1. สถานะแนวคิดและตัวชี้วัดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในปัจจุบัน
2. สถานะปัจจุบันของแผนและนโยบายการท่องเที่ยวประเทศไทย
3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยพหุเทศกรณี (Multi-site Case Study)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

สถานะแนวคิดและตัวชี้วัดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในปัจจุบัน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวปัจจุบันมีจุดเริ่มต้นในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 องค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ได้เริ่มต้นเก็บสถิตินักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 ที่มีจำนวนเพียง 25 ล้านคนเท่านั้น (Weaver, 2006: 2) จนถึงปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกมีมากกว่า 1,000 ล้านคนแล้ว ซึ่งนักท่องเที่ยวจำนวนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับ เงินส่งออกจำนวน 1.2 ล้านล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 6 ของการค้าทั้งโลก ร้อยละ 9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม(GDP)ของทั้งโลก และสามารถสร้างงานได้ถึงร้อยละ 8.333 จากจำนวนตำแหน่งงานทั้งโลก (UNWTO, 2012) ทำให้องค์การการท่องเที่ยวโลก ซึ่งเป็นองค์กรหลักของ สหประชาชาติในการเผยแพร่แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ต้องจัดกิจกรรม รณรงค์สร้างการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวผ่านทาง ออนไลน์ที่ <http://1billiontourists.unwto.org> ซึ่งเนื้อหาอันเป็นข้อเรียกร้อง 5 ประการประกอบด้วย

1. การซื้อสินค้าของท้องถิ่น
2. การเคารพวัฒนธรรมของท้องถิ่น
3. การปกป้องโบราณสถาน
4. การประหยัดพลังงาน
5. การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ

ทั้ง 5 ประการนี้มีความใกล้เคียงหรือเรียกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิด การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งก่อนหน้านี้จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มสูงอย่างในปัจจุบันนั้น ประวัติศาสตร์ของระบบการท่องเที่ยวโลกเป็นสิ่งที่น่าสนใจ

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศในทวีปยุโรปและอเมริกาที่ได้รับผลกระทบจากสงครามสามารถสร้างระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็งได้อีกครั้งในช่วง ทศวรรษที่ 1950s การท่องเที่ยวก็เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัวจากการใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนในวันหยุดของประชาชน และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการขนส่งยังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวเพิ่มขึ้น จากการขยายตัวของตลาดอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ในทศวรรษที่ 1950s และความก้าวหน้าและการขยายตัวของอุตสาหกรรมอากาศยานในทศวรรษที่ 1960s (Mowforth and Munt, 2006: 347) ซึ่งการเพิ่มขึ้นและการเคลื่อนย้ายของนักท่องเที่ยวและระบบการท่องเที่ยวในทศวรรษแรก เป็นการท่องเที่ยวภายในกลุ่มประเทศแถบทวีปยุโรปและทวีปอเมริกาด้วยตัวเอง และค่อยขยายตัวมาสู่กลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย อเมริกากลาง อเมริกาใต้และแอฟริกาในทศวรรษที่ 1960s ด้วยเครื่องบินที่พัฒนาขึ้นจากเทคโนโลยีที่ทันสมัย และในขั้นตอนที่ 3 ของการเคลื่อนย้ายเกิดขึ้นเมื่อประเทศในทวีปเอเชีย และอเมริกาใต้ได้พัฒนาเศรษฐกิจขึ้นมาทำให้ประชาชนในประเทศต่างเหล่านี้เริ่มเข้าสู่ระบบการท่องเที่ยว

ทั้งท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศในทวีปเดียวกันและข้ามมาท่องเที่ยวในแถบทวีปยุโรปและทวีปอเมริกา จึงทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Weaver, 2006: 2-4)

จากสถานการณ์ปัจจุบันของการท่องเที่ยว โลกที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมุ่งสู่ระบบการท่องเที่ยวแบบมวลชนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อระบบ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ของประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (destination) ทำให้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเข้ามามีอิทธิพลต่อการศึกษา ระบบการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่าสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจาก การท่องเที่ยวแบบมวลชน มาสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คือ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development) ซึ่งเป็นศัพท์ที่เกิดขึ้นในวงการนโยบายการพัฒนา ก่อนที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยว หรือ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั่นเอง นอกจากนี้เป็นแนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1990s แล้วแนวคิดนี้ยังเป็นพื้นที่ที่รวมนักวิชาการกลุ่มที่มุ่งศึกษาผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวและกลุ่มที่มุ่งศึกษาทางเลือกใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไว้ด้วยกัน (Sharpley, 2009: xi)

ประวัติความเป็นมาของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากรายงาน Our Common Future ในกลางทศวรรษที่ 1980s และรายงาน Agenda 21 จากการประชุม Earth Summit ในปี ค.ศ. 1992 (Weaver, 2006: 10) ได้รับความสนใจอย่างมากจากวงวิชาการ ซึ่งมีหลักฐานจากการขยายพื้นที่ทางการวิจัยและการเปิดพื้นที่อภิปรายที่เพิ่มขึ้นที่ผลิตขึ้น โดยเฉพาะ คือวารสารการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Journal of Sustainable Tourism) ที่เริ่มเผยแพร่ในปี ค.ศ. 1992 และวารสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Journal of Ecotourism) ที่เริ่มพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 2002 รวมไปถึง บทความต่าง ๆ ในวารสารทางวิชาการที่ตีพิมพ์ในหัวข้อ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ยังมาจากหลากหลายสาขาวิชา เช่น การศึกษาการพัฒนา สิ่งแวดล้อมศึกษา และภูมิศาสตร์ (Sharpley, 2009: xii) จากการศึกษาแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในวงการวิชาการสามารถจัดกลุ่มของการศึกษาออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. กลุ่มที่เน้นหลักการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร (resource-based tradition) เป็นกลุ่มที่เน้นการอนุรักษ์และปกป้อง ธรรมชาติและวัฒนธรรมจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เหมาะสมอันเกิดจากการท่องเที่ยวซึ่งกลุ่มนี้มีเทคนิคในการจัดการการอนุรักษ์ด้วยวิธีการคำนวณความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว

2. กลุ่มที่เน้นหลักการด้านการจัดกิจกรรม (activity-based tradition) เป็นกลุ่มที่เชื่อว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถสร้างความยั่งยืนได้ แนวคิดของกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์กับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เพราะต้องการที่จะรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้เพื่อการพัฒนาในอนาคต

3. กลุ่มที่เน้นหลักการด้านชุมชน (community-based tradition) กลุ่มนี้สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะชุมชนเจ้าบ้านของแหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดของทั้ง 3 กลุ่มมีความแตกต่างกันคือกลุ่มที่เน้นทรัพยากร แตกต่างจาก 2 กลุ่มหลัง เพราะมีสิ่งที่เป็นรูปธรรม หรือมีลักษณะทางกายภาพที่สามารถอนุรักษ์และวัดผลได้ แต่กลุ่มหลังที่เน้นกิจกรรมและชุมชน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่อยู่บนพื้นฐานของการผลาญทรัพยากรธรรมชาติเพื่อแลกกับเศรษฐกิจที่มั่งคั่งและผลประโยชน์ทางสังคม ดังนั้นวิถีทางของทั้ง 2 กลุ่มจึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ แนวทางของทั้งคู่จึงเป็นเรื่องของ แนวคิดนิเวศวิทยาการเมือง (political ecology) ในเรื่องของการกำหนดว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงและจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างไร (Holden, 2008: 161)

แต่การศึกษาเรื่อง การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย มุ่งเน้นไปที่ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในส่วนของ นโยบายการท่องเที่ยวและการวางแผน ที่มีจุดเน้นเรื่องการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านนี้ในระดับโลกก็คือ องค์การการท่องเที่ยวโลก หรือ UNWTO นั่นเอง ซึ่งองค์การนี้ได้เสนอแนะนโยบายและแนวทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาอย่างยาวนาน เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน: แนวปฏิบัติสำหรับนักวางแผนท้องถิ่น (Sustainable Tourism Development: A Guide for Local Planner) ในปี ค.ศ. 1993 Agenda 21 สำหรับอุตสาหกรรมการเดินทางและการท่องเที่ยว (Agenda 21 for the Travel & Tourism Industry) ซึ่งเป็นการพิมพ์เผยแพร่ร่วมกับ คณะกรรมการการเดินทางและการท่องเที่ยวโลก (World Travel and Tourism Council) ในปี ค.ศ. 1996 (Sharpley, 2009: xii)

ตัวชี้วัดหลักเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของ องค์การการท่องเที่ยวโลกในปี ค.ศ. 1996 ประกอบไปด้วย 11 ตัวชี้วัดเพื่อจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนดังนี้ (Weaver, 2006: 30)

1. การปกป้องสถานที่ท่องเที่ยว
2. จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี
3. ความเข้มข้นของการใช้งานวัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่อขนาดพื้นที่
4. ผลกระทบทางสังคม
5. การควบคุมการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว
6. การจัดการของเสียและสิ่งปฏิกูล
7. กระบวนการวางแผน
8. ระบบนิเวศที่อยู่ในความเสี่ยง โดยวัดจากจำนวนสิ่งมีชีวิตที่จะสูญพันธุ์
9. ความพึงพอใจของลูกค้า
10. ความพึงพอใจของท้องถิ่นที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

11. การท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างเศรษฐกิจชุมชน

จากตัวชี้วัดทั้ง 11 ตัว จะพบความหลากหลายของการวัดทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และความหลากหลายของสาขาวิชา เช่น สถิติ การศึกษาการพัฒนา สังคมวิทยา สิ่งแวดล้อมศึกษา พฤติกรรมศาสตร์ และการวางแผน

องค์การการท่องเที่ยวโลกได้เสนอนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง เช่น มาตรการทางจริยศาสตร์สำหรับการท่องเที่ยว (Global Code of Ethics for Tourism) ซึ่งเผยแพร่ในปี ค.ศ. 1999 และ เมื่อปี ค.ศ. 2004 องค์การนี้ยังได้เสนอหลักการที่ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญของ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพราะเสนอให้หลักการของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสามารถใช้ได้กับทุกประเภทของการท่องเที่ยว ซึ่งรวมการท่องเที่ยวแบบมวลชนด้วย (Butowski, 2012: 6) เอกสารการนิยามกรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยว (Sustainable Development of Tourism Conceptual Definition) เกิดจากการประชุมของคณะกรรมการองค์การการท่องเที่ยวโลก เมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 2004 ที่ประเทศไทย ซึ่งสรุปว่า แนวทาง และการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนคือ แนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้กับทุกรูปแบบการท่องเที่ยว และในทุกประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงการท่องเที่ยวแบบมวลชน และการท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ (niche tourism) หลักความยั่งยืนต้องมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 3 มุมมองคือ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อม และต้องสร้างความสมดุลจากทั้ง 3 มุมมองเพื่อรับประกันความยั่งยืนในระยะยาว (UNWTO, 2004: 311) ดังนั้นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามนิยามข้างต้น จึงประกอบไปด้วย

1. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อช่วยอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ
2. เคารพต่อสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเจ้าบ้าน เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างวัฒนธรรม
3. สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว และกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน ทั้ง รายได้การทำงาน การบริการทางสังคมในชุมชนเจ้าบ้าน และสามารถจัดความยากจน
4. สร้างการมีส่วนร่วมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน โดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองเพื่อสร้างฉันทามติ
5. ต้องสร้างกระบวนการที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะการกำกับติดตามผลกระทบ
6. ต้องรักษาความพึงพอใจสูงสุดแก่นักท่องเที่ยว และสร้างประสบการณ์ การรับรู้ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแก่นักท่องเที่ยว (UNWTO, 2004: 311-312)

เกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของโลก

เอกสารเชิงนโยบายในระดับโลกฉบับล่าสุดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนก็คือ เกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของโลก (Global Sustainable Tourism Criteria) เกิดจากการประชุมอนุรักษ์โลก (World Conservation Congress) ที่กรุงบาเซิลนา ประเทศสเปน มีเจ้าภาพคือ องค์การการท่องเที่ยวโลก โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) และสหพันธ์ป่าฝน (Rainforest Alliance) (Butowski, 2012: 6) ซึ่งการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยจะใช้เกณฑ์ชีวิตนี้ เป็นแนวทางในการค้นหาข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า เกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของโลกฉบับร่างล่าสุดสำหรับแหล่งท่องเที่ยวได้เผยแพร่เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม ค.ศ. 2012 ซึ่งในปัจจุบันเกณฑ์ตัวนี้บริหารงานโดย คณะกรรมการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของโลก (Global Sustainable Tourism Council) (Global Sustainable Tourism Council, 2013)

เกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของโลกประกอบไปด้วยประเด็นหลัก 4 ประเด็นและประเด็นย่อยต่าง ๆ ดังนี้

1. มีการแสดงให้เห็นถึงการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประกอบไปด้วย
 - 1.1 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว
 - 1.2 องค์การเพื่อจัดการการท่องเที่ยว
 - 1.3 การกำกับติดตามตรวจสอบ
 - 1.4 การปรับตัวในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ
 - 1.5 รายการสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ
 - 1.6 การวางข้อกำหนดเรื่องการวางแผน
 - 1.7 ให้สิทธิในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสำหรับทุกคน
 - 1.8 การได้มาซึ่งสิทธิในทรัพย์สิน และที่ดินของแหล่งท่องเที่ยว
 - 1.9 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
 - 1.10 มาตรฐานความยั่งยืน
 - 1.11 ความปลอดภัยและมาตรการในการรักษาความปลอดภัย
 - 1.12 ภาวะวิกฤติ และความพร้อมในการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน
 - 1.13 การส่งเสริมและโฆษณาเกี่ยวกับ สินค้า บริการ และการสร้างความยั่งยืน
2. สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดแก่ชุมชนเจ้าบ้านและมีผลกระทบด้านลบที่น้อยที่สุด
 - 2.1 การกำกับดูแลทางเศรษฐกิจ เช่น การรายงานผลประกอบการต่อสาธารณะ

- 2.2 สร้างอาชีพให้แก่ชุมชนท้องถิ่น
- 2.3 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 2.4 ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น
- 2.5 การเข้าถึงของชุมชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
- 2.6 การรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวทั้ง โอกาส ความท้าทาย ความสำคัญของการสร้างความยั่งยืน
- 2.7 จัดวางการหาประโยชน์ในทางที่ผิด เช่น การค้าบริการทางเพศ
- 2.8 สนับสนุนและพัฒนาชุมชน
- 2.9 สนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชนและเน้นการค้าที่เป็นธรรม
3. สร้างผลประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ผู้มาเยือน และมรดกทางวัฒนธรรม โดยมีผลกระทบด้านลบที่น้อยที่สุด
 - 3.1 การปกป้องและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
 - 3.2 มีระบบการจัดการ นักท่องเที่ยว
 - 3.3 มีแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยว
 - 3.4 ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
 - 3.5 มีการแปลข้อมูลที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในหลายภาษา
 - 3.6 ให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญา
 - 3.7 มีระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครหรือช่วยการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ
4. สร้างผลประโยชน์สูงสุดให้แก่สิ่งแวดล้อมและมีผลกระทบด้านลบให้น้อยที่สุด
 - 4.1 ความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม
 - 4.2 การปกป้องคุ้มครองระบบนิเวศที่อ่อนไหว
 - 4.3 การอนุรักษ์ชีวิตสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
 - 4.4 ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
 - 4.5 การอนุรักษ์พลังงาน
 - 4.6 มีระบบการจัดการการใช้น้ำ
 - 4.7 มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน
 - 4.8 คุณภาพน้ำ
 - 4.9 ระบบกำจัดน้ำเสีย
 - 4.10 มีระบบจัดการขยะ

4.11 มีระบบป้องกันมลภาวะทางเสียงและทางแสง

4.12 การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ

ดังนั้นจากการศึกษารรณกรรมเกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จะพบว่ามีการเสนอแนวคิดที่หลากหลายในเชิงวิชาการจนยากจะหาข้อสรุปที่ชัดเจนพอที่จะใช้เป็นกรอบแนวคิดที่กระชับได้ ผู้ศึกษาจึงหันไปใช้ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในด้าน นโยบายการท่องเที่ยวและการวางแผน มาเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษา การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย เพราะเป็นกรอบแนวคิดที่มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง กระชับ ชัดเจน ทันสมัยและสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในเชิงวิชาการได้เป็นอย่างดี

กรณีศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในต่างประเทศ

กรณีตัวอย่างที่ 1 ประเทศเนปาล กับ โครงการการท่องเที่ยวเพื่อการบรรเทาปัญหาความยากจนในชนบท

โครงการนี้ตั้งขึ้นโดยโครงการการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนด้วยโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และระบุลงไปในปีแผนพัฒนาชาติฉบับที่ 9 ระหว่างปี ค.ศ. 2000 – 2005 โครงการนี้เป็นโครงการบูรณาการวัตถุประสงค์ของภาคส่วนต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างความสำเร็จในการบรรเทาความยากจน ทั้ง ในเรื่อง สุขภาพ การขนส่ง การเกษตร และสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาโครงการมุ่งที่จะอธิบายว่าการท่องเที่ยวสามารถบรรเทาความยากจนได้อย่างไร และทำให้วัตถุประสงค์ของภาคส่วนต่าง ๆ สำเร็จไปพร้อม ๆ กัน เช่น วัตถุประสงค์ของกระทรวงสาธารณสุขในการจัดหาน้ำดื่มสะอาดสำหรับทุกชุมชนและยกระดับสุขอนามัยของประชาชน ดังนั้นโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าขาดการสนับสนุนด้านน้ำดื่มและภาวะสุขอนามัยที่ดี รวมไปถึงการใช้โครงการนี้เพื่อปรับปรุงความหลากหลายทางกายภาพของสิ่งแวดล้อมของเนปาล และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะความยากจน

โครงการนี้เริ่มต้นในปี ค.ศ. 2001 ในจังหวัดที่ยากจนของเนปาลซึ่งวัดโดยตัวชี้วัดของโครงการการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ โครงการได้สร้าง มาตรฐานทางสาธารณสุข ยกกระดับการอ่านออกเขียนได้ รวมถึงการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การขจัดความไม่เท่าเทียมทางเพศ และสร้างรายได้ต่อหัว โครงการดำเนินการใน 6 จังหวัด ซึ่งในปี ค.ศ. 2006 มีธุรกิจท่องเที่ยวร่วมมือกับคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน 48 แห่ง โครงการนี้เป็นมุ่งที่จะทำให้หมู่บ้านมุ่งประเมินตนเองด้านความสามารถและทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยว โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือ

เช่น คณะกรรมการพัฒนาจังหวัด ช่วยในการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชน เช่น โครงการได้สร้างที่พักให้กับลูกหาบชาว Sherpa จำนวน 60 คนซึ่งประกอบไปด้วยที่นอน ห้องน้ำ พื้นที่ซักล้าง และครัว ซึ่งก่อนที่จะมีการสร้างที่พักนี้ลูกหาบเหล่านี้ต้องเสียชีวิตจากการติดเชื้ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่สำหรับการท่องเที่ยวปีนเขาของเนปาล รวมถึงโครงการยังได้จัดสร้างโครงการพลังงานน้ำขนาดเล็กในหมู่บ้าน Phortse เพราะหมู่บ้านแห่งนี้ใช้การตัดไม้เพื่อใช้เป็นแหล่งพลังงาน ซึ่งอาจเกิดผลกระทบต่อสุขภาพทางการท่องเที่ยว โครงการยังดำเนินการต่อในเรื่อง การเสริมสร้างสมรรถนะ เรื่อง สิ่งแวดล้อมกับการจัดการของเสีย การอนุรักษ์ และการจัดการที่พักและการทำบัญชี (Holden, 2008: 143)

กรณีตัวอย่างที่ 2 เรื่องการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศภูฏาน

ราชอาณาจักรภูฏานเริ่มเปิดประเทศตั้งแต่ ทศวรรษที่ 1960s และมีนักท่องเที่ยวกลุ่มแรกเข้าไปในช่วงกลางทศวรรษที่ 1970s โดยใช้เส้นทางผ่านประเทศอินเดีย ซึ่งเหตุการณ์นี้เป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดประเทศรับการท่องเที่ยว ภูฏานเปิดสนาามบินนานาชาติในปี ค.ศ. 1987 และขยายลานบินในปี ค.ศ. 1990 ยิ่งทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่ม และเพิ่มรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศมากขึ้นด้วย ทำให้ประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติน้อยสามารถสร้างระบบเศรษฐกิจให้ดีขึ้นนอกจากรายได้จากการขายไฟฟ้าพลังน้ำให้กับประเทศอินเดียที่คิดเป็นร้อยละ 12 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ซึ่งกิจกรรมเศรษฐกิจของภูฏานคือการเกษตร และป่าไม้ ทั้งที่มีพื้นที่เพาะปลูกเพียงร้อยละ 7 ดังนั้นทำให้ประชาชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวนา มีบ้านอยู่ในเขตชนบทและมีรายได้ต่ำกว่า 1 ดอลลาร์สหรัฐไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้กว่าร้อยละ 80 สรุปว่าประชาชนกว่าร้อยละ 32 ยังยากจน แต่อย่างไรก็ตามประเทศภูฏานยังมีความมั่งคั่ง และหลากหลายของวัฒนธรรม และมรดกธรรมชาติ ที่เตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่ของสัตว์หิมาลีหยากร ทิวทัศน์ที่สวยงาม วัฒนธรรมที่น่าตื่นตาตื่นใจ สถาปัตยกรรมที่งดงาม และงานเทศกาลที่มีความพิเศษเฉพาะตัว

ภูฏานมีรายได้จากการท่องเที่ยว และมุ่งเน้นผลจากการพัฒนาที่เกิดจากรายได้นี้และควบคุมไม่ให้เกิดผลกระทบจากการท่องเที่ยว โดยการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวและเก็บค่าบำรุงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 ซึ่งเก็บอัตรา 200 ดอลลาร์สหรัฐ ในฤดูกาลท่องเที่ยวและ 165 ดอลลาร์สหรัฐ นอกฤดูการท่องเที่ยวและตั้งระเบียบว่าการท่องเที่ยวภายในประเทศต้องใช้ธุรกิจนำเที่ยวของคนภูฏานเท่านั้น ซึ่งในระยะแรกมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ประมาณ 200 คนและเพิ่มขึ้นโดยตลอด ในปี ค.ศ. 2007 มีนักท่องเที่ยวประมาณ 15,000 คน และสร้างรายได้มากกว่า 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศอยู่ในความควบคุมของกระทรวงท่องเที่ยวเพื่อจุดประสงค์เพื่อลดและจัดผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว แต่ในขณะที่การนำแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาใช้ในภูมิลักษณ์ประสบความสำเร็จ แต่ก็เกิดคำถามที่ภูมิลักษณ์ต้องตอบเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการท่องเที่ยว

1. การสร้างแนวทางที่ทำให้ประชาชนท้องถิ่นสามารถเข้าสู่ธุรกิจท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน
2. การท่องเที่ยวภูมิลักษณ์พึ่งพาฤดูกาลสูงทำให้มีผลกระทบกับการจ้างงานและระดับรายได้
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวยังอยู่ในพื้นที่จำกัดทำให้พื้นที่ห่างไกลยังไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวและผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว
4. มีชุมชนท้องถิ่นเข้าไปเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวน้อยมาก
5. จำนวนนักท่องเที่ยวน้อยแต่การสร้างความกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติก็ยังคงเกิดขึ้นการทำลายป่า การทำลายพืชพันธุ์ที่เปราะบาง หรือแม้แต่การสร้างขยะ
6. การเพิ่มขึ้นของจำนวนใบอนุญาตประกอบกิจการท่องเที่ยว อาจทำให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนมากขึ้นและเกิดการแข่งขันด้านราคาทำให้เกิดความท้าทายต่อนโยบายกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว

ดังนั้นการหา นโยบายที่เหมาะสมจึงมีส่วนในการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการท่องเที่ยวให้แก่ภูมิลักษณ์ และรายได้จากการท่องเที่ยวจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิลักษณ์ เพราะรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 25 ผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งหมดของภูมิลักษณ์ในปีที่ผ่านมา (Telfer and Sharpley, 2008: 37-38)

กรณีตัวอย่างที่ 3 การท่องเที่ยวกับการพัฒนา และความยั่งยืน ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การพัฒนาการท่องเที่ยวของหลวงพระบางเริ่มต้นมาจากการได้รับเลือกให้เป็น เมืองมรดกโลก โดยที่รัฐบาลลาวใช้การท่องเที่ยวเป็นกลไกในการจัดความยากจนของประชาชน หลวงพระบางใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกลไกขับเคลื่อนโดยเน้นคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวหลวงพระบางผูกติดกับการพัฒนาเศรษฐกิจชาติภายใต้ นโยบายการสร้างระบบเศรษฐกิจแบบตลาด และมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจภูมิภาคในกลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งได้รับการสนับสนุนการพัฒนาจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น ถูกทำให้กลายเป็นสินค้า เกิดการทำลายวิถีชีวิตดั้งเดิม และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ระบบสกุลเงินท้องถิ่น (ชูศักดิ์ วิทยาภัก, 2554: 199)

ด้านผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวหลวงพระบางเน้นที่ ทูนทางวัฒนธรรม และทุนทางธรรมชาติ แต่ทุนทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานยังไม่สามารถขยายตัวตามจำนวนนักท่องเที่ยว ดังนั้นธุรกิจท่องเที่ยวหลวงพระบาง ต้องใช้ทุนข้ามชาติในการขยายกิจการ เช่น โรงแรมห้าดาว ร้านอาหารนานาชาติ ทุนท้องถิ่นจำกัดอยู่แค่เพียงกิจการขนาดเล็ก เกิดการไล่ที่เพื่อเปิดพื้นที่ให้การลงทุนด้านการท่องเที่ยว เช่น การย้ายท่าเรือขนส่งสินค้า โรงพยาบาล เรือนจำ เป็นต้น มีการนำเข้าแรงงานที่มีฝีมือจากต่างประเทศ แรงงานท้องถิ่นเป็นแรงงานไร้ฝีมือซึ่งค่าจ้างต่ำ ที่อยู่ในประเภทงานที่ไม่ใช้ความรู้ แรงงานท้องถิ่นเข้าไม่ถึงตำแหน่งงานที่มีรายได้สูง ๆ เกิดความขัดแย้งในเรื่องวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการบริการที่ดีเลิศ ระหว่างนายจ้างต่างชาติดกับแรงงานท้องถิ่น ความชำนาญในวิชาชีพด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการเป็นปัญหาที่หลวงพระบางต้องแก้ไข เพราะกำไรจากการรายได้ของการท่องเที่ยวจะตกไปอยู่ในมือของนักลงทุนข้ามชาติ ซึ่งตามมาด้วยคำถามว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถทำให้ชีวิตของคนหลวงพระบางดีขึ้นได้อย่างไร ในเมื่อเกิดการส่งกำไรอันเกิดจากการท่องเที่ยวออกไปสู่กระเป๋าของนักลงทุนภายนอก หลวงพระบางแต่หลวงพระบางได้รับความเสียหายของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น (ชูศักดิ์ วิทยาภัก, 2554: 200-202)

ดังนั้นข้อสรุปจากการศึกษา กรณีตัวอย่างของ 3 ประเทศ จะพบลักษณะร่วมกันของปัญหาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนคือ

1. การใช้รายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน
2. การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ทั่วถึงและครอบคลุมกลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว
3. ปัจจัยจากภายนอกมีผลทั้งทางบวกและทางลบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เช่น โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติกับโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวในเนปาล คำประกาศแต่งตั้งเมืองมรดกโลกขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ สันคม และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติของเมืองหลวงพระบาง ประเทศลาว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่ลงชื่อรอเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี เพื่อขอเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศภูฏาน

รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

รูปแบบการท่องเที่ยวในศตวรรษที่ 21 เป็นการท่องเที่ยวในยุคโลกไร้พรมแดน นอกจากมองความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว สิ่งแวดล้อมยังเป็นประเด็นการพิจารณาที่เพิ่มเข้ามาจากอิทธิพลของ แผน Agenda 21 ซึ่งใช้เป็นกรอบในการจัดการเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่

ยั่งยืน(sustainable tourism development) ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4 ประการคือ (ภูวนิดา คุณผลิน, 2550: 63)

1. การดำเนินกิจการการท่องเที่ยวที่ต้องอยู่ในขอบเขตความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม
2. ตระหนักว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อ ชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน(เอกลักษณ์และอัตลักษณ์)
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิต
4. ต้องประสานความต้องการและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจ เพื่อการดำรงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยว ที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปได้พร้อม ๆ กันนั้นประกอบไปด้วย (ภูวนิดา คุณผลิน, 2550: 68-72)

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม(cultural based tourism) ประกอบด้วย

1.1 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี (cultural and traditional tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือพิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์ รวมไปถึงได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาคมในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

1.2 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชม เพลิดเพลิน และได้มีความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมโดยประชาคมในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

1.3 การท่องเที่ยวในชนบท (rural tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษที่มีความโดดเด่นด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้าน เพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาคมในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (nature based tourism) ประกอบด้วย

2.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ในสวนเกษตร โดยได้รับความรู้และมีประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

2.3 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (marine ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเลและแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2.4 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่บนโลก นอกจากนี้ได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่แล้วยังสร้างการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (astrological tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่าง ๆ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจักราศีที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล สร้างความรู้ความเข้าใจ ความทรงจำและประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น บนฐานการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และมีการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ประกอบด้วย

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม เพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจ ซึ่งได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และมีความรู้ต่อการรักษาคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการ

ท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม(health beauty and spa)

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา เพื่อหาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิต มีการฝึกสมาธิ เพื่อสร้างความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ สร้างจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนั้นนักท่องเที่ยวบางกลุ่มยังมุ่งที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยเช่น การทำอาหารไทย การนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย เป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรมชนกลุ่มน้อย (ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านภูไท หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่ที่เพิ่มขึ้น พร้อมกับสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sport tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความสนใจ และความถนัด ในประเภทกีฬาต่าง ๆ เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดานโต้คลื่น สกีนํ้า เป็นต้น ซึ่งให้ความเพลิดเพลินสนุกสนาน ตื่นเต้นและได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้น พร้อมกับสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวแล้วจะได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น ผจญภัย ซึ่งมีความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

3.6 การท่องเที่ยวแบบพำนักในบ้านหรือฟาร์ม (home stay and farm stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น มีประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (long stay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบั้นปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตในต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มการท่องเที่ยวเข้าไปเป็น

ปัจจัยที่ห้าของชีวิต โดยจะเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปี และจะพำนักอยู่ในประเทศนั้น ๆ คราวละ 1 เดือน

ส่วน ทิววรรณ (2557: 23-24) เสนอการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มี 8 รูปแบบ ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2. การท่องเที่ยวชุมชน (Community – base Tourism) ซึ่งมีจุดเน้นคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจจากการสร้างงานและกระจายรายได้ พร้อมทั้งอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน

3. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มี การเกษตรเป็นกิจกรรมหลัก และอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น สวนผลไม้ สวนไม้ดอกไม้ประดับ เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวในฟาร์ม (Farm Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในเชิงเกษตรแต่นำเสนอได้รับความรู้เกี่ยวกับ การกสิกรรม การเลี้ยงสัตว์ การประมง และกิจกรรมต่าง ๆ ของการทำฟาร์ม

5. การท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจจากธรรมชาติของชนบท สร้างการรับรู้และมีประสบการณ์ชีวิต จากความเป็นอยู่ในชนบท

6. การท่องเที่ยววัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้และเข้าใจถึงคุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์ รวมถึงความงามทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน

7. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการรักษาทรัพยากรและสภาพแวดล้อม และรวมถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมด้วย

8. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการรักษา ฟื้นฟู และส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้เวลาในการท่องเที่ยวร่วมกับการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพ

การแบ่งประเภทของการจัดการการท่องเที่ยวของนักวิชาการต่างประเทศมีความแตกต่างกันออกไป เพราะมีการแบ่งออกเป็นลักษณะชั่วคราวข้ามจากการท่องเที่ยวกระแสหลัก (mass tourism) กับการท่องเที่ยวทางเลือก (alternative tourism) ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมีแนวโน้มจะเป็นการท่องเที่ยวกระแสทางเลือกมากกว่า เช่น (Weaver, 2006: 43-51)

1. การท่องเที่ยวฟาร์มปศุสัตว์ (farm-based tourism)

2. การท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ (volunteer tourism) คือ เป็นการผสมผสานระหว่างอาสาสมัคร เช่น การปลูกป่า การสร้างโรงเรียน การทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ กับการเดินทางท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวแบบประหยัด (backpacking)

4. การท่องเที่ยวเมืองทางเลือก (urban alternative tourism) เช่น การจัดเส้นทางท่องเที่ยวในเขตมรดกทางวัฒนธรรมของเมือง

5. การท่องเที่ยวแบบทัศนศึกษา (education tourism)

6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนและ นโยบายการส่งเสริมเศรษฐกิจเข้าไปในการท่องเที่ยวแบบทางเลือกอีกด้วย (Mowforth and Munt, 2006: 365)

7. การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-base tourism) เน้นที่การกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมและรู้สึกเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว

8. การท่องเที่ยวเพื่อชมการแสดงสินค้า (Fair trade and ethical tourism) ซึ่งนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวงานแสดงสินค้าเป็นการสร้างประโยชน์ทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจแก่ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว

9. และเพิ่มการท่องเที่ยวชนิดใหม่ล่าสุดเข้าไปคือ (Miller and Twining-Ward, 2005: 32, Mowforth and Munt, 2006: 365)

10. การท่องเที่ยวเพื่อลดความยากจน (Pro-poor tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มตำแหน่งงานในท้องถิ่น เพิ่มโอกาสทางธุรกิจและสามารถเก็บค่าธรรมเนียมและภาษี ลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เพิ่มการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการของท้องถิ่น เพิ่มการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเพิ่มช่องทางในการสื่อสารและรับข้อมูล หรือ อธิบายอย่างง่ายว่า เน้นไปที่แหล่งท่องเที่ยวของประเทศกำลังพัฒนา โดยการใช้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเพื่อลดความยากจน

สถานการณ์ปัจจุบันของแผนและนโยบายการท่องเที่ยวประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการประกาศเรื่อง แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 โดยคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ มีการกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไทยที่เน้นการแข่งขันในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีบริบทที่เปลี่ยนไป ทั้งสถานการณ์และปัจจัยเสี่ยงด้านการท่องเที่ยว ที่นับวันจะมีความซับซ้อน รุนแรง และเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้น มีแนวโน้มการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นทุกประเทศต่างก็ให้ความสำคัญกับการลงทุนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้ประเทศจึงมีความจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทย โดยกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ เป้าหมาย พันธกิจและยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2556: 25-26)

วิสัยทัศน์

ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน

เป้าประสงค์

1. ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น
2. รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยเน้นการพัฒนากิจกรรมที่สร้างมูลค่า และคุณค่า

3. สร้างรายได้และกระจายรายได้โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมและยั่งยืน

เป้าหมาย

1. อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นลำดับ 1-7 ของทวีปเอเชีย

1.1 อันดับขีดความสามารถด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นลำดับ 1-7 ของทวีปเอเชีย

1.2 อันดับขีดความสามารถด้านสภาวะแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นลำดับที่ 1-7 ของทวีปเอเชีย

1.3 อันดับขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 อันดับ หรือเป็นลำดับที่ 1-7 ของทวีปเอเชีย

2. รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5

3. กลุ่มท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา 8 กลุ่มท่องเที่ยว

พันธกิจ

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว ตลอดจนปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว ให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล

2. พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ทรัพยากรท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมสังคม และวิถีชีวิตของชุมชน

3. เตรียมความพร้อมของภาคบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวให้มีความพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลง และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ

4. สร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ

5. บูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวให้มีเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ สร้างกลไกในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ยุทธศาสตร์

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ภารกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าประสงค์ ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555–2559 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555– 2559 มีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555– 2559 ในหลายหัวข้อ ซึ่งยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาประกอบไปด้วย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2556: 32)

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว การกีฬา และนันทนาการ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

1. กำหนดนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในทุกระดับที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของประเทศ

2. ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา และผลักดันการนำนโยบายด้านการท่องเที่ยว การกีฬา และนันทนาการไปสู่การปฏิบัติ

3. บูรณาการและบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การกีฬา และนันทนาการของประเทศ รวมทั้งกำหนดแนวทางการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนในทุกภาคส่วนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว การกีฬา และนันทนาการให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับสากล

5. พัฒนาระบบการบริหาร ระบบสารสนเทศ และบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การกีฬา และนันทนาการให้มีศักยภาพ

ยุทธศาสตร์

1. การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและปลอดภัย
2. การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพให้มีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน
3. การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา กีฬาขั้นพื้นฐาน กีฬาเพื่อมวลชน นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา เพื่อให้เยาวชนและประชาชนมีสุขภาพและพละนาามัยที่แข็งแรง
4. การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษาด้านการพลศึกษา นันทนาการกีฬา วิทยาศาสตร์การกีฬา และสุขภาพ
5. การส่งเสริมและพัฒนาการกีฬา และวิทยาศาสตร์การกีฬา อย่างเป็นระบบเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศและเพื่อการอาชีพ
6. การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวและกีฬา

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555– 2559 มีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555– 2559 ในเรื่อง ยุทธศาสตร์เรื่อง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและปลอดภัย และยุทธศาสตร์เรื่อง การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน กับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพให้มีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน และยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555– 2559 ยังให้ความสำคัญกับ ยุทธศาสตร์เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยว อีกด้วย

แผนและนโยบายที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาเรื่อง การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทยคือ แผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งแผนดังกล่าวประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังนี้ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556)

1. ประสานการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว
2. การพัฒนาสินค้าบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว
3. การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษและการท่องเที่ยวชุมชน
4. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ
5. การสร้างเครือข่ายการพัฒนาทุกภาคส่วน
6. การให้บริการด้านองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ข้อประกอบด้วยโครงการตามแผนฯ จำนวนมากที่ใช้งบประมาณในปี พ.ศ. 2556 และโครงการเหล่านี้ยังครอบคลุมไปถึงพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้ง 3 พื้นที่ ซึ่งนอกจากการศึกษาเรื่องการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย จะไปเก็บข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังจะเข้าไปศึกษาประสิทธิผลของการปฏิบัติงานตามแผนฯ ในเชิงคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนโยบายสาธารณะ

ขอบข่ายของวิชารัฐประศาสนศาสตร์ในปัจจุบัน นอกจากวิชาพฤติกรรมองค์การ วิทยาการจัดการ แล้วยังรวมถึงวิชานโยบายสาธารณะอีกด้วย นโยบายสาธารณะ เป็นวิชาที่ให้ความสนใจเรื่องเกี่ยวกับสาธารณะและการเมือง และมีความเห็นว่าการบริหารเป็นเรื่องที่แยกออกจากการเมืองไม่ได้ ซึ่งเป็นการเน้นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างรัฐศาสตร์กับรัฐประศาสนศาสตร์ ประโยชน์ของการศึกษาวิชานี้มีส่วนที่จะทำให้อาสาสมัครมีเอกลักษณ์ นอกจากนี้ยังเป็นวิชาที่ให้ความสำคัญทั้งในทฤษฎีเชิงปฏิบัติและทฤษฎีเชิงประจักษ์ (Normative and Empirical Theory) รวมทั้งการให้ความสำคัญทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพแก่ราชการ หน่วยงานราชการ เป็นการอุดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ แต่วิชานโยบายสาธารณะมีปรากฏในวิชารัฐศาสตร์และวิชารัฐประศาสนศาสตร์มีความแตกต่างกันคือ นักรัฐศาสตร์ให้ความสำคัญกับการศึกษานโยบายสาธารณะในแง่ของ “กระบวนการ” (Process) ในขณะที่นักรัฐประศาสนศาสตร์ให้ความสนใจกับการศึกษานโยบายสาธารณะในแง่ของผลผลิต (Output) (จุมพล หนิมพานิช, 2552: 1-2)

แนวทางในการศึกษานโยบายสาธารณะ

แนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะโดยทั่วไปมีอยู่ 3 แนวทาง (พิทยา บวรวัฒนา, 2555: 1) ด้วยกันคือ แนวทางแรก เป็นแนวทางที่พิจารณาเรื่องของกรอบวิเคราะห์นโยบายสาธารณะว่าควรจะมีลักษณะประการใด เพื่อนำมาใช้อธิบายกระบวนการนโยบาย แนวทางที่สอง เป็นการศึกษาวิจัยนโยบายสาธารณะที่เจาะลึกไปในนโยบายด้านใดด้านหนึ่ง แนวทางที่สาม เป็นการมองวิชานโยบายสาธารณะในฐานะที่เป็นเครื่องมือการบริหารอันหนึ่ง บางทีเรียกวิชานโยบายสาธารณะว่าการวิเคราะห์นโยบาย

แนวทางแรก เป็นแนวทางที่พิจารณาเรื่องของกรอบวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ แนวทางนี้มุ่งสร้างตัวแบบหรือทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะขึ้นมา ประการที่หนึ่ง เพื่อช่วยขยายความคิดเกี่ยวกับการเมือง และนโยบายสาธารณะให้กระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น ประการที่สอง เพื่อช่วยระบุลักษณะของปัญหา นโยบายที่สำคัญ ๆ ประการที่สาม เพื่อช่วยการสื่อสารระหว่างกัน

ประการที่สี่ ช่วยให้มีความเข้าใจนโยบายสาธารณะดียิ่งขึ้นว่าอะไรคือสิ่งที่มีความสำคัญ อะไรคือสิ่งที่ไม่มีความสำคัญ และประการสุดท้ายช่วยในการอธิบายที่มาของนโยบายสาธารณะและทำนายผลที่ตามมาแต่ในทฤษฎีของดาย (Thomas R. Dye) เห็นว่าตัวแบบหรือทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการอธิบายที่มาของนโยบายสาธารณะ และขณะเดียวกันอธิบายด้วยว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะอาศัยหลักเกณฑ์ประการใดที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ทฤษฎีหรือตัวแบบที่เน้นในเรื่องกิจกรรมของสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ของรัฐ (Institutional Model) ตัวแบบที่เน้นกระบวนการภาระหน้าที่ (Process Model) ตัวแบบกลุ่ม (Group Model) ตัวแบบชนชั้นนำ (Elite Model) ตัวแบบเหตุผล (Rational Model) ตัวแบบการเพิ่มขึ้นในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model) ตัวแบบกลุ่ม (Group Model) และตัวแบบระบบ (Systems Model) (Nicholas Henry, 2011: 261-276)

แนวทางที่สอง เป็นการศึกษานโยบายสาธารณะที่เจาะลึกไปในนโยบายใดนโยบายหนึ่ง (Substantive Policy Area) เช่น เรื่องของการศึกษาการเคหะ การจราจร การคมนาคม การป้องกันประเทศ การพัฒนาหมู่บ้านยากจน ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของนโยบายแต่ละเรื่องมากกว่าที่จะสนใจเสนอกรอบวิเคราะห์ตัวแบบหรือทฤษฎีทางนโยบายสาธารณะ

แนวทางที่สาม เป็นความพยายามของนักวิชาการที่พยายามเสนอให้วิชานโยบายสาธารณะเป็นศาสตร์ประยุกต์ที่มีหลักเกณฑ์แบบวิทยาศาสตร์ เพื่อให้อำนวยให้นักปฏิบัติได้ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กระบวนการนโยบาย เช่น เสนอหลักในการกำหนดเป้าหมายของนโยบายหลักในการทำนายผลของทางเลือกนโยบายต่าง ๆ หลักในการเสนอแนะทางเลือกนโยบาย หลักในการควบคุมการนำนโยบายไปปฏิบัติและหลักในการประเมินผลนโยบาย

แต่นักวิชาการนโยบายสาธารณะบางท่านเห็นว่า แนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะมีเพียง 2 แนวทาง ได้แก่ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539: 29-30)

แนวทางแรก แนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะในเชิงพรรณนา (Descriptive Approach) เป็นการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับตัวนโยบายและกระบวนการนโยบาย โดยอาจแยกเป็นลักษณะต่าง ๆ ได้แก่

1. การศึกษาเนื้อหาสาระของนโยบาย (Policy Content) ซึ่งจะครอบคลุมเรื่องความเป็นมา เจตนารมณ์ ลักษณะ สาระเนื้อหา และการดำเนินงานของนโยบายด้านใดด้านหนึ่ง

2. การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการนโยบาย (Policy Process) ซึ่งเน้นการอธิบายว่านโยบายถูกกำหนดขึ้นอย่างไร มีใครเข้ามาเกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน และผู้เกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายอย่างไร มักเป็นการศึกษากรณีแต่ละกรณีสำหรับนโยบายแต่ละเรื่อง

3. การศึกษาปัจจัยกำหนดนโยบาย (Policy Determinants) และผลผลิต (Policy Outputs) ของนโยบาย ซึ่งเป็นการอธิบายรูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรหรือปัจจัย

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ที่เป็นผลของนโยบาย เช่น จำนวนเงินงบประมาณ คนที่เกี่ยวข้อง

4. การศึกษาผลลัพธ์หรือผลกระทบของนโยบาย (Policy Outcome/Impact) ซึ่งเป็นการอธิบายผลที่เกิดขึ้นของนโยบาย และผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมทั้งในส่วนที่คาดหวังและในส่วนที่ไม่ได้คาดหวังไว้

แนวทางที่สอง แนวทางการศึกษานโยบายในเชิงเสนอแนะ (Prescriptive Approach) เป็นการศึกษาหาความรู้ในกระบวนการนโยบายเพื่อตอบคำถามว่า นโยบายควรได้รับการกำหนดอย่างไร โดยเน้นเรื่องต่อไปนี้

1. การให้สารสนเทศสำหรับการกำหนดนโยบาย เช่น การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบาย การให้คำแนะนำเกี่ยวกับทางเลือกเชิงนโยบายในแง่มุมต่าง ๆ โดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงนโยบายต่าง ๆ เข้าช่วย

2. การให้การสนับสนุนนโยบาย เป็นการประยุกต์เทคนิควิธีการวิเคราะห์ต่าง ๆ เพื่ออ้างเหตุผลสนับสนุนนโยบายใดนโยบายหนึ่ง หรือทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

แนวทางการศึกษานโยบายสาธารณะหรือ การวิเคราะห์นโยบายเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความรู้ทั้งด้านศาสตร์และศิลป์อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพราะนโยบายสาธารณะเป็นเรื่องที่ผู้ตัดสินใจนโยบายจะต้องเลือกตัดสินใจนโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และผลลัพธ์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติจะส่งผลกระทบต่อสถานภาพและความมั่นคงทางการเมืองของผู้ตัดสินใจนโยบายทั้งทางตรงและทางอ้อม หากตัดสินใจผิดพลาดอาจส่งผลให้อุณหภูมิทางการเมืองของผู้ตัดสินใจนโยบายสะดุดลงทันที ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่านักวิเคราะห์นโยบายมีบทบาทอย่างสำคัญในการนำเสนอทางเลือกนโยบายที่เหมาะสมให้แก่ผู้ตัดสินใจนโยบาย เพื่อให้ผู้ตัดสินใจนโยบายสามารถเลือกทางเลือกนโยบายที่จะนำไปสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จและเป็นที่พอใจของประชาชนอย่างกว้างขวาง ซึ่งหมายถึงความมั่นคงทางการเมืองของผู้ตัดสินใจนโยบายโดยตรง

การวิเคราะห์นโยบายในกระบวนการนโยบาย

ตามแนวความคิดของดันน์ (Dunn, 2008: 56) จุดมุ่งหมายหลักของการวิเคราะห์นโยบายคือการปรับปรุงการกำหนดนโยบาย ในกระบวนการวิเคราะห์นโยบาย ดันน์ (2008: 57-59) ได้จำแนกระเบียบวิธีการวิเคราะห์ที่สำคัญ 5 ประการได้แก่

ประการแรก การกำหนดโครงสร้างของปัญหา (problem structuring) เป็นระเบียบวิธีวิเคราะห์นโยบายที่ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อให้การจำแนกและระบุปัญหาชัดเจน รวมทั้งการทบทวนสภาพปัญหาใหม่หลังจากการนำนโยบายไปปฏิบัติและปรากฏผลลัพธ์ขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อทำการตรวจสอบแก้ไขว่ามีอะไรเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ทั้งสถานการณ์ทางการเมือง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทัศนคติของผู้นำหรือทำการตัดสินใจ ซึ่งจะทำให้การพิจารณาปัญหาสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงไป ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขทางเลือกในการแก้ไขปัญหาใหม่ด้วย

ประการที่สอง การทำนาย (forecasting) เป็นระเบียบวิธีวิเคราะห์ที่ใช้ในการทำนายสภาพแวดล้อมและผลลัพธ์ของชุดการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สำหรับทางเลือกแต่ละทางเลือกที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหานโยบายโดยพิจารณาว่าทางเลือกจะก่อให้เกิดผลดีผลเสียอย่างไร ระเบียบวิธีวิเคราะห์เพื่อการทำนายนี้ใช้ความรู้จากวิชาการสาขาต่าง ๆ มากมาย เพื่อให้การคาดหมายมีประสิทธิภาพ ผลกระทบหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจยอมรับทางเลือกเพื่อนำไปปฏิบัตินั้นขึ้นอยู่กับทั้งคุณสมบัติของทางเลือกและสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่ปรากฏอยู่ โดยพิจารณาถึงทางเลือกที่จะนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ถ้าหากช่วงเวลาที่นักวิเคราะห์ต้องทำนายทางเลือกค่อนข้างยาวนานในอนาคต ซึ่งมีโอกาสจะเกิดความไม่แน่นอนมากขึ้น กรณีนี้นักวิเคราะห์ต้องกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับทางเลือกแต่ละทางเลือกไว้ด้วย ซึ่งผลกระทบของแต่ละทางเลือกจะพิจารณาได้จากเงื่อนไขของแต่ละทางเลือก และการทำนายจะกระทำในระหว่างการพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหานโยบาย

ประการที่สาม การเสนอแนะ (recommendation) เป็นระเบียบวิธีวิเคราะห์นโยบายที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อจัดลำดับทางเลือกต่าง ๆ ทั้งนี้โดยวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง สภาพแวดล้อม และค่านิยมของผู้ตัดสินใจ หากการเสนอแนะทางเลือกไม่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือค่านิยมของผู้ตัดสินใจ ทางเลือกนั้นก็อาจไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติ การเสนอแนะนอกจากจะใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วยังต้องใช้ข้อมูลเชิงปทัสถานประกอบด้วย เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมของผู้ตัดสินใจมาก ผู้ตัดสินใจมักจะเลือกทางเลือกที่สอดคล้องกับค่านิยมของตนเองเสมอ

ประการที่สี่ การกำกับนโยบาย (monitoring) เป็นระเบียบวิธีวิเคราะห์นโยบายที่ใช้ในการตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและผลของนโยบายที่ผ่านมา เพื่อนำมาปรับปรุงในการกำกับ การนำนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และผลลัพธ์นโยบาย ดังนั้น การกำกับนโยบายจึงเป็นส่วนเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติและผลลัพธ์นโยบาย กล่าวคือผลลัพธ์จะเป็นไปตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับขีดความสามารถในการ

กำกับนโยบาย ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการควบคุมและตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นผู้รับผิดชอบ

ประการสุดท้าย การประเมินผล (evaluation) เป็นระเบียบวิธีวิเคราะห์นโยบายที่ใช้สำหรับตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าหรือค่านิยมของแนวทางปฏิบัติของนโยบายในอดีตหรือในอนาคต ซึ่งการประเมินนี้สามารถกระทำได้ทั้งก่อนที่จะนำไปปฏิบัติและหลังจากการนำไปปฏิบัติแล้ว เพื่อเป็นการตรวจสอบทางเลือกที่นำไปปฏิบัติว่ามีประสิทธิผลเพียงใด โดยเปรียบเทียบกับผลได้ผลเสียที่ประมาณการไว้ในทางเลือกแต่ละทางเลือกกับผลลัพธ์นโยบายที่เกิดขึ้นหลังจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลจึงสัมพันธ์โดยตรงระหว่างผลลัพธ์นโยบายกับทางเลือกนโยบาย ซึ่งจะบอกถึงระดับความสำเร็จของผลลัพธ์นโยบาย (policy performance) การประเมินผลจะบอกให้ทราบว่านโยบายที่นำไปปฏิบัติจะก่อให้เกิดความแตกต่างอะไรบ้างกับสภาพเดิมที่เป็นอยู่ รวมทั้งบอกด้วยว่าทางเลือกแต่ละทางเลือกจะก่อให้เกิดผลได้ผลเสียอะไรบ้าง

ตามแนวคิดของ ดันน์ เห็นว่าในกระบวนการวิเคราะห์นโยบายนั้น ทั้งระเบียบวิธีวิเคราะห์นโยบายและระบบข้อมูลนโยบายมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเมื่อการวิเคราะห์นโยบายเน้นที่ปัญหา นโยบายในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของการศึกษา ความสัมพันธ์ดังกล่าวซึ่งประกอบด้วย ปัญหา นโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลลัพธ์นโยบาย และระดับความสำเร็จของนโยบายคือ โครงสร้างหลักของกระบวนการวิเคราะห์นโยบาย โดยมีปัญหา นโยบายเป็นศูนย์กลางของกระบวนการวิเคราะห์ ส่วนระเบียบวิธีวิเคราะห์นโยบาย ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างปัญหา การพยากรณ์ การเสนอแนะ การกำกับ และการประเมินผล จะทำหน้าที่ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบข้อมูลนโยบาย กล่าวคือปัญหา นโยบายจะถูกนำมาพิจารณาโดยการจำแนกโครงสร้างของปัญหาให้ชัดเจน ส่วนการวิเคราะห์อนาคตนโยบายซึ่งเกี่ยวข้องกับการเลือกทางเลือกนโยบายที่เหมาะสมนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของการพยากรณ์ ซึ่งจำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต เพื่อพิจารณาแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในอนาคตให้มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด สำหรับการเสนอแนะนโยบายก็คือขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกนโยบายที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ปรากฏเป็นจริง ส่วนการกำกับนโยบายก็เพื่อสร้างความมั่นใจว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงปรารถนา และเพื่อให้มั่นใจว่าผลลัพธ์นโยบายเป็นไปตามเป้าประสงค์หรือไม่เพียงใด จึงต้องทำการประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบระดับความสำเร็จของนโยบาย ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบระหว่างเป้าประสงค์หรือวัตถุประสงค์ของนโยบายกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง จากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการประเมินจะทำให้นักวิเคราะห์นโยบายทราบว่านโยบายที่นำไปปฏิบัตินั้นสามารถแก้ไขปัญหา นโยบายได้เพียงใด สมควรจะดำเนินการต่อไป หรือจำเป็นจะต้องปรับปรุงแก้ไข หรือหากการดำเนินการไม่ได้ผล อาจ

จำเป็นต้องเสนอให้ทำการยกเลิกนโยบาย แล้วกลับไปสู่การพิจารณาปัญหา นโยบายใหม่เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกนโยบายใหม่ให้มีความเหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหา นโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ (Dunn, 2008: 56)

การศึกษาเรื่องการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการวิเคราะห์นโยบายในเรื่อง การเสนอแนะ และการประเมินผลซึ่งเกณฑ์ที่ใช้วัดสำหรับวิธีวิเคราะห์ทั้ง 2 ประการนี้เป็นเกณฑ์เรื่องเดียวกันเพียงแต่ใช้ในเวลาที่ต่างกันคือ เกณฑ์สำหรับการเสนอแนะใช้ประเมินผลที่คาดหวังไว้ แต่เกณฑ์สำหรับการประเมินผลใช้ประเมินผลที่เกิดขึ้นหลังการนำนโยบาย แผนและโครงการไปปฏิบัติแล้ว (Dunn, 2008: 354) ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินสำหรับประเมิน การเสนอแนะ และการประเมินผลประกอบไปด้วย 6 เกณฑ์คือ ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความพอเพียง (adequacy) ความเป็นธรรม (equity) การตอบสนอง (responsiveness) และความเหมาะสม (appropriateness) (Dunn, 2008: 221)

ความสัมพันธเชิงเครือข่ายนโยบาย

แนวคิดของเครือข่ายนโยบายมาจากทฤษฎีบรรษัทนิยม (corporatist theory) โดยสนใจกลุ่มผลประโยชน์ที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มอำนาจรัฐ และยังเน้นว่านโยบายสาธารณะในยุคปัจจุบันไม่ได้มาจากรัฐบาลเพียงแหล่งเดียว แต่ยังมีมาจากภาคประชาสังคม (civil society) อีกด้วย เพราะกลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ ถึงจะเป็นอิสระจากกัน แต่ก็ยังรวมพลังกันเป็นเครือข่ายนโยบาย ซึ่งแนวทางการใช้เครือข่ายนโยบายมาใช้อธิบายความสัมพันธ์นั้นมี 3 แนวทางคือ (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2550: 125 – 126)

1. ใช้เครือข่ายนโยบายออกแบบโครงสร้างการปกครองใหม่ที่ต่างไปจากการปกครองเดิม ซึ่งต่างไปจากระบบราชการ และระบบธุรกิจ เป็นความร่วมมือจนสามารถจัดการตัวเอง โดยใช้เครือข่ายความสัมพันธ์ จนมีลักษณะของการปกครองตนเองและต่อต้านอำนาจรัฐ
2. ใช้เครือข่ายนโยบาย เป็นรูปแบบปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการกำหนดนโยบาย ดังนั้นการอธิบายด้วยเครือข่ายแบบนี้จะมีรูปแบบส่วนใหญ่ คือ บทบาทและการแข่งขันที่หลากหลายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ เน้นความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
3. ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เครือข่ายสังคม ที่มีลักษณะอันซับซ้อนของปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งมีตัวแปรในการพิจารณาที่สำคัญคือ ระดับการรวมอำนาจ การเชื่อมโยง และความเข้มข้นของความสัมพันธ์

การนำแนวคิดแบบเครือข่าย (networks) มาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม ซึ่งเป็นความพยายามในการขยายแนวทางการอธิบายในรูปแบบเดิมของความสัมพันธ์ในเชิง

นโยบาย เช่น การพึ่งพิงเชิงอำนาจ และการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผล โดยใช้ปัจจัยเชิงโครงสร้าง และปัจจัยเกี่ยวกับผู้กระทำการเป็นตัวอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายนโยบายกับผลของนโยบายว่ามีผลกระทบต่อกันอย่างไร และเครือข่ายนโยบายนี้ยังสามารถชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระดับสังคมโลกในรูปแบบของนโยบายได้อีกด้วย รูปแบบของเครือข่ายนโยบายประกอบไปด้วย 2 รูปแบบหลัก(อนุสรณ์ ลิมมณี, 2558: 148 – 160)

1. รูปแบบชุมชนนโยบาย (policy community) ซึ่งมีลักษณะที่ประกอบไปด้วย มีจำนวนสมาชิกจำกัด การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนจะต่อเนื่องยาวนาน มีการประชุมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดเป้าหมายในการเจรจาต่อรองร่วมกัน มีการแบ่งปันผลประโยชน์ และผลเสียของนโยบายอย่างทั่วถึงทั้งเครือข่าย และการควบคุมสมาชิกในเครือข่ายสามารถกระทำผ่านผู้นำของกลุ่มได้

2. เครือข่ายประเด็นปัญหา(issue networks) ซึ่งมีลักษณะที่ประกอบไปด้วย มีสมาชิกและกลุ่มคนจำนวนมากเข้ามาเกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนขาดความต่อเนื่อง มีกำหนดการประชุมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ไม่แน่นอน การกำหนดเป้าหมายในการเจรจาต่อรองร่วมกันเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้ผลประโยชน์และผลเสียของนโยบายจะเป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ และการควบคุมสมาชิกในเครือข่ายเป็นไปได้ยากสมาชิกอาจจะไม่ยอมรับข้อตกลงหากเสียประโยชน์

กรอบการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย

ขั้นตอนของการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย คือการเปลี่ยนรูปร่าง(transformation) ข้อมูลจากผลลัพธ์ของนโยบายที่คาดหวังมาสู่ ข้อมูลในขั้นตอนการจัดทำนโยบาย ดังนั้นขั้นตอนการจัดทำข้อเสนอจึงเป็นบรรทัดฐานที่ใกล้ชิดกับคำถามเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม (Dunn, 2008: 213 – 214)

การออกแบบข้อเสนอเชิงนโยบาย เป็นการสร้างสมดุลระหว่างความต้องการในการแก้ปัญหาของนโยบาย กับ ระยะเวลา ความต้องการทรัพยากร และการสนับสนุนทางการเมือง ดังนั้นแนวทางในการสร้างจุดประสงค์ของทางเลือกควรประกอบไปด้วย(Majchrzak and Markus, 2014: 93 – 96)

1. หลักฐานอันประกอบไปด้วย ข้อเท็จจริง และข้อมูล จากการวิจัยในเชิงปริมาณ การอธิบาย การสังเกต และกรณีศึกษา
2. ทางเลือก หรือข้อเสนอเชิงนโยบายคือ แนวทางที่ผู้กำหนดควรปฏิบัติ หรือไม่ควรปฏิบัติ

3. ทางเลือกนโยบายควรเหมาะสมกับการแก้ปัญหานโยบาย

ซึ่งสรุปว่าขั้นตอนการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย มี 5 ขั้นตอนคือ

1. พัฒนาระดับพื้นฐาน (การศึกษาพฤติกรรม) เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน โดยใช้วงล้อของการเปลี่ยนแปลงปัญหานโยบาย เช่น เหตุผลของรูปแบบปัญหา ผลลัพธ์ของนโยบาย และความเสี่ยงของการแก้ไขปัญหา

2. การสร้างทางเลือกของข้อเสนอแนะ ประกอบไปด้วย ข้อเสนอแบบถึงรากถึงโคน (Big-Bang Intervention) ข้อเสนอแบบส่วนเพิ่ม (Incremental Intervention) และข้อเสนอแบบส่วนเสริมเติมเต็ม (Complementary Intervention)

3. การประเมินชุดของข้อเสนอแนะทั้ง 3 แบบจากข้อที่ 2 โดยสร้างคำอธิบายและค้นหาข้อสนับสนุนและคัดค้าน หลังจากนั้นจึงสร้างมติการประเมินโดยเปรียบเทียบกรณีพื้นฐาน กับทุกข้อเสนอของนโยบายที่สร้างขึ้น ในทุกมติการประเมิน

4. การสร้างและประเมินการนำไปปฏิบัติ จากคำถามเหล่านี้ อะไรคือความพิเศษของข้อเสนออะไรคือขอบเขตของข้อเสนอใครคือผู้นำไปปฏิบัติ และช่วงเวลาและขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ ของข้อเสนอ

5. การเขียนเอกสาร ข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบไปด้วย บทนำกรณีพื้นฐาน ประกอบด้วย สถานการณ์ปัจจุบัน หลักฐานของปัญหา เกณฑ์ที่ใช้ประเมินทางเลือกของข้อเสนอแนะ และทางเลือกที่ประเมินแล้ว และการประเมินทางเลือกของข้อเสนอแนะ เช่น อธิบายทางเลือกที่ 1 และประเมินทางเลือกด้วยเกณฑ์สนับสนุน และคัดค้าน (Majchrzak and Markus, 2014: 93-116)

การวิจัยพหุเทศะกรณี (Multi-site Case Study)

การวิจัยแบบพหุเทศะกรณี มีที่มาจากคำในภาษาอังกฤษหลายคำที่สามารถใช้แทนกันได้คือ multi-site case study, collective case studies, multiple-case studies และ comparative case studies ซึ่งคำต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถนิยามโดยรวมได้ว่าเป็นการวิจัยที่เป็นวิธีการทำความเข้าใจปัจเจกบุคคล เหตุการณ์สำคัญ นโยบาย โครงการ ต่าง ๆ ด้วยวิธีการ หาคำตอบจากตัวแทนที่หลากหลายมาอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การให้ความกระจ่างด้วยประสบการณ์ การให้ความหมายโดยนัยยะ และแสดงผลของปรากฏการณ์ที่มาจากแหล่งข้อมูลตั้งแต่ 2 แหล่งขึ้นไป ซึ่งสามารถสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งต่อปรากฏการณ์นั้น (Bishop, 2010: 587) และนิยามที่กระชับขึ้นของ เครสเวล (Creswell, 2007: 74) ที่สรุปว่า การวิจัยแบบพหุเทศะกรณี คือ

การที่นักวิจัยใช้วิธีการศึกษาโดยเลือกประเด็นในการศึกษา 1 ประเด็น แต่นักวิจัยสามารถค้นหาแหล่งข้อมูลที่นำมาใช้ในสนับสนุนหรือหาคำตอบให้กับประเด็นนั้น ได้จากกรณีศึกษาที่หลากหลาย

ส่วนวิธีการออกแบบการวิจัยแบบพหุประเทศกรณีนั้น ใช้วิธีการที่เป็นแบบอย่างเดียวกันในทุกพื้นที่ที่วิจัย (sites) เช่น การใช้คำถามในการวิจัยเดียวกัน การใช้หน่วยการวิเคราะห์แบบเดียวกัน รวมไปถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานผล ซึ่งจะใช้ข้ามระหว่างพื้นที่วิจัย ดังนั้นการวิจัยแบบพหุประเทศกรณี จึงมีศักยภาพที่จะสังเคราะห์ผลการวิจัยที่ตรงประเด็น และใช้อ้างอิงเป็นคำตอบได้ (Bishop, 2010: 587) หรือที่ เครสเวล (2007:75)เรียกว่า การวิเคราะห์ข้ามกรณีศึกษา (cross-case analysis) ซึ่งมีขั้นตอนคือ การพรรณารายละเอียดของแต่ละกรณีศึกษาและหัวข้อหรือประเด็นต่าง ๆ ภายในกรณีศึกษาหนึ่ง หรือ การวิเคราะห์ภายในกรณีศึกษา (within-case analysis) ก่อนแล้วค่อยวิเคราะห์ใจความสำคัญของทุกกรณีศึกษาเพื่อเป็นการยืนยันหรือการแปลความหมายของข้อมูลจากกรณีศึกษาทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้วิธีวิจัยพหุประเทศกรณีศึกษา

เรื่องแรกเป็นงานวิจัยทางการแพทย์ เรื่อง การริเริ่มการใช้ประวัติคนไข้แบบอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกันโดยใช้ทฤษฎีการกระจายนวัตกรรมและการวิจัยพหุประเทศกรณี (Greenhalgh and others, 2008) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ ริเริ่มระบบการใช้ประวัติคนไข้ร่วมกัน หรือระบบ SCR (the summary care record) ในอังกฤษ และเป็นเสนอบทเรียนเกี่ยวกับการนำโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศในการดูแลสุขภาพไปปฏิบัติ งานวิจัยนี้ออกแบบโดยใช้ พื้นที่วิจัยที่หลากหลายผสมผสานวิธีการวิจัยแบบกรณีศึกษา โดยมุ่งทำให้เกิดประโยชน์และเน้นไปที่ การประเมินผลงานวิจัยนี้เลือกพื้นที่ในการวิจัยไว้ 4 แห่งคือ พื้นที่ที่นำระบบ SCR ไปใช้ในเขตเมือง 3 แห่งและในต่างจังหวัดอีก 1 แห่งข้อมูลและการวิเคราะห์ประกอบไปด้วย การสัมภาษณ์บุคลากร 250 คน การสังเกตการณ์ในเชิงชาติพันธุ์วรรณนา (ethnographic observation) การสัมภาษณ์คนไข้ 170 คน การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องและนำมาวิเคราะห์หาใจความสำคัญที่เกี่ยวข้องกันเพื่อเสนอ รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงที่พัฒนาขึ้นตามทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

ข้อค้นพบหลักของงานวิจัยนี้คือ ระบบ SCR ยังไม่มีความพร้อมทางด้านเทคนิค ขาดคุณภาพของการติดต่อและรับส่งข้อมูล มีประเด็นจรรยาบรรณของการใช้ข้อมูลสำคัญ เป็นการเพิ่มงานประจำให้กับเจ้าหน้าที่ และมีบริบททางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับโครงการ สรุปว่าระบบ SCR เป็นนวัตกรรมที่ซับซ้อนต้องได้การยอมรับจากคนไข้และเจ้าหน้าที่ก่อนจึงจะนำไปบรรจุเป็นงานประจำได้

งานวิจัยชิ้นที่ 2 เป็นงานวิจัยทางการศึกษา เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมเรื่อง วัฒนธรรมของโรงเรียนขนาดกลางในการใช้ การสอนที่เน้นข้อมูล เพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (James, 2010) การศึกษานี้เพื่อค้นหาแนวทางในการสร้างความสำเร็จจากระบบการสอนที่ใช้ข้อมูลเป็นฐาน โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการศึกษาพฤติกรรม การวิจัยนี้ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าด้วยวิธี การสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง การลงเยี่ยมชมพื้นที่วิจัย และการวิจัยเอกสาร กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้จัดการ ผู้บริหาร และครู ของโรงเรียนขนาดกลาง

ข้อค้นพบคือ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ นิยาม ความคาดหวังของการใช้ข้อมูลเพื่อปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ควรมีแนวทางการทำงานของระบบการใช้ข้อมูลเป็นฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรอุทิศการทำงานให้กับระบบการใช้ข้อมูลเป็นฐาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รวินศ์ ศรีทองรุ่ง (2553) สรุปว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถกระทำได้หากชุมชนมีความรู้ความเข้าใจหลักการบริหารจัดการ มีทักษะด้านการจัดการการท่องเที่ยว สามารถสร้างความภาคภูมิใจ และการตระหนักในคุณค่าของอัตลักษณ์ของท้องถิ่นตนเอง เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างระมัดระวัง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นผู้เข้าใจปัญหาของท้องถิ่น ได้ดีและสามารถบริหารจัดการแก้ปัญหาท้องถิ่นได้ในที่สุด ควรสนับสนุนให้ภาคท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยมีภาครัฐและภาคเอกชนเป็นฝ่ายสนับสนุนในปัจจัยที่ท้องถิ่นต้องการความช่วยเหลือ และการมีตัวชี้วัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ชัดเจนนำไปสู่การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

มณฑาวดี พูลเกิด (2552) องค์กรความรู้ที่ได้คือ รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงระบบเพื่อความยั่งยืน โดยชุมชน ประกอบไปด้วย

ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความสามารถของชุมชน ด้านสิ่งจูงใจของชุมชน ด้านศักยภาพชุมชน และการมีส่วนร่วมในการลงทุน

ด้านกระบวนการแปรสภาพ ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือปฏิบัติตามแผน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ด้านผลผลิต ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยว ด้านการควบคุม 3 ตัวแปรที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา

ด้านการป้องกัน ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการควบคุม 6 ตัวแปร ที่เกี่ยวข้องกับ การป้องกันและส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบ กติกา

ด้านสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมองค์ประกอบด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการมีส่วนร่วม ในการใช้ประโยชน์

ศรายุทธ ผล โภธิ์ (2549) เสนอองค์ความรู้เรื่องแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวทาง น้ำแบบยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำอย่างยั่งยืนเป็นการประสานบทบาทและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมไปพร้อม ๆ กัน จากการศึกษาสามารถ สรุปแนวทางในการพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ได้ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาด้านกายภาพและบริการของสถานที่ท่องเที่ยวทางน้ำเช่น ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำที่เสื่อมโทรม และ อนุรักษ์และดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีภายใน แหล่งท่องเที่ยว และบริเวณภายนอกสถานที่ท่องเที่ยว

2. แนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวรูปแบบแรกเป็นการท่องเที่ยวระยะทางสั้น และรูปแบบที่สองคือการท่องเที่ยวโดยเรือทัวร์ หรือบริษัทจัดนำเที่ยวเน้นประชาสัมพันธ์ โดย หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรมีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารด้านการท่องเที่ยว

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทขององค์กรรัฐที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยจัดสรรงบประมาณและมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้า ทำการปรับปรุง ปฏิสังขรณ์ แหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้มีสภาพที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว ได้อย่างมีประสิทธิภาพแนวทางการพัฒนาบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและกำกับดูแลการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ของตนเอง โดยการเสนอรางวัลให้แก่ชุมชนหรือหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาแหล่ง ท่องเที่ยวเพื่อเป็นกำลังใจให้ชุมชนที่จะเสียสละและเต็มใจในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการ ท่องเที่ยวการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และการวางแผนจัดทำ โครงการ วางแผนดำเนินงานแต่ละขั้นตอน

ดวงใจ หล่อชนวนิชย์ (2550) ค้นพบองค์ความรู้ว่า ระบบคิดและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงกลไกทางสังคมวัฒนธรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกำหนดความสำเร็จของการจัดการ การท่องเที่ยวในชุมชน แนวทางสำหรับรัฐท้องถิ่นและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนให้ ประสบผลสำเร็จนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปกป้องรักษาสภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมและ คนท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกระดับ ความเข้มแข็งของ สังคมเกิดขึ้นจากการที่คนหลายชาติพันธุ์ที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกันมีสำนึกร่วมกัน โดยผ่านการสร้าง

กระบวนการการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และคงรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น ปายเป็นกรณีตัวอย่างของความล้มเหลวของรัฐท้องถิ่นในเรื่องการ บูรณาการชุมชนและสร้างสำนึกท้องถิ่นระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายทำให้ปาย อ่อนแอ โดยการเชิญชวนนักลงทุนต่างถิ่นเข้ามาทำลายทรัพยากรท่องเที่ยวในขณะที่ใน โยมิตัน รัฐท้องถิ่นญี่ปุ่นสร้างความเข้มแข็งให้กับคนท้องถิ่นและบูรณาการภายในชุมชนได้สำเร็จจึงสามารถจัดการท่องเที่ยวได้ยั่งยืน

กิตติ อริยานนท์ (2005) กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีความเหมาะสมที่จะใช้ในการทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา จึงควรนำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในกระบวนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษาด้านอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้และการปฏิบัติ รวมทั้งเกิดพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ, สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ขาดการดูแลรักษาและจัดการที่ดี นอกจากนี้ควรคำนึงถึงปัญหา และต้องการของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นๆ และควรมีความต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้ และทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่เสื่อมโทรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ชามิ (Chami 2002)สรุปว่าการวิจัยนี้ใช้รูปแบบ Almost Ideal Demand System และ Stated Preference Method ในการวิเคราะห์อุปสงค์การท่องเที่ยวใน แทนซาเนียและเคนย่า เรื่องนี้เริ่มจากการเสนอการศึกษาการท่องเที่ยวในภูมิภาค คั้นหารูปแบบการเปรียบเทียบผลการทำงานของสองประเทศ และทดสอบระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวของภูมิภาคในปัจจุบันว่ายั่งยืนหรือไม่ ข้อค้นพบจากการใช้ ตัวชี้วัดของ AIDS ศึกษาในช่วงปี 1970 - 1998 เคนย่า ใช้นโยบายกระตุ้นตลาดทำให้มีผลการทำงานดีกว่าแทนซาเนียซึ่งรับนโยบายสังคมนิยมมาใช้ตั้งแต่ปี1967 อย่างไรก็ตามตั้งแต่ปี1990 แทนซาเนียได้แสดงผลการทำงานที่ดีกว่าเคนย่า เพราะเริ่มใช้นโยบายกระตุ้นตลาดตั้งแต่ปี 1980 จึงทำให้แทนซาเนียเป็นจุดหมายของนักท่องเที่ยวธรรมชาติ ผลจากการวัดการทำงานของสองประเทศซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตลาดการท่องเที่ยวภูมิภาค ผู้วิจัยเสนอให้มีการสนับสนุน แทนซาเนีย เคนย่า อูกันดา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเดียวกันภายใต้ชื่อชุมชนแอฟริกันตะวันออก ผลจาก SPM แสดงให้เห็นว่าเคนย่าเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากกว่าเพราะบริการที่ดีกว่า แทนซาเนียได้ปรับตัวสำหรับเอกลักษณ์เรื่องทรัพยากรสัตว์ป่า ซึ่งเป็นศักยภาพสำหรับการพัฒนาในอนาคต อย่างไรก็ตามการบริการยังเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญของแทนซาเนียเพราะเมื่อเทียบระดับของค่า SPM เคนย่าก็ดีกว่าทำให้นักท่องเที่ยวเลือกเคนย่าเป็นจุดหมาย การท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศไม่ได้สร้างประโยชน์ให้กับคนท้องถิ่นและเป็นการขัดขวางพวกเขาจากการอนุรักษ์ธรรมชาติ การท่องเที่ยวในแอฟริกาตะวันออกพัฒนาโดยปราศจากเงื่อนงำทางสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การพังทลาย

ของหน้าดิน การทำลายป่า และการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่าหายาก งานวิจัยมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวในภูมิภาค โดยความพยายามในการเพิ่มบริการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และที่สำคัญที่สุดคือคืนผลตอบแทนกลับสู่คนในท้องถิ่น

เพทเทอร์สัน (Patterson 2005) สรุปว่าการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดการวัดความสำเร็จอย่างเหมาะสมในเชิง เศรษฐศาสตร์ สังคม และสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แสดงนัยขอบเขตจำกัดของการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยว ซึ่งการเปรียบเทียบตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้พัฒนาเพื่ออธิบายถึงสมรรถนะของแหล่งท่องเที่ยว งานวิจัยนี้ใช้จากแนวคิดเศรษฐศาสตร์เชิงนิเวศ มาอธิบายตัวชี้วัดความยั่งยืนสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว ตัวชี้วัดรอยเท้าเชิงนิเวศวิทยา ถูกนำมาใช้ในประชากร 2 กลุ่ม (เจ้าบ้าน และนักท่องเที่ยว) ซึ่งรับผิดชอบต่อกระแสสิ่งแวดล้อมทั้งของท้องถิ่นและระดับโลก การแบ่งมีความสำคัญเพราะแนวคิดเดิมของสมรรถนะที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว งานวิจัยนี้จึงสร้างความเป็นไปได้ที่กิจกรรมการท่องเที่ยวจะไม่ไปสร้างผลกระทบกับส่วนอื่น ๆ ของโลก ส่วนระดับการวัดของคาร์รอยเท้าเชิงนิเวศ ผู้วิจัยแสดงจำนวนและเสนอความแตกต่างกระแสสิ่งแวดล้อมสำหรับการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับโลก สิ่งสนับสนุนการท่องเที่ยวทางเลือก(การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวโดยใช้จักรยาน) ของเขตลุ่มน้ำ Merse ในทัศนียภาพพัฒนาขึ้นเพื่อลดชั้บนักท่องเที่ยวที่ล้นออกมาจากเมืองหลัก ข้อค้นพบของผู้วิจัยคือการผสมผสานระหว่างกิจกรรมในท้องถิ่นของเจ้าบ้าน และนักท่องเที่ยวไม่เกินความสามารถของการรองรับของระบบนิเวศ(ตัวชี้วัดรอยเท้าทางนิเวศวิทยา)ของเมือง Val di Merseอย่างไรก็ตามค่าดังกล่าวจะสูงเกินเมื่อรวมเรื่องการเดินทางมาสู่แหล่งท่องเที่ยวเข้าไป ซึ่งคาร์รอยเท้าทางนิเวศจะพุ่งสูงขึ้นจาก 5.36 สู่ 38.15 GHA ต่อคน ผู้วิจัยสรุปว่าความถี่ของการท่องเที่ยวทำให้เกิดความยั่งยืนแก่ท้องถิ่นโดยปราศจากการตรวจสอบถึงผลกระทบในระดับโลก ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายรูปแบบแนวความคิดทางเลือกที่เป็นพื้นฐานสำหรับการจัดการความรู้ที่ก้าวข้ามเกณฑ์ชี้วัดที่หลากหลาย กลยุทธ์เชิงนโยบายของท้องถิ่นสำหรับการท่องเที่ยวคือการสำรวจการใช้รูปแบบแนวความคิด และใช้วิเคราะห์ระหว่าง ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร กับ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกในพื้นที่

ลี (Le2005) สรุปว่าความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทำให้เวียดนามมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่การผ่านช่วงสงครามที่ยาวนานและการพัฒนาตามนโยบายเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษที่ 60 70 และ80ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรในหลายเรื่องเช่น การพังทลายของหน้าดิน การเจือปนสารพิษในแหล่งน้ำ และความไม่สมดุลของความหลากหลายทางชีวภาพ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เริ่มเมื่อ 1986 ภายใต้้นโยบายโด่หมอย (doimoi) รัฐบาลเวียดนามเริ่มใช้นโยบายเปิดตลาด อุตสาหกรรมขนาดเบาและการท่องเที่ยวมี

ความสำคัญเพิ่มขึ้นโดยภาคการเกษตรยังเป็นภาคการผลิตหลักของระบบเศรษฐกิจ จุดเน้นของนโยบาย โด่หม่ย คือการปกป้องสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติคือความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังนั้นแผนของรัฐบาลคือการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับการท่องเที่ยว ข้อเสนอสนับสนุนเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นความสำเร็จของโครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่เป็นความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่น รัฐบาล นักท่องเที่ยว และตัวแทนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในขณะที่กฎอุปสงค์ของนักท่องเที่ยว นโยบายรัฐ และ องค์กรเอกชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ได้มีการศึกษาในงานวิจัยที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งมีน้อยงานที่ศึกษาเรื่องนี้จากมุมมองทางธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจในประเทศกำลังพัฒนาอย่างเวียดนาม งานวิจัยนี้เป็นการอุดช่องว่างดังกล่าวโดยสำรวจมุมมองการท่องเที่ยวของคนเวียดนามที่รับเอาการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาใช้

งานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีการแพร่กระจายของนวัตกรรมของโรเจอร์เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลจากการสำรวจระหว่างบริษัททัวร์ 149 แห่งและโรงแรม 497 แห่งคือ 40% ให้การตอบรับและแสดงให้เห็นความซับซ้อนของนวัตกรรมและผลประโยชน์ที่ได้รับ โดยเฉพาะภาพลักษณ์ทางการตลาด ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่เป็นแรงจูงใจในการรับเอาการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปใช้ ขณะที่จำนวนของนวัตกรรมที่บริษัททัวร์นำไปใช้ไม่มีสหสัมพันธ์กับขนาดของบริษัท ชนิดของนวัตกรรมที่นำมาใช้มีความแตกต่างกันระหว่างบริษัทขนาดใหญ่กับขนาดเล็กเพราะการเพิ่งรับเอาการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาใช้ในเวียดนาม บริษัททัวร์ยังมีความระแวงสงสัยอยู่ พวกบริษัทมีเงื่อนไขในการรับมาใช้กับเรื่องความเสี่ยงอธิบายจากความสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้นระหว่างการวัดเรื่องความเสี่ยงกับการรับเอาแนวคิดไปใช้ จากการค้นพบผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะแก่องค์กรการท่องเที่ยวแห่งชาติเวียดนาม ในการวางแผนสร้างความสำเร็จให้กับโครงการการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยการสร้างรายการมาตรฐานตัวชี้วัดสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งรายการดังกล่าวจะช่วยบริษัททัวร์ประสบความสำเร็จในความพยายามใช้นวัตกรรมที่ซับซ้อน องค์กรการท่องเที่ยวควรให้การสนับสนุนบริษัทที่บุกเบิกเริ่มต้นและใช้เป็นตัวอย่างสำหรับบริษัทอื่น ๆ ความสำเร็จของบริษัทในปัจจุบัน ทำให้ความระแวงสงสัยในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนลดลง และโอกาสสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในเวียดนามสดใสขึ้น

สลิงเจอร์ (Slinger 2002) สรุปว่างานวิจัยนี้เป็นการพยายามที่จะตัดสินใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นการทำนายผลกระทบที่ระดับรากหญ้า ในหมู่เกาะแคริบเบียน ประเทศโดมินิกัน การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีผสมผสาน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือกิจกรรมทางเศรษฐกิจทางเลือกสำหรับประชาชนในประเทศกำลังพัฒนา ประเด็นแรก ในการค้นคว้าสำหรับผลกำไรทางการเงิน รัฐบาลจะหันไปใช้การท่องเที่ยวแบบเดิมในการสะสมทุน อย่างไรก็ตามผลในระยะยาวเป็นการทำลายวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศ นอกจากนี้ การ

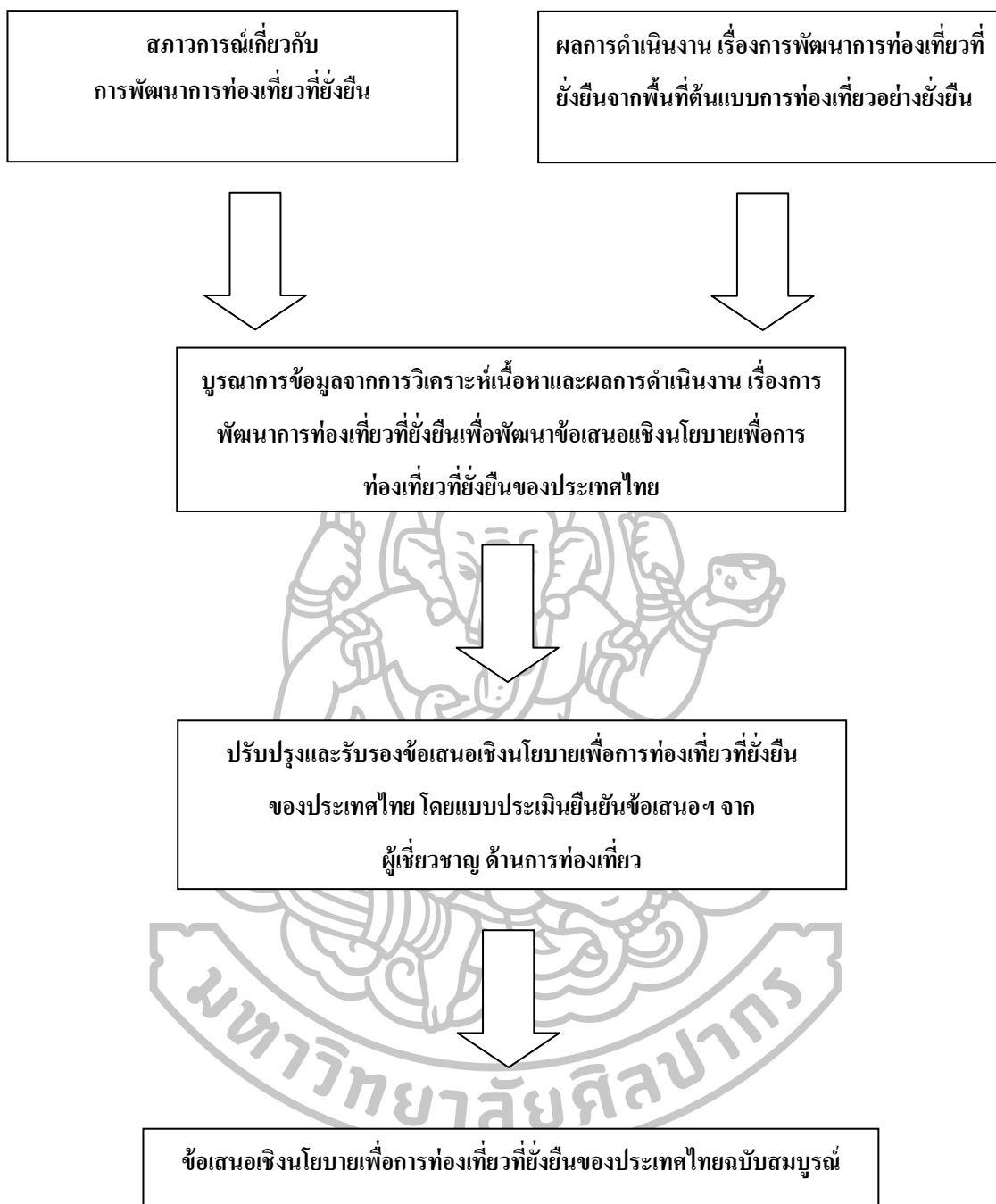
ทำนายผลการสะสมทุนจากการท่องเที่ยวแบบเดิมเป็นผลที่ไม่จริงเพราะนักลงทุนต่างชาติจะส่งคืนรายได้ออกไปจากประเทศกำลังพัฒนา สถานะการณ์นี้ นักอนุรักษ์นิยมฝ่ายซ้าย รัฐบาล และประชาชน ค้นหารูปแบบที่อ่อนโยนสำหรับการท่องเที่ยว เกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่นในขณะเดียวกันก็รักษาวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งหมดมุ่งไปที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่บรรลุผลทั้งผลกำไรทางการเงิน ผลประโยชน์ของท้องถิ่น และการบำรุงรักษาวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม แต่การศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน ลาตินอเมริกา และแอฟริกา แสดงไว้ว่าผลที่คาดไม่ปรากฏให้เห็น โดมินิกันเสนอสถานที่สำหรับศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นประเทศเกาะเล็ก ๆ ที่กำลังพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างครบวงจร

ผลการศึกษาเสนอว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน โดมินิกันสร้างการเชื่อมต่อกับส่วนอื่น ๆ ของเศรษฐกิจโดมินิกัน เช่นภาคการเกษตร และเพิ่มความหลากหลายของการพัฒนาภูมิภาคบนเกาะ เหตุสนับสนุนบนความสามารถของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำให้นักท่องเที่ยวตามฤดูกาลลดลงยังไม่มียุทธูป อย่างไรก็ตาม มันก็แสดงให้เห็นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกี่ยวข้องกับ การพึ่งพาสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยดึงดูดใจที่เข้มแข็งในการทำให้ประชาชนมีเข้าใจและเป็นห่วงสิ่งแวดล้อมของพวกเขาและลงมือร่วมใจอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่โดมินิกันนี้ อาจจะพิสูจน์ข้อมูลเมื่อพิจารณาเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะกับ ส่วนอื่นของแคริบเบียน และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ การศึกษานี้มีการปฏิบัติที่สำคัญของรัฐบาลโดมินิกัน ในเวลาที่อุตสาหกรรมอยู่ในช่วงเยาว์วัยและการปรับตัวที่สามารถหลีกเลี่ยงจากความเสียหายที่ไม่สามารถแก้ไขได้ การวิจัยนี้ทำบนทางเลือกของการพัฒนาที่ยั่งยืน และที่สำคัญเพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจสำคัญที่มีมาก่อนเช่น การส่งออกผลิตภัณฑ์เกษตรต้องปิดตัวลงในหลายประเทศ

ไทเมอร์ (Timur2005) สรุปว่าการวิจัยนี้เป็นการศึกษาว่านโยบายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสามารถพัฒนาและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในแหล่งท่องเที่ยวในเมืองได้อย่างไร การศึกษาทดสอบว่าแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอธิบายแหล่งท่องเที่ยวเมืองอย่างไรและวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดระเบียบของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแหล่งท่องเที่ยวเมืองกับศักยภาพของผู้มีอิทธิพลทางกฎหมายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยนี้มี 3 กลุ่ม คือกลุ่มอุตสาหกรรม ชุมชน และเจ้าหน้าที่รัฐ ใน 3 เมือง การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะแรกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์และระยะที่สองใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การสำรวจ การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เครือข่ายและการวิเคราะห์ทางสถิติในการทดสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ในการวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์เครือข่ายอธิบายถึงโครงสร้างพื้นฐานของการทำงานของการท่องเที่ยวในเมือง และให้ออกลักษณะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในเครือข่ายการท่องเที่ยวที่สำคัญมากที่สุด สำคัญ และ ไม่สำคัญ องค์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นผู้เกี่ยวข้องที่มีความสำคัญที่สุดของเครือข่ายการท่องเที่ยว โครงสร้างหน้าที่ขององค์การดังกล่าวสามารถเสนอแนะและเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว การศึกษานี้สนับสนุนความก้าวหน้าของทฤษฎีการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับเมือง โดยเสนอมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายในเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเมือง การศึกษาใช้กรอบนโยบายเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นตัวนำเรื่อง ซึ่งกรอบดังกล่าวพัฒนาโดยการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งใช้เอกลักษณ์ของกระบวนการทางกฎหมาย และผู้เกี่ยวข้องที่มีอิทธิพลในการวางแผนการท่องเที่ยว การพัฒนา หรือการกำหนดนโยบาย และการถ่วงดุลจุดมุ่งหมายที่หลากหลาย และผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแหล่งท่องเที่ยวในกระบวนการจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มุมมองของผู้มีส่วนได้เสียของการศึกษานี้สนับสนุนการพัฒนาทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่ใช่แค่ขอบเขตเชิงนโยบายเท่านั้น แต่ยังวิเคราะห์ความสัมพันธ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่หลากหลายและเป็นอิสระมากกว่าที่จะวิเคราะห์เป็นคู่ความสัมพันธ์ กรอบการวิเคราะห์มีความมุ่งหมายที่จะอุดรอยรั่วของ"ช่องว่างเชิงนโยบาย"ในแหล่งท่องเที่ยว โดย การร่วมมือวางแผนการท่องเที่ยวและพัฒนางานที่ได้รับมอบหมายขององค์การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ผู้ศึกษาใช้การวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) โดยใช้แนวทางการศึกษานโยบายในเชิงเสนอแนะ (Prescriptive Approach) และกรอบการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบายที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้นจากกระบวนการวิจัย 4 ขั้นตอนคือขั้นที่ 1 เป็นการสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่บูรณาการแนวคิดจากองค์ความรู้เรื่อง การท่องเที่ยวในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา สิ่งแวดล้อมศึกษา และนโยบาย โดยใช้การวิจัยเอกสารด้วย วิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้วยวิธีการวิจัยพหุเทศกรณี (Multi-site Case Study) เพื่อค้นหาข้อมูลที่เป็นฉันทามติในการนำแนวความคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ จากแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นหลักในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นวิธีการแสวงหาความรู้โดยพิจารณาจากปรากฏการณ์ทางสังคมตามสภาพความเป็นจริงซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้ศึกษาได้ใช้ วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) คือนอกจากใช้การเปรียบเทียบข้อมูลจากกรณีตัวอย่างด้วยวิธีพหุเทศกรณีแล้ว ผู้ศึกษา จะใช้การแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวจากกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว แล้วจึงนำเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบายที่ได้จาก 2 ขั้นตอนมาสังเคราะห์ขึ้นเป็น ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

ขั้นที่ 3 นำเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบายที่ได้จาก 2 ขั้นตอนที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่างๆ การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาพูดคุย การสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเอกสารจากขั้นตอนที่ 1 จะใช้ การวิเคราะห์เอกสาร และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เพื่อสังเคราะห์แนวความคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และข้อมูลภาคสนามจากขั้นตอนที่ 2 ที่ใช้การศึกษาผลการดำเนินงานจากพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน)พร้อมทั้งใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า มาสังเคราะห์ขึ้นเป็น การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

ขั้นที่ 4 นำข้อเสนอแนะฯดังกล่าว มาประเมิน เรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ผู้บริหารจากองค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ(องค์การมหาชน) และ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เป็นต้น เพื่อยืนยันและรับรองผลการศึกษาศำหรับการศึกษาในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เป็นการสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นตอนนี้ใช้การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อค้นหาสภาพการณ์ร่วมสมัย ของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รวมไปถึงบูรณาการองค์ประกอบและตัวชี้วัด จากบริบทและประสบการณ์ของทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ และจากหลากหลายสาขาวิชาเพื่อสามารถสรุปให้ได้องค์ความรู้ที่เป็นปัจจุบันของแนวความคิดพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กลุ่มตัวอย่าง ที่ผู้ศึกษาใช้ศึกษาด้วย การวิเคราะห์เอกสาร ประกอบไปด้วยเอกสาร ได้แก่ หนังสือ วารสาร จุลสาร บทความวิชาการ รายงานประจำปี และข้อมูลออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ เก็บข้อมูลโดยการอ่าน แล้วจัดแบ่งหมวดหมู่ข้อมูล เรียงลำดับเพื่ดำเนินการวิเคราะห์เอกสารตามกรอบการวิเคราะห์ แหล่งข้อมูลทางเอกสารที่สำคัญคือ หนังสือ ตำรา งานวิจัย และบทความทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ที่เกี่ยวกับ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อจะได้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้น เพราะการวิเคราะห์เอกสารถือเป็นวิธีหลักของการวิจัยเพราะข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารจะให้ภาพของบริบททางสังคมตลอดจนปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนนี้ใช้ แบบวิเคราะห์เอกสารเพื่อวิเคราะห์สภาพการณ์ร่วมสมัย ของแนวความคิดพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบไปด้วย เอกสาร ได้แก่ หนังสือ วารสาร บทความวิชาการ รายงานประจำปี และข้อมูลออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ เก็บข้อมูลโดยการอ่าน แล้วจัดแบ่งหมวดหมู่ข้อมูล เรียงลำดับเพื่ดำเนินการ การวิเคราะห์เอกสาร ตามกรอบการวิเคราะห์ และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Pattern Matching) ซึ่งแหล่งข้อมูลทางเอกสารที่สำคัญคือ หนังสือ ตำรา งานวิจัย และบทความทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ที่เกี่ยวกับ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาแนวความคิดการพัฒนารองเทียวยที่ยั่งยืน โดยใช้การวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นการสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนารองเทียวยที่ยั่งยืนที่บูรณาการแนวคิดจากองค์ความรู้เรื่อง การรองเทียวย ในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา สิ่งแวดล้อมศึกษา และนโยบาย โดยใช้การวิจัยเอกสารด้วย วิธีวิเคราะห์เอกสาร จากแหล่งข้อมูล ประเภท หนังสือ ตำรา งานวิจัย และบทความทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ วารสาร บทความวิชาการ รายงานประจำปี และข้อมูลออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ที่เกี่ยวกับ แนวคิดการพัฒนารองเทียวยที่ยั่งยืน เก็บข้อมูลโดยการอ่าน แล้วจัดแบ่งหมวดหมู่ข้อมูล เรียงลำดับเพื่อดำเนินการ การวิเคราะห์เอกสารและวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ตามกรอบการวิเคราะห์

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาแนวความคิดการพัฒนารองเทียวยที่ยั่งยืนที่บูรณาการแนวคิดจากองค์ความรู้เรื่อง การรองเทียวย ในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา สิ่งแวดล้อมศึกษา และนโยบาย โดยใช้การวิจัยเอกสารด้วย วิธีวิเคราะห์เอกสาร โดยสรุปแนวคิดการพัฒนารองเทียวยที่ยั่งยืนที่ครอบคลุมของตัวชี้วัดและบูรณาการเพิ่มขึ้นในทุกมิติตามระยะเวลา และการนำไปใช้อ้างอิง ระหว่างนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องการรองเทียวยที่ยั่งยืนกับหน่วยงานในเชิงนโยบายระดับโลก เช่น องค์การการรองเทียวยโลก (UN-WTO) ซึ่งแสดงถึง ลักษณะแบบแนวคิดทั่วไป (generalization) ของแนวคิดการพัฒนารองเทียวยที่ยั่งยืน

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวความคิดการพัฒนารองเทียวยที่ยั่งยืน โดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้วยวิธีการวิจัยพหุเทศกรณี

การเลือกพื้นที่ในการวิจัย

งานศึกษาชิ้นนี้เป็นการศึกษาเรื่องการพัฒนาการรองเทียวยที่ยั่งยืน ผู้ศึกษาจึงสำรวจพบว่า พื้นที่ที่ใช้แนวทางการพัฒนาการรองเทียวยที่ยั่งยืนเป็นกรอบแนวทางในการบริหารจัดการในประเทศไทย คือพื้นที่พิเศษเพื่อการรองเทียวยอย่างยั่งยืน ที่ได้รับการกำหนดโดยองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการรองเทียวยอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จำนวน 6 พื้นที่ได้แก่

1. หมู่เกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง
2. เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง
3. อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร
4. จังหวัดเลย
5. เมืองเก่าน่าน จังหวัดน่าน

6. เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

งานศึกษาชิ้นนี้ยังใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ภาคสนาม และการสัมภาษณ์เจาะลึกและ การสนทนาพูดคุย และการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน เพื่อวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงปรากฏการณ์ของการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย ผู้ศึกษาเลือกพื้นที่เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน จากเขตพื้นที่พิเศษที่มีลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 ประเภท คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและ โบราณคดี คืออุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร

อพท. มีภารกิจด้านการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ โดยจะต้องพัฒนา “ต้นแบบ” การบริหารจัดการพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งได้เลือกพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน

อพท. จึงได้ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมการประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร เพื่อพิจารณาการประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยจะใช้เป็น “ต้นแบบ” ของการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ ด้วยการให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โดยผลของความคิดเห็นร้อยละ 99.48 เห็นชอบให้ประกาศพื้นที่พิเศษฯ เพื่อให้ อพท. ทำหน้าที่ประสานและบูรณาการนโยบายแผนงาน และ โครงการของหน่วยงานต่างๆ

2. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ เมืองพิมายและพื้นที่เชื่อมโยง

พิมายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก สามารถสร้างรายได้ให้ประเทศปีละประมาณ 48,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งประเทศ นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเดินทัพของพระเจ้าตากสิน เมืองนี้จึงได้ชื่อว่า “ทัพพระยา” มาก่อนที่จะเปลี่ยนเป็น “พิมาย”

เมืองพิมายจึงได้แจ้งความจำนงมายัง อพท. ขอพิจารณาประกาศเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2551 อพท. จึงได้พิจารณาตามหลักเกณฑ์การประกาศพื้นที่พิเศษ เห็นว่าเมืองพิมายและพื้นที่ใกล้เคียงเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่นอันทรงคุณค่าทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งยังมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมที่น่าสนใจและตามวิสัยทัศน์ของ อพท. ว่าด้วยการประสานทุกภาคีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ครอบคลุมพื้นที่ 928.47 ตารางกิโลเมตร หรือ 580,293.75 ไร่ ประกอบด้วย

2.1 เมืองพัทลุง (ครอบคลุมพื้นที่เกาะลันตา เกาะไข่)

2.2 เทศบาลตำบลหนองปรือ

2.3 เทศบาลตำบลบางละมุง

2.4 เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย

2.5 เทศบาลตำบลโป่ง

2.6 เทศบาลตำบลห้วยใหญ่

2.7 เทศบาลตำบลนาจอมเทียน

2.8 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล

2.9 องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไม้แก้ว

ในขั้นตอนของการจัดทำแผนแม่บทการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองพัทลุงและพื้นที่เชื่อมโยง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่ามีความจำเป็นต้องขยายเขตพื้นที่พิเศษให้ครอบคลุม “องค์การบริหารส่วนตำบลนาจอมเทียน” เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดต่อกับเทศบาลนาจอมเทียน และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอยู่มาก ซึ่งมีขนาดพื้นที่ 59.25 ตารางกิโลเมตร หรือ 37,031.25 ไร่

3. แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

คณะรัฐมนตรี มีมติประกาศพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ได้ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและสนับสนุน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ในการจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 2 แห่ง คือเมืองเก่าแก่น จังหวัดแก่น และเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดย อพท. ต้องการแปลงทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นจากแนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์และเป็นการเชิญชวนให้เกิดกระแสเศรษฐกิจสร้างสรรค์แพร่ขยายในวงกว้าง

สำหรับ พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองโบราณอู่ทอง ลำดับที่ 7 (สพท. 7) มีวิสัยทัศน์คือ “อู่ทองเมืองโบราณ ต้นกำเนิดประวัติศาสตร์ อารยธรรมสุวรรณภูมิ” ครอบคลุมพื้นที่ทั้งตำบลอู่ทอง อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เนื้อที่ 38.16 ตารางกิโลเมตร มีหลักฐานทางโบราณคดีที่สันนิษฐานได้ว่าเคยเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรทวารวดีและเป็นศูนย์กลางของดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ก่อนจะหลอมรวมเป็นชาติไทยในปัจจุบัน ซึ่ง อพท. จะพัฒนาเมืองโบราณอู่ทองเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่สามารถสืบค้นเรื่องราวเกี่ยวกับการก่อกำเนิดชนชาติไทยและศิลปวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ดินแดนสุวรรณภูมิให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วัตถุประสงค์การศึกษา เรื่องปรากฏการณ์ของการจัดการการท่องเที่ยวในประเทศไทย ในพื้นที่ที่ใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นกรอบแนวทางในการบริหารจัดการ ทำการศึกษาด้วยการลงพื้นที่ภาคสนาม (Field Research) และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนาพูดคุย และการสนทนากลุ่ม (Focus Group discussion) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งประกอบด้วย

1. ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษฯ จำนวน 5 คน
2. เจ้าหน้าที่พื้นที่พิเศษฯ จำนวน 5 คน
3. เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่พิเศษฯ จำนวน 3 คน

ด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) งานศึกษาเรื่อง การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ใช้หน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ในการศึกษา เป็น ปรากฏการณ์ด้านต่างๆของสภาพการดำเนินการของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เพื่อค้นหาข้อมูลสนับสนุนของผลการดำเนินงานในการนำแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่ที่ประกาศขึ้นด้วยเหตุผลที่มีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนรวมถึงปัจจัยและเงื่อนไขของการดำรงอยู่ของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ซึ่งรวมไปถึงการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และผลที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยสำรวจจากการทดสอบสอบถามให้กับประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

สรุปว่าการวิจัยหุตะกะกรณีในครั้งนี้จะทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนาพูดคุยและการสนทนากลุ่ม (Focus Group discussion) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งประกอบด้วย ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษฯ เจ้าหน้าที่พื้นที่พิเศษฯ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในขั้นตอนนี้ใช้แบบการสัมภาษณ์(Interview) สำหรับการสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จะเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก โดยจะใช้ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบ

คำถามการวิจัยโดยเลือกสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แก่ ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษฯ เจ้าหน้าที่พื้นที่พิเศษฯ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) โดยจะใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) ซึ่งหัวข้อในแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำการปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเพื่อให้ได้ข้อมูลถูกต้องและครอบคลุมประเด็นที่ศึกษามากที่สุด ตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดประเด็น หรือหัวข้อในการสัมภาษณ์
 2. ค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็น หรือหัวข้อในการสัมภาษณ์
 3. กำหนดกรอบคำถามเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นแนวทางให้ได้ข้อมูลที่
- ต้องการ
4. นำกรอบคำถามที่เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ มาขอคำปรึกษา กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การศึกษาในขั้นตอนนี้ใช้ แบบการสังเกต (Observation) การสังเกตที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรวมทั้งการเข้าไปคลุกคลีและเรียนรู้สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแต่ละแห่งตลอดจนการร่วมกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น โดยในการสังเกตผู้ศึกษาจะวางแนวทางการสังเกตไว้ล่วงหน้าว่าจะสังเกตในประเด็นใดบ้างและจะกำหนดประเด็นในการสังเกตไว้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ ซึ่งหัวข้อในแบบสังเกตผู้วิจัยได้ทำการปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว และในบางครั้งอาจจะใช้การสัมภาษณ์ประกอบการสังเกตเพิ่มเติมทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์แต่ละสถานการณ์ ซึ่งขั้นตอนการพัฒนาแบบการสังเกตมีดังนี้

1. กำหนดประเด็น หรือหัวข้อในการสังเกต
 2. ค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็น หรือหัวข้อในการสังเกต
 3. กำหนดกรอบหัวข้อเป็นแนวทางในการสังเกต เพื่อเป็นแนวทางให้ได้ข้อมูลที่
- ต้องการ
4. นำกรอบหัวข้อที่เป็นแนวทางในการสังเกต มาขอคำปรึกษา กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

ส่วนการสนทนาพูดคุยกลุ่มนั้น ใช้ประเด็นการสนทนาพูดคุยกลุ่ม ซึ่งประเด็นที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการสนทนาพูดคุยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่

ครอบคลุมและตอบโจทย์การวิจัย ซึ่งหัวข้อในประเด็นการสนทนาพูดคุยกลุ่มผู้วิจัยได้ทำการปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดประเด็น หรือหัวข้อในการสนทนากลุ่ม
2. ค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็น หรือหัวข้อในการสนทนากลุ่ม
3. กำหนดกรอบหัวข้อเป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ
4. นำกรอบหัวข้อที่เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม มาขอคำปรึกษา กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การค้นหาผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้การศึกษาในลักษณะของการวิจัยพหุเทศกรณี ซึ่งเป็นวิธีการแสวงหาความรู้โดยพิจารณาจากปรากฏการณ์ทางสังคมตามสภาพความเป็นจริง สำหรับการศึกษาในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การสนทนาพูดคุย การสนทนากลุ่มโดยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่ง ได้แก่ ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษฯ เจ้าหน้าที่พื้นที่พิเศษฯ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) โดยเน้นผู้ที่มีประสบการณ์และมีบทบาทต่อการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและมีความเที่ยงตรงซึ่งจะทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานของการท่องเที่ยวภายในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ผู้ศึกษาจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำนวน3แห่ง ได้แก่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและโบราณคดี คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ เมืองพิมายและพื้นที่เชื่อมโยง และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ เมืองโบราณอู่ทองเพื่อค้นหาผลการดำเนินงานของการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่นำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไปปฏิบัติ

การจัดการข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาพูดคุยกลุ่ม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) สำหรับการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าในการศึกษาครั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ (Valid and Reliable) เพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้มานั้นถูกต้องหรือไม่โดยการหาข้อมูลจากหลายฝ่ายหรือใช้วิธีการหลายวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นเดียวกันจนกระทั่งได้ความคิดหรือข้อมูลเกี่ยวกับ

ประเด็นหรือเรื่องนั้น ๆ ออกมา (Chare Subjectivity) สำหรับวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ที่ผู้ศึกษา นำมาใช้ในการตรวจสอบข้อมูล คือ 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) และ 4) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) (Denzin 1978 : 294-304)

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ จะเน้นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ นั้นว่ามีความเหมือนกันหรือไม่ซึ่งถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่าได้ข้อค้นพบมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง สำหรับวิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ได้แก่การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งเวลาแหล่งสถานที่และแหล่งบุคคลซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 แหล่งเวลากล่าวคือถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่

1.2 แหล่งสถานที่กล่าวคือถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผู้ศึกษาใช้แนวทฤษฎีข้อนี้ในเลือกพื้นที่เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน จากเขตพื้นที่พิเศษที่มีลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน 3 ประเภท คือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและโบราณคดี คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ เมืองพญาและพื้นที่เชื่อมโยง และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ เมืองโบราณอุทองเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งสถานที่

1.3 แหล่งบุคคลกล่าวคือถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือจะเน้นการตรวจสอบจากผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลต่างคนกันว่า ได้ข้อค้นพบที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งถ้าผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลทุกคนพบว่าข้อค้นพบที่ได้มาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือจะเน้นการตรวจสอบว่าถ้ามีการใช้ทฤษฎีที่หลากหลายแล้ว ข้อมูลที่ได้มาเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ถ้าผู้วิจัยพบว่าไม่ว่าจะนำทฤษฎีใดมาใช้ ได้ข้อค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

4. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ จะเน้นการใช้วิธีการหลายๆวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อรวบรวมข้อมูลในประเด็นหรือเรื่องเดียวกันซึ่งผู้ศึกษาใช้ เป็นต้น

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

การค้นหาผลการดำเนินงาน โดยใช้การศึกษาในลักษณะของพหุเทศกรณี มาสังเคราะห์ เพื่อสร้างเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบาย หรือ การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยขึ้นร่วมกับการจัดกระทำข้อมูล และสรุปเป็นข้อค้นพบ เรื่อง ข้อสรุปรวม ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่ และเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ของผลการดำเนินงานในพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งผู้ศึกษาสามารถจำแนกผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ทั้ง 3 พื้นที่นั้น มีลักษณะบางประการดังนี้คือ

1. ข้อสรุปรวม มีลักษณะเป็นฉันทามติที่ทุกพื้นที่พิเศษฯ มีการนำไปปฏิบัติโดยไม่มี ความแตกต่างกันตามลักษณะพื้นที่ และบริบทของพื้นที่
2. ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่ มีลักษณะที่ค้นพบได้ใน 2 พื้นที่พิเศษฯ แต่อีก 1 พื้นที่พิเศษฯ กลับไม่พบลักษณะดังกล่าว
3. เอกลักษณ์เฉพาะ มีลักษณะโดดเด่นของพื้นที่พิเศษฯ ที่ค้นพบ และอาจส่งผลให้การดำเนินงานมีลักษณะแตกต่างจากพื้นที่พิเศษฯ อื่น ๆ

การจำแนกลักษณะพิเศษทั้ง 3 ประเด็นข้างต้น สามารถสรุปผลโดยเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจน โดยการแสดงให้เห็นเป็นรายพื้นที่ซึ่งสามารถแสดงเป็นตารางเปรียบเทียบ

ส่วนผลการดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน) จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งผู้ศึกษาสรุปตามประเด็นสำคัญ ข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อค้นพบเรื่องข้อสรุปรวม ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่ และเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ของผลการดำเนินงานในพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

เมื่อผู้ศึกษาได้พื้นที่ศึกษาแล้ว คือ เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เมืองพัทธยาและพื้นที่เชื่อมโยง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร หลังจากนั้นผู้ศึกษาจึงได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาดังนี้

1. ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณครั้งนี้ประกอบด้วย ประชากร จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แห่งซึ่ง ประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 3 แห่ง ผู้ศึกษาจะกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) สำหรับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ที่เป็น นักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 3 แห่งที่จะทำการเก็บข้อมูลจากการสำรวจ

ความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 นักท่องเที่ยว สำหรับการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร เมืองพิทยาและพื้นที่เชื่อมโยง และเมืองโบราณอู่ทอง ผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลรวมทั้งสิ้นจำนวน 400 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมาจากการคาดคะเนจากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวในสถานที่แต่ละแห่งประกอบไปด้วย จังหวัดสุโขทัย 408,572 จังหวัดกำแพงเพชร 222,245 คน (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร) จังหวัดชลบุรี 2,885,506 คน (เมืองพิทยาและพื้นที่เชื่อมโยง)และจังหวัดสุพรรณบุรี 435,123 คน (เมืองโบราณอู่ทอง)(ข้อมูลปรับปรุง พ.ศ. 2556 สำนักงานสถิติแห่งชาติ) รวมประชากรนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่ทั้งสิ้น 3,951,446 คนและเมื่อนำมาหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างจะอยู่ในระดับสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จของ ยามาเน่ (Yamane, 1973: 727-729) คือจำนวน 400 คนมีรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในแต่ละแห่งดังต่อไปนี้

2.1.1 นักท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยฯ จำนวน 150 คน

2.1.2 นักท่องเที่ยวในเมืองพิทยาและพื้นที่เชื่อมโยง จำนวน 150 คน

2.1.3 นักท่องเที่ยวในเมืองโบราณอู่ทอง จำนวน 100 คน

2.2 ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสำหรับการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่ของ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร เมืองพิทยาและพื้นที่เชื่อมโยง และเมืองโบราณอู่ทอง ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แห่ง รวมทั้งสิ้น จำนวนคน โดยการใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973: 727-729) ในการคำนวณเพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ขอมให้มีความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ซึ่งมีรายละเอียดของการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ดังต่อไปนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดของประชากร

e แทน ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม (0.05)

ประชาชนในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวน 53,195 คน
 ประชาชนในพื้นที่เมืองพัทธยาและพื้นที่เชื่อมโยง จำนวน 122,103 คน
 ประชาชนในพื้นที่เมืองโบราณอู่ทอง จำนวน 25,088 คน
 รวมประชาชนในพื้นที่ทั้ง 3 แห่ง จำนวน 200,386 คน
 (ข้อมูล ณ เดือนเมษายน 2556)

จากการคำนวณหาค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ ค่าที่คำนวณได้เท่ากับ 399.1265 ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ จำนวน 400 คน โดยผู้วิจัยได้แบ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ออกเป็นแต่ละแห่งเพื่อให้ข้อมูลมีการกระจาย และครอบคลุมดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 2.2.1 ประชาชนในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวน 150 คน
- 2.2.2 ประชาชนในพื้นที่เมืองพัทธยาและพื้นที่เชื่อมโยง จำนวน 150 คน
- 2.2.3 ประชาชนในพื้นที่เมืองโบราณอู่ทอง จำนวน 100 คน

สำหรับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้กระทำโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งเป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ได้ยึดตามหลักเกณฑ์ เพียงแต่ตั้งเป้าหมายของกลุ่มตัวอย่างให้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaires) สำหรับแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือขึ้นเอง โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์ของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่

1. แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) และคำถามปลายปิด (Close-Ended Questions) โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด รายได้ อาชีพ และภูมิถิ่นกำเนิด เป็นต้น เป็นลักษณะคำถามแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 – 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราประเมินค่า (Rating

scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) ที่มีระดับของการประเมิน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด(Babbie,2001: 167-168)โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด คิดเป็นคะแนน 5 คะแนน

มาก คิดเป็นคะแนน 4 คะแนน

ปานกลาง คิดเป็นคะแนน 3 คะแนน

น้อย คิดเป็นคะแนน 2 คะแนน

น้อยที่สุด คิดเป็นคะแนน 1 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั้งในภาพรวมและในรายข้อ ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลตามแนวคิดของเบสต์ (Best, 1981: 179-187) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะทั่วไปซึ่งเป็นลักษณะของคำถามปลายเปิด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างอิสระ

2. แบบสอบถามสำหรับประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) และคำถามปลายปิด (Close-Ended Questions) โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในพื้นที่ได้แก่เพศอายุระดับการศึกษาสูงสุด รายได้อาชีพและภูมิลำเนาเป็นต้นเป็นลักษณะคำถามแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 – 6 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในเรื่อง การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตรประเมินค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) ที่มีระดับของการประเมิน 5 ระดับคือมากที่สุดมากปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด (Babbie, 2001: 167-168)โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มากที่สุด คิดเป็นคะแนน 5 คะแนน

มาก คิดเป็นคะแนน 4 คะแนน

ปานกลาง คิดเป็นคะแนน 3 คะแนน

น้อย คิดเป็นคะแนน 2 คะแนน

น้อยที่สุด คิดเป็นคะแนน 1 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งในภาพรวมและในรายข้อ ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลตามแนวคิดของเบสต์ (Best, 1981: 179-187) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะทั่วไป ซึ่งเป็นลักษณะของคำถามปลายเปิด เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างอิสระ

การจัดการข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล

สำหรับวิธีการหาคุณภาพของแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด จะใช้วิธีการตรวจสอบความเป็นปรนัย (Objectivity) ซึ่งดูจากความชัดเจนของข้อคำถามและคำตอบ และการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และภาษา โดยการพิจารณาจากนิยามเชิงทฤษฎีและนิยามศัพท์เฉพาะ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบรวมทั้งมีตารางแสดงประเด็นที่ต้องการวิจัยควบคู่กับข้อคำถามว่าแบบสอบถามนั้นมีความครบถ้วนสมบูรณ์ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดหรือไม่ รวมถึงการพิจารณาความเป็นปรนัย (Objectivity) ในความชัดเจนของข้อคำถามและคำตอบว่าเข้าใจตรงกันหรือไม่ซึ่งในการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ใช้การตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (Hemphill and Westie 1950 : 325-342) ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

+1 รู้สึกแน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย

0 รู้สึกไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย

-1 รู้สึกแน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย

สำหรับสูตรการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

$$\text{สูตร } IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทนค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัย

$\sum R$ แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การแปลความค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 – 1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้ ส่วนข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่า IOC นั้น ทุกข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.0 ดังนั้น ข้อคำถามผ่าน การตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับการพิจารณาตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาทำการปรับปรุงแก้ไขและขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนจะนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้ เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับประเด็นความเข้าใจความหมายเวลาที่ใช้ การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง และอื่นๆ ซึ่งกำหนดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดตามวิธีของ Cronbach's Alpha ต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 พบว่า แบบสอบถาม (สำหรับนักท่องเที่ยวนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 และแบบสอบถาม (สำหรับประชาชนเจ้าของพื้นที่) เรื่อง การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

การค้นหาค่าผลการดำเนินงาน โดยใช้การศึกษาในลักษณะของพหุเทศกรณี มาสังเคราะห์เพื่อสร้างเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบาย หรือ การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยขึ้นร่วมกับการจัดกระทำข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณโดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว โดยเลือกแบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลแล้วทำการวิเคราะห์ โดยข้อมูลเชิงปริมาณจะใช้เทคนิคทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งวิธีการทางสถิติที่นำมาใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่

(Frequency Distribution) โดยนำเสนอข้อมูลทั้งในแบบคำบรรยาย (Text Presentation) แบบตาราง แจกแจงความถี่ (Tabular Presentation) และการจัดตำแหน่งเปรียบเทียบได้แก่ร้อยละ (Percentage) การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) ได้แก่มัธยฐานเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) การวัดการกระจาย (Measure of Variation) ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดมาสรุปและอภิปรายผล เพื่อพัฒนา ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

ขั้นที่ 3 การสังเคราะห์ การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนนี้ใช้ แบบสังเคราะห์เอกสารเพื่อสังเคราะห์ ข้อมูลจาก ข้อค้นพบ 2 ด้านคือ 1) สภาพการณ์ร่วมสมัย ของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบไปด้วย เอกสาร ได้แก่ หนังสือ วารสาร บทความวิชาการ รายงานประจำปี และข้อมูลออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต ฯลฯ เก็บข้อมูลโดยการอ่าน แล้วจัดแบ่งหมวดหมู่ข้อมูล เรียงลำดับเพื่อดำเนินการ การวิเคราะห์เอกสาร ตามกรอบการวิเคราะห์ และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และ 2) ผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้การศึกษาในลักษณะของการวิจัยพหุเทศกรณี เพื่อนำมาพัฒนาเป็น ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

นำเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบายที่ได้จาก 2 ขั้นตอนที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่างๆ การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาพูดคุย การสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยข้อมูล เอกสารจากขั้นตอนที่ 1 จะใช้ การวิเคราะห์เอกสาร และวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เพื่อสังเคราะห์ แนวความคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และข้อมูลภาคสนามจากขั้นตอนที่ 2 ที่ใช้การศึกษาผลการดำเนินงาน จากพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พร้อมทั้งใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า มาสังเคราะห์ขึ้นเป็น การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย มีกรอบแนวทางในการสังเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนกรณีพื้นฐาน (Base Case) จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ผลการศึกษา จาก การนำแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ ของแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้แนวทางการ

พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นหลักในการดำเนินงาน ด้วยวิธีพหุเทศกรณี และผลการศึกษจากแบบสอบถามที่สำรวจภาพรวมของการดำเนินงานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จากกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแบบสอบถามที่สำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากนักท่องเที่ยว ที่มีต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 แห่ง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับกรณีพื้นฐานและเหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย โดยเปรียบเทียบ กับกรณีพื้นฐานว่าการใช้ทางเลือกของข้อเสนอเชิงนโยบายสามารถแก้ไขปัญหาและสร้างการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร

ขั้นที่ 4 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายฯ เรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวสำหรับการรับรองผลการวิจัย

การนำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยมาประเมิน เรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านการท่องเที่ยวหรือผู้ที่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยวทั้งจากฝ่ายวิชาการและฝ่ายปฏิบัติการ ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่ง คณะกรรมการบริหาร หรือ ผู้บริหารขององค์การการท่องเที่ยว และองค์การที่เกี่ยวข้อง
2. มีผลงานด้านการวิจัย หรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจผลงานการวิจัยด้านการท่องเที่ยว

ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญที่ประเมิน เรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของงานวิจัยชิ้นนี้ประกอบไปด้วย ผู้บริหารองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน) ผู้บริหารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้บริหารสำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน) นักวิชาการด้านนโยบายการท่องเที่ยว เพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยที่สร้างขึ้นหลังจากนั้นจะนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้มา พัฒนาและปรับปรุงการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่มีรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้จริงและเวทีการประชุมผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว หรือผู้ที่มี

บทบาทด้านการท่องเที่ยวยังเป็นการรับรองข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยที่มีความสมดุลทั้งในเชิงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมิน เรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านการท่องเที่ยว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้(Babbie,2001: 167-168)

มากที่สุด	คิดเป็นคะแนน	5 คะแนน
มาก	คิดเป็นคะแนน	4 คะแนน
ปานกลาง	คิดเป็นคะแนน	3 คะแนน
น้อย	คิดเป็นคะแนน	2 คะแนน
น้อยที่สุด	คิดเป็นคะแนน	1 คะแนน

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้านการท่องเที่ยวทั้งในภาพรวมและในรายด้าน ใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลตามแนวคิดของเบสต์ (Best, 1981: 179-187) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อยที่สุด

เพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยที่สร้างขึ้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

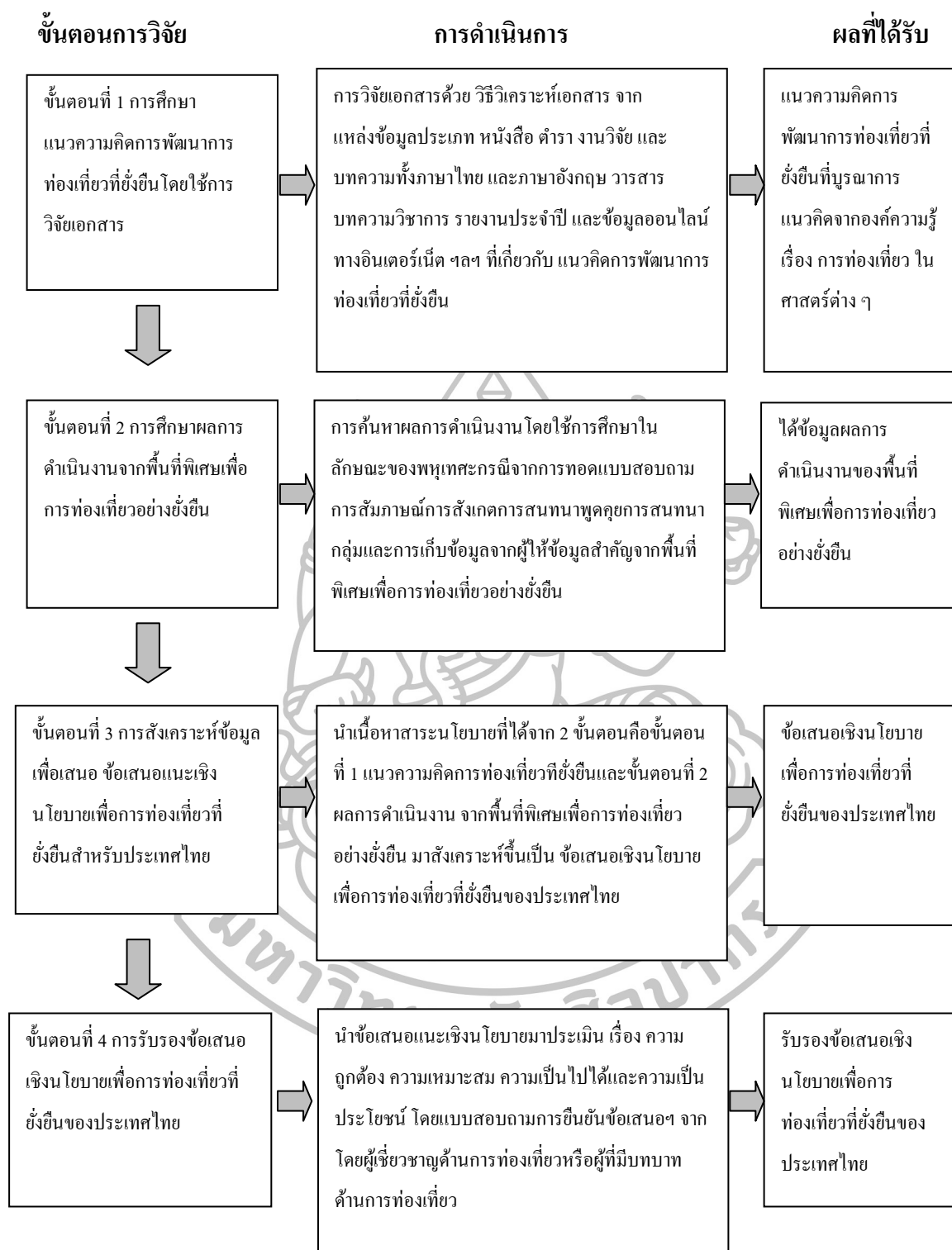
นำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยมาประเมิน เรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวหรือผู้ที่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยว เพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยที่สร้างขึ้น หลังจากนั้นจะนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้มา พัฒนาและปรับปรุงข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่มีรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้จริงซึ่งแบบประเมินเรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว หรือผู้ที่มิบทบาทด้านการท่องเที่ยวยังเป็นการรับรองการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยที่มีความสมดุลทั้งในเชิงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

นำข้อเสนอแนะฯดังกล่าวเข้าสู่การยืนยันผลการศึกษาด้วยการประเมินเรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว หรือผู้ที่มิบทบาทด้านการท่องเที่ยวโดยข้อมูลเชิงปริมาณจะใช้เทคนิคทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งวิธีการทางสถิติที่นำมาใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) โดยนำเสนอข้อมูลทั้งในแบบคำบรรยาย (Text Presentation) แบบตารางแจกแจงความถี่ (Tabular Presentation) และการจัดตำแหน่งเปรียบเทียบ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) ได้แก่ มัชฌิมเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) การวัดการกระจาย (Measure of Variation) ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดมาสรุปและอภิปรายผล ซึ่งกำหนดเกณฑ์ไว้ที่ระดับคะแนน 3.50 ขึ้นไป และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1 จากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้ง 4 ขั้นตอน สามารถนำมาสร้างเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ที่ผู้ศึกษาใช้การวิจัยเชิงนโยบาย โดยใช้แนวทางการศึกษานโยบายในเชิงเสนอแนะ และกรอบการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย สามารถเสนอผลการศึกษา ออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่บูรณาการแนวคิดจากองค์ความรู้เรื่อง การท่องเที่ยว ในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา สิ่งแวดล้อมศึกษา และนโยบาย

2. ผลการศึกษา จาก การนำแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไปปฏิบัติ ของแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นหลักในการดำเนินงาน คือจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและ โบราณคดี คืออุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ เมืองพืथाและพื้นที่เชื่อมโยง และ แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

3. ผลการศึกษาจากแบบสอบถามที่ สํารวจภาพรวมของการดำเนินงานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จากกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแบบสอบถามที่ สํารวจความพึงพอใจและความคิดเห็นเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากนักท่องเที่ยว ที่มีต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 แห่ง

การสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

จากผลการศึกษาค้นพบกระบวนการความเคลื่อนไหวของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนใน 2 มิติ คือ

1. ความครอบคลุมของตัวชี้วัดที่บูรณาการเพิ่มขึ้นในทุกมิติตามระยะเวลา ที่เพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึง แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีพัฒนาการก้าวหน้า ทั้งความครอบคลุมและลุ่มลึก ซึ่งสามารถรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ในยุคปัจจุบันที่มีความสลับซับซ้อน หลากหลาย และมีผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก

2. การอ้างอิงระหว่างนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนกับหน่วยงานในเชิงนโยบายระดับโลก เช่น องค์การการท่องเที่ยวโลก (UN-WTO) กับความทับซ้อนของแนวคิดระหว่างนักวิชาการและหน่วยงานระดับนโยบาย ซึ่งแสดงถึง ลักษณะแบบแนวคิดทั่วไป (generalization) ของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่สามารถสังเคราะห์เป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดองค์ประกอบ หมาดหมู่ ให้สะดวกในการนำไปอ้างอิงพร้อมกับเห็นภาพเชื่อมโยงกันของแนวคิด และนำไปขยายผลเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ และการศึกษาการท่องเที่ยวได้อย่างลุ่มลึก และชัดเจนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

มิติที่ 1 ผู้ศึกษาพบการขยายขอบเขตที่กว้างขวางขึ้นของตัวชี้วัด การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากในช่วงปี ค.ศ. 1992 ที่เน้นเรื่อง ความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว (carrying capacity) ไปสู่ เกณฑ์ชี้วัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน(Global Sustainable Tourism Criteria) ซึ่งเป็นเกณฑ์ล่าสุดในปี ค.ศ. 2013 ซึ่งมีความครอบคลุมและบูรณาการในทุกด้านของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ผู้ศึกษาเริ่มต้นจากตัวชี้วัด การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากปี ค.ศ. 1992 ซึ่งเผยแพร่โดย องค์การการท่องเที่ยวโลกและประกอบไปด้วย (Holden, 2008: 188)

1. ความสามารถในการรองรับทางเศรษฐกิจ คือ ระดับการพึงพิงทางเศรษฐกิจต่อการท่องเที่ยว
 2. ความสามารถในการรองรับทางจิตวิทยา คือ ระดับความพึงพอใจของผู้มาเยือนต่อสถานที่ท่องเที่ยว
 3. ความสามารถในการรองรับทางสิ่งแวดล้อม คือ ระดับของผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อม
 4. ความสามารถในการรองรับทางสังคม คือ ปฏิกริยาของชุมชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยว
- จากแนวคิดในปี ค.ศ. 1992 ได้ขยายออกเป็นตัวชี้วัดที่มีความหลากหลาย และซับซ้อนเพิ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1996 ได้แก่ เกณฑ์ชี้วัดหลักของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (UN-WTO core indicators of sustainable tourism) ได้แก่

1. จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปีหรือฤดูท่องเที่ยว
2. จำนวนนักท่องเที่ยวต่อพื้นที่ในฤดูกาลท่องเที่ยว
3. จำนวนนักท่องเที่ยวต่อประชากรในพื้นที่
4. การควบคุมการพัฒนา
5. การจัดการของเสีย
6. กระบวนการวางแผน
7. จำนวนสายพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ในระบบนิเวศ

8. ความพึงพอใจของผู้มาเยือน
9. ความพึงพอใจของเจ้าบ้าน
10. การเกื้อหนุนต่อเศรษฐกิจชุมชน

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงคือ ความสามารถในการวัดและชี้ขาดผลการวัดด้วยตัวเลข (เชิงปริมาณ) เช่น จำนวนนักท่องเที่ยว อัตราส่วนนักท่องเที่ยวต่อพื้นที่และจำนวนประชากรในแหล่งท่องเที่ยว การจัดการของเสีย และจำนวนสัตว์และพืชที่ใกล้สูญพันธุ์ รวมถึงระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพเพิ่มเข้ามาคือ การท่องเที่ยวที่เกื้อหนุนต่อเศรษฐกิจชุมชน การควบคุมการพัฒนา และกระบวนการวางแผน

ดังนั้นจึงเกิดการนิยามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบขึ้นในปี ค.ศ. 2004 ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. เคารพต่อสังคมวัฒนธรรมของชุมชนเจ้าบ้าน
3. สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสังคมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน
4. สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน
5. มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว
6. สร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

การนิยามข้างต้นผู้ศึกษาพบว่าเป็นการให้น้ำหนักของแนวคิด กับชุมชนเจ้าบ้านของแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยมีได้ละเอียดประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม หรือแม้กระทั่งความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พร้อมกันนั้นการนิยามนี้ยังสอดคล้องกับความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว และเกณฑ์ชี้วัดหลักของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวโน้มของนโยบายการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนก่อนหน้านี้ (ปี ค.ศ. 1992, 1996) ไว้ในเรื่อง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด การสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสังคมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน และการสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน ซึ่งในปีถัดมา (ค.ศ. 2005) จึงมีการขยายความออกเป็นวาระสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย

1. การพัฒนาเศรษฐกิจ
2. ความมั่งคั่งของท้องถิ่น
3. คุณภาพการจ้างงาน
4. ความเท่าเทียมกันทางสังคม
5. การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว
6. การกำกับดูแลในระดับท้องถิ่น

7. ความอยู่ดีมีสุขของชุมชน
8. ความรู้มรรยทางวัฒนธรรม
9. ความสมบูรณ์ทางกายภาพ
10. ความหลากหลายทางชีวภาพ
11. ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร
12. ความบริสุทธิ์ของสิ่งแวดล้อม

ซึ่งเป็นขยายความจากนิยามในปี ค.ศ. 2004 ซึ่งเมื่อพิจารณาประเด็นตามการนิยามแล้ว จะสามารถคัดแยกวาระสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนตามการนิยามได้ดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปรากฏในหัวข้อของวาระสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 4 หัวข้อ ดังนี้ ความสมบูรณ์ทางกายภาพ ความหลากหลายทางชีวภาพ ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร และความบริสุทธิ์ของสิ่งแวดล้อม

2. เคารพต่อสังคมวัฒนธรรมของชุมชนเจ้าบ้าน ปรากฏในหัวข้อของวาระสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพียง 1 หัวข้อเท่านั้นคือ ความรู้มรรยทางวัฒนธรรม

3. สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสังคมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน ปรากฏในหัวข้อของวาระสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 4 หัวข้อ ดังนี้ คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ ความเท่าเทียมกันทางสังคม ความมั่งคั่งของท้องถิ่น ความอยู่ดีมีสุขของชุมชน

4. มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว ปรากฏในหัวข้อของวาระสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพียง 2 หัวข้อเท่านั้นคือ คุณภาพการจ้างงาน และการกำกับดูแลในระดับท้องถิ่น

พบว่าความการสร้างคามพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวยังเป็นหัวข้อหลักที่ถูกจัดไว้ในวาระสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และไม่พบว่ามีหัวข้อการนิยามเรื่องสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนในวาระสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเลย

จากการสรุปผลของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนใน 4 ชุดที่ผ่านมาจะพบความเคลื่อนไหวของแนวคิดที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นครอบคลุมมากขึ้นเช่น การมุ่งเน้นเพียงความสามารถในการรองรับ ได้เพิ่มแนวคิดให้กว้างขวางขึ้นโดยเพิ่ม การให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น หรือแม้แต่การสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (แต่ขาดการขยายความอย่างชัดเจน) แต่ยังมีจุดเน้นที่คงที่ในเรื่องการสร้างคามพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวต่อไปผู้ศึกษาจะเสนอข้อค้นพบจาก เกณฑ์ชี้วัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Global Sustainable Tourism Criteria) ซึ่งเผยตัวออกมาในปี ค.ศ. 2008 และคงอยู่ในกระแสของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในปัจจุบัน และมีลักษณะที่ครอบคลุมและบูรณาการมากที่สุด ดังนี้

1. มีการแสดงให้เห็นถึงการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประกอบไปด้วย

- 1.1 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว
- 1.2 องค์การเพื่อจัดการการท่องเที่ยว
- 1.3 การกำกับติดตามตรวจสอบ
- 1.4 การปรับตัวในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ
- 1.5 รายการสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ
- 1.6 การวางข้อกำหนดเรื่องการวางแผน
- 1.7 ให้สิทธิในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสำหรับทุกคน
- 1.8 การได้มาซึ่งสิทธิในทรัพย์สิน และที่ดินของแหล่งท่องเที่ยว
- 1.9 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
- 1.10 มาตรฐานความยั่งยืน
- 1.11 ความปลอดภัยและมาตรการในการรักษาความปลอดภัย
- 1.12 ภาวะวิกฤติ และความพร้อมในการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน
- 1.13 การส่งเสริมและ โฆษณาเกี่ยวกับ สินค้า บริการ และการสร้างความยั่งยืน

2. สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดแก่ชุมชนเจ้าบ้านและมีผลกระทบด้านลบที่

น้อยที่สุด

- 2.1 การกำกับดูแลทางเศรษฐกิจ เช่น การรายงานผลประกอบการต่อสาธารณะ
- 2.2 สร้างอาชีพให้แก่ชุมชนท้องถิ่น
- 2.3 การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 2.4 ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น
- 2.5 การเข้าถึงของชุมชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
- 2.6 การรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวทั้ง โอกาส ความท้าทาย ความสำคัญของการสร้าง

ความยั่งยืน

- 2.7 ขัดขวางการหาประโยชน์ในทางที่ผิด เช่น การค้าบริการทางเพศ
- 2.8 สนับสนุนและพัฒนาชุมชน
- 2.9 สนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชนและเน้นการค้าที่เป็นธรรม

3. สร้างผลประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ผู้มาเยือน และมรดกทางวัฒนธรรม โดยมี

ผลกระทบด้านลบที่น้อยที่สุด

- 3.1 การปกป้องและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
- 3.2 มีระบบการจัดการ นักท่องเที่ยว

- 3.3 มีแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยว
- 3.4 ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
- 3.5 มีการแปลข้อมูลที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในหลายภาษา
- 3.6 ให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญา
- 3.7 มีระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครหรือช่วยการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ

4. สร้างผลประโยชน์สูงสุดให้แก่สิ่งแวดล้อมและมีผลกระทบด้านลบให้น้อยที่สุด

- 4.1 ความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม
- 4.2 การปกป้องคุ้มครองระบบนิเวศที่อ่อนไหว
- 4.3 การอนุรักษ์ชีวิตสัตว์ป่าและพันธุ์พืช
- 4.4 ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- 4.5 การอนุรักษ์พลังงาน
- 4.6 มีระบบการจัดการการใช้น้ำ
- 4.7 มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน
- 4.8 คุณภาพน้ำ
- 4.9 ระบบกำจัดน้ำเสีย
- 4.10 มีระบบจัดการขยะ
- 4.11 มีระบบป้องกันมลภาวะทางเสียงและทางแสง
- 4.12 การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทั้ง 4 ชุดที่ผ่านมาพบว่าเกณฑ์ชี้วัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ปี ค.ศ. 2008 มีการบูรณาการและครอบคลุมทุกประเด็นการพัฒนาตามแนวคิดที่ผ่านมา ดังนี้

1. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม การปกป้องคุ้มครองระบบนิเวศที่อ่อนไหว การอนุรักษ์ชีวิตสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์พลังงาน มีระบบการจัดการการใช้น้ำ มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน คุณภาพน้ำ ระบบกำจัดน้ำเสีย การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ และมีระบบจัดการขยะ

2. เคารพต่อสังคมวัฒนธรรมของชุมชนเจ้าบ้าน เช่น ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญา

3. สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสังคมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน เช่น สร้างอาชีพให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนและพัฒนาชุมชน

4. สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน เช่น ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวทั้ง โอกาส ความท้าทาย ความสำคัญของการสร้างความยั่งยืน

5. มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น การกำกับติดตามตรวจสอบมาตรฐานความยั่งยืน มีระบบป้องกันมลภาวะทางเสียงและทางแสง และสร้างความปลอดภัยและมาตรการในการรักษาความปลอดภัย

6. การควบคุม ดูแลการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น องค์การเพื่อจัดการการท่องเที่ยว การกำกับดูแลทางเศรษฐกิจ เช่น การรายงานผลประโยชน์ต่อสาธารณะ สร้างมาตรการรับมือ ภาวะวิกฤติ รวมถึงความพร้อมในการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน และการปรับตัวในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสถานะอากาศ

7. กระบวนการวางแผน เช่น การวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว การวางข้อกำหนดเรื่อง การวางแผน

ผู้ศึกษายังพบการนำเสนอประเด็นใหม่ ในเรื่องการจัดการกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การประสานผลประโยชน์ของชุมชนกับการจัดการสถานที่ท่องเที่ยว และการให้ความสำคัญกับสิทธิชุมชน ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนก่อนหน้านี้ ซึ่งข้อค้นพบสามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวยังคงอยู่แต่มีแนวคิดเรื่อง สร้างระบบการจัดการ นักท่องเที่ยว สร้างระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครหรือช่วยการพัฒนาชุมชน ร่วมอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ ยังมีแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยว เพิ่มเข้ามาเพื่อสร้างความพึงพอใจของผู้มาเยือน โดยมีเงื่อนไขของความยั่งยืนกำกับ

2. มีแนวคิดเพื่อจัดการสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ เช่น มีการแปลข้อมูลที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ในหลายภาษา การสร้างรายการสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ การปกป้องและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

3. มีแนวคิดที่บูรณาการระหว่าง การจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กับสร้างผลประโยชน์แก่ชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การส่งเสริมและโฆษณาเกี่ยวกับ สินค้า บริการ การสร้างความยั่งยืน และสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชนและเน้นการค้าที่เป็นธรรม รวมไปถึงการช่วยเหลือของชุมชนในการขัดขวางการหาประโยชน์ในทางที่ผิดจากการท่องเที่ยว เช่น การค้าขายของผิดกฎหมาย ยาเสพติด ของป่าหรือผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์อนุรักษ์ และการค้าบริการทางเพศ

4. มีการกล่าวถึงสิทธิพลเมืองและสิทธิชุมชนในการเข้าถึงทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ให้สิทธิในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสำหรับทุกคน การได้มาซึ่งสิทธิในทรัพย์สิน และที่ดินของแหล่งท่องเที่ยว และการเข้าถึงของชุมชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

มิติที่ 2 ผู้ศึกษาพบว่าเกิด การอ้างอิงระหว่างนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนกับหน่วยงานในเชิงนโยบายระดับโลก เช่น องค์การการท่องเที่ยวโลก (UN-WTO) โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) ตลอดมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1992 ถึงปัจจุบัน (ผลตามตารางที่ 1) ผู้ศึกษาพยายามค้นหาแนวคิดของนักวิชาการคนอื่นที่ไม่ได้เสนอแนวคิดตามหน่วยงานเชิงนโยบายเช่น

1. แมคคาเชอร์ (McKercher, 2003) ได้เสนอ การสร้างความยั่งยืนใน 4 ด้านคือทางเศรษฐกิจ ทางสิ่งแวดล้อม ทางวัฒนธรรม และความยั่งยืนของชุมชน ซึ่งยังปรากฏลักษณะร่วมที่คล้ายกับแนวคิดหลักเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอยู่

2. หลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของชาร์ปเลย์ (Sharpley, 2009) มีการกล่าวถึงการอนุรักษ์และสร้างความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม การบูรณาการยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนในการวางแผน ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น การท่องเที่ยวต้องสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นต้อง นักท่องเที่ยวต้องเคารพวัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างทางการเมือง ของแหล่งท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนต้องศึกษาความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งแนวคิดของชาร์ปเลย์มีลักษณะร่วมที่ใกล้เคียงกับ เกณฑ์ชี้วัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ปี ค.ศ. 2008 เป็นอย่างมากเพราะมีการเสนอ เรื่อง กิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน การเคารพต่อวัฒนธรรม วิถีชีวิตและโครงสร้างทางการเมืองของชุมชน รวมไปถึงการเสนอให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนต้องศึกษาแนวการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และนอกจากนั้นยังมีข้อเสนอพิเศษที่แตกต่างออกมาจากแนวคิดหลักในเรื่อง ใช้การวิจัยกำกับดูแลผลกระทบ แก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว อีกด้วย

3. ตัวชี้วัดความยั่งยืนของ เลสลีย์ (Leslie, 2009) ได้เสนอเรื่อง การจัดการของเสียและการนำกลับมาใช้ใหม่ การจัดการน้ำ การสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและภูมิภาค การกำกับติดตามผลจากการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และการริเริ่มการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีส่วนที่เหมือนกับแนวคิดหลัก และเลสลีย์ยังได้เสนอแนวคิดเพิ่มเติมที่พิเศษเพิ่มขึ้น คือ การเปลี่ยนแนวทางการบริโภค และหันไปใช้ผลิตภัณฑ์ “สีเขียว”

4. ซาอรินิน (Saarinen, 2006) ได้เสนอแนวทางของความยั่งยืนในการศึกษาการท่องเที่ยว ไว้ 3 แนวทางซึ่ง ซาอรินิน ได้สังเคราะห์มาจากงานที่ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย

4.1 ความยั่งยืนที่อยู่บนฐานทรัพยากร วัตถุประสงค์จากผลกระทบบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเปรียบเทียบระหว่างทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ กับผลกระทบบจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ 2) ความยั่งยืนที่อยู่บนฐานของกิจกรรม วัตถุประสงค์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว และความสามารถในการใช้ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว 3) ความยั่งยืนที่อยู่บนฐานของชุมชน วัตถุประสงค์จาก การศึกษา การฝึกอบรม และการสร้างสมรรถนะ ให้แก่ชุมชน(ชุมชนมีอำนาจทางการเมืองในการกำหนดนโยบายและจัดการการท่องเที่ยว)

ดังนั้นผู้ศึกษาพบลักษณะที่แสดงถึง ลักษณะแบบแนวคิดทั่วไป (generalization) ของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่สามารถสังเคราะห์เป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดองค์ประกอบ หมวดหมู่ (ผลตามตารางที่ 2) ซึ่งผู้ศึกษาสามารถสังเคราะห์ได้ประเด็นร่วม ดังนี้

1. การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว
2. การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
3. การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว
4. การจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม
5. การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว
6. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว
7. ด้านอื่น ๆ เช่น การใช้การวิจัยกำกับดูแลผลกระทบบจากการท่องเที่ยว และการเปลี่ยน

แนวทางการบริโภค และใช้ผลิตภัณฑ์ “สีเขียว”

จากประเด็นข้างต้นสามารถจัดหมวดหมู่ได้เป็น การจัดการใน 3 ทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ สถานที่ท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการสร้าง ความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะผู้ศึกษาพบว่ามีความทับซ้อนของแนวคิดระหว่างนักวิชาการ และหน่วยงานระดับนโยบาย ทำให้เกิดลักษณะร่วมของแนวความคิด ที่มีความเหมือนทั้งใน การนิยามและรายละเอียดของการนำแนวคิดไปปรับใช้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสะดวกในการนำไปใช้ อ้างอิงพร้อมทั้งเห็นภาพเชื่อมโยงกันของแนวคิด และนำไปขยายผลเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ และ การศึกษาการท่องเที่ยวได้อย่างลุ่มลึก และชัดเจนเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ศึกษาได้นำแนวคิด การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่ผ่านการสังเคราะห์เป็นประเด็นแล้ว ไปสร้างแบบสอบถามที่ สืบหา ผลกระทบบที่เกิดจากการท่องเที่ยว ของกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และ แบบสอบถามที่สำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนทั้ง 3 แห่ง ซึ่งจะนำเสนอผลการศึกษาในส่วนที่ 3 ของบทนี้ต่อไป

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการนำไปใช้อ้างอิง

ลำดับ	ชุดแนวความคิด	แหล่งอ้างอิง	นักวิชาการที่นำไปใช้
1.	เกณฑ์ชี้วัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน(Global Sustainable Tourism Criteria) 1.แสดงให้เห็นถึงการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2. สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดแก่ชุมชนเจ้าบ้าน 3.สร้างผลประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน ผู้มาเยือน และมรดกทางวัฒนธรรม 4. สร้างผลประโยชน์สูงสุดให้แก่สิ่งแวดล้อม	UN-WTO UNEP Rainforest Alliance (2008-2013)	Erika Harms in Roland Conrady and Martin Buck.(2010)Trends and Issues in Global Tourism 2010
2.	วาระสำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 1.การพัฒนาเศรษฐกิจ 2. ความมั่งคั่งของท้องถิ่น 3. คุณภาพการจ้างงาน 4. ความเท่าเทียมกันทางสังคม 5. การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว 6. การกำกับดูแลในระดับท้องถิ่น 7.ความอยู่ดีมีสุขของชุมชน 8. ความรู้มรดกทางวัฒนธรรม 9. ความสมบูรณ์ทางกายภาพ 10.ความหลากหลายทางชีวภาพ 11. ประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร 12. ความบริสุทธิ์ของสิ่งแวดล้อม	UNEP/UN-WTO(2005)	Telfer, David J. and Sharpley, Richard. (2008)
3.	การนิยามแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยว 1. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2. เคารพต่อสังคมวัฒนธรรมของชุมชนเจ้าบ้าน 3. สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสังคมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน 4. สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน 5. มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว 6. สร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว	UN-WTO (2004)	Leszek Butowski.(2012), David L. Edgell, Sr and Maria DelMastro Allen (2008) Tourism Policy and Planning Yesterday, Today and Tomorrow

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการนำไปใช้อ้างอิง (ต่อ)

ลำดับ	ชุดแนวความคิด	แหล่งอ้างอิง	นักวิชาการที่นำไปใช้
4.	<p>เกณฑ์ชี้วัดหลักของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน(UN-WTO core indicators of sustainable tourism)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปีหรือฤดูท่องเที่ยว 2. จำนวนนักท่องเที่ยวต่อพื้นที่ในฤดูกาลท่องเที่ยว 3. จำนวนนักท่องเที่ยวต่อประชากรในพื้นที่ 4. การควบคุมการพัฒนา 5. การจัดการของเสีย 6. กระบวนการวางแผน 7. จำนวนสายพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ในระบบนิเวศ 8. ความพึงพอใจของผู้มาเยือน 9. ความพึงพอใจของเจ้าบ้าน 10. การเกื้อหนุนต่อเศรษฐกิจชุมชน 	UN-WTO (1996)	<p>Charles R. Goeldner, J.R. Brent Ritchie. (2012) Tourism : principles, practices, philosophies</p> <p>David Fennell (2008) Ecotourism</p> <p>Graham Miller and Louise Twining-ard.(2005) Monitoring for a sustainable tourism transition: the challenge of developing and using indicators</p>
5.	<p>ความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว(carrying capacity)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามารถในการรองรับทางเศรษฐกิจ 2. ความสามารถในการรองรับทางจิตวิทยา 3. ความสามารถในการรองรับทางสิ่งแวดล้อม 4. ความสามารถในการรองรับทางสังคม 	UN-WTO (1992)	<p>James Mak. (2008) Developing a dream destination : tourism and tourism policy planning in Hawai'i</p> <p>Holden, Andrew. (2008). Environment and tourism</p>
6.	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ (Economic sustainability) 2. การสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม (Ecological sustainability) 3. การสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม (Cultural sustainability) 4. การสร้างความยั่งยืนของชุมชน (Local sustainability) 	-	<p>Bob McKercher (2003) SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT – GUIDING PRINCIPLES FOR PLANNING AND MANAGEMENT</p>

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการนำไปใช้อ้างอิง (ต่อ)

ลำดับ	ชุดแนวความคิด	แหล่งอ้างอิง	นักวิชาการที่นำไปใช้
7.	<p>หลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการอนุรักษ์และสร้างความยั่งยืนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม 2. มีการบูรณาการยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนในการวางแผน และการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น 3. การท่องเที่ยวต้องสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น 4. ชุมชนท้องถิ่นต้องได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา และควบคุมการท่องเที่ยวโดยภาครัฐและภาคอุตสาหกรรม 5. ต้องเคารพวัฒนธรรม เศรษฐกิจ วิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างทางการเมือง ของแหล่งท่องเที่ยว 6. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนต้องศึกษาความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 7. ใช้การวิจัยกำกับดูแลผลกระทบ แก้ไขปัญหา สร้างการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและ สร้างโอกาส ในทุกประเภทการท่องเที่ยว 8. สร้างความร่วมมือ ด้วยการทำงานร่วมกันในการแก้ไขความขัดแย้ง และสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับการพัฒนา และการจัดการการท่องเที่ยว 	-	Sharpley, Richard. (2009)
8.	<p>ตัวชี้วัดความยั่งยืน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการของเสียและการนำกลับมาใช้ใหม่ 2. การจัดการน้ำ 3. เปลี่ยนแนวทางการบริโภค และใช้ผลิตภัณฑ์ “สีเขียว” 4. การสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนและภูมิภาค 5. ผลที่เกี่ยวข้องกับชุมชน 6. การริเริ่มการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 	-	Leslie, David (2009) Tourism Enterprises and Sustainable Development

ตารางที่ 1 สรุปแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและการนำไปใช้อ้างอิง (ต่อ)

ลำดับ	ชุดแนวความคิด	แหล่งอ้างอิง	นักวิชาการที่นำไปใช้
9.	<p>แนวทางของความยั่งยืนในการศึกษาการท่องเที่ยว</p> <p>1. ความยั่งยืนที่อยู่บนฐานทรัพยากร วัตถุประสงค์จากผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเปรียบเทียบระหว่างทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ กับผลกระทบจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ</p> <p>2. ความยั่งยืนที่อยู่บนฐานของกิจกรรม วัตถุประสงค์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว และความสามารถในการใช้ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว</p> <p>3. ความยั่งยืนที่อยู่บนฐานของชุมชน วัตถุประสงค์จากการพัฒนาการศึกษา การฝึกอบรม และการสร้างสมรรถนะ ให้แก่ชุมชน(ชุมชนมีอำนาจทางการเมืองในการกำหนดนโยบายและจัดการการท่องเที่ยว)</p>	-	Saarinen, Jarkko. (2006) "Traditions of Sustainability in Tourism Studies." In Sustainable Tourism, 313-333. Edited by Stephen Page and Joanne Connell. London: Routledge.

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ลำดับ	แนวคิดที่เกี่ยวข้อง	แนวคิดของ UN-WTO					แนวคิดของนักวิชาการ			
		2008	2005	2004	1996	1992	McKercher	Sharpley	Leslie	Saarinen
1.	การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว	√	√	√	√	√	√	√	√	√
2.	การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	√	√	√	√	√	√	√	√	√
3.	การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว	√	√	√	√	√	√	√	√	√
4.	การจัดการด้านทรัพยากรทางสังคม และวัฒนธรรม	√	√	√	√	√	√	√	√	√
5.	การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว	√	√	√	√	√	√			
6.	การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว	√	√	√	√	√		√		√
7.	<p>ด้านอื่น ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้การวิจัยกำกับดูแลผลกระทบ - เปลี่ยนแนวทางการบริโภค และใช้ผลิตภัณฑ์ "สีเขียว" 							√		√

การนำแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ ของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การศึกษาผลการดำเนินงาน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้ศึกษาเริ่มจากศึกษา พระราชกฤษฎีกา จัดตั้ง องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 เพื่อค้นหาหน้าที่ ระบบงานของ องค์การที่นำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปใช้ดำเนินการ ผู้ศึกษาพบว่าวัตถุประสงค์ของ องค์การนี้มี 8 ประการคือ

1. ประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือได้รับมอบหมายให้บริการจัดการการท่องเที่ยวไม่ว่าในระดับชาติ ระดับภูมิภาค หรือระดับท้องถิ่น

2. ประสานงานการใช้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีอำนาจเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ผังเมือง สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4. ส่งเสริมการใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นจัดให้มีการบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

7. ส่งเสริมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

8. ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่แห่งท้องถิ่นให้ดีขึ้น

ตามพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้มีการให้หมายเหตุไว้ถึงเหตุผลในการประกาศใช้ว่า รัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้และกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยให้มีการบริหารและพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงบูรณาการมีองค์กรกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ และประสานงานกับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวให้มีการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพรวมทั้งสามารถระดมบุคลากร งบประมาณ และเครื่องมือเครื่องใช้มาใช้ในการบริการ

จัดการการท่องเที่ยวอย่างมีเอกภาพและแก้ไขปัญหาโดยรวดเร็ว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการนำความรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้

การบริหารจัดการองค์การฯ นั้น เป็นไปในรูปแบบคณะกรรมการสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีผู้อำนวยการมีหน้าที่บริหารกิจการขององค์การให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด ประกาศ นโยบาย และมติของคณะกรรมการโดยรับผิดชอบสำนักบริหาร ยุทธศาสตร์และงานประชาสัมพันธ์ รองผู้อำนวยการคนที่ 1 รับผิดชอบสำนักบริหารกลาง สำนัก แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ สำนักงานพื้นที่พิเศษเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง สำนักงานพื้นที่พิเศษเมือง พัทธยาและพื้นที่เชื่อมโยง สำนักงานพื้นที่พิเศษเลย และสำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองเก่าแก่น ส่วนรอง ผู้อำนวยการคนที่ 2 รับผิดชอบสำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานพื้นที่พิเศษอุทยาน ประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร และสำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556ค: 10) ดังนั้นการ ดำเนินงานขององค์การนี้จึงเป็นของคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. จัดทำและเสนอ นโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อคณะรัฐมนตรี
2. กำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อให้ นโยบายและแผนยุทธศาสตร์บรรลุผล
3. ให้คำแนะนำ เสนอแนะ และร่วมแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง
4. ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษ แต่ละแห่ง
5. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีมีอุปสรรค เกี่ยวกับการประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษ
6. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหาร และการพัฒนาการท่องเที่ยว
7. อนุมัติแผนการลงทุนและแผนการเงินขององค์การ
8. ประกาศกำหนดพื้นที่พิเศษด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และเสนอรัฐมนตรี แต่งตั้งคณะที่ปรึกษาในพื้นที่พิเศษดังกล่าว
9. ควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไปขององค์การ ตลอดจนออก ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ทรัพย์สินขององค์การ และสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นของผู้ปฏิบัติงานในองค์การ
10. กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

ตามหน้าที่ที่กำหนดดังกล่าวยังให้หน้าที่ในการจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ต้องคำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การควบคุมการก่อสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม การวางแผนผังเมือง การจัดทำพิมพ์เขียว และการบำรุงรักษาพื้นที่สีเขียวในเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2. การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในลักษณะสมดุล มีการกำหนดตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม สมรรถนะในการรองรับนักท่องเที่ยวไม่ให้กระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อมและมีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานสถานการณ์ทุก ๆ ปี

3. การสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนโดยใช้วัสดุท้องถิ่น พัฒนาสินค้าหัตถกรรม และช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการสร้างตลาดและอุปสงค์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นด้วย

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน มาตรการควบคุมความแออัดของประชากรในเขตพื้นที่พิเศษ และมาตรการด้านสุขอนามัย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการควบคุมมลภาวะ และด้านการกำจัดของเสีย

5. การพัฒนาโครงข่ายของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคม การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม สินค้า บริการและบุคลากรการท่องเที่ยว

6. การส่งเสริมการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร

จากพระราชกฤษฎีกา จัดตั้ง องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 ผู้ศึกษาพบว่า หน้าที่ ขององค์การฯสามารถแบ่งเป็นมิติต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. หน้าที่ประสานงาน คือ ประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และประสานงานการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. หน้าที่ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. หน้าที่ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทั้งการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นจัดให้มีการบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

4. หน้าที่ด้านการพัฒนาความสามารถทางเศรษฐกิจของพื้นที่พิเศษด้วยการ ส่งเสริมการใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว ส่งเสริมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิต

ผู้ศึกษาพบว่าความเข้มข้นของหน้าที่หรือ พันธกิจถูกแปลงให้เข้าใจง่าย และจับต้องน้อยลงในรายงานประจำปี 2556 ขององค์กรฯ ดังนี้

1. ประสานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเครือข่าย ภาคเอกชน และประชาชน ทั้งด้านการใช้อำนาจ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2. ส่งเสริมให้พื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้วยการระดมบุคลากร งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ และองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนในรูปแบบ โคอีเอชชั่น (Co – Creation)

ส่วนระบบงานขององค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ผู้ศึกษาพบว่า ระบบงานขององค์กรประกอบไปด้วย

1. ประกาศกำหนดพื้นที่พิเศษด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และเสนอรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาในพื้นที่พิเศษดังกล่าว

2. จัดทำและเสนอนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษต่อคณะรัฐมนตรีและกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อให้ นโยบายและแผนยุทธศาสตร์บรรลุผล

3. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารและการพัฒนาการท่องเที่ยวและอนุมัติแผนการลงทุนและแผนการเงินขององค์กร

4. ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่งรวมถึงให้คำแนะนำ เสนอแนะ และร่วมแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง

5. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการในกรณีมีอุปสรรคเกี่ยวกับการประสานงานในพื้นที่พิเศษ

จากระบบงานข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า แผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษขององค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(2555ก, 2556ข, 2557ข) ที่ประกาศใช้แต่ละพื้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะเป็นลักษณะแบบ แผนแม่บท (Master plan) ที่มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 10 ปี และในแผนแม่บทดังกล่าวยังบรรจุไว้ด้วยแผนปฏิบัติการที่มี

โครงการต่าง ๆ ตามยุทธศาสตร์ตลอดระยะเวลา 10 ปีในการดำเนินงาน ตามรายงานประจำปี 2556 องค์การได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “อพท. ประสานทุกภาคีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” และกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้

1. การประสานการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. การพัฒนาสินค้าบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว
3. การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษและการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ
5. การสร้างเครือข่ายการพัฒนาทุกภาคส่วน
6. การให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากรายงานประจำปี 2556 องค์การฯ ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่พิเศษไว้ดังนี้

1. พื้นที่พิเศษเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง “พื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Low Carbon Destination)”
2. พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง “เมืองท่องเที่ยวแห่งนวัตกรรมสีเขียว (Greenovative Tourism City)”
3. พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร “คุณค่าแห่งเมืองมรดกโลก (World Heritage City)”
4. พื้นที่พิเศษเลย “เมืองแห่งการพักผ่อน (Leisure Loei)”
5. พื้นที่พิเศษเมืองเก่าล้านนา “เมืองเก่าที่มีชีวิต (Living Old City)”
6. พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง “ต้นกำเนิดอารยธรรมสุวรรณภูมิ (Origin of Suvarnabhumi)”

จากเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่พิเศษข้างต้น ผู้ศึกษาพบว่าองค์การฯ ได้ใช้แนวคิดเพื่อการดำเนินงานบริหารจัดการพื้นที่พิเศษดังนี้ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2557ก) ซึ่งแนวความคิดเหล่านี้จะไปปรากฏ และสนับสนุนการดำเนินตามแผน และโครงการ ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่พิเศษ แนวความคิดดังกล่าวประกอบไปด้วย

1. แนวคิดเรื่อง ร่วมคิด และวางแผน ร่วมปฏิบัติ และรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ (Co – Creation) โดยที่องค์การฯ มีจุดเน้นว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องเกิดจากทุกฝ่ายมีโอกาสร่วมรับผลประโยชน์ไปด้วยกัน และแนวคิดนี้ยังเป็นการพัฒนาศักยภาพประชาชนในพื้นที่พิเศษอีกด้วย

2. การท่องเที่ยวเพื่อลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Low Carbon Tourism) เพื่อสร้างความตระหนัก และรณรงค์ลดการใช้พลังงาน สร้างการเปลี่ยนแปลงวิถีการบริโภค ซึ่งจะช่วยให้การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์จากการท่องเที่ยวลดลง

3. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) องค์กรฯ ได้รับแนวคิดมาจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ซึ่งอธิบายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน โดยมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ในเชิงการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์จริงจากชุมชน ซึ่งองค์กรฯ ได้พยายามไว้ให้สอดคล้องกับแนวคิดข้างต้นว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการสร้างมูลค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวบนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย ได้แก่ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นต้นทุนการท่องเที่ยวที่ใช้ไม่หมด เพราะเป็นการใช้ที่ช่วยสร้างการอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป

4. ชุมชนต้องเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว (Communities Benefitting through Tourism) หรือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Base Tourism) นั้นเอง ซึ่งมีที่มาจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อลดความยากจน โดยมีหลักการว่า ชุมชนไม่ต้องเป็นผู้ดำเนินงานการท่องเที่ยวเอง แต่ใช้กระแสการท่องเที่ยวมาเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานธุรกิจ และจะต้องมีการวางแผนในชุมชนเรื่องการค้าและการแบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน

ดังนั้นการศึกษาแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้วยวิธีการวิจัยพหุเทศกรณีนั้น ผู้ศึกษาใช้แผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเป็นแกนหลักในการศึกษาและใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรฯ ประกอบ รวมถึงการใช้ข้อมูลจากการปฏิบัติงานของผู้ศึกษาร่วมกับ พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ในฐานะผู้รับผิดชอบบันทึกความเข้าใจร่วมระหว่าง องค์กรการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) กับมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรของ สำนักงานพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง

ผู้ศึกษาเลือกพื้นที่ต้นแบบจากความแตกต่างของประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและโบราณคดี คืออุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ เมืองพญาและพื้นที่เชื่อมโยง และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ขององค์การบริหารการพัฒนา

พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน) ซึ่งสามารถนำเสนอ ผลการศึกษาออกเป็นพื้นที่ได้ดังนี้

พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

เมือง สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร เป็นเมืองโบราณที่ปรากฏร่องรอยหลักฐานว่าคือ อาณาจักรสุโขทัย หรือราชธานีแห่งแรกของไทย เป็นเมืองศูนย์กลางการปกครอง ศาสนา เศรษฐกิจ ได้พัฒนาเป็นรัฐสำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 18 - 20 และมีอายุยาวนานเป็นเวลากว่า 200ปี ดังนั้นกรมศิลปากรได้ทำการบูรณะโบราณสถานทั้ง 3 แห่ง โดยได้ประกาศขึ้นทะเบียนบริเวณเมืองเก่าสุโขทัยเป็นเขตโบราณสถานตั้งแต่ พ.ศ. 2518 เป็นต้นมา

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกในการประชุม คณะกรรมการมรดกโลกแห่งอนุสัญญาคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลก องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนิเซีย เมื่อ พ.ศ. 2534 เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมเนื่องจากหลักฐานที่ปรากฏแสดงให้เห็นถึงผลงานทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น นับเป็นตัวแทนของ ศิลปกรรมไทยยุคแรก และเป็นต้นกำเนิดของการสร้างประเทศ โบราณวัตถุสถานที่ปรากฏอยู่ใน เมืองประวัติศาสตร์ทั้ง 3 เมืองนี้ แสดงให้เห็นถึงผลงานสร้างสรรค์อันล้ำเลิศของมนุษย์ ความมั่งคั่งของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมสุโขทัยเป็นต้นแบบที่ส่งอิทธิพลให้ศิลปกรรมไทยในระยะต่อมา โดยเฉพาะความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะของเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ และพระพุทธรูปปางลีลา เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวารที่ประกาศเป็นมรดกโลก ประกอบด้วยเมืองสำคัญ คือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ตั้งอยู่ที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย มีลักษณะผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีกำแพงเมืองสลับกับคูน้ำล้อมรอบ 3 ชั้น กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองเก่าสุโขทัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 ต่อมาในปี พ.ศ. 2502 ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ 2, 050ไร่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2518 ได้ประกาศเขตเพิ่มเติมเป็นเนื้อที่ทั้งสิ้น 43.75ไร่รวมทั้งสิ้นประมาณ 70 ตารางกิโลเมตร มีโบราณสถานกว่า 200 แห่ง

อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

ตั้งอยู่ที่ ตำบลศรีสัชนาลัย อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย อยู่บนที่ราบเชิงเขาริมแม่น้ำยมทางฝั่งตะวันตก ลักษณะผังเมืองเป็นรูปหลายเหลี่ยมโค้งตามลำน้ำ มีกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบ กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองศรีสัชนาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.

2478 และต่อมาในปี พ .ศ 2531 ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ 28,217 ไร่ หรือ 45.14 ตาราง กิโลเมตร มีโบราณสถานกว่า 200 แห่ง

เมืองศรีสัชนาลัยนั้น ประกอบด้วยเมืองศรีสัชนาลัย อันเป็นเมืองหลวงคู่แฝดเจริญรุ่งเรืองด้วยกันมากับเมืองสุโขทัยอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง แต่ภายหลังได้กลายฐานะมาเป็นเพียงเมืองลูกหลวงทางเหนือของเมืองสุโขทัย และเมืองเชลียง ซึ่งเป็นเมืองที่ตั้งอยู่บริเวณโค้งของแม่น้ำยมทางตะวันออกของเมืองศรีสัชนาลัย สันนิษฐานว่าเป็นชุมชนที่มีมาก่อนเมืองศรีสัชนาลัย มีศูนย์กลางเมืองอยู่ที่วัดพระศรีรัตนมหาธาตุในเมืองเชลียงนั่นเอง

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชรอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิง ลักษณะผังเมืองเป็นรูปคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมูวางแนวยาวนานกับลำน้ำปิง มีกำแพงเมืองและคูเมืองล้อมรอบ กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองกำแพงเพชรตั้งแต่ปี พ .ศ. 2478 และต่อมาในปี พ .ศ 2511 .ได้ประกาศเขตโบราณสถานเนื้อที่ 2,114 ไร่ หรือประมาณ 3.4 ตาราง กิโลเมตร มีโบราณสถานกว่า 60 แห่ง เมืองกำแพงเพชร หมายถึง พื้นที่เมืองโบราณในเขตกำแพงเมืองกำแพงเพชร พื้นที่ 503 ไร่ มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในสมัยสุโขทัยตอนกลางและตอนปลาย มีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงทางทิศตะวันตกแทนที่เมืองนครชุมสำหรับเขตนอกกำแพงเมืองหรือที่เรียกกันว่าเขตอรัญญิกมีพื้นที่ 1,611 ไร่ ตั้งอยู่บนเขาสูงกว้างขนาดย่อม (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555 ก : 1-8)

พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่พิเศษในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั้งหมด 9 คน(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556 ก: 10-11) และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการอำนาจการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555 ข: 107) หรือ 7 เดือนหลังจากประกาศขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่พิเศษ จากข้อมูลตามแผนแม่บทบูรณาการการบริหารพัฒนาพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ผู้ศึกษาพบว่าพื้นที่พิเศษของอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่งมีการแบ่งเขตการจัดการพื้นที่พิเศษฯ ออกเป็น 3 บริเวณ คือ

1. เขตคุ้มครองแหล่งโบราณสถาน ได้แก่ พื้นที่บริเวณภายในคูเมือง กำแพงเมือง ซึ่งเป็นที่ตั้งของโบราณสถาน และแหล่งโบราณคดี กำหนดให้เป็นพื้นที่สำหรับการศึกษา และสร้างสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ตามแบบแผนดั้งเดิม ด้วยการรักษาสภาพพื้นที่อย่างเข้มงวดเพื่อไม่ให้เกิดมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและป้องกันมิให้มีการบุกรุกทำลายโบราณสถาน ซึ่งมุ่งไป

ในพื้นที่หน่วยงานของกรมศิลปากร ได้เข้ามาดูแลรักษาพื้นที่ได้อย่างสมบูรณ์ ไม่มีปัญหาการใช้ประโยชน์ในที่ดินทับซ้อนซึ่งพื้นที่ดังกล่าวสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 เขต คือ เขตคู่มครองโบราณสถานในคูเมือง กำแพงเมือง ของเมืองเก่าสุโขทัย เมืองเก่าศรีสัชนาลัย และเมืองเก่ากำแพงเพชร และเขตที่ 2 คือ เขตคู่มครองโบราณสถานนอกกำแพงเมืองและในเขตอรัญญิก คือ กลุ่มโบราณสถานนอกกำแพงเมืองเก่าสุโขทัย เขตอนุรักษะบบชลประทานโบราณ(ทำนบพระร่วงแนวท่อปู่พระยาพระร่วง บารายโบราณ) เขตอนุรักษะบเตาทุเรียงสุโขทัย กลุ่มโบราณสถานและแหล่งโบราณคดีเมืองเซลียง เขตอนุรักษะบเตาทุเรียงเกาะน้อย และกลุ่มโบราณสถานเขตอรัญญิก กำแพงเพชร

2. เขตการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ ได้แก่ พื้นที่ภายนอกเขตคูเมือง กำแพงเมืองแต่อยู่ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง ซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับเขตโบราณสถานทำหน้าที่เป็นเขตกันชนเพื่อป้องกันและลดผลกระทบกับโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี แต่พื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนแล้ว ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาต้องมีการควบคุมการก่อสร้างอาคารอย่างเคร่งครัด และควรสร้างวิถีชุมชนเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม

3. เขตพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ พื้นที่ภายนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง และอยู่ภายในพื้นที่พิเศษ เป็นพื้นที่ที่อยู่รอบนอกโบราณสถานสามารถพัฒนาพื้นที่ในเชิงเศรษฐกิจได้โดยมีผลกระทบกับโบราณสถานค่อนข้างน้อย เหมาะกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับเมืองมรดกโลก(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555 ก : 25-29)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ตั้งวิสัยทัศน์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า “เมืองมรดกโลกที่สร้างสรรค์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่คงคุณค่าและยั่งยืน” โดยมีกรอบการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะสั้น (พ.ศ. 2556 – 2558) ระยะกลาง (พ.ศ. 2559 – 2560) ระยะยาว (พ.ศ. 2561 – 2565) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ประกอบไปด้วยโครงการทั้งหมด 140 โครงการ เพื่อสนับสนุนการนำแผนฯ ไปปฏิบัติซึ่งใช้งบลงทุนทั้งสิ้น 1,847.4 ล้านบาท ระยะเวลาของการดำเนินงานจะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2565 และวางยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ดังนี้ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555 ก)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์คุณค่าของอุทยานประวัติศาสตร์และแหล่งมรดกโลก ซึ่งพื้นที่ที่วางเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ดังนี้

1. แหล่งโบราณสถานได้รับการคุ้มครอง อนุรักษ์ บูรณะและฟื้นฟูให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์
2. มีการขยายฐานองค์ความรู้ทางด้าน โบราณคดีและประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง
3. มีการพัฒนาระบบสารสนเทศข้อมูลทางด้าน โบราณคดีและประวัติศาสตร์ของเมืองมรดกโลกอย่างเป็นระบบ และได้มาตรฐานสากล
4. มีการพัฒนาเพื่อสร้างคุณค่าด้านการเรียนรู้จากการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกที่มีคุณภาพ
5. มีการบริหารจัดการแหล่งมรดกโลกที่ได้มาตรฐานสากล และสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ แหล่งคุ้มครองมรดกโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 1 นี้ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ 4 แนวทางและในแต่ละแนวทางประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1.1 อนุรักษ์ บูรณะ แหล่งโบราณสถาน แหล่งโบราณคดีและแหล่งที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และรักษาคุณค่าแห่งความเป็นมรดกโลก ตามแผนฯ ได้บรรจุโครงการเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์ดังนี้

1. โครงการก่อสร้างฝายน้ำล้นคูเมืองชั้นกลาง ชั้นนอก เพื่อการกักเก็บน้ำและชะลอน้ำ
2. โครงการเสริมความมั่นคงและปรับปรุงภูมิทัศน์วัดต้นจันทร์
3. โครงการบูรณะและส่งเสริมความมั่นคงโบราณสถานวัด 5 แห่ง วัดยายชีเหนือ วัดยายชีใต้ วัดอีฝาย วัดทับกระสา โบราณสถาน ตอ.6 (ตรงข้ามวัดเรไร)
4. โครงการขุดลอกบารายทิศตะวันตกเฉียงเหนือ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เพื่อฟื้นฟูทางกายภาพโบราณสถาน และแก้ไขปัญหาน้ำท่วม
5. โครงการขุดลอกคูคลองด้านทิศตะวันออกของ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
6. โครงการบูรณะโบราณสถานวัดเขาใหญ่ล่าง
7. โครงการขุดลอกคูเมืองกำแพงเมืองศรีสัชนาลัย
8. โครงการบำรุงรักษาพื้นที่โบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

กลยุทธ์ที่ 1.2 ขยายฐานองค์ความรู้ด้าน โบราณคดีและประวัติศาสตร์ของชาติและแหล่งมรดกโลก ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการสำรวจ ขุดค้น ขุดแต่ง ออกแบบบูรณะและวิเคราะห์ทางโบราณคดีในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จำนวน 12 วัด

2. โครงการสำรวจ ขุดค้น ขุดแต่ง ออกแบบบูรณะและวิเคราะห์โบราณสถาน 5 แห่ง กลุ่มที่ 1 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

3. โครงการสำรวจ ขุดค้น ขุดแต่ง ออกแบบบูรณะและวิเคราะห์โบราณสถาน 5 แห่ง กลุ่มที่ 2 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

4. โครงการสำรวจ ขุดค้น ขุดแต่ง ออกแบบบูรณะและวิเคราะห์โบราณสถาน 5 แห่ง กลุ่มที่ 3 อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

5. โครงการสำรวจทางโบราณคดี และขุดลอกคลองเสาหอ ระยะทาง 2 กิโลเมตร อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

6. โครงการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถาน วัดเตาหม้อและวัดศึกพราหมณ์ อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

7. โครงการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถาน วัดโพธิ์เงิน วัดโพธิ์ทองและวัดทองกวาว อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

8. โครงการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถาน วัดเจดีย์กลม วัดป่ามะม่วงและวัดเขาตุ๊กริง อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

9. โครงการขุดแต่งและบูรณะโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

10. โครงการศึกษาสำรวจจัดทำฐานข้อมูลทางโบราณคดีตามแนวเส้นทางโบราณถนน พระร่วง

กลยุทธ์ที่ 1.3 พัฒนาอุทยานประวัติศาสตร์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ซึ่งในแผนฯ ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการขุดค้น ปรับปรุงสภาพแวดล้อมเตาทุเรียง และออกแบบก่อสร้างอาคารจัดแสดง

2. โครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมโบราณสถานในย่านชุมชนเมืองเก่าเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. ขุดแต่งบูรณะและปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์วัดพระศรีรัตนมหาธาตุเชลียง

4. โครงการปรับปรุงนิทรรศการถาวรอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

5. โครงการก่อสร้างอาคารส่วนต่อเติมศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร(หลังที่ 2)

6. โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางโบราณคดี กำแพงเมืองกำแพงเพชร

7. โครงการสำรวจ ออกแบบเพื่อสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จุดจอดรถและสิ่งอำนวยความสะดวกในอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

8. โครงการติดตั้งไฟส่องสว่างโบราณสถานอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

9. โครงการติดตั้งสื่อประชาสัมพันธ์และระบบสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเขตอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

10. โครงการออกแบบเพื่อปรับปรุงการนำเสนอข้อมูลและส่วนจัดแสดงนิทรรศการถาวรของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์

กลยุทธ์ที่ 1.4 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการอุทยานประวัติศาสตร์และจัดการตามอนุสัญญาฯ กลุ่มครองแหล่งมรดกโลกซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการศึกษาและประเมินสภาพคุณค่าของโบราณในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์

2. โครงการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการวิจัยการจัดการมรดกโลกทางวัฒนธรรม

3. โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อจัดการแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม

4. โครงการออกแบบและจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อติดตามตรวจสอบสถานภาพแหล่งมรดกโลกเพื่อสนับสนุน รายงานผลตามกำหนด (Periodic Report)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและอนุรักษ์เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งพื้นที่ฯวางเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ดังนี้

1. มีการพัฒนาเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวแหล่งโบราณคดีประวัติศาสตร์ ในอุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พิเศษ

2. มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างคุณค่าการเรียนรู้ในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

3. มีการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยว

4. มีการเชื่อมโยงเส้นทางเพื่อกระจายกิจกรรมการท่องเที่ยว เพิ่มคุณค่าการเรียนรู้และเพิ่มระยะเวลาในการท่องเที่ยว

5. การท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษได้รับการพัฒนาให้เป็นที่ไปตามมาตรฐาน

6. การลดลงของการคุกคาม บุกรุกทำลายแหล่งโบราณสถานและแหล่งประวัติศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 นี้ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ 5 แนวทางและในแต่ละแนวทางประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สร้างคุณค่าการเรียนรู้ ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการออกแบบ ปรับปรุงภูมิทัศน์ และจัดระเบียบเพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชื่อมโยงด้านหน้าอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ชุมชนเมืองเก่า วัดตระพังทอง

2. โครงการศึกษาและออกแบบเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางท่องเที่ยวริมฝั่งคลองแม่รำพัน
 3. โครงการฟื้นฟูโบราณสถานและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณแก่งหลวง ประตูเดาหม้อ กำแพงเมืองโบราณ อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย
 4. โครงการออกแบบก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ ศูนย์เรียนรู้สู่สังคโลก และเครื่องปั้นดินเผาของไทย
 5. โครงการพัฒนาพิพิธภัณฑ์และศูนย์เรียนรู้พุทธศิลป์พระเครื่องนครชุม
 6. โครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและปรับปรุงภูมิทัศน์ป่าเขาชีเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสวนสาธารณะประจำตำบลบ้านหนองอ้อ
 7. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนหลวงพระร่วงและทุ่งแม่ระวิง
 8. โครงการศึกษาและออกแบบรายละเอียดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน บริเวณเกาะกลางน้ำในเขตเมืองกำแพงเพชร
 9. โครงการก่อสร้างศูนย์ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ บริเวณเกาะกลางน้ำในเขตเมืองกำแพงเพชร
 10. โครงการศึกษาและออกแบบเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ริมแม่น้ำปิงและพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเมืองอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เมืองเก่านครชุม
 11. โครงการพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ตลาดนครชุมและตลาดน้ำคลองสวนหมาก
 12. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยวแนวกำแพงเมืองโบราณ พื้นที่ริมน้ำอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
 13. โครงการศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพื้นที่พิเศษฯ เชื่อมโยงเมืองเก่าบางคลัง บางพาน ไตรศรีรั้ง
- กลยุทธ์ที่ 2.2 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สร้างคุณค่าการเรียนรู้เพิ่มมูลค่าจากการท่องเที่ยว ซึ่งในแผนฯ ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้
1. โครงการออกแบบก่อสร้างเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยว และเส้นทางจักรยานตามแนวคลองแม่รำพันสุโขทัยธานี เมืองเก่าสุโขทัย 12 กม.
 2. โครงการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางจักรยานท่องเที่ยว อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย แก่งหลวง เกาะน้อย
 3. โครงการออกแบบและปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน วัดพระศรีรัตนมหาธาตุเขลียง สะพานแขวน บ้านปากกล้วย
 4. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสังคโลก แกะสลักไม้ ปั้นพระ
 5. โครงการพัฒนาตลาดวิถีชุมชนวัดตระพังทองเพื่อการท่องเที่ยว

6. โครงการชุมชนอุทยานตำนานศิลป์(พัฒนาการสื่อสารศิลปะเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ 12 เดือนต่อปี)

7. โครงการเกียรติภูมิบ้านปทุมเมือง(จัดทำฐานข้อมูลปทุมเมืองเพื่อการท่องเที่ยวเรียนรู้)

8. โครงการถนนคนเดิน เมืองเก่าสุโขทัย

9. โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปะการทำทองสุโขทัย

10. โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

11. โครงการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่พิเศษฯ

12. โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชน

13. โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักฐานศิลาจารึก

14. โครงการศึกษาความเหมาะสมและจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามเส้นทางถนนพระร่วงเชื่อมโยงอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

15. โครงการกิจกรรมการท่องเที่ยวสืบสานนาฏศิลปะและดุริยางคศิลปะ

16. โครงการศูนย์ท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ช่างสิบหมู่ ศิลปะสุโขทัย

กลยุทธ์ที่ 2.3 พัฒนาต่อยอดคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มในการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเป็นสินค้าที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว

2. โครงการส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดและพัฒนาเครื่องหมายการค้าผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3. โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเลือกเพื่อสุขภาพแพทย์แผนไทย

4. โครงการส่งเสริมการจดลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

กลยุทธ์ที่ 2.4 ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของการท่องเที่ยวแหล่งมรดกโลกสู่สากล ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการส่งเสริมคุณภาพร้านอาหาร ครีวไทยในมรดกโลก

2. โครงการส่งเสริมการบริการที่พักที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

3. โครงการพัฒนาคุณภาพสถานที่พักมาตรฐานสากล

4. โครงการส่งเสริมการพัฒนาสถานที่พักให้ได้มาตรฐาน Green Leaf และGreen

ASEAN Hotel

5. โครงการรณรงค์และส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำในพื้นที่พิเศษ

6. โครงการส่งเสริมการผลิตที่สะอาดและลดคาร์บอนสำหรับสินค้าและบริการเพื่อการท่องเที่ยว

7. โครงการกิจกรรมรณรงค์เมืองมรดกโลกปลอดโฟม

8. โครงการส่งเสริมการจัดทำฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยว

9. โครงการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในอุทยานประวัติศาสตร์ Green Historical Park

10. โครงการอบรมทักษะการบริการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล

11. โครงการอบรมพัฒนามัคคุเทศก์เพื่อการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกมาตรฐานสากล

12. โครงการอบรมพัฒนาผู้สื่อความหมายการท่องเที่ยววัฒนธรรมชุมชน

13. โครงการส่งเสริมสภาพแวดล้อมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวหน้าบ้านนำมอง

14. โครงการประเมินคุณภาพมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว

กลยุทธ์ที่ 2.5 ควบคุมการพัฒนาเมืองและสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่ออนุรักษ์การท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกอย่างยั่งยืน ซึ่งในแผนฯ ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันกัดเซาะตลิ่งเพื่ออนุรักษ์โบราณสถานบริเวณแก่งหลวง ประตูเตาหม้อ เมืองเก่าศรีสัชนาลัย วัดพระศรีมหาธาตุเขลียง

2. โครงการศึกษาทบทวนความเหมาะสมและออกแบบระบบบำบัดน้ำเสียและระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนรอบพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์

3. โครงการศึกษาเพื่อวางแผนและออกแบบระบบระบายน้ำย่านชุมชนเมืองศรีสัชนาลัย

4. โครงการก่อสร้างรางระบายน้ำฝนและป้องกันน้ำท่วมย่านชุมชนในเขตเทศบาลเมืองเก่า

5. โครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบระบบบำบัดน้ำเสียและกำจัดขยะชุมชนเทศบาลตำบลเมืองเก่า

6. โครงการส่งเสริมการติดตั้งบ่อดักไขมันในย่านชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์

7. โครงการส่งเสริมการจัดการสภาพแวดล้อมของเมืองเชิงอนุรักษ์โบราณสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบถนนวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวทางเรือ การท่องเที่ยวโดยใช้เกวียน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว
ซึ่งพื้นที่ฯวางเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ดังนี้

1. มีการพัฒนาเส้นทางเพื่อการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างอุทยานประวัติศาสตร์และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในพื้นที่พิเศษที่ได้มาตรฐาน สะดวก และปลอดภัย

2. การพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับการพัฒนาเมืองและการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถาน เชื่อมต่อการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 นี้ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ 2 แนวทางและในแต่ละแนวทางประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 3.1 พัฒนาการเดินทางเชื่อมโยงเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการพัฒนาเส้นทางรถ Shuttle Bus ท่องเที่ยวพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
2. โครงการรกรางนำชมเมืองเก่าสุโขทัย
3. โครงการส่งเสริมบริการรถลีมูซีนเพื่อการท่องเที่ยว
4. โครงการส่งเสริมบริการเชื่อมโยงท่องเที่ยวจากสนามบินสุโขทัยอุทยานประวัติศาสตร์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน
5. โครงการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แผนที่โครงข่ายท่องเที่ยวพื้นที่พิเศษในย่านชุมชนและพื้นที่สาธารณะ

กลยุทธ์ที่ 3.2 พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการออกแบบและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ฯลฯ) ตามมาตรฐานสากลในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร
2. โครงการส่งเสริมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม
3. โครงการจัดทำป้ายสื่อความหมายให้คุณค่าการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานสากล ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและย่านชุมชนในพื้นที่พิเศษฯ
4. โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศข้อมูลเพื่อการบริหารและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ
5. โครงการพัฒนาระบบ QR Code เพื่อบริการข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ
6. โครงการพัฒนาแอปพลิเคชันบริการข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯผ่านโทรศัพท์มือถือ

7. โครงการพัฒนาระบบบริการการสื่อสารที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์และย่านท่องเที่ยวชุมชน

8. โครงการออกแบบการจัดแสดงศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร(หลังที่ 2)

9. โครงการจัดแสดงรูปแบบสามมิติสถาปัตยกรรมเมืองกำแพงเพชรและติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวกศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร(หลังที่ 2) โครงการต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการลงทุนด้านการตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งพื้นที่วางเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ดังนี้

1. แหล่งมรดกโลก อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร มีการประชาสัมพันธ์เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมากขึ้น

2. รายได้จากการท่องเที่ยวของพื้นที่เพิ่มขึ้น

3. การลงทุนด้านธุรกิจการท่องเที่ยวที่สอดคล้องด้านคุณค่าในพื้นที่พิเศษเพิ่มขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 นี้ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ 4 แนวทางและในแต่ละแนวทางประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 4.1 พัฒนาการประชาสัมพันธ์และทำการตลาดเชิงรุก ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการประชาสัมพันธ์เชิงรุกภาพลักษณ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเมืองมรดกโลก

2. โครงการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกทางการตลาด online

3. โครงการจัดสร้างภาพยนตร์อำมาจรัลสุโขทัยในอุษาอาคเนย์

4. โครงการศึกษาเพื่อการถ่ายทำภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับคุณค่าของเมืองมรดกโลก

5. โครงการผลักดันให้สุโขทัยและกำแพงเพชรได้รับการประกาศเป็นเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์

6. โครงการวิจัยความคิดเห็นและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศและคนไทยในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกสุโขทัย กำแพงเพชร

กลยุทธ์ที่ 4.2 สร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีสำหรับการท่องเที่ยว ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกของไทยในต่างประเทศ
2. โครงการส่งเสริมภาพลักษณ์คุณค่าของเมืองมรดกโลกในระดับนานาชาติโดยการนำเสนอประกวดในรางวัลการท่องเที่ยวนานาชาติ
3. โครงการสร้างภาพลักษณ์ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกตามโครงข่ายระเบียงเศรษฐกิจ

กลยุทธ์ที่ 4.3 ส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยว ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการประชาสัมพันธ์พัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ด้านการบริการการท่องเที่ยว
2. โครงการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการลงทุนในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวในเมืองมรดกโลก
3. โครงการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเมืองมรดกโลก
4. โครงการปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ส่งเสริมการลงทุนด้านการท่องเที่ยวในเมืองมรดกโลก

กลยุทธ์ที่ 4.4 พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกระดับนานาชาติ ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนากิจการบริการอุทยานประวัติศาสตร์และเมืองมรดกโลกอย่างยั่งยืนภูมิภาคอาเซียน
2. โครงการเสนอเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมคณะกรรมการมรดกโลก
3. โครงการจัดการฝึกอบรมการจัดการเมืองมรดกโลกภูมิภาคอาเซียน
4. โครงการพัฒนาศูนย์เชี่ยวชาญการจัดการเมืองมรดกโลก
5. โครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบพัฒนาศูนย์การประชุมด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์อาเซียน
6. โครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบอุโมงค์ย่อนอดีตราชอาณาจักรสุโขทัยและศูนย์บริการการท่องเที่ยว มรดกโลกที่ได้มาตรฐานสากล
7. โครงการศึกษาด้านการขยายศักยภาพตลาดการบินเพื่อเป็น HUB การท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกในอาเซียน
8. โครงการส่งเสริมเพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างขีดความสามารถในการลงทุนบริการการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2558

ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายและส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งพื้นที่ฯวางเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ดังนี้

1. ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเป็นเอกภาพมากขึ้น
2. ประชาชนมีความตระหนักในคุณค่าของแหล่งมรดกโลกและอุทยานประวัติศาสตร์มากขึ้น

3. ชุมชน ประชาชน ผู้ประกอบการในท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น
ยุทธศาสตร์ที่ 5 นี้ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ 3 แนวทางและในแต่ละแนวทางประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 5.1 พัฒนาสืบสานองค์ความรู้และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวงานเทศกาลและประเพณีท้องถิ่นเพื่อสืบสานวัฒนธรรม

2. โครงการจัดตั้งเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน

3. โครงการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรม

4. โครงการอบรมเพื่อพัฒนามัคคุเทศก์ใจ

5. โครงการส่งเสริมการเรียนรู้อุทยานประวัติศาสตร์ประกอบหลักสูตรการศึกษาของสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น

6. โครงการบรรจุความรู้เกี่ยวกับแหล่งมรดกโลกในหลักสูตรการศึกษาของท้องถิ่นทุกระดับ

กลยุทธ์ที่ 5.2 พัฒนาเครือข่ายและกลไกการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการจัดตั้งเครือข่ายและดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษ

2. โครงการจัดทำคู่มือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน ฉบับประชาชน

3. โครงการจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

4. โครงการจัดกิจกรรมรณรงค์และส่งเสริมความตระหนักในคุณค่าและภูมิใจในเมืองมรดกโลกของคนในท้องถิ่น

กลยุทธ์ที่ 5.3 เสริมสร้างสมรรถนะ (Capacity Building) ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งในแผนฯประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการอบรมเพิ่มขีดความสามารถของเครือข่ายชุมชนในการอนุรักษ์โบราณสถานและการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกที่ยั่งยืน
2. โครงการอบรมด้านการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์แก่อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน
3. โครงการอบรมผู้นำชุมชนในการเป็น “เจ้าบ้าน” ที่ดีสำหรับการท่องเที่ยว
4. โครงการอบรมเพิ่มทักษะบริการการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกมาตรฐานสากล
5. โครงการส่งเสริมความตระหนักด้านวัฒนธรรมของเยาวชนโดยปราชญ์ชุมชน ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย – บ้านลูกพัฒนา – นครชุม

ผู้ศึกษาพบการดำเนินงานในพื้นที่พิเศษๆ ที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นไปตามพันธกิจขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น โดยในพื้นที่พิเศษๆ ที่ครอบคลุมพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่งก็ได้มีการจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขึ้นมา 3 ชมรมเช่นเดียวกัน คือ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย มีพื้นที่รับผิดชอบบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านลูกพัฒนา มีพื้นที่รับผิดชอบบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนครชุม มีพื้นที่รับผิดชอบบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย นำเสนอตัวตนของชมรมฯ ผ่านเอกสารนำเที่ยวและประชาสัมพันธ์ โดยใช้แนวทางการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า (Slow Travel) เพื่อเน้นการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น โดยนำเสนอเรื่องราวที่เป็นจุดเด่นของเมืองเก่าสุโขทัย คือ งานพุทธศิลป์แบบสุโขทัย กำเนิดอักษรไทย เครื่องปั้นดินเผาสังคโลกและเตาทุเรียง ตุ๊กตาเสียบบาล และข้าวดอกพระร่วง ส่วนสถานที่ท่องเที่ยวที่ชมรมฯ นำเสนอได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหง วัดมหาธาตุ วัดสระศรี วัดศรีสวาย วัดพระพายหลวง วัดศรีชุม วัดเชตุพน วัดสะพานหิน เขื่อนศรีนครินทร์ ชมรมฯ ยังแนะนำการเดินทางและเส้นทางจากกรุงเทพฯ มาที่จังหวัดสุโขทัย และต่อมายังอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย รวมถึงค่าเข้าชมสถานที่เช่น พิพิธภัณฑสถานอุทยานประวัติศาสตร์ รวมถึงการเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์โดยรถรางและจักรยาน ชมรมฯ ยังนำเสนออาหารเอกลักษณ์ของสุโขทัยคือ ก๋วยเตี๋ยวสุโขทัยอีกด้วย

ผู้ศึกษาได้พบประเด็นสำคัญจากเอกสารนำเที่ยวและประชาสัมพันธ์ของชมรมฯ ในเรื่องข้อปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ซึ่งชมรมฯ ให้หัวข้อไว้ว่า เที่ยวชุมชนให้รื่นรมณ์ คือ

1. ควรติดต่อชมรมฯ เพื่อนำเที่ยว
2. ควรแต่งกายสุภาพให้เกียรติแก่สถานที่ และเหมาะสมกับกาลเทศะ

3. ไม่ลบหลู่กฏระเบียบ ประเพณี ความเชื่อของชุมชน
4. ทำความรู้จักชุมชนก่อนเที่ยว จะได้เข้าใจชุมชนลึกซึ้ง
5. ให้ความเคารพชุมชนเจ้าบ้าน
6. ใช้เวลาพูดคุยกับชาวชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมอง
7. เปิดใจให้กว้าง ลองกิน ลองทำแบบชุมชน
8. อุดหนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น กระจายรายได้ต่อชุมชน
9. มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทิ้งขยะในที่ ๆ จัดไว้

ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคุกพัฒนา นำเสนอตัวตนของชมรมฯ ผ่านเอกสารนำเที่ยวและประชาสัมพันธ์ โดยใช้แนวทางการเล่าเรื่องราวตำนาน พระร่วงที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อแสดงให้ถึงความเกี่ยวข้องของตำนานกับชื่อของชุมชน ในลักษณะ ตำนานหมู่บ้านนามเมือง และยังสัมพันธ์กับการนำเสนอผลิตภัณฑ์ ชุมชนที่สำคัญ คือ ว่าวพระร่วง และยังเป็นเทศกาลสำคัญของชุมชนในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี นอกจากนี้ ชมรมฯ ได้นำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้จากเตาเผาอิฐเผา ซึ่งเป็นการนำความรู้จากญี่ปุ่นมาต่อยอดกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน คือการเผาถ่าน ซึ่งนอกจากจะได้ผลผลิตเพิ่มแล้ว ยังได้ผลิตภัณฑ์ใหม่เกิดขึ้น เช่น น้ำส้มควันไม้ สบู่ถ่าน และหมอนถ่าน ซึ่งชมรมฯ ได้นำเสนอทั้งวิธีทำและคุณประโยชน์ของสินค้า ในส่วนท้ายของเอกสารมีการแนะนำการเดินทาง และข้อปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ซึ่งชมรมฯ ให้หัวข้อไว้ว่า เที่ยวชุมชนให้รื่นรมย์ เช่นเดียวกับชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย

ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนครชุม นำเสนอตัวตนของชมรมฯ ผ่านเอกสารนำเที่ยวและประชาสัมพันธ์ โดยใช้คำขวัญว่า นครชุม: มรดกโลกที่ยังมีลมหายใจ ในรูปแบบตลาดย้อนยุค ทุกสุดสัปดาห์แรกของเดือนโดยที่ตลาดจะรับเฉพาะผู้ค้าในชุมชน ขายสินค้าชุมชน และแต่งกายแบบโบราณ ชมรมฯ นำเสนอสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดกำแพงเพชร คือ พระเครื่องนครชุม นอกจากนี้ยังแนะนำโบราณสถานของนครชุม เช่น วัดหนองพิกุล วัดเจดีย์กลางทุ่ง วัดหนองยายช่วย วัดหนองลังกา ชมรมฯ ยังนำเสนออาหารเอกลักษณ์ของชุมชน เช่น ข้าวตอกคั่ว ขนมจิบนครชุม แกงขี้เหล็ก ขนมผักบัว ในส่วนท้ายของเอกสารมีการแนะนำการเดินทาง และข้อปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ซึ่งชมรมฯ ให้หัวข้อไว้ว่า เที่ยวชุมชนให้รื่นรมย์ เช่นเดียวกับชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย

พื้นที่พิเศษเมืองพญาและพื้นที่เชื่อมโยง

พื้นที่พิเศษเมืองพญาและพื้นที่เชื่อมโยง ตั้งอยู่ในจังหวัดชลบุรี มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 949.47 ตารางกิโลเมตร หรือ 593,418.75 ไร่ ครอบคลุมเขตการปกครองของเมืองพญา เทศบาล

เมืองหนองปรือ เทศบาลตำบลบางละมุง เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย เทศบาลตำบลโปัง เทศบาลตำบลห้วยใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล และองค์การบริหารส่วนตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอบางละมุง เทศบาลตำบลนาจอมเทียน และเทศบาลตำบลเขาชีจรรย์ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ลักษณะภูมิประเทศของเมืองพัทยาเป็นที่เนิน มีที่ราบน้อย ที่ราบสำคัญจะเป็นที่ตั้งของย่านพาณิชยกรรมหรือแหล่งการค้า และบริเวณย่านที่พักอาศัยจะอยู่ถัดจากหาดพัทยาขึ้นไปทางตอนบน โดยที่ราบจะถูกล้อมรอบเนินเขาเตี้ยๆ สูงไม่เกิน 100 ม. นับตั้งแต่ทิศเหนือลงมาเป็นเนินเขาเตี้ย บริเวณถัดลงมาเป็นเขาน้อย เขาตาโลและเขาเสาธง แนวเขานี้แตกตัวออกไปต่อเนื่องกับเขาพัทยาทางด้านทิศตะวันตก ซึ่งติดกับชายฝั่งทะเล ซึ่งทำให้เกิดที่ราบระหว่างเชิงเขากับชายฝั่งทะเลอีก 2 แห่ง อยู่ทางตอนบนและตอนล่าง โดยที่ราบตอนบนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่บริเวณนาเกลือ ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางของชุมชนแถบนี้ ส่วนที่ราบตอนล่าง มีลักษณะเป็นแถบยาวขนานไปกับชายฝั่งทะเล ซึ่งห่างจากชายฝั่งทะเลประมาณ 1 กิโลเมตร และจาก ลักษณะของเนินเขาและที่ราบดังกล่าว ทำให้เกิดทางน้ำตามธรรมชาติ ลักษณะลำน้ำโดยทั่วไป มีขนาดเล็กและต้นเขินในช่วงฤดูแล้ง เช่น คลองนาเกลือ คลองเสือเผี้ยว คลองพัทยา เป็นต้น รวมทั้งในเขตการปกครองของเมืองพัทยาบางส่วนยังมีลักษณะ ภูมิประเทศเป็นเกาะอยู่ห่างจากชายฝั่งทะเล ประมาณ 8 กิโลเมตร เช่น เกาะล้าน เกาะครก และเกาะสาก

เมืองพัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวของประเทศไทยที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก ด้วยสภาพพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยที่มีแนวชายหาดเหมาะสมสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนและตากอากาศของนักท่องเที่ยวชาวติดต่อกันถึง 15 กิโลเมตร เป็นเมืองขนาดใหญ่ที่มีบริการทุกชนิดแบบครบวงจรไม่แพ้กรุงเทพมหานคร มีธุรกิจท่องเที่ยวเป็นสาขาเศรษฐกิจหลัก ที่โดดเด่นอย่างเห็นได้ชัด และเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวทุกระดับและทุกประเภทจากทุกมุมโลกเดินทางมาท่องเที่ยวประมาณว่าในปี พ.ศ.2550-2552 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศมาเที่ยวที่พัทยาและพื้นที่เชื่อมโยงเฉลี่ยปีละประมาณ 6 ล้านคน และสร้างรายได้เฉลี่ยเป็นเงินปีละประมาณ 59,350 ล้านบาท หรือร้อยละ 10 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งประเทศ

นอกเหนือจากการสร้างรายได้แล้ว การให้ความสำคัญกับการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวของพัทยาในอนาคตข้างหน้า ก็ถือได้ว่าเป็นการต่อยอดจากศักยภาพของพื้นที่และของพื้นที่ใกล้เคียงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพราะมีทรัพยากรท่องเที่ยวทางทะเลและธรรมชาติอยู่มาก และในบริเวณใกล้เคียงมีธุรกิจสนับสนุนรองรับอยู่ตัวอย่างหนาแน่น โดยตัวอย่างสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ นอกเหนือจากชายหาดแล้ว ได้แก่ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว สวนเสือศรีราชา สวนพฤกษศาสตร์นงนุช ฟาร์มจระเข้พัทยา พระพุทธรูปแกะสลักเขาชีจรรย์ วัดท่ากระดาน วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร

วิหารเซียน หมู่บ้านช้าง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติคลองจั่น รวมถึงสถานที่จัดประชุมนานาชาติตลอดจน สถานที่และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ได้แก่ สนามแข่งรถพัทยาเซอร์กิต สนามกอล์ฟ กิจกรรม กีฬาทางน้ำต่างๆ ตลอดจนสถานบันเทิงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวกลางคืนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาจาก ทั่วโลก เช่น คาบาเรต์ ทำให้เกิดธุรกิจหรือบริการต่างๆ ตามมาอีกมาก โดยเฉพาะธุรกิจเกี่ยวกับที่พัก และร้านอาหาร ซึ่งเป็นที่มาของแหล่งการจ้างงานและรายได้จากการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ

แหล่งท่องเที่ยวเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ทั้ง แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยเฉพาะชายหาดสวย น้ำทะเลใส ทัศนียภาพอันงดงาม ซึ่ง ชาวต่างชาตินิยมมาพักผ่อนนอนอบแดด รวมถึงมีแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น สถานที่เล่นกีฬา ที่หลากหลายทั้งทางน้ำทางบกทุกประเภท มีกิจกรรมความบันเทิงที่หลากหลายและครบครันตลอด ทั้งปี ทั้งกลางวันและกลางคืนเหมาะแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

ถนนเลียบชายหาดพัทยาและพัทยาสาย 2 ถือได้ว่าเป็นเส้นทางท่องเที่ยวสายหลักของ เมืองพัทยา ตั้งแต่แรกจนถึงจอมเทียน เนื่องจากเป็นที่ตั้งของ โรงแรมที่พัก ร้านอาหาร ร้านค้า และสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินเท้าไปตามตรอกซอกซอยต่างๆ ได้สะดวก คือ ถนนพัทยาสาย 3 ถนนพัทยาเหนือ พัทยากลางและพัทยาใต้ ซึ่งจัดให้มีถนนคนเดิน (walking street) รวมทั้งถนนที่พระยาที่เชื่อมหาดพัทากับหาดจอมเทียน และถนนเทพประสิทธิ์ที่เชื่อมถนน สุขุมวิทกับถนนชายหาดจอมเทียนด้วย ส่วนพื้นที่ตอนในถัดจากถนนสุขุมวิทเข้าไปมีถนนพร ปรภานิมิตและถนนเนินพลับหวานเป็นเส้นทางที่สำคัญ ส่วนหาดที่สำคัญ ได้แก่ (องค์การบริหาร การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2557)

1. หาดพัทยา มีความยาวประมาณ 3 กิโลเมตรเศษ มีถนนเลียบชายหาดที่ร่มรื่น ชายหาด ทางด้านเหนือเป็นบริเวณที่ค่อนข้างเงียบสงบ นักท่องเที่ยวนิยมไปเล่นน้ำ นั่งพักผ่อนหรือเล่นกีฬา ทางน้ำต่างๆ ส่วนชายหาดช่วงกลาง ไปจนถึงสุดหาดทางด้านใต้ เป็นบริเวณที่มีธุรกิจบริการ หนาแน่น ทั้งแหล่งอาหาร เครื่องดื่ม ศูนย์การค้า ร้านขายของที่ระลึก ตลอดจนแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ ต่างๆ มากมาย

2. หาดจอมเทียนเป็นหาดทรายสวยงาม ทอดตัวเป็นแนวยาวอยู่ห่างจากพัทยาใต้ 4 กิโลเมตร ตามถนนเลียบชายหาดหรือแยกขวาจากถนนสุขุมวิทตรงกิโลเมตรที่ 150.5 เข้าไปอีก 2 กิโลเมตร เป็นสถานที่ที่ครอบครัวส่วนใหญ่จะเลือกมาพักผ่อน เนื่องจากเป็นหาดที่มีความสงบและ มีสถานที่เที่ยวกลางคืนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับหาดพัทยา หาดจอมเทียนมีกิจกรรมทางน้ำให้เลือก มากมาย อาทิ เจ็ทสกีและวินด์เซิร์ฟ และยังเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการว่ายน้ำอีกด้วย หาดจอมเทียน มีกิจกรรมให้เล่นมากมาย อาทิ บานาน่าโบ๊ท เจ็ทสกี สกีน้้า พาราเซลลิ่ง

3. หาดวงพระจันทร์ อยู่ทางด้านทิศเหนือของอ่าวพัทยา เป็นชายหาดขนาดเล็ก ความยาวประมาณ 1 กิโลเมตรเศษ ปลายหาดจะมองเห็นปราสาทไม้สักธรรม หาดวงพระจันทร์ยังคงความเป็นธรรมชาติอยู่มาก บรรยากาศโดยรอบเงียบสงบ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักผ่อนอย่างจริงจัง

4. หาดดงตาลเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่เหมาะในการพักผ่อนกับครอบครัว เป็นหาดที่เงียบสงบยังไม่มีผู้คนนิยมมาเที่ยวมากนัก บริเวณนี้มีหาดทรายสามารถเล่นน้ำทะเลได้และมีต้นตาลสูงเรียงรายริมหาด มีสะพานทำเทียบเรือยื่นลงไปทะเลและเป็นที่ตั้งของสโมสรเรือใบ การเดินทางใช้เส้นทางถนนสุขุมวิทมาจนถึงอำเภอสัตหีบในกองเรือยุทธการ ประชาชนทั่วไปต้องแลกบัตรก่อนเข้าพื้นที่ เป็นการรักษาความปลอดภัยของหน่วยทหาร

5. หาดวงศำมาตย์อยู่ทางเหนือของอ่าวพัทยา มีความยาวประมาณ 1 กิโลเมตรเศษ เป็นหาดที่เงียบสงบ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่รักสันโดษ ต้องการมาพักผ่อนหรือลงเล่นน้ำ ไม่มีการทำกิจกรรมที่ต้องใช้เครื่องเล่นใดๆ เช่น บานาน่าโบ๊ท เจ็ตสกี ฯลฯ หาดนี้มีร้านค้า ร้านอาหาร เตียงผ้าใบ ไร่คอกบริการแต่ไม่มากเหมือนหาดพัทยาและหาดจอมเทียน สามารถเข้าสู่หาดได้ทางถนนสู่โรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่าอามาตย์

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอื่น ๆ ได้แก่ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2557จ)

1. อุทยานหินล้านปีและฟาร์มจระเข้
2. ปราสาทสังฆกรรม
3. เมืองจำลอง
4. หมู่บ้านช้างพัทยา (ตำบลหนองปรือ)
5. อุทยานสามก๊ก
6. เดอะฮอर्सชูพอยท์คลับ
7. ช้างสยาม
8. พิพิธภัณฑ์ขวด
9. ทิฟฟานี่โชว์
10. อัลคาซาร์
11. พิพิธภัณฑ์รับลิส์
12. เขาพระบาท
13. จุดชมวิว พระอนุสาวรีย์พลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

14. วนเฉลิมพระเกียรติ
15. พัทยาคาร์ท สปีดเวย์
16. พื้นที่บอลปาร์ค
17. สวนสนุกพัทยาปาร์ค
18. อันเดอร์วอเตอร์เวิลด์ พัทยา
19. จังเกิล บันจี จัมพ์
20. เลกแลนด์ เคเบิลสกี
21. วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร
22. เขาชิงจรรย์
23. สวนนงนุช
24. เกาะล้าน
25. เกาะกรก
26. เกาะสาก
27. เกาะไผ่
28. ปราสาทเวทมนต์ ทักซิโด
29. วิมานใต้ทะเล
30. ไร่ถั่งเช่า
31. อลังการ
32. ตลาดน้ำสี่ภาค
33. ปางช้าง
34. อีชี คาร์ท

สถานที่พักผ่อน ในเขตเมืองพัทยาที่พักผ่อนจะกระจายไปตามพื้นที่ติดริมทะเลและแนวถนนสายสำคัญ โดยเฉพาะพื้นที่ตอนกลางระหว่างพัทยาเหนือ พัทยาใต้ และถนนพัทยาสาย 2 จะมีที่พักหนาแน่นกว่าบริเวณอื่นๆ เนื่องจากอยู่ใกล้กับทะเล ส่วนใหญ่เป็นโรงแรมขนาดเล็กที่อาณาเขตบริเวณไม่กว้างมาก และมีโรงแรมระดับ 4-5 ดาวกระจายตัวอยู่ ส่วนพื้นที่ถัดเข้าไปจากถนนเป็นที่ตั้งของโรงแรมขนาดเล็ก เซอร์วิสอพาร์ทเมนท์และเกสต์เฮาส์ ราคาประหยัด ในขณะที่ที่ริมทะเลบริเวณพัทยาเหนือและพัทยาใต้จะเป็นที่ตั้งของโรงแรมระดับ 4-5 ดาว เนื่องจากเป็นบริเวณค่อนข้างเงียบสงบ มีพื้นที่ที่สามารถพัฒนาได้มากกว่าและยังมีความหนาแน่นน้อยกว่าพื้นที่พัทยตอนกลางอยู่ จำนวนห้องพักในปี พ.ศ. 2549 มี 37,595 ห้อง จากสถานพักผ่อนจำนวน 360 แห่ง โดยในปีดังกล่าว มีนักท่องเที่ยวจำนวน 6,114,947 คน เข้าพักในโรงแรมร้อยละ 86-88 หรือเป็นจำนวน

5,325,673 คน มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยร้อยละ 62.30 ในปี พ.ศ.2550 จำนวนห้องพักเพิ่มขึ้นเป็น 38,085 ห้อง มีอัตราการพักเฉลี่ยร้อยละ 57.48 ลดลงจากปี พ.ศ.2549 ร้อยละ 4.82 โรงแรมในพัทยา เริ่มประสบปัญหา อัตราการเข้าพักที่ลดลง ตามแนวโน้มขาลงของการท่องเที่ยวตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2551 ตามปัจจัยภายนอกที่กระทบ และตกต่ำมากขึ้นในปี พ.ศ.2552 หากเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวในปี พ.ศ.2553 และไม่มีปัจจัยในประเทศที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบ การท่องเที่ยวเติบโตปกติ จำนวนห้องพักที่มีอยู่ปัจจุบัน (ซึ่งยังไม่รวมที่พักประเภทเกสต์เฮาส์ และเซอร์วิสอพาร์ทเมนท์) จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จนถึงปี พ.ศ.2560 สำหรับการคาดการณ์ปริมาณความต้องการสถานที่พักแรม พบว่า ในปี พ.ศ.2551 มีความต้องการสถานที่พักแรม 32,592 ห้อง/วัน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนห้องพักในปัจจุบันที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า มีจำนวนห้องพัก 35,391 ห้อง ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม จำนวนห้องพักจะเริ่มขาดแคลนเพิ่มมากขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2552-2553 ในกรณีที่ไม่มีมีการก่อสร้างสถานที่พักแรมเพิ่มเติมจากการสำรวจข้อมูล พบว่า ได้มีการก่อสร้างสถานที่พักแรมเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความต้องการที่เกิดขึ้น และจากการคาดการณ์ในปี พ.ศ.2555 จะมีความต้องการห้องพัก 39,753 ห้อง ในปี พ.ศ.2560 จะมีความต้องการห้องพัก 48,703 ห้อง และในปี พ.ศ.2570 จะมีความต้องการห้องพัก 66,604 ห้อง (สุดศดา ศรีติลาวัฒน์, 2557; องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2557ข)

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2552 ให้ความเห็นชอบการประกาศเขตพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2552 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั้งหมด 9 คน(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556ค: 10-11)ให้ครอบคลุมพื้นที่ในเขตปกครอง คือ 1) เมืองพัทยา (รวมพื้นที่เกาะล้าน และเกาะไผ่) 2) เทศบาลเมืองหนองปรือ 3) เทศบาลตำบลบางละมุง 4) เทศบาลตำบลตะเลียบเตี้ย 5) เทศบาลตำบลโป่ง 6) เทศบาลตำบลห้วยใหญ่ 7) เทศบาลตำบลนาจอมเทียน 8) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล 9) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไม้แก้ว ครอบคลุมพื้นที่ทั้งสิ้น 928.47 ตารางกิโลเมตร หรือ 580,293.75 ไร่ อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะประการหนึ่งของ แผนแม่บทฯ คือ การเสนอให้ขยายเขตพื้นที่พิเศษให้ครอบคลุมเทศบาลตำบลเขาชีจรรย์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดต่อกับเทศบาลตำบลนาจอมเทียนและมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ อยู่มาก โดยพื้นที่เทศบาลตำบลเขาชีจรรย์มีขนาด 21.00 ตารางกิโลเมตร หรือ 13,125 ไร่ ซึ่งจะส่งผลให้พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยงมีขนาดพื้นที่เพิ่มเป็น 949.47 ตารางกิโลเมตร หรือ 593,418.75 ไร่

แนวคิดการพัฒนาเน้นการใช้นวัตกรรมเพื่อสร้างให้เกิดความสมดุลใน 3 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยทางด้านเศรษฐกิจเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (Value added) จากการดำเนินโครงการตามแผนแม่บทฯ ด้านสังคมเน้นการสร้างเชื่อมโยงระหว่างเมืองพัทยากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เชื่อมโยง 9 แห่ง เพื่อรังสรรค์ทุนทางวัฒนธรรมและทางสังคม ก่อให้เกิดคุณค่า (Value creation) ในการกระจายความเจริญสู่พื้นที่และภูมิภาค ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และสุดท้ายด้านสิ่งแวดล้อมเน้นนิเวศนวัตกรรม (Greenovation) เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholders)

พัทยามีศักยภาพเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคอินโดจีน ศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางชายทะเลทางฝั่งตะวันออกอ่าวไทย ศูนย์กลางการช้อปปิ้ง (Shopping paradise) ศูนย์การประชุมและสัมมนาในระดับนานาชาติ หรือโดยสรุปพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยงมีศักยภาพเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับโลกอยู่แล้ว โดยตัวบ่งชี้สำคัญ คือ การที่มีนักท่องเที่ยวจากนานาประเทศทั่วโลก ทั้งในระดับตลาดบน กลาง ล่าง มาท่องเที่ยวพัทยาเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว ก็ได้กำหนดให้การพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ มีวิสัยทัศน์ คือ “New Pattaya : The World Class Greenovative Tourism City” หรือ “พัทยา : เมืองน่าอยู่ น่าท่องเที่ยว ระดับโลกด้วยภาพลักษณ์ใหม่ในฐานะเมืองแห่งนวัตกรรมสีเขียว” ทั้งนี้ได้มีการกำหนดเขตพัฒนาออกเป็น 4 บริเวณ ได้แก่ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2557)

1. เขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล ได้แก่ พื้นที่หาดทราย จากบริเวณหาดเมืองพัทยา หาดบางละมุง และหาดนาจอมเทียน เชื่อมโยงไปจนถึงบริเวณเกาะล้านและหมู่เกาะบริวาร รวมทั้งเกาะไผ่และหมู่เกาะบริวาร เขตนี้เน้นแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใต้ทะเล โดยเฉพาะบริเวณที่มีปะการังดงมรอบเกาะ

2. เขตการท่องเที่ยวแบบหลากหลาย ได้แก่ เขตเมืองพัทยาดูดึงดูดทั้งเขต รวมทั้งเขตเทศบาลตำบลนาจอมเทียนบางส่วน (ครอบคลุมพื้นที่จากแนวเขตเมืองพัทยาด้านใต้จดคลองนาจอมเทียน และด้านตะวันออกจดทางรถไฟสายตะวันออก) เขตนี้เน้นการจัดระเบียบการพัฒนา ทั้งการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่เดิมและปรับปรุงกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ พื้นที่นาจอมเทียนส่วนที่เหลือรวมทั้งพื้นที่เทศบาลตำบลบางละมุง ควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นพื้นที่พักผ่อนระดับเยี่ยม (Hi-end resort) โดยเฉพาะเทศบาลตำบลบางละมุงอาจส่งเสริมบริการท่องเที่ยวแบบไมซ์ (MICE) ขนาดเล็กเพิ่มเติมกับการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่

3. เขตการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมและในความสนใจพิเศษ ได้แก่ บริเวณด้านตะวันออกของเมืองพัทยา จากแนวเขตทางรถไฟสายตะวันออกไปทางทิศตะวันออก จนจรดกับทาง

หลวงแผ่นดินหมายเลข 7 ด้านเหนือจรดทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 36 และด้านใต้จรดเขตเทศบาล ตำบลนาจอมเทียน เขตนี้เน้นการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในเขตเมือง ซึ่งเป็นแหล่งที่พักของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ โดยเริ่มด้วยการศึกษาความเหมาะสมของระบบคมนาคมขนส่งด้วยระบบรถโดยสารประจำทาง (Shuttle bus) 4 สาย

4. เขตการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ บริเวณพื้นที่เชื่อมโยงที่เหลื่อ ในเขตเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองปลาไหล เทศบาลตำบลโป่ง องค์การบริหารส่วนตำบลเขาไม้แก้ว และเทศบาลตำบลห้วยใหญ่ เขตนี้เน้นการส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งแหล่งน้ำ ป่าสงวน และส่งเสริมการเกษตรเชื่อมโยงสู่การผลิตสินค้า OTOP รวมทั้งการพัฒนาที่มีความหนาแน่นต่ำ มีแปลงที่ดินขนาดใหญ่

ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง

พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ตั้งวิสัยทัศน์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า “พัทยา: เมืองน่าอยู่ น่าท่องเที่ยวระดับโลกด้วยภาพลักษณ์ในฐานะเมืองแห่งนวัตกรรมเขียว” แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยโครงการทั้งหมด 76 โครงการ เพื่อสนับสนุนการนำแผนฯ ไปปฏิบัติซึ่งใช้งบลงทุนทั้งสิ้น 9,229.4 ล้านบาท ระยะเวลาของการดำเนินงานจะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2562 และวางยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ดังนี้ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2557ข)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาสภาพแวดล้อมสะอาด ปลอดภัยและภูมิทัศน์สีเขียว

พื้นที่วางเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ดังนี้ เร่งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติบริเวณชายหาดซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของเมืองพัทยา และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทั่วไป ทั้งในแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง แหล่งธุรกิจการค้า ร้านอาหาร หรือตามอาคารสถานที่ต่างๆ ที่เป็นส่วนประกอบของเมือง ให้ปลอดจากขยะ น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ หรือแหล่งสกปรกตามชุมชน รวมทั้งสถานประกอบการต่างๆ ในระยะยาว

ยุทธศาสตร์ที่ 1 นี้ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ 3 แนวทางและในแต่ละแนวทางประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1.1 ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามแผนฯ ได้บรรจุโครงการเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์ดังนี้

1. โครงการฟื้นฟูสภาพชายหาดและป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง (ตั้งแต่หาดกระทิงลาย-หาดวงศ์อมตย์-หาดพัทยา)

2. โครงการศึกษาและจัดทำแนวป้องกันการกัดเซาะชายหาด(ตั้งแต่หาดจอมเทียน-บ้านอำเภอ)

กลยุทธ์ที่ 1.2 ปรับปรุงภูมิทัศน์ เพิ่มพื้นที่สีเขียว ตามแผนฯ ได้บรรจุโครงการเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์ดังนี้

1. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณหาดจอมเทียนในเขตเมืองพัทยา
2. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ และทางเท้าพร้อมติดตั้งไฟฟ้า บริเวณ ถนนพัทยาเหนือ ระยะทางประมาณ 2 กม. บริเวณ ถนนพัทยากลาง ระยะทางประมาณ 2 กม. บริเวณ ถนนพัทยาใต้ ระยะทางประมาณ 2 กม. บริเวณ ถนนพัทยาสาย 2 (พัทยาเหนือ-พัทยาใต้) ระยะทางประมาณ 3.5 กม. บริเวณ ถนนพัทยาสาย 3 (พัทยาเหนือ-พัทยาใต้) ระยะทางประมาณ 4 กม. และบริเวณ ถนนเทพประสิทธิ์ ระยะทางประมาณ 3 กม.

3. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนวิถีชีวิตชุมชน (ทางเข้าชุมชน-บ้านอำเภอ) ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ระยะทางประมาณ 2.5 กม.

4. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เกาะกลางถนนสุขุมวิท

5. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองหนองปรือเป็นเมืองน่าอยู่สู่เมืองการท่องเที่ยว

6. พัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์รอบอ่ามมาบประชันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่

7. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์จุดชมวิว เขาห้วย และเขากรงรถเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่

8. โครงการศึกษาและปรับปรุงภูมิทัศน์ชุมชนบ้านหนองซากแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่

กลยุทธ์ที่ 1.3 ยกระดับความสะอาดและความปลอดภัยของพื้นที่สาธารณะ ตามแผนฯ ได้บรรจุโครงการเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์ดังนี้

1. โครงการศึกษาออกแบบหน่วยคัดแยกขยะ และศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง

2. โครงการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยว โดยติดตั้งกล้อง CCTV เกาะล้าน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาแหล่งและกิจกรรมท่องเที่ยว ที่จะเป็น Green Landmark ของพื้นที่พัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง

พื้นที่ฯวางเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ดังนี้พัฒนาแหล่งดึงดูดด้านการท่องเที่ยว ในรูปแบบต่างๆ ทั้งสถานที่หรือกิจกรรม เพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นนวัตกรรม และน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว โดยแหล่งหรือกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็น Greenovative Landmark ที่จะช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยวด้วยการให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์และตระหนักว่า ได้มีส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 นี้ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ 2 แนวทางและในแต่ละแนวทางประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 2.1 พัฒนาแหล่งนันทนาการใหม่ส่งเสริมกิจกรรมกลางแจ้ง ตามแผนฯ ได้บรรจุโครงการเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์ดังนี้

1. โครงการศึกษาและจัดทำสื่อธรรมชาติใต้ทะเลบริเวณแหล่งท่องเที่ยวดำน้ำที่สำคัญ
2. โครงการพัฒนาพื้นที่นาเกลือให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่
3. โครงการศึกษาความเหมาะสมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ (Landmark) ของพื้นที่พิเศษเมืองพัทยา ณ แหลมบาลีฮาย และเขาพระตำหนัก
4. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และก่อสร้างลานกิจกรรมกลางแจ้งริมหาดบ้านอำเภอให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่
5. โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบางละมุงเป็นแหล่งท่องเที่ยวตากอากาศแห่งใหม่ จัดทำแผนแม่บทและผังพื้นที่เฉพาะชายฝั่งบางละมุง พื้นที่พุมุขบ้านขาวประมงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และก่อสร้างสะพานเทียบเรืออ่าวบางละมุงพร้อมศาลาพักผ่อนเพื่อการท่องเที่ยว
6. โครงการก่อสร้างสถานศึกษาธรรมชาติ และระบบนิเวศป่าชายเลนบริเวณคลองบางละมุง หมู่ 4 และปรับปรุงภูมิทัศน์วัดท่ากระดานให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่
7. โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณริมอ่างเก็บน้ำชากนอกเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่
8. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสาธารณะตำบลตะเคียนเตี้ยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่
9. โครงการพัฒนาจุดชมวิวกา SR (เขาหนองปลาไหล) เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่
10. โครงการออกแบบและปรับปรุงสวนสาธารณะริมอ่างเก็บน้ำชากแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่
11. โครงการพัฒนาพื้นที่นันทนาการอ่างเก็บน้ำห้วยลึกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่
12. โครงการศึกษาออกแบบเพื่อการพัฒนาการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวของเมืองพัทยา และพื้นที่เชื่อมโยงตามศักยภาพการรองรับของพื้นที่

กลยุทธ์ที่ 2.2 ส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางและการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม ตามแผนฯ ได้บรรจุโครงการเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์ดังนี้

1. โครงการปรับปรุงถนนเพื่อการท่องเที่ยวเกาะล้านออกแบบและปรับปรุงถนนท่องเที่ยวทางธรรมชาติและภูมิทัศน์ทางทะเล Route ที่ 4 (พัทยา – เกาะล้าน) โดยปรับปรุงทำถนนคนเดินพร้อมปลูกต้นไม้และติดไฟสว่างบนเกาะล้านระยะทางประมาณ 5 กม. ปรับปรุงถนนท่องเที่ยวทางธรรมชาติและภูมิทัศน์ทางทะเล Route ที่ 4 (พัทยา–เกาะล้าน) โดยติดตั้งป้ายนำทางป้ายสัญลักษณ์ (Land Mark) ป้ายประวัติสถานที่ท่องเที่ยว โดยเริ่มตั้งแต่ ท่าเรือพัทยา, เกาะล้าน

2. โครงการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย

3. โครงการจัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่พื้นที่ อบต.เขาไม้แก้ว

4. โครงการจัดทำป้ายบอกทางและป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

5. โครงการออกแบบและปรับปรุงถนนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ Route ที่ 1 โดยปรับปรุงขยายถนนก่อสร้างทางจักรยาน ทางเท้า ปูปลูกต้นไม้และติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่าง ระยะทางประมาณ 32 กม. และโครงการปรับปรุงถนนท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชน Route ที่ 1 (หนองปลาไหล-หาดบ้านอำเภอ) โดยติดตั้งป้ายนำทาง ป้ายสัญลักษณ์ (Land Mark) และป้ายประวัติสถานที่ท่องเที่ยว

6. โครงการออกแบบและปรับปรุงถนนท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนและวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ Route ที่ 3 โดยปรับปรุงขยายถนน ก่อสร้างทางจักรยาน ทางเท้า ปูปลูกต้นไม้และติดตั้งไฟฟ้า แสงสว่าง ระยะทางประมาณ 24 กม. และโครงการปรับปรุงถนนท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนและวัฒนธรรม Route ที่ 3 (ตลาดนาเกลือ - หาดบ้านอำเภอ) โดยติดตั้งป้ายนำทาง ป้ายสัญลักษณ์ (Land Mark) ป้ายประวัติสถานที่ท่องเที่ยว

7. โครงการออกแบบและปรับปรุงถนนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนและศาสนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ Route ที่ 2 โดยปรับปรุงขยายถนน ก่อสร้างทางจักรยาน ทางเท้า ปูปลูกต้นไม้และติดตั้งไฟฟ้า แสงสว่าง ระยะทางประมาณ 25 กม. และโครงการปรับปรุงถนนท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชนและศาสนา Route ที่ 2 (เขาไม้แก้ว-บางละมุง) โดยติดตั้งป้ายนำทาง ป้ายสัญลักษณ์ (Land Mark) ป้ายประวัติสถานที่ท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน

พื้นที่ฯวางเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ดังนี้ สนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อย หรือวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ให้มีการปรับรูปแบบ สินค้าหรือบริการ และยกระดับความสามารถประกอบการที่ยั่งยืนภายใต้กรอบการทำธุรกิจต่างๆ ที่จะต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 นี้ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ 1 แนวทางและในแต่ละแนวทางประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 3.1 ส่งเสริมบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตามแผนฯได้บรรจุโครงการเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์ดังนี้

1. โครงการฟื้นฟูพัฒนาพื้นที่ชุมชนชาวไทยมุสลิมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา วัฒนธรรมแห่งใหม่

2. โครงการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานสิ่งของเครื่องใช้พระราชทานและพื้นที่บ้านวัดหนองปรือให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่

3. โครงการก่อสร้างพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดหนองเกตุใหญ่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่
4. โครงการพัฒนาศูนย์บริการการท่องเที่ยว ธรรมชาติ พันธุ์ไม้เขาไม้แก้ว
5. โครงการจัดทำแผนและพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาโครงข่ายระบบคมนาคมขนส่งให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมระบบสาธารณูปโภคบนพื้นฐานเทคโนโลยีและแนวคิดที่อนุรักษ์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ฯวางเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ดังนี้เน้นการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนในระยะแรกและยกระดับโครงข่ายระบบคมนาคมขนส่งให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางด้วยตนเองเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้โดยสะดวก ปลอดภัย และประหยัดค่าใช้จ่าย และส่งเสริมระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับการขยายตัวในอนาคต บนพื้นฐานเทคโนโลยีและแนวคิดที่อนุรักษ์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานของความคุ้มค่าและข้อจำกัดของทรัพยากรที่ใช้ในการลงทุน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 นี้ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ 3 แนวทางและในแต่ละแนวทางประกอบไปด้วยโครงการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้สามารถดำเนินการตามกลยุทธ์ได้ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 4.1 พัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ตามแผนฯได้บรรจุโครงการเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์ดังนี้

1. โครงการก่อสร้างทางลัดทางแยกถนนสุขุมวิทตัดกับ ถนนพญาเหนือ ถนนพญาใต้ และถนนเทพประสิทธิ์
2. โครงการศึกษาความเหมาะสมการแก้ไขปัญหาการจราจรบนถนนเลียบริมทางรถไฟและถนนเชื่อมโยง
3. โครงการปรับปรุงขยายถนนเชื่อมถนนสุขุมวิท-โครงการหมายเลข 7 ระยะทางประมาณ 6 กม.
4. โครงการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวทางทะเลฝั่งพญา-เกาะล้าน และพื้นที่เชื่อมโยง
5. โครงการก่อสร้างถนนเลียบริมทางรถไฟด้านตะวันตก ในพื้นที่บางละมุง
6. โครงการปรับปรุงขยายถนนพรประภาณิมิต (ช่วงทางรถไฟ-ถนนโครงการหมายเลข 7)
7. โครงการปรับปรุงและก่อสร้างถนนพัฒนาการ
8. โครงการก่อสร้างถนนเลียบริมทางรถไฟฝั่งตะวันออกจากสถานีรถไฟบางละมุง - ทางหลวงสาย 36 ระยะทางประมาณ 4 กม.
9. โครงการก่อสร้างขยายผิวจราจรสายหนองเกตุน้อย - สำนักงาน อบต.หนองปลาไหล
10. โครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนลาดยางแอสฟัลท์คอนกรีต สายสันติครามเชื่อมทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 (มอเตอร์เวย์)
11. โครงการปรับปรุงเส้นทางถนนชัยพรวินิเพื่อพัฒนาเป็นถนนท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

12. โครงการก่อสร้างปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน
13. โครงการก่อสร้างถนน คสล. พร้อมวางท่อระบายน้ำ ถนนสาย ชบ.1003-บ้านจู่-วิหารเขียน ระยะทาง 2.5 กิโลเมตร
14. โครงการก่อสร้างถนน คสล. พร้อมไฟฟ้าแสงสว่าง จากถนนสาย ชบ.1003-เขาตะแบก - สวนงนงูช ระยะทาง 2.8 กิโลเมตร
15. โครงการปรับปรุงเส้นทางจากแยกทางหลวงหมายเลข 3 (กม.ที่ 161+200) - บ.เขาชีจรรย์
16. โครงการปรับปรุงเส้นทางจากแยกทางหลวงชนบท ชบ.3002 - บ. เขาชีจรรย์
17. โครงการปรับปรุงเส้นทางจากแยก ทล.3 กม.ที่ 145+300 - แยก ทล.3240 กม.ที่ 11+500 ปรับปรุงและเสริมผิวลาดยาง AC.+ก่อสร้างเลนจักรยาน+ไฟฟ้าแสงสว่างในพื้นที่เมืองพัทยา เทศบาลเมืองหนองปรือ และเทศบาลตำบลโป่ง
18. โครงการปรับปรุงเส้นทางจากแยก ทล.3 กม.ที่ 154+200 - แยก ทล.331 กม.ที่ 112+300 โครงการก่อสร้างเลนจักรยาน+ไฟฟ้าแสงสว่างในพื้นที่ เทศบาลตำบลนาจอมเทียนและเทศบาลตำบลห้วยใหญ่
19. โครงการปรับปรุงเส้นทางจากแยก ทล.3 กม.ที่ 158+450 - แยก ทล.331 กม.ที่ 120+200โครงการปรับปรุงและซ่อมสร้างทางลาดยาง AC.+ก่อสร้างเลนจักรยาน+ไฟฟ้าแสงสว่างในพื้นที่ เทศบาลตำบลเขาชีจรรย์ และเทศบาลตำบลห้วยใหญ่
20. โครงการปรับปรุงเส้นทางจากแยกทางหลวงชนบท ชบ.1008 - วัดญาณสังวรารามในพื้นที่ เทศบาลตำบลห้วยใหญ่
21. โครงการปรับปรุงเส้นทางจากแยกทางหลวงหมายเลข 3 (กม.ที่ 160+500) - บ.ซากแก้วในพื้นที่ เทศบาลตำบลห้วยใหญ่
22. โครงการปรับปรุงเส้นทางจากแยก ทล.3 กม.ที่ 135+300 - แยก ทล.3240 กม.ที่ 14+100 โครงการก่อสร้างเลนจักรยาน+ไฟฟ้าแสงสว่างในพื้นที่ โครงการปรับปรุงและซ่อมสร้างทางลาดยาง AC.+ก่อสร้างเลนจักรยาน+ไฟฟ้าแสงสว่างในพื้นที่ เทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย เทศบาลตำบลบางละมุง และเทศบาลตำบลโป่ง
23. โครงการปรับปรุงเส้นทางจากแยกทางหลวงหมายเลข 331 (กม.ที่ 124+600) - วัดญาณสังวราราม
24. โครงการปรับปรุงเส้นทางจากแยกทางหลวงหมายเลข 36 (กม.ที่ 12+425) - บ้านบึงโครงการปรับปรุงและซ่อมสร้างทางลาดยาง AC.+ก่อสร้างเลนจักรยาน+ไฟฟ้าแสงสว่าง พื้นที่ เทศบาลตำบลโป่ง และ เทศบาลตำบลห้วยใหญ่

25. โครงการปรับปรุงทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3240 (ทางรถไฟทางหลวงแผ่นดิน 36) ระยะทางประมาณ 9 กม.

กลยุทธ์ที่ 4.2 ยกระดับมาตรฐานบริการขนส่งสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ และปลอดภัย ตามแผนฯ ได้บรรจุโครงการเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์ดังนี้

1. โครงการพัฒนาปรับปรุงท่าเทียบเรือเพื่อการท่องเที่ยวเกาะล้าน
2. โครงการจัดทำท่าจอดเรืออเนกประสงค์ในเทศบาลตำบลนาจอมเทียน
3. โครงการจัดสร้างสะพานลอยข้ามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 36

กลยุทธ์ที่ 4.3 พัฒนาเมืองและระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการตามแนวคิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตามแผนฯ ได้บรรจุโครงการเพื่อให้บรรลุกลยุทธ์ดังนี้

1. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียพื้นที่พัทยา-นาเกลือ
2. โครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำถนนเลียบทางรถไฟฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก
3. โครงการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย ชุมชนทำหน้าบ้าน เกาะล้าน เมืองพัทยา
4. โครงการวางท่อน้ำประปา ฝั่งพัทยา – เกาะล้าน
5. โครงการก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสีย เทศบาลตำบลนาจอมเทียน
6. โครงการก่อสร้างท่อระบายน้ำริมถนนสุขุมวิทเพื่อป้องกันน้ำท่วม
7. โครงการขยายระบบประปาสายมาหว่า-พัทยาปาร์คฮิลล์
8. โครงการขยายระบบประปาสายโรงโม่-เขาไม้แก้ว
9. โครงการขุดลอกทางระบายน้ำและลำห้วยต้นน้ำเพื่อให้ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำ
10. โครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำมาบประชันเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่
11. โครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมในเขตเทศบาลตำบลห้วยใหญ่
12. โครงการขุดลอกอ่างเก็บน้ำห้วยลึกเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่

ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลห้วยใหญ่ – ตำบลตะเคียนเตี้ย และกลุ่มประมงเทศบาลบางละมุง

ผู้ศึกษาพบการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นไปตามพันธกิจขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น ได้มีการจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขึ้นมา 2 ชมรมและ 1 กลุ่มชุมชน คือ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองตำบลห้วยใหญ่ มีจุดเน้นด้วยเรื่องราวทางวัฒนธรรมว่า “ห้วยใหญ่: ชุมชนเงินเท่ากับเรื่องเล่าที่บ้านซากแก้ว” ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลตะเคียนเตี้ย มีจุดเน้นด้วยเรื่องราวทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกันว่า “ลานวัฒนธรรมตะเคียนเตี้ย: ศูนย์การเรียนรู้ เพื่อชีวิตพอเพียง” และบ้านชายทะเล บางละมุงของ กลุ่ม

ประมงเทศบาลบางละมุง ที่มีจุดเน้นเรื่องวิถีชุมชนชาวประมง และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และทางกลุ่มฯ กำลังจะจัดตั้งเป็นชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยพื้นที่พิเศษฯ

ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลห้วยใหญ่ นำเสนอตัวตนของชมรมฯ ผ่านเอกสารนำเที่ยวและประชาสัมพันธ์ โดยใช้กล่าวถึงชื่อของชุมชนที่ปรากฏในงานนิราศเมืองแกลงของสุนทรภู่ แสดงถึงความเก่าแก่ของชุมชนที่มีมากกว่า 100 ปี เป็นที่พักอาศัยของชาวจีนโพ้นทะเล ดังนั้นเทศกาลท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนคือ งานเฉลิมฉลองศาลเจ้าแม่ทับทิม ที่จะจัดขึ้น 3 ครั้งต่อปี และงานเทศกาลไหว้พระจันทร์ ส่วนแหล่งท่องเที่ยวในตำบลห้วยใหญ่มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เช่น โรงฝิ่นโบราณ (ตรอกโรงยา) โรงจั่วโบราณ และสถานที่ท่องเที่ยวระดับประเทศเช่น วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร ชมรมฯ ยังนำเสนออาหารของชุมชนซึ่งเป็นอาหารจีนเฉพาะถิ่น เช่น หอยจ๊อ และอาหารจีนที่มีชื่อเสียง เช่น เป็ดไก่อพะโล้ บี๊ะจ่าง ขนมเปี๊ยะ เป็นต้น ที่ตั้งของชมรมฯ อยู่ด้านฝั่งซ้ายของถนนสุขุมวิทตรงข้ามเมืองพัทยา และยังสามารถเดินทางเข้าได้จากฝั่งทางหลวงหมายเลข 331 อีกด้วย

ผู้ศึกษาได้พบประเด็นสำคัญจากเอกสารนำเที่ยวและประชาสัมพันธ์ของชมรมฯ ในเรื่องข้อปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร ซึ่งชมรมฯ ให้หัวข้อไว้ว่า เที่ยวชุมชนให้รื่นรมย์ เช่นเดียวกัน คือ

1. ควรติดต่อชมรมฯ เพื่อนำเที่ยว
2. ควรแต่งกายสุภาพให้เกียรติแก่สถานที่ และเหมาะสมกับกาลเทศะ
3. ไม่ลบหลู่กฎระเบียบ ประเพณี ความเชื่อของชุมชน
4. ทำความรู้จักชุมชนก่อนเที่ยว จะได้เข้าใจชุมชนลึกซึ้ง
5. ให้ความเคารพชุมชนเจ้าบ้าน
6. ใช้เวลาพูดคุยกับชาวชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมอง
7. เปิดใจให้กว้าง ลองกิน ลองทำแบบชุมชน
8. อุดหนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น กระจายรายได้ต่อชุมชน
9. มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งขยะในที่ ๆ จัดไว้

ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลตะเคียนเตี้ย นำเสนอตัวตนของชมรมฯ ผ่านเอกสารนำเที่ยวและประชาสัมพันธ์ โดยใช้แนวทางการเล่าเรื่องราว ของการตั้งลานวัฒนธรรมและศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้เอกลักษณ์ของ บ้านร้อยเสา เป็นพิพิธภัณฑที่มีชีวิต บ้านร้อยเสาเป็นบ้านโบราณอายุมากกว่า 50 ปี เป็นบ้านใต้ถุนสูงที่ขึ้นบนนำมาปรับปรุงและตกแต่งให้เป็นพื้นที่จัดแสดงเครื่องมือเครื่องใช้สมัยโบราณ เช่น กระจาดฉนวน กระจกบดยา ภาชนะทองเหลือง นอกจากนี้ยังมีสิ่ง

ล้ำค่าอย่าง สมุดข่อย ที่เป็นบันทึกตำรายารักษาโรค และตำราโหราศาสตร์ไทย รอบบริเวณบ้านร้อยเสาถูกใช้ประโยชน์ในการปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ เช่น ต้นหอมอ่อน ตะลิงปลิง มะเฟือง และแปลงหน่อไม้ไผ่ตง ผลิตรีฐิต์ของชมรมฯ อีกชนิดหนึ่งคือ กัวซา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาแพทย์พื้นบ้านของชาวจีน โดยใช้การขูดผิวหนังเพื่อบำบัด และขับพิษ ส่วนงานด้านลานวัฒนธรรม มีการสาธิต การตัดพวงมโหตร และมีการสอนและเรียนร้องเพลงลำตัดอีกด้วยในส่วนท้ายของเอกสารมีการแนะนำการเดินทาง ที่ตั้งของชมรมฯ อยู่ด้านฝั่งซ้ายของถนนสุขุมวิทก่อนถึงเมืองพัทยา บริเวณแยกโรงโม่ และยังสามารถเดินทางเข้าได้จากฝั่งถนนมอเตอร์เวย์ ใด้อีกด้วยและข้อปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ซึ่งชมรมฯ ให้หัวข้อไว้ว่า เที่ยวชุมชนให้รื่นรมณ์ เช่นเดียวกับชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลห้วยใหญ่ และชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่พิเศษ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

บ้านชายทะเล บางละมุง โดยกลุ่มประมง เทศบาลบางละมุง นำเสนอตัวตนของกลุ่มฯ ผ่านเอกสารนำเที่ยวและประชาสัมพันธ์ โดยใช้คำขวัญว่า มนต์เสน่ห์วิถีชุมชน มุมพิเศษใกล้พัทยา แค่อ้อม ซึ่งทางกลุ่มฯ ได้นำเสนอ อ่าวบางละมุงในฐานะแหล่งอาหารทะเลของเมืองพัทยา โดยการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำด้วย โครงการธนาคารปูม้า ธนาคารแม่พันธุ์กุ้งแชบ๊วย การเลี้ยงหอยหวาน และการทำปะการังเทียม ซึ่งทำให้บ้านชายทะเลบางละมุงเป็นแหล่งอาหารสำคัญของเมืองพัทยา ความสำเร็จของโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร ทำให้กลุ่มฯ กลายเป็นประมงต้นแบบ และพื้นที่พิเศษฯ เล็งเห็นศักยภาพจึงส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น ด้วยการช่วยวางระบบบริหารจัดการ วางแผนการตลาด และทำประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ กิจกรรมการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย การออกเรือตกปลา ตกหมึก เล่นน้ำ ดำน้ำดูปะการัง และพายเรือคายัค บริเวณเกาะนก อ่าวบางละมุง ในส่วนท้ายของเอกสารมีการแนะนำการเดินทาง ทางกลุ่มฯ ตั้งอยู่ฝั่งขวาของถนนสุขุมวิทก่อนถึงเมืองพัทยาบริเวณแยกโรงโม่ และไม่พบข้อปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว เพราะกลุ่มฯ ยังไม่ได้ตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ร่วมกับองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง ตั้งอยู่ที่ตำบลอู่ทอง อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในเขตปกครองของ 2 เทศบาลตำบลคือ เทศบาลตำบลอู่ทองกับเทศบาลตำบลท้าวอู่ทอง ซึ่งมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนแม่บทเมื่อ วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2555 (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2555ข: 112) และประกาศเป็นพื้นที่พิเศษ

เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2555 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทั้งหมด 10 คน(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556ค: 10-11) พื้นที่พิเศษแห่งนี้วางวิสัยทัศน์ในการพัฒนาพื้นที่ไว้ว่า “เมืองสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม” โดยความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของเมืองโบราณอุทองให้เกิดโครงข่ายของการท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ ประกอบกับการอนุรักษ์พื้นที่ที่มีคุณค่าประวัติศาสตร์ที่มีมาอย่างยาวนานกว่า ๒,๐๐๐ ปี ด้วยการฟื้นคืน บทบาทความเป็นศูนย์กลางด้านพระพุทธศาสนาและศูนย์กลางเมืองท่าแห่งหนึ่งในดินแดนสุวรรณภูมิ ให้หวนกลับมาอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณีให้กลับคืนมีชีวิตชีวา โดยยังคงวิถีชีวิตเดิมของชาวชุมชน เพื่อสะท้อนความเป็นอดีตและอัตลักษณ์ของพื้นที่เมืองโบราณอุทองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และพลิกฟื้นบทบาทเมืองและวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนอุทองให้ปรากฏในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของเมือง ที่ไม่ทำลายรูปแบบดั้งเดิมหรือบรรยากาศของเมืองโบราณอุทอง ด้วยกระบวนการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาเมืองและสิ่งแวดล้อมภายในเมือง โดยคำนึงถึงความสอดคล้องในทุก ๆ ด้าน คือ กายภาพสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว เพื่อการตอบรับกับตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เมืองโบราณอุทองเป็นเมืองสร้างสรรค์การท่องเที่ยว ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการและเพื่อความบันเทิง แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงการศึกษา และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เหล่านี้ต่างมีคุณค่าและเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความหลากหลาย ด้วยการปรับปรุงและพัฒนาจินตภาพของเมืองซึ่งก็คือคือ การปรับปรุงและพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองโบราณอุทอง ประกอบด้วย

ขอบเมือง (Edge) ปัจจุบันพื้นที่ขอบเมืองโบราณอุทองที่มีความชัดเจนที่สุด ได้แก่ แนวเส้นถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 และ แนวคลองจรเข้สามซึ่งพื้นที่ทั้ง 2 ประเภทนี้ มีลักษณะเป็นเส้นแนวยาวพาดผ่านกลางเมืองโบราณอุทองและเป็นเส้นที่กั้นพื้นที่ชุมชนที่มีความหนาแน่น กับพื้นที่สำคัญเชิงประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ อย่างคูเมืองโบราณ และเขาทำเทียมออกจากกันการปรับปรุงให้มีพื้นที่โล่ง และทางข้ามหลักเชื่อมต่อขอบเมืองทั้งสองให้เชื่อมต่อกันได้ จะช่วยส่งเสริมให้การเดินทางสัญจร และการทำกิจกรรมต่างๆภายในเมืองเกิดความต่อเนื่อง สิ้นไหลได้ดีขึ้น โดยบริเวณที่เสนอให้เป็นจุดเชื่อมต่อพื้นที่ขอบเมืองทั้ง 2 มี 4 บริเวณได้แก่

1. บริเวณช่วงกลางคูเมืองโบราณ หน้าชอยมาสด้า
2. บริเวณช่วงท้ายคูเมืองโบราณที่มีการทำประตูน้ำ
3. บริเวณตลาดสดอุทอง

4. บริเวณถนนวิญญานูโยค

ย่าน (Districts) เมืองโบราณอุทอง มีย่านเอกลักษณ์สำคัญตามชุมชนต่างๆ ที่มีความหลากหลายจำนวนมาก แผนแม่บทจึงได้จัดทำแผนที่แสดงความโดดเด่นเฉพาะตัวของแต่ละย่านในนิยามของคำว่า “อู” ซึ่งที่ปรึกษาได้ให้นิยามสำหรับโครงการนี้ไว้ว่าหมายถึง ย่านที่มีวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม หรือการทำกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันจนก่อให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นภายในเมืองโบราณอุทอง โดยเสนอให้มีชื่อเรียกย่านอุต่างๆ ที่เกิดจากการส่งเสริมการทำกิจกรรมที่มีอยู่เดิมและการเกิดเป็นย่านอุใหม่ ดังนี้(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556ก)

1. ย่านอุข้าวอุ่น้ำ คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ทำนา ทำไร่ หรือการเกษตรกรรมที่มีอยู่เดิมในพื้นที่โครงการ ได้แก่ บริเวณบ้านคงเย็น บ้านดอนพรหม เป็นต้น
2. ย่านอุจักสาน อุขนม อุข้าวอุ่น้ำ คือ บริเวณที่การทำเครื่องจักสาน ทำขนมไทยโบราณ และพื้นที่ทำการเกษตรเพาะปลูกที่มีอยู่เดิมในพื้นที่โครงการ ได้แก่ บริเวณบ้านเขาพระ
3. ย่านอุอุตสาหกรรมครัวเรือน/ เกษตรกรรมครัวเรือน คือ บริเวณที่มีการนำพืชผลทางการเกษตรมาแปรรูปจำหน่ายค้าขายภายในชุมชน ได้แก่ บ้านศรีสรรเพชรบุรี
4. ย่านอุต่อเพลงต่อกลอน คือ บริเวณที่มีศิลปินพื้นบ้านร้องเพลงน้อย เพลงอีแซว เป็นการละเล่นท้องถิ่น ได้แก่ บ้านนาลาว
5. ย่านอุเกษตรกรรม คือ บริเวณที่มีการทำการเพาะปลูกพืชไร่ นาข้าว ปศุสัตว์ ประมง เลี้ยงสัตว์น้ำ ได้แก่ บริเวณ บ้านนาลาว บ้านดอนพรหม บ้านปฐมพร บ้านท่าม้า บ้านหนองตาสาม เป็นต้น
6. ย่านอุศาลเจ้าหน้าโรงเจ คือ บริเวณย่านคนไทยเชื้อสายจีนที่มีการอยู่อาศัยจำนวนมาก มีการทำการค้าเป็นย่านพาณิชย์กรรม มีโรงเจเป็นจุดเด่น และประกอบพิธีกรรมต่างๆตามธรรมเนียมจีน บริเวณดังกล่าวได้แก่ บริเวณโรงเจชุมชนทรัพย์รัตนพัฒนา
7. ย่านอุถนนคนเดิน คือ ย่านพัฒนาบริเวณถนนวิญญานูโยคที่มีอาคารห้องแถวโบราณเรียงอยู่จำนวนมาก ให้มีการปรับปรุงอาคารและสนับสนุนการค้าขายให้เป็นถนนคนเดินในบางช่วงเวลา เช่น เวลาเย็น มีการปรับแต่งภูมิทัศน์และทางสัญจรสนับสนุนการเดินทาง
8. ย่านอุอารยธรรม คือ บริเวณคูเมืองโบราณอุทอง ที่เปรียบเสมือนย่านที่เล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ความเป็นมาและบ่อเกิดของความเป็นเมืองโบราณอุทอง
9. ย่านอุตลาดน้ำ คือ ย่านใหม่ที่ฟื้นฟูวิถีชีวิตของความเป็นชุมชนริมน้ำของเมืองโบราณอุทองให้กลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่ง บริเวณนี้อยู่ระหว่างจุดบรรจบกันของคูเมืองโบราณและคลองจรเข้สามพัน

10. ย่านอุตสาหกรรม คือ ย่านที่มีการสอนทำศิลปหัตถกรรมโดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชผลทางการเกษตรของชุมชน ได้แก่ บริเวณบ้านดอนพรหมที่มีการทำหล่อพระ เป็นต้น

11. ย่านอุษณมจิน คือ ย่านที่มีการทำขนมจินโดยกรรมวิธีโบราณหลายครัวเรือน ได้แก่ บริเวณชุมชนท่าพระตะวันออก

12. ย่านอุตสาหกรรม คือ ย่านค้าขายพาณิชย์กรรมของเมืองโบราณอุทอง ได้แก่ บริเวณตลาดสดเทศบาลอุทอง

13. ย่านร้านอาหารขนมสมุนไพร คือ ย่านที่มีการทำขนมและพืชสมุนไพรจำหน่ายจำนวนมาก ได้แก่ บริเวณอุทองพัฒนา

การจัดทำผังบริเวณ (Zoning) คือ การกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินและการทำกิจกรรมเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การขยายตัวทางระบบเศรษฐกิจและการบริการ โครงสร้างสาธารณะในอนาคต โดยมีเป้าหมายในการกำหนดผังบริเวณเพื่อส่งเสริมให้เมืองโบราณอุทองเป็นเมืองน่าอยู่พัฒนาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชนในเมืองโบราณอุทอง และรองรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง กำหนดพื้นที่อนุรักษ์ เมืองโบราณ เจดีย์โบราณ และบริเวณโดยรอบ ซึ่งเป็นแหล่งมรดกทางประวัติศาสตร์ พัฒนาและปรับปรุงระบบโครงข่ายการคมนาคมให้บริการได้ทั่วถึงทั้งเมืองโบราณอุทอง และพื้นที่ฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวคิดสำหรับการแบ่งพื้นที่ในผังบริเวณ ออกเป็น 7 ประเภท(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556ก)

1. พื้นที่อนุรักษ์ให้ทำกิจกรรมที่เป็นไปตามข้อกำหนดตามประกาศของ พ.ร.บ. โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบพิธี หรือประเพณีนิยม ทางศาสนา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมท้องถิ่นการอนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณคดีประวัติศาสตร์ ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หรือสาธารณประโยชน์

2. พื้นที่สีเขียวและนันทนาการให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนันทนาการ และรักษาพื้นที่สาธารณะ เช่นสวนสาธารณะ พื้นที่ริมน้ำ ลานอเนกประสงค์ เป็นต้น

3. พื้นที่ศูนย์ราชการใหม่ให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการที่เป็นหน้าที่ของสถาบันราชการ เพื่อบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้แก่ประชาชน และนักท่องเที่ยวในพื้นที่

4. พื้นที่อยู่อาศัยให้ทำ กิจกรรมเพื่อการอยู่อาศัย พาณิชยกรรมชุมชน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และกิจกรรมที่ได้รับอนุญาตตามข้อกำหนดผังเมืองชุมชนเทศบาลตำบลท้าวอุทอง และเทศบาลตำบลอุทอง

5. พื้นที่พาณิชยกรรมในส่วนพื้นที่พาณิชยกรรมดั้งเดิม ให้ทำกิจกรรมเพื่อการอยู่อาศัย พาณิชยกรรมระดับเมือง ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และมีอาคารสูงไม่เกิน 8 เมตร โดยการวัดจากความสูงให้วัดจากระดับพื้นที่ก่อสร้างถึงพื้นคานฟ้าสำหรับอาคารทรงจั่วหรือเรือนปั้นหยา ให้วัดจากระดับพื้นดินที่ก่อสร้างถึงยอดของชั้นสูงสุด โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ของเขตเทศบาลคำอู่ทอง และให้ทำกิจกรรมที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในอนาคต ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ลักษณะภูมิศาสตร์และการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันที่เป็นพื้นที่เกษตร

6. พื้นที่นันทนาการริมน้ำให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการนันทนาการหรือกิจกรรมส่งเสริมวิถีชีวิตริมน้ำ และกิจกรรมที่เป็นการอนุรักษ์ รักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสาธารณประโยชน์ หรือการส่งเสริมการพาณิชยกรรมทางน้ำ เช่น ตลาดน้ำและพื้นที่นันทนาการริมน้ำ ที่สนับสนุนการฟื้นฟูวิถีชีวิต ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมริมน้ำ

7. พื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติพื้นที่เกษตรกรรมเดิม ให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม เช่น เกษตรกรรมเพาะปลูก ปศุสัตว์ และประมง และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม บริเวณพื้นที่ป่าไม้ บางส่วนให้มีการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเชิงผจญภัย เช่น เดินป่า กางเต็นท์ ส่องดู พืชพรรณแมกไม้ นานาชนิด โดยการประกอบกิจกรรมทุกอย่างให้เป็นไปตาม พรบ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 และป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง

จากวิสัยทัศน์ “เมืองสร้างสรรค์การท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม” จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ออกเป็น 6 ด้าน แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง ประกอบไปด้วยโครงการทั้งหมด 71 โครงการ เพื่อสนับสนุนการนำไปปฏิบัติซึ่งใช้งบลงทุนทั้งสิ้น 4,088.4 ล้านบาท ระยะเวลาของการดำเนินงานจะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2566 และเพื่อให้แผนยุทธศาสตร์พื้นที่พิเศษฯ สามารถนำไปดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการแบ่งโครงการออกเป็น แผนระยะสั้น (ดำเนินการแล้วเสร็จภายใน 3 ปี) แผนระยะกลาง (ดำเนินการในช่วงปีที่ 4 เป็นต้นไป) และแผนระยะยาว(ดำเนินการตลอด 10 ปี) โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งตามความเร่งด่วนในการดำเนินงานเพื่อให้โครงการที่เกิดขึ้นส่งผลดีต่อพื้นที่โดยรวมหรือโครงการอื่น ๆ ร่วมกับการพิจารณาความสามารถในการขับเคลื่อนโครงการของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการนั้น ๆ โดยยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้าน มีเป้าหมายและตัวชี้วัด รวมทั้งแผนงานเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการดำเนินการ ดังนี้(องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556ก)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีเป้าหมายและตัวชี้วัดดังนี้

เป้าหมาย เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของเมืองโบราณอุทอง

ตัวชี้วัด พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อสร้างความสามัคคีและเอกภาพ ให้เกิดการพัฒนายั่งยืนประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยการเสริมสร้างกิจกรรมให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกหวงแหน สิ่งที่มีคุณค่าให้คงไว้

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ประกอบไปด้วยแผนและโครงการดังนี้

แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

1. โครงการออกแบบและก่อสร้างพระพุทธรูปปุษยคีรีและพุทธมณฑลประจำจังหวัดสุพรรณบุรี

2. โครงการพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุทอง

3. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เส้นทางคมนาคมเมืองโบราณอุทอง

4. โครงการสำรวจและอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งโบราณคดีเมืองโบราณอุทอง

5. โครงการพัฒนาและปรับปรุงพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดเขาพระศรีสรรเพชญาราม

6. โครงการขุดค้น ขุดแต่ง และบูรณะกลุ่มโบราณสถานพูหางนาค

7. โครงการสืบสานวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตดั้งเดิมเมืองโบราณอุทอง

8. โครงการสืบค้นต้นรากสุวรรณภูมิโดยธรณีวิทยา

แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

1. โครงการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวพูหางนาค

2. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแม่น้ำโบราณจรเข้สามพัน

3. โครงการออกแบบ วางผัง และปรับปรุงภูมิทัศน์อุทยานอุทอง

4. โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์ไม้พื้นถิ่นเมืองโบราณอุทอง

แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเมืองโบราณอุทอง

2. โครงการตลาดปลอดสารพิษเพื่อนักท่องเที่ยวและประชาชนเมืองโบราณอุทอง

3. โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและคุณภาพสินค้าทางการเกษตรเพื่อการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง

4. โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบพอเพียงในพื้นที่เมืองโบราณอุทอง

แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีเพียง 1 โครงการคือ โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเมืองโบราณอุทอง

แผนงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการตลาดการลงทุนด้านการท่องเที่ยว

1. โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์โดยรอบเมืองโบราณอุทอง
2. โครงการก่อสร้างสวนพฤกษศาสตร์เมืองโบราณอุทอง
3. โครงการพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์หมู่บ้านอุทองอู่อารยธรรมสุวรรณภูมิ
4. โครงการฟื้นฟูอาชีพท้องถิ่น เมืองโบราณอุทอง
5. โครงการปลูกไม้หลากหลายเมืองโบราณอุทอง
6. โครงการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและของฝากของที่ระลึกเมืองโบราณอุทอง
7. โครงการปรับปรุงตลาดสดนำชื่อนายอรอรับนักท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
8. โครงการศึกษาการก่อสร้างตลาดน้ำเมืองโบราณอุทอง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีเป้าหมายและตัวชี้วัดดังนี้

เป้าหมาย เพื่อให้เมืองโบราณอุทองและแหล่งท่องเที่ยวมีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เอื้อต่อการอยู่อาศัยและการท่องเที่ยวอย่างครบครัน การสัญจรภายในเมืองและแหล่งท่องเที่ยวสามารถเชื่อมต่อได้อย่างทั่วถึงสะดวกสบาย ปลอดภัย เอื้อประโยชน์ในการเดินทางให้กับทั้งชาวเมืองและนักท่องเที่ยว เมืองโบราณอุทองและแหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพที่สวยงาม

ตัวชี้วัด ชาวเมืองโบราณอุทองและนักท่องเที่ยวได้รับการบริการ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพชีวิตที่ดี เมืองโบราณอุทองมีรูปแบบการคมนาคมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภูมิทัศน์เมืองและแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีความสวยงาม ร่วมรื้อมีจำนวนผู้มาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการพัฒนาเส้นทางคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
2. โครงการจัดทำป้ายและสัญลักษณ์เพื่อการเดินทางและการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
3. โครงการศึกษาและขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะเมืองโบราณอุทอง
4. โครงการศึกษาและจัดการขยะแบบครบวงจรเมืองโบราณอุทอง
5. โครงการศึกษาและก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมเมืองโบราณอุทอง
6. โครงการศึกษาและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบระบายน้ำเมืองโบราณอุทอง
7. โครงการอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำแหล่งท่องเที่ยวพุดานาค

8. โครงการพัฒนาเส้นทางทางท่องเที่ยวแหล่งโบราณสถานคอกช้างดิน - พุหางนาค
9. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเดิมบริเวณพุทธมณฑลสุพรรณบุรี
10. โครงการศึกษาและออกแบบเส้นทางผันน้ำเมืองโบราณอู่ทอง
11. โครงการศึกษาการก่อสร้างถนนเลียขเมืองโบราณอู่ทอง
12. โครงการสร้างความปลอดภัยทางถนนเมืองโบราณอู่ทอง
13. โครงการศึกษาการก่อสร้างจุดพักรถและลานจอดรถเมืองโบราณอู่ทอง
14. โครงการพัฒนาเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเมืองโบราณอู่ทอง
15. โครงการรณรงค์สร้างอากาศบริสุทธิ์เมืองโบราณอู่ทอง
16. โครงการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่สาธารณะในชุมชนเพื่อเป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเมืองโบราณอู่ทอง

17. โครงการก่อสร้างห้องน้ำสาธารณะในบริเวณเมืองโบราณอู่ทองเพื่อบริการนักท่องเที่ยว
18. โครงการพัฒนาโรงพยาบาลเพื่อเตรียมรับการพัฒาพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอู่ทอง
19. โครงการก่อสร้างสถานีดับเพลิงย่อยและติดตั้งอุปกรณ์ดับเพลิงภายในเมืองโบราณอู่ทอง

20. โครงการเรือนพื้นถิ่นหลากหลายชาติพันธุ์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว มีเป้าหมายและตัวชี้วัดดังนี้

เป้าหมาย พัฒนาและส่งเสริมรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย สร้างความสะดวกในการเดินทางและสร้างความแปลกใหม่ น่าสนใจให้กับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ สนับสนุนให้เมืองโบราณอู่ทองเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนผ่านรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด เกิดกิจกรรมการเดินทางท่องเที่ยวทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ มีการจัดระบบขนส่งมวลชนเชื่อมโยงกับภายนอกพื้นที่ ลดปัญหาการจราจรและปัญหามลพิษภายในพื้นที่เมืองโบราณอู่ทอง เกิดการกระจายรายได้ภายในท้องถิ่น จากการที่ประชาชนในพื้นที่มีการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวเมืองโบราณอู่ทอง
2. โครงการลานศิลปะเมืองโบราณอู่ทอง
3. โครงการเชื่อมโยงเส้นทางทางท่องเที่ยวระหว่างเมืองโบราณอู่ทองและกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง
4. โครงการก่อสร้างท่าเทียบเรือท่องเที่ยวคูเมืองโบราณอู่ทอง

5. โครงการรถ Shuttle Bus พลังงานไฟฟ้าเมืองโบราณอุทอง
6. โครงการโคเทียมเกวียนเพื่อการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
7. โครงการศึกษาการก่อสร้างกระเช้าลอยฟ้าเชื่อมแหล่งท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
8. โครงการศึกษาเพื่อเชื่อมต่อเส้นทางท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทองกับประเทศเพื่อนบ้าน

บ้านรองรับการเปิด AEC

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาบริการเพื่อการท่องเที่ยว มีเป้าหมายและตัวชี้วัดดังนี้

เป้าหมาย เพิ่มมาตรฐานโดยรวมด้านการบริการเพื่อการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ พัฒนาบุคลากรและประชาชนภายในเมืองโบราณอุทองให้สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้

ตัวชี้วัด เกิดศูนย์ข้อมูลและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและบริการเพื่อการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น มัคคุเทศก์ อาสาสมัครดูแลนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวที่ประทับใจในพื้นที่เมืองโบราณอุทองเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
2. โครงการจัดสร้างศูนย์ข้อมูลและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
3. โครงการจัดตั้งศูนย์บริการและดูแลรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
4. โครงการออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นแสดงอัตลักษณ์เมืองโบราณอุทองสู่ตลาดโลก
5. โครงการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาเพื่อการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
6. โครงการอาสาสมัครเพื่อการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
7. โครงการมัคคุเทศก์นำเที่ยวเมืองโบราณอุทอง
8. โครงการอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมเมืองโบราณอุทอง
9. โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรรองรับการท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การประชาสัมพันธ์ มีเป้าหมายและตัวชี้วัดดังนี้

เป้าหมาย สร้างสรรค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้เมืองโบราณอุทองเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศไทย เพื่อกระตุ้นและยกระดับเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาต่อยอดจากผลิตผลภายในท้องถิ่น และส่งเสริมการลงทุนในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

ตัวชี้วัด จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังเมืองโบราณอุทองเพิ่มมากขึ้นทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ท่องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น อัตราการลงทุนภายในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ผ่านความร่วมมือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดการขยายตลาดของสินค้าชุมชนทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการคัดเลือกและก่อสร้างสัญลักษณ์เมืองโบราณอุทอง
 2. โครงการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์เมืองโบราณอุทอง
 3. โครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพหุทางนาถุ่สากล
 4. โครงการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเมืองโบราณอุทอง
 5. โครงการจัดกิจกรรมเวทีสาธารณะแลกเปลี่ยนมุมมองประวัติศาสตร์ระดับนานาชาติ
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ** มีเป้าหมายและตัวชี้วัดดังนี้

เป้าหมาย เกิดการบริหารจัดการ ดูแล ประสานงาน ระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนโครงการและพัฒนาเมืองโบราณอุทองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์และยั่งยืนต่อไป

ตัวชี้วัด เกิดกิจกรรมร่วมกันระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคเอกชนและประชาชน การดำเนินโครงการต่างๆสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ประกอบไปด้วยโครงการดังนี้

1. โครงการสนับสนุนการดำเนินงานมูลนิธิสุวรรณภูมิ
2. โครงการก่อสร้างอุทยานสุวรรณภูมิเมืองโบราณอุทอง
3. โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งของหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรี
4. โครงการติดตามและประเมินผลการพัฒนาเมืองโบราณอุทอง

ข้อค้นพบเรื่องข้อสรุปปรวม ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่ และเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ของผลการดำเนินงานในพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผู้ศึกษาพบว่าผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ทั้ง 3 พื้นที่นั้น มีลักษณะบางประการที่สามารถสังเคราะห์เป็น 3 ลักษณะคือ

1. ข้อสรุปรวม มีลักษณะเป็นฉันทามติที่ทุกพื้นที่พิเศษฯ มีการนำไปปฏิบัติโดยไม่มี ความแตกต่างกันตามลักษณะพื้นที่ และบริบทของพื้นที่

2. ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่ มีลักษณะที่ค้นพบได้ใน 2 พื้นที่พิเศษฯ แต่อีก 1 พื้นที่พิเศษฯ กลับไม่พบลักษณะดังกล่าว

3. เอกลักษณะเฉพาะ มีลักษณะโดดเด่นของพื้นที่พิเศษฯ ที่ค้นพบ และอาจส่งผลให้การ ดำเนินงานมีลักษณะแตกต่างจากพื้นที่พิเศษฯ อื่น ๆ

การค้นพบลักษณะพิเศษทั้ง 3 ประเด็นข้างต้น สามารถสรุปผลโดยเปรียบเทียบให้เห็น ชัดเจนโดยการแสดงให้เห็นเป็นรายพื้นที่ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พื้นที่พิเศษฯ ข้อค้นพบ	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร	เมืองพัทยา และพื้นที่เชื่อมโยง	เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
<p>1. มีแผนแม่บทในการดำเนินงาน โดยการวางยุทธศาสตร์และจะสร้างพื้นที่และส่งเสริมให้จังหวัดดูแลต่อไปภายในระยะเวลา 10 ปี (ข้อสรุปรวม)</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์คุณค่าของอุทยานประวัติศาสตร์และแหล่งมรดกโลก</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและอนุรักษ์เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการลงทุนด้านการตลาดการท่องเที่ยว</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายและส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาสภาพแวดล้อมสะอาด ปลอดภัยและภูมิทัศน์สีเขียว</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาแหล่งและกิจกรรมท่องเที่ยวที่จะเป็น Green Landmark ของพื้นที่พัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาโครงข่ายระบบคมนาคมขนส่งให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมระบบสาธารณูปโภคบนพื้นฐานเทคโนโลยีและแนวคิดที่อนุรักษ์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p>	<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาบริการเพื่อการท่องเที่ยว</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 5 การประชาสัมพันธ์</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ</p>

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ต่อ)

พื้นที่พิเศษฯ ข้อค้นพบ	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร	เมืองพัทธยา และพื้นที่เชื่อมโยง	เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
2.มีแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และปรับปรุงสาธารณูปโภคให้กับแหล่งท่องเที่ยวเดิม(ข้อสรุปรวม)	ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์คุณค่าของอุทยานประวัติศาสตร์และแหล่งมรดกโลก ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและอนุรักษ์เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาสภาพแวดล้อมสะอาด ปลอดภัยและภูมิทัศน์สีเขียว ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาแหล่งและกิจกรรมท่องเที่ยวที่จะเป็น Green Landmark ของพื้นที่พัทธยาและพื้นที่เชื่อมโยง	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
3. มีการแบ่งเขตพื้นที่อย่างชัดเจน สำหรับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(ข้อสรุปรวม)	1.เขตคุ้มครองแหล่งโบราณสถาน 2.เขตการจัดการชุมชนเชิงอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ 3.เขตพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	1.เขตการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล 2.เขตการท่องเที่ยวแบบหลากหลาย 3.เขตการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมและในความสนใจพิเศษ 4.เขตการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ	1.พื้นที่อนุรักษ์ 2.พื้นที่สีเขียวและนันทนาการ 3.พื้นที่ศูนย์ราชการใหม่ 4.พื้นที่อยู่อาศัย 5.พื้นที่พาณิชยกรรม 6.พื้นที่นันทนาการริมน้ำ 7.พื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติพื้นที่เกษตรกรรมเดิม

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ต่อ)

พื้นที่พิเศษฯ ข้อค้นพบ	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร	เมืองพัทธยา และพื้นที่เชื่อมโยง	เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
4. มีการจ้างเหมาบริษัท ภายนอกในการจัดทำ แผนแม่บท(ข้อสรุป รวม)	บริษัท เทสโก้ จำกัด	บริษัท พิสุทธิ เทคโนโลยี จำกัด	บริษัท เอ – เซเว่น จำกัด
5. ระยะเวลาในการ จัดทำแผน(ลักษณะ เฉพาะบางพื้นที่)	1 ปี (กรกฎาคม 2554 – กันยายน 2555)	2 ปี (พฤษภาคม 2552 – มิถุนายน 2554)	1 ปี (มิถุนายน 2555 – กรกฎาคม 2556)
6. แหล่งทรัพยากรการ ท่องเที่ยวที่มีมาก่อน การพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ (ลักษณะเฉพาะบาง พื้นที่)	อุทยานประวัติศาสตร์ และแหล่งมรดกโลก	เมืองชายทะเลฝั่งตะวันออกอ่าวไทย และศูนย์การประชุมและสัมมนาระดับ นานาชาติ	ไม่เคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ
7. มีการบรรจุแผนการ ตลาดลงในแผน แม่บท (ลักษณะเฉพาะ บางพื้นที่)	ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาขีดความสามารถใน การแข่งขันและส่งเสริมการลงทุนด้าน การตลาดการท่องเที่ยว	ไม่พบแผนการตลาดในแผนแม่บท	ยุทธศาสตร์ที่ 5 การประชาสัมพันธ์ โครงการส่งเสริมการตลาดและการ ประชาสัมพันธ์เมืองโบราณอู่ทอง

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ต่อ)

พื้นที่พิเศษฯ ข้อค้นพบ	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร	เมืองพัทธยา และพื้นที่เชื่อมโยง	เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
8. เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ พ.ศ. 2504 (ลักษณะเฉพาะบาง พื้นที่)	เกี่ยวข้องเพราะกำหนดพื้นที่ที่ใช้อุทยาน ประวัติศาสตร์เป็นพื้นที่พิเศษ	ไม่เกี่ยวข้อง	เกี่ยวข้องเพราะมีแหล่งโบราณสถาน สมัยทวารวดีอยู่ในพื้นที่ และยังพบการ ขุดค้นโบราณวัตถุในบางส่วนที่ยังไม่ได้ ประกาศเป็นเขตโบราณสถาน
9. การจัดตั้งชมรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยชุมชน (ลักษณะเฉพาะบาง พื้นที่)	ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมือง เก่าสุโขทัย บ้านคูกพัฒนา และนครชุม	ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลห้วยใหญ่ ตำบลตะเคียนเตี้ย และ กลุ่มประมงเทศบาลบางละมุง	พบว่ามีชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดย ชุมชนเมืองโบราณทวารวดี อู่ทอง แต่ยังไม่มีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม
10. ขนาดของพื้นที่ พิเศษฯ(เอกลักษณะ เฉพาะพื้นที่)	มี 3 พื้นที่ คือพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่งและพื้นที่ชุมชนโดยรอบ มีขนาดพื้นที่ ปานกลางเมืองเปรียบเทียบกับเมืองพัทธยา	มีขนาดพื้นที่ใหญ่ กว้างขวาง ครอบคลุมเมืองพัทธยา และพื้นที่ตำบล ข้างเคียง	มีขนาดเล็ก เพราะเป็นเขตพื้นที่เพียง ตำบลเดียวของอำเภออู่ทอง จังหวัด สุพรรณบุรี

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ต่อ)

พื้นที่พิเศษฯ ข้อค้นพบ	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร	เมืองพัทธยา และพื้นที่เชื่อมโยง	เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
11. ลักษณะของพื้นที่ (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่)	ทั้ง 3 พื้นที่แยกขาดจากกันและอยู่ในเขตติดต่อกันของ 2 จังหวัดคือ สุโขทัย และกำแพงเพชร ทำให้เป็นอุปสรรคในการติดต่อประสานงาน (บริบูรณ์ ปัญจศิริ, 2557; ชุตติมา แสงสวัสดิ์, 2557)	มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเลและธรรมชาติอยู่มาก และมีธุรกิจในการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการสนับสนุนและรองรับอยู่อย่างหนาแน่น	แหล่งโบราณสถานกระจายอยู่ในพื้นที่ 2 เทศบาลตำบล อยู่บนแนวเส้นทางติดต่อกับจังหวัดรอบข้างทั้งนครปฐม และกาญจนบุรี ไม่เคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญมาก่อน
12. ความซ้ำซ้อนของ งาน/หน่วยงานเรื่องการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่)	ซ้ำซ้อนกับสำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่งทำให้ต้องพัฒนาพื้นที่ภายนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง และอยู่ในพื้นที่พิเศษก่อน(ชุตติมา แสงสวัสดิ์, 2557)	ซ้ำซ้อนกับกลุ่มธุรกิจหลักเขตเมืองพัทธยา ทำให้การพัฒนาพื้นที่พิเศษอยู่ในส่วนรอบนอกพื้นที่คือเขตการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่บริเวณพื้นที่เชื่อมโยง	ซ้ำซ้อนกับสำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี เพราะในพื้นที่มีการประกาศแหล่งโบราณสถานทำให้การพัฒนาพื้นที่ต้องดูความเหมาะสมทางภูมิสถาปัตยกรรม
13. การจัดตั้งหน่วยงาน ที่มาจัดการองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (เอกลักษณ์เฉพาะ พื้นที่)	ไม่พบการจัดตั้งหน่วยงานในลักษณะดังกล่าว	ไม่พบการจัดตั้งหน่วยงานในลักษณะดังกล่าว	มีการจัดตั้งมูลนิธิสุวรรณภูมิ เพื่อจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับเมืองโบราณยุคทวารวดี ต.อู่ทอง อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ต่อ)

พื้นที่พิเศษฯ ชื่อกันพบ	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร	เมืองพัทธยา และพื้นที่เชื่อมโยง	เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
14. ได้รับการประกาศ เป็นแหล่งมรดกโลก จาก UNESCO (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่)	ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก เมือง ประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวาร	ไม่ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดก โลก	ไม่ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดก โลก
15. งบประมาณในการ พัฒนาพื้นที่พิเศษฯ (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่)	1,847.4 ล้านบาท	9,229.4 ล้านบาท	4,088.4 ล้านบาท
16. ความหลากหลาย ของสถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยว (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่)	มีเพียงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเช่น อุทยานประวัติศาสตร์ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติรามคำแหง	มีความหลากหลายของสถานที่ ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว สูงมาก	มีเพียงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น แหล่งโบราณสถาน และ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอู่ทอง

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเรื่องผลการดำเนินงานของ อพท.

ผลการดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีรหัสการถอดเทปคำสัมภาษณ์ (รหัสพื้นที่ + คนที่...) ดังนี้ อพท.3 คือ พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง อพท.4 คือ พื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร และอพท.7 คือ พื้นที่พิเศษฯ เมืองโบราณ อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งผู้ศึกษาพบว่าประเด็นสำคัญดังนี้

1. การดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นลักษณะการดำเนินงานตามนโยบายแบบ บนสู่ล่าง (top-down) ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการออกประชาคมตึกเป็นเพียงเบื้องต้นเท่านั้น และลักษณะของการวางแผนก็เป็นแบบพิมพ์เขียว (Blueprint) ที่กำหนดมาแล้วจากคณะรัฐมนตรี

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.7-1 “ตามที่อาจารย์รายงานมา พี่และน้อง ๆ ทีมงานจะต้องไปพิจารณาก่อนว่าโครงการที่อาจารย์เสนอนั้น สอดคล้องหรือตรงกับยุทธศาสตร์ที่เราจะดำเนินการหรือไม่ และจะไปตรงกับโครงการไหนในแผนแม่บทของเรา”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.7-2 “เราทำการลงพื้นที่เพื่อสำรวจความคิดเห็นและทำประชาคมกับชาวบ้านในพื้นที่ก่อนการประกาศพื้นที่พิเศษทุกครั้งนะคะ หนูยังเคยไปลงพื้นที่ตอนมีโครงการการจัดตั้งพื้นที่พิเศษที่หัวหินเลย แต่โครงการก็พับไปแล้วคะ”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.7-3 “โครงการต่าง ๆ ตามแผนฯคงต้องดำเนินงานไปก่อนครับ ตอนนี้แผนฯ ใหญ่ยังไม่ผ่านการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเลยแต่ถ้าอนุมัติแล้วคงดำเนินการไปตามแผนฯ ครับไม่น่าจะมีการเปลี่ยนแปลง”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-1 “ตอนเริ่มต้นตั้งพื้นที่ คือลงไปจัดประชุมเรียกชาวบ้านทำเพื่อสำรวจฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนหน่วยงานภาครัฐที่เราต้องไปทำแผนแม่บทร่วมกับเค้า เราจะมีทีมที่ปรึกษาเข้าไปศึกษาแผนของหน่วยงานต่าง ๆ ว่ามีเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือไม่ เพื่อการสนับสนุนหรือนำมาประกอบในแผนแม่บท”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-2 “การดำเนินโครงการและกิจกรรมตามโครงการในแผนแม่บทเป็นการสั่งการมาเลยว่าจะเป็นโครงการไหนและอาจมีการปรับปรุงกิจกรรมเพิ่มโดยฝ่ายยุทธศาสตร์ในพื้นที่”

2. การดำเนินงานวางแผนมีการจ้างเหมาบริษัทภายนอกในการจัดทำแผนแม่บท ซึ่งเป็นลักษณะการจ้างเหมาบริการ (outsourcing) และหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ ในแผนแม่บทเป็นหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เช่น หน่วยงานการปกครองส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

รวมถึงการจ้างเหมาบริการจากหน่วยงานภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐเช่น มหาวิทยาลัย ในลักษณะการทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) และข้อกำหนดการว่าจ้าง (TOR)

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-1 “ตอนเริ่มต้นตั้งพื้นที่ คือลงไปจัดประชุมเรียกชาวบ้าน ทำเพื่อสำรวจฐานข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนหน่วยงานภาครัฐที่เราต้องไปทำแผนแม่บท ร่วมกับเค้า เราจะมีทีมที่ปรึกษาเข้าไปศึกษาแผนของหน่วยงานต่าง ๆ ว่ามีเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือไม่ เพื่อการสนับสนุนหรือนำมาประกอบในแผนแม่บท”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.7-1 “ตามที่อาจารย์รายงานมา ทีละนื่อง ๆ ทีมงานจะต้องไปพิจารณาก่อนว่าโครงการที่อาจารย์เสนอนั้น สอดคล้องหรือตรงกับยุทธศาสตร์ที่เราจะดำเนินการหรือไม่ และจะไปตรงกับโครงการไหนในแผนแม่บทของเรา”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.7-2 “นอกจากมหาวิทยาลัยของอาจารย์แล้ว หนูยังต้องประสานงานให้อีก 2 – 3 ที่ ก็มี นิศา อันนี้เค้ามีทั้ง MOU และ TOR ธรรมชาติ ศิลปากร พรงี้ นี้ต้องไปลงพื้นที่กับ มศว. ที่ร่วมงานกับหน่วยงานกลางที่จะมาสำรวจในพื้นที่อีก”

3. พบการใช้แนวคิดทางการตลาดมาสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยมีการบรรจุแผนการตลาดลงไป ในแผนแม่บท ถึงแม้ว่า ไม่พบแผนทางการตลาดในแผนแม่บทของเมืองพัทยาแต่ผู้ศึกษาพบว่าโครงการในแผนแม่บทที่ต้องการสร้างแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ จำนวนมากในพื้นที่รอบนอกเมืองพัทยา เขตการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ซึ่งตรงกับกรณีการแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีมาก่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ ของเมืองพัทยา และลักษณะพิเศษของเมืองพัทยาที่สามารถดำรงความเป็นเมืองท่องเที่ยวไว้ได้ด้วย การสร้างทรัพยากรท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่ตลอดเวลา และพบว่ามียุคประชาชนในพื้นที่พิเศษฯ ที่ต้องการใช้แนวคิดทางการตลาดการท่องเที่ยวสร้างความมั่งคั่งให้เศรษฐกิจชุมชน

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.3-1 “เป็นเรื่องปกติของเมืองพัทยา ที่จำเป็นต้องสร้าง แลนด์มาร์คและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ จะเห็นว่าถ้าไม่ได้มาพัทยาสักปีนึง ก็เห็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เกิดขึ้นจนจำของเดิมไม่ได้ สรุปว่าพัทยาเป็นเมืองที่ต้องเกิดความแปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-5 “อาจารย์บอกว่าจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ถ้าตอบแบบชาวบ้านนักท่องเที่ยวเอาเงินมาให้ เราก็รับเพราะเราเป็นแม่ค้าอยากขายของได้เยอะ ๆ ตอนนั้นเราอยากได้ทัวร์เข้ามา เพราะถ้าเข้ามาของเราจะขายได้ เพราะตอนนั้นขายแต่ในชุมชน ตัวจังหวัด และต่างจังหวัดนิดหน่อย”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-3 “เริ่มต้นจากอาจารย์ ม.นเรศวร มาทำวิจัยเรื่องท่องเที่ยวชุมชน มีการค้นพบสูตรอาหารเก่า ๆ ทำให้เกิดความคิดที่จะดูแลอนุรักษ์ และบวกกับคำว่า คนเมืองเก่านั่งทับชุมทองไว้ แต่ไม่จะนำเสนออย่างไรเหมือนกับขาดการบริหารจัดการ”

4. ผู้ศึกษาพบปัญหาความไม่ราบรื่นของการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ ในมิติความขัดแย้งกันของข้อกำหนด ที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ทำให้การทำงานแยกส่วนกันระหว่างพื้นที่พิเศษฯ กับอุทยานประวัติศาสตร์

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-3 “ในยุคก่อน ผอ.อุทยานฯ ค่อนข้างชนกับชาวบ้าน เป็นผู้ออกกฎหมายในการดูแลโบราณสถาน ชาวบ้านจะมาละเมิดไม่ได้”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-4 “อพท. จะเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะเข้ามาโปรโมทสถานที่ท่องเที่ยว แต่ยังไม่ได้มาทำงานร่วมกับอุทยานฯ ก็จะนำนักท่องเที่ยวมาเป็นช่วง ๆ โดยจะแจ้งล่วงหน้าให้อุทยานฯ ต้อนรับ”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-4 “เมื่อพบเตาทุเรียงบริเวณบ้าน เมื่อแจ้งอุทยานฯ ก็จะถูกเวนคืน เพราะพื้นที่ 28,217 ไร่ ได้ขึ้นทะเบียนเป็นของอุทยานฯ เวลาจะสร้างบ้านในพื้นที่ ต้องมาขออนุญาตรมศิลป์ก่อน”

5. ความซ้ำซ้อนของงาน/หน่วยงานเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ซ้ำซ้อนกับสำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์ ทั้ง 3 แห่งทำให้ต้องพัฒนาพื้นที่ภายนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง และอยู่ภายในพื้นที่พิเศษก่อน เมืองโบราณอุทงซ้ำซ้อนกับสำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี เพราะในพื้นที่มีการประกาศแหล่งโบราณสถานทำให้การพัฒนาพื้นที่ต้องดูความเหมาะสมทางภูมิสถาปัตยกรรมของสิ่งปลูกสร้างที่จะสร้างขึ้นใหม่ตามแผนแม่บท ผู้ศึกษาพบว่า เมืองพิทยาลัยมีความซ้ำซ้อนของการพัฒนาพื้นที่พิเศษกับกลุ่มธุรกิจหลักเขตเมืองพิทยา ทำให้การพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ อยู่ในส่วนรอบนอกพื้นที่คือเขตการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ บริเวณพื้นที่เชื่อมโยง เพราะเหตุผลนี้ยังเป็นเหตุผลหลักและลักษณะเฉพาะตัวของเมืองพิทยาที่กลุ่มธุรกิจเป็นผู้ดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมีหน่วยงานภาครัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ช่วยสนับสนุน

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-3 “ในยุคก่อน ผอ.อุทยานฯ ค่อนข้างชนกับชาวบ้าน เป็นผู้ออกกฎหมายในการดูแลโบราณสถาน ชาวบ้านจะมาละเมิดไม่ได้”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-4 “อพท. จะเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะเข้ามาโปรโมทสถานที่ท่องเที่ยว แต่ยังไม่ได้มาทำงานร่วมกับอุทยานฯ ก็จะนำนักท่องเที่ยวมาเป็นช่วง ๆ โดยจะแจ้งล่วงหน้าให้อุทยานฯ ต้อนรับ”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.7-3 “การเสนอแบบการพัฒนาพื้นที่ในที่ประชุม ผมก็ยังไม่สามารถรับรองให้ได้ เพราะแบบการพัฒนาพื้นที่สร้างบนพื้นที่โบราณสถาน ซึ่งถ้าผมรับรองไปก็ต้องไปขอความเห็นชอบจากที่กรุงเทพฯ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เค้าก็ไม่ให้ผ่านอยู่ดีครับ จากประสบการณ์ที่ผมทำงานมา”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.3-1 “อย่าว่าแต่ อพท. ไปยุ่งไม่ได้ ททท.ยังไปยุ่งไม่ได้เลย ภาคธุรกิจเอกชนในเมืองพัทยามีความเข้มแข็งมาก ดังนั้นพื้นที่โซนธุรกิจของพัทยาก็เป็นการบริหารจัดการของภาคเอกชนทั้งสิ้น และนักธุรกิจที่ประกอบกิจการในพัทยาก็เป็นนักธุรกิจระดับชาติมีตำแหน่งในสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว”

6. ผู้ศึกษาพบว่าการจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน(ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่) เป็นลักษณะของกลุ่มจัดตั้งทั้งหมดในระยะเริ่มต้น และการดำเนินงานในช่วงแรกเป็นการเข้ารับการฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ โดยมี สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน จากสำนักงานกลาง มาเป็นพี่เลี้ยงอีกหน่วยงานหนึ่ง สำนักงานพื้นที่พิเศษฯ และการดำเนินงานที่สามารถผ่านช่วงระยะเวลาเริ่มต้นมาได้และสามารถสร้างความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีต้องใช้กลไกทางการเมือง(หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น)ในพื้นที่เป็นส่วนสนับสนุน

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-3 “อย่างที่ผ่านมาโครงการปีนี้ สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน กำหนดให้แต่ละชมรมทำโครงการทั้งหมด 3 โครงการ โครงการแรกเป็นโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างพื้นที่พิเศษฯ ซึ่งผมเลือกไปที่พื้นที่บ้านน้ำเขียว ที่ตราด โครงการที่ 2 เป็นโครงการอบรมนักสื่อความหมายท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะเหมือนมัคคุเทศก์แต่เราจะเรียกขานักสื่อความหมายท้องถิ่น โดยใช้นักเรียนในท้องถิ่นและชาวบ้านที่มีจิตอาสา ”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-3 “ประเด็นอยู่ตรงนี้ครับ ชมรมฯที่ผ่านมาผมยังล้มลุกคลุกคลานอยู่ แม้นกระทั่งที่อื่นก็ยังเป็นเหมือนกันอยู่ จิตอาสาเป็นเรื่องสำคัญเพราะทำงานไม่มีเบี้ยเลี้ยงเงินเดือน ”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-3 “ลองเช็ค ชมรมฯดูนะครับ จะมีหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยทุกที่ ถ้าไม่มีหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้องจะเดินไปได้ยาก ผมเองเป็นชาวบ้าน โดยแท้ ผมเองยังไม่ได้เป็น สท. ตอนที่ไปเป็นประธานฯ เรามามองว่า ถ้าเราไม่อิงตรงนี้มันยาก ท้องถิ่นไม่เอาด้วยเราเดินไม่ได้เลย ถ้าเราอิงการเมืองได้ แล้วค่อย ๆ ทำงานควบคู่ไปกับชมรมฯ เพราะนายกฯเป็นทีมเดียวกับผม ผมสามารถเสนอโครงการฯ ให้เทศบาลได้ เพราะผมไม่คาดหวังกับ อพท.มากเพราะเค้าเป็นแค่พี่เลี้ยงเรา ถ้าเราเดินได้เค้าก็จะไปพื้นที่อื่น แต่ถ้าเราเกาะท้องถิ่นได้โดยเฉพาะในเชิงนโยบายเราก็จะเกาะไปได้ตลอด”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-3 “ช่วงที่ผ่านมาเป็นการเริ่มต้นการเป็นชมรม อพท.ให้เราไปอบรม ศึกษาดูงานเรื่องการบริหารจัดการ ซึ่งพวกผมเป็นชาวบ้านบางคนก็ได้บ้าง บางคนก็ไม่ได้ จึงต้องอบรมศักยภาพกันอยู่ตลอด”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-3 “กรณีบ้านคุกพัฒนา ผู้ใหญ่ๆเป็นประธานๆ เพราะชาวบ้านฟังผู้ใหญ่คนเดียว ตอนแรกรุ่นน้องผมเป็นประธานๆ ผู้ใหญ่เป็นที่ปรึกษา พอมีปัญหาจากการประกวดว่า ก็พยายามจะให้ประธานๆคนเก่าที่เป็นรุ่นน้องทำงานต่อเพราะเริ่มมีประสบการณ์ในการทำงานแล้ว แต่ก็ทำงานต่อไม่ได้เพราะเวลาลงมติในที่ประชุมแล้วไม่มีใครยกมือให้”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-3 “นครชุมมีปัญหาเยอะที่สุด เปลี่ยนประธานบ่อย ตอนแรกผมไปดูเรื่องแผนยุทธศาสตร์ นครชุมทำเป็นที่แรก ผมไปเห็นป้ายเลือกตั้งนายกฯ ซึ่งถ้าไปเช็คดูนายกฯคนเก่าสนับสนุนตลาดนัดย้อนยุคนครชุมมาโดยตลอด ผมเลยบอกให้ระวิงถ้าคนเก่ากลับมาจะไม่มีปัญหา ซึ่งคนเก่าไม่ได้กลับมาทำให้เดินไปลำบากขาดการสนับสนุนจากเทศบาล”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-5 “วันนี้ทาง ชมรมฯไปโครงการศักยภาพ ที่ตราด ไปทั้งหมด 21 คน จาก 23 คน เป็นการอบรมศักยภาพของกรรมการ โดยใช้บงฯ ของ อพท. ซึ่งมี 3 โครงการ โครงการอบรมศักยภาพเป็น โครงการสุดท้าย”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-5 “อพท.เข้ามาช่วยหลายอย่าง เริ่มแรกเข้ามาแนะนำตัว และให้เทศบาลเชิญประธานและกรรมการชุมชนเข้าประชุมชี้แจงนโยบายของพื้นที่พิเศษ และให้อาจารย์นิคิมาทำการสำรวจชุมชนที่จะเข้าร่วมโครงการกับ อพท. เราก็เสนอ ตลาดย้อนยุค วัดพระธาตุ วัดสว่าง หลวงพ่ออุโมงค์ เป็นของดีของชุมชน ”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-5 “ทำงานกับ อพท. ตั้งแต่ปี 53 ซึ่ง อพท.ก็ช่วยเยอะแนะนำทุกอย่าง ก็ล้มลุกคลุกคลานกันมาเรื่อย โครงการ 3 โครงการอยู่ในช่วงปี 56 – 57 ช่วง 2 ปีแรกเป็นการจัดประชุม อบรมเพื่อค้นหายุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ของชุมชน”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-5 “จริงๆ แล้วที่ทำชมรมฯ มายังไม่ได้มีการเปิดตัวชมรมฯ เลย เพราะประธานฯ ชมรมเปลี่ยนตัวกันเรื่อย ๆ นี่เป็นคนที่ 4 เพิ่งทำได้ 4 เดือน ที่เปลี่ยนเพราะติดภาระกิจ และทำไม่ได้เพราะไม่ได้คิดว่าจะตั้งชมรม ที่มีการประชุมและงานเอกสาร อย่างงานประชุมใหญ่ในต่างจังหวัด อพท. จะให้คำรด คำนำมัน เหมารดให้คะ”

7. ผู้ศึกษาพบว่าชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บางแห่งมีลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เพราะผู้นำกลุ่มที่มีศักยภาพสูงโดยนำภูมิปัญญา ทรัพย์สิน องค์ความรู้ ที่มีมาสร้างเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลตะเคียนเตี้ย (วันดี ประกอบธรรม, 2557) ซึ่งใช้บ้าน ของสะสม ภูมิปัญญาในการทำเกษตรอินทรีย์ และองค์ความรู้เรื่องกัวซาเพื่อการบำบัดสุขภาพ มาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการชักชวน

เพื่อนบ้านและชุมชนใกล้เคียงมาร่วมงานในชมรม ซึ่งการดำเนินงานของชมรมแห่งนี้มีมาก่อนที่จะร่วมงานกับพื้นที่พิเศษฯ และได้ร่วมงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมืองพัทยา ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอยู่เป็นประจำ ส่วน บ้านชายทะเล บางละมุง โดยกลุ่มประมง เทศบาล บางละมุง (นพพร ศรีเกษตร, 2557) เป็นกลุ่มประมงพื้นบ้านที่มีศักยภาพในการประกอบอาชีพประมงในเขตอ่าวพัทยาและอ่าวบางละมุง มีการสร้างธนาคารปูม้า กุ้งทะเล และหอยหวาน โดยจะทำการอนุบาลตัวอ่อนและปล่อยลงทะเลบริเวณหน้าหาดบางละมุงและเก็บผลผลิตเมื่อครบอายุส่งขายที่ตลาดนาเกลือ และภัตตาคารในเมืองพัทยา รวมถึงกลุ่มฯ ยังสร้างสรรค์ทรัพยากรการท่องเที่ยวขึ้นมาเพื่อเพิ่มรายได้ในฤดูกาลท่องเที่ยว เช่น รับเหมานักท่องเที่ยวออกเรือตกปลาและตกหมึก นำชมปะการังและเล่นน้ำบริเวณเกาะนก ปลายอ่าวบางละมุง ซึ่งผลการดำเนินงานของกลุ่มฯ มีมาก่อนที่จะร่วมงานกับพื้นที่พิเศษฯ เช่นกัน อีกทั้งยังเป็นที่ยึดถือด้านประมงของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และ มหาวิทยาลัยบูรพาอีกด้วย

8. ลักษณะของพื้นที่ที่แตกต่างกันทั้ง สภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 พื้นที่แยกขาดจากกันและอยู่ในเขตติดต่อของ 2 จังหวัดคือ สุโขทัย และกำแพงเพชร ทำให้เป็นอุปสรรคในการติดต่อประสานงาน มีเพียงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเช่น อุทยานประวัติศาสตร์ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง แต่ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวาร ส่วนเมืองพัทยามีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเลและธรรมชาติอยู่มาก และมีธุรกิจในการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ สนับสนุนและรองรับอยู่อย่างหนาแน่น แต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเอกชน

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-5 “สำนักงานพื้นที่พิเศษ อยู่ที่สุโขทัย เวลาว่างก็จะโทรมานัดหมายว่าจะเข้าร่วมประชุมด้วย ซึ่งถ้า ผอ.พื้นที่พิเศษจะเข้ามาจะโทรแจ้งล่วงหน้า ทางชมรมฯ ก็จะเตรียมต้อนรับที่ศูนย์ฯ ที่ตั้งอยู่ที่ตลาดย้อนยุค”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.4-2 “สำนักงานพื้นที่พิเศษที่สุโขทัยเป็นจุดกึ่งกลางกำแพงเพชรใช้เวลา 1 ชั่วโมง ศรีสะเกษใช้เวลา 45 นาที ถามว่าถ้าไปทุกอาทิตย์ไหม มันไม่สามารถบอกได้คะ ถ้ามีงานก็ไปแต่ไม่ได้ไปทุกคน โดยเฉพาะคนที่มียานต้องลงไป”

ข้อมูลคำสัมภาษณ์ อพท.3-1 “อย่างไรก็ตาม อพท. ไปยุ่งไม่ได้ ททท.ยังไปยุ่งไม่ได้เลย ภาคธุรกิจเอกชนในเมืองพัทยามีความเข้มแข็งมาก ดังนั้นพื้นที่โซนธุรกิจของพัทยาจึงเป็นการบริหารจัดการของภาคเอกชนทั้งสิ้น และนักธุรกิจที่ประกอบกิจการในพัทยาก็เป็นนักธุรกิจระดับชาติ มีตำแหน่งในสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว”

ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม ตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ผลการสำรวจภาพรวมของการดำเนินงานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จากกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และผลการสำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็น เรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากนักท่องเที่ยว ที่มีต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 แห่ง ผู้ศึกษาเสนอผลการสำรวจออกเป็น 2 ส่วน คือ สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว กับ ค่าคะแนนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากทั้ง กลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว และผู้ศึกษานำเสนอผลการสำรวจไปพร้อม ๆ กันทั้ง 3 พื้นที่พิเศษฯ ซึ่งผลการสำรวจสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตารางที่ 4 สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่พิเศษฯ

สถานภาพ	พื้นที่พิเศษฯ		อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร		เมืองพิมายและพื้นที่เชื่อมโยง		เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
เพศ								
ชาย	75	50.00	72	48.00	56	56.00		
หญิง	75	50.00	78	52.00	44	44.00		
รวม	150	100.00	150	100.00	100	100.00		
อายุ								
20 – 29 ปี	26	17.33	28	18.67	7	7.00		
30 – 39 ปี	31	20.67	30	20.00	20	20.00		
40 – 49 ปี	44	29.33	53	35.33	25	25.00		
50 – 59 ปี	34	22.67	27	18.00	30	30.00		
60 ปีขึ้นไป	15	10.00	12	8.00	18	18.00		
รวม	150	100.00	150	100.00	100	100.00		
อาชีพ								
ข้าราชการ พนักงานของรัฐ	11	7.33	8	5.33	12	12.00		
พนักงานบริษัทเอกชน	17	11.33	16	10.67	8	8.00		
ประกอบอาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว	59	39.33	51	34.00	45	45.00		

ตารางที่ 4 สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่พิเศษฯ (ต่อ)

พื้นที่พิเศษฯ	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนา ลัย-กำแพงเพชร		เมืองพัทธาและ พื้นที่เชื่อมโยง		เมืองโบราณ อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ						
นักเรียน นักศึกษา	7	4.67	9	6	-	-
เกษตรกร	49	32.67	63	42.00	29	29.00
เกษียณอายุ/ไม่ประกอบอาชีพ	5	3.33	2	1.33	4	4.00
ไม่ระบุ	2	1.33	1	.67	2	2.00
รวม	150	100.00	150	100.00	100	100.00
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	60	40.00	70	46.67	46	46.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	31	20.67	26	17.33	20	20.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	20	13.33	17	11.33	21	21.00
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	12	8.00	10	6.67	3	3.00
ปริญญาตรี	24	16.00	24	16.00	7	7.00
สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.00	3	2.00	3	3.00
รวม	150	100.00	150	100.00	100	100.00
ประกอบกิจการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชน						
ใช่	34	22.67	40	26.67	13	13.00
ไม่ใช่	116	77.33	110	73.33	87	87.00
รวม	150	100.00	150	100.00	100	100.00
รายได้จากการขายสินค้าและบริการ						
น้อยกว่า 5,000 บาท	34	22.67	45	30.00	5	5.00
5,001 - 10,000 บาท	42	28.00	29	19.33	41	41.00
10,001 – 15,000 บาท	23	15.33	20	13.33	14	14.00
15,001 – 20,000 บาท	4	2.67	3	2.00	5	5.00
20,001 – 25,000 บาท	5	3.33	6	4.00	2	2.00
สูงกว่า 25,000 บาท	8	5.33	8	5.33	1	1.00
ไม่ระบุ	34	22.67	39	26.00	32	32.00
รวม	150	100.00	150	100.00	100	100.00

ตารางที่ 4 สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่พิเศษฯ (ต่อ)

พื้นที่พิเศษฯ	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร		เมืองพญาและพื้นที่เชื่อมโยง		เมืองโบราณ อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ						
จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนผลิตได้						
1 – 2 ชนิด	33	22.00	22	14.67	32	32.00
3 – 4 ชนิด	34	22.67	21	14.00	30	30.00
5 – 6 ชนิด	16	10.67	15	10.00	3	3.00
ไม่ระบุ	67	44.67	92	61.33	35	35.00
รวม	150	100.00	150	100.00	100	100.00
จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่นำออกจำหน่าย						
1 – 2 ชนิด	36	24.00	22	14.67	29	29.00
3 – 4 ชนิด	26	17.33	18	12.00	32	32.00
5 – 6 ชนิด	20	13.33	15	10.00	5	5.00
ไม่ระบุ	68	45.33	95	63.33	34	34.00
รวม	150	100.00	150	100.00	100	100.00
จำนวนชนิดบริการการท่องเที่ยว						
1 – 2 ชนิด	34	22.67	20	13.33	26	26.00
3 – 4 ชนิด	26	17.33	21	14.00	26	26.00
5 – 6 ชนิด	20	13.33	14	9.33	12	12.00
อื่นๆ	70	46.67	95	63.33	36	36.00
รวม	150	100.00	150	100.00	100	100.00
ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานในพื้นที่พิเศษฯ						
ดำเนินงานดีและเหมาะสมแล้ว	38	25.33	22	14.67	50	50.00
ดำเนินงานดีแต่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น	64	42.67	65	43.33	25	25.00
ควรปรับปรุงการดำเนินงาน	13	8.67	9	6.00	6	6.00
ดำเนินงานผิดพลาดควรปรับปรุงแก้ไข	-	-	-	-	-	-
ไม่ระบุ	35	23.33	54	36.00	19	19.00
รวม	150	100.00	150	100.00	100	100.00

สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย(ผลจากตารางที่ 5)

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย เพศชาย 75 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เพศหญิง 75 คน คิดเป็นร้อยละ 50 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทธยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยเพศชาย 72 คนคิดเป็นร้อยละ 48 เพศหญิง 78 คิดเป็นร้อยละ 52 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอู่ทองประกอบไปด้วยเพศชาย 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56 เพศหญิง 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44

2. อายุ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ช่วงอายุ 20 – 29 ปี 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.33 ช่วงอายุ 30 – 39 ปี 31 คน คิดเป็นร้อยละ 20.67 ช่วงอายุ 40 – 49 ปี 44 คน คิดเป็นร้อยละ 29.33 ช่วงอายุ 50 – 59 ปี 34 คน คิดเป็นร้อยละ 22.67 ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป 15 คนคิดเป็นร้อยละ 10 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทธยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยช่วงอายุ 20 – 29 ปี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 18.67 ช่วงอายุ 30 – 39 ปี 30 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ช่วงอายุ 40 – 49 ปี 53 คน คิดเป็นร้อยละ 35.33 ช่วงอายุ 50 – 59 ปี 27 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป 12 คนคิดเป็นร้อยละ 8 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอู่ทอง ประกอบไปด้วยช่วงอายุ 20 – 29 ปี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 ช่วงอายุ 30 – 39 ปี 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ช่วงอายุ 40 – 49 ปี 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ช่วงอายุ 50 – 59 ปี 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป 18 คนคิดเป็นร้อยละ 18

3. อาชีพ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ข้าราชการ พนักงานของรัฐ 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.33 พนักงานบริษัทเอกชน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 11.33 ประกอบอาชีพอิสระและธุรกิจส่วนตัว 59 คน คิดเป็นร้อยละ 39.33 นักเรียน นักศึกษา 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.67 เกษตรกร 49 คนคิดเป็นร้อยละ 32.67 เกษียณอายุและไม่ประกอบอาชีพ 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.33 ไม่ระบุ 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.33 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทธยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยข้าราชการ พนักงานของรัฐ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.33 พนักงานบริษัทเอกชน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.67 ประกอบอาชีพอิสระและธุรกิจส่วนตัว 51 คน คิดเป็นร้อยละ 34 นักเรียน นักศึกษา 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6 เกษตรกร 63 คนคิดเป็นร้อยละ 42 เกษียณอายุและไม่ประกอบอาชีพ 2 คนคิดเป็นร้อยละ 1.33 ไม่ระบุ 1 คนคิดเป็นร้อยละ .67 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอู่ทองประกอบไปด้วยข้าราชการ พนักงานของรัฐ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 พนักงานบริษัทเอกชน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ประกอบอาชีพอิสระและธุรกิจส่วนตัว 45 คน คิดเป็นร้อยละ 45 นักเรียน นักศึกษา ไม่พบ เกษตรกร 29 คนคิดเป็นร้อยละ 29 เกษียณอายุและไม่ประกอบอาชีพ 4 คนคิดเป็นร้อยละ 4 ไม่ระบุ 2 คนคิดเป็นร้อยละ 2

4. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ประถมศึกษา 30 คน คิดเป็นร้อยละ 40 มัธยมศึกษาตอนต้น 31 คน คิดเป็นร้อยละ 20.67 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 20 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 อนุปริญญา/ปวส./ปวท. 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ปริญญาตรี 24 คนคิดเป็นร้อยละ 16 สูงกว่าปริญญาตรี 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยประถมศึกษา 70 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 มัธยมศึกษาตอนต้น 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.33 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 17 คน คิดเป็นร้อยละ 11.33 อนุปริญญา/ปวส./ปวท. 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ปริญญาตรี 24 คนคิดเป็นร้อยละ 16 สูงกว่าปริญญาตรี 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุทงประกอบไปด้วยประถมศึกษา 46 คน คิดเป็นร้อยละ 46 มัธยมศึกษาตอนต้น 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 21 คน คิดเป็นร้อยละ 21 อนุปริญญา/ปวส./ปวท. 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ปริญญาตรี 7 คนคิดเป็นร้อยละ 7 สูงกว่าปริญญาตรี 3 คนคิดเป็นร้อยละ 3

5. การประกอบกิจการการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการ 34 คน คิดเป็นร้อยละ 22.67 ไม่เป็นผู้ประกอบการ 116 คน คิดเป็นร้อยละ 77.33 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยผู้ประกอบการ 40 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ไม่เป็นผู้ประกอบการ 110 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุทงประกอบไปด้วยผู้ประกอบการ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13 ไม่เป็นผู้ประกอบการ 87 คน คิดเป็นร้อยละ 87

6. รายได้จากการขายสินค้าและบริการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ผู้ที่มีรายได้จากการขายสินค้าน้อยกว่า 5,000 บาท 34 คน คิดเป็นร้อยละ 22.67 มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท 42 คน คิดเป็นร้อยละ 28 มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท 23 คน คิดเป็นร้อยละ 15.33 มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.67 มีรายได้ 20,001 – 25,000 บาท 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.33 สูงกว่า 25,000 บาท 8 คนคิดเป็นร้อยละ 5.33 ไม่ระบุ 34 คนคิดเป็นร้อยละ 22.67 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยผู้ที่มีรายได้จากการขายสินค้าน้อยกว่า 5,000 บาท 45 คน คิดเป็นร้อยละ 30 มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท 29 คน คิดเป็นร้อยละ 19.33 มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท 20 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2 มีรายได้ 20,001 – 25,000 บาท 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4 สูงกว่า 25,000 บาท 8 คนคิดเป็นร้อยละ 5.33 ไม่ระบุ 39 คนคิดเป็นร้อยละ 26 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุทงประกอบไปด้วย ผู้ที่มีรายได้จากการขายสินค้าน้อยกว่า 5,000 บาท 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท 41 คน คิดเป็นร้อยละ 41 มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท 14 คน คิดเป็นร้อยละ 14 มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท 5 คน คิดเป็น

ร้อยละ 5 มีรายได้ 20,001 – 25,000 บาท 2 คนคิดเป็นร้อยละ 2 สูงกว่า 25,000 บาท 1 คนคิดเป็นร้อยละ 1 ไม่ระบุ 32 คนคิดเป็นร้อยละ 32

7. จำนวนของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตได้ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ 1 – 2 ชนิด 33 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ผลิตภัณฑ์ 3 – 4 ชนิด 34 คน คิดเป็นร้อยละ 22.67 ผลิตภัณฑ์ 5 – 6 ชนิด 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.67 ไม่ระบุ 67 คน คิดเป็นร้อยละ 44.67 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์ 1 – 2 ชนิด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.67 ผลิตภัณฑ์ 3 – 4 ชนิด 21 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ผลิตภัณฑ์ 5 – 6 ชนิด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ไม่ระบุ 92 คน คิดเป็นร้อยละ 61.33 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุทงประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์ 1 – 2 ชนิด 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32 ผลิตภัณฑ์ 3 – 4 ชนิด 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ผลิตภัณฑ์ 5 – 6 ชนิด 3 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ไม่ระบุ 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35

8. จำนวนผลิตภัณฑ์ชุมชนที่นำออกจำหน่าย กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ 1 – 2 ชนิด 36 คน คิดเป็นร้อยละ 24 ผลิตภัณฑ์ 3 – 4 ชนิด 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.33 ผลิตภัณฑ์ 5 – 6 ชนิด 20 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ไม่ระบุ 68 คน คิดเป็นร้อยละ 45.33 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์ 1 – 2 ชนิด 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.67 ผลิตภัณฑ์ 3 – 4 ชนิด 18 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ผลิตภัณฑ์ 5 – 6 ชนิด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ไม่ระบุ 95 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุทงประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์ 1 – 2 ชนิด 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29 ผลิตภัณฑ์ 3 – 4 ชนิด 32 คน คิดเป็นร้อยละ 32 ผลิตภัณฑ์ 5 – 6 ชนิด 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ไม่ระบุ 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34

9. จำนวนบริการการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ 1 – 2 ชนิด 34 คน คิดเป็นร้อยละ 22.67 ผลิตภัณฑ์ 3 – 4 ชนิด 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.33 ผลิตภัณฑ์ 5 – 6 ชนิด 20 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ไม่ระบุ 70 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์ 1 – 2 ชนิด 20 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ผลิตภัณฑ์ 3 – 4 ชนิด 21 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ผลิตภัณฑ์ 5 – 6 ชนิด 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.33 ไม่ระบุ 95 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุทงประกอบไปด้วยผลิตภัณฑ์ 1 – 2 ชนิด 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 ผลิตภัณฑ์ 3 – 4 ชนิด 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 ผลิตภัณฑ์ 5 – 6 ชนิด 12 คน คิดเป็นร้อยละ 12 ไม่ระบุ 36 คน คิดเป็นร้อยละ 36

10. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ดำเนินงานดีและเหมาะสมแล้ว 38 คน คิดเป็นร้อยละ 25.33 ดำเนินงานดีแต่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น 64 คน คิดเป็นร้อยละ 42.67 ควรปรับปรุงการดำเนินงาน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67 ดำเนินงานผิดพลาดและควรปรับปรุงแก้ไขอย่างยิ่ง ไม่พบ ไม่ระบุ 35 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพญาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยดำเนินงานดีและเหมาะสมแล้ว 22 คน คิดเป็นร้อยละ 14.67 ดำเนินงานดีแต่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น 65 คน คิดเป็นร้อยละ 43.33 ควรปรับปรุงการดำเนินงาน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ดำเนินงานผิดพลาดและควรปรับปรุงแก้ไขอย่างยิ่ง ไม่พบ ไม่ระบุ 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุทองประกอบไปด้วยดำเนินงานดีและเหมาะสมแล้ว 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ดำเนินงานดีแต่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ควรปรับปรุงการดำเนินงาน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6 ดำเนินงานผิดพลาดและควรปรับปรุงแก้ไขอย่างยิ่ง ไม่พบ ไม่ระบุ 19 คน คิดเป็นร้อยละ 19

ตารางที่ 5 การดำเนินงานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (ประชาชนในพื้นที่พิเศษฯ)

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร			เมืองพญาและพื้นที่เชื่อมโยง			เมืองโบราณอุทองจังหวัดสุพรรณบุรี		
	คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนฯ	ระดับ	คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนฯ	ระดับ	คะแนน	ค่าเบี่ยงเบนฯ	ระดับ
การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว	3.32	.86	ปานกลาง	3.69	.55	มาก	2.69	.90	ปานกลาง
การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม	3.28	.88	ปานกลาง	3.57	.59	มาก	2.65	.90	ปานกลาง
การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว	3.30	.87	ปานกลาง	3.59	.49	มาก	2.80	1.07	ปานกลาง
การจัดการด้านทรัพยากรทางสังคม และวัฒนธรรม	3.33	.87	ปานกลาง	3.62	.52	มาก	2.86	1.01	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว	3.22	.92	ปานกลาง	3.48	.63	ปานกลาง	2.95	1.10	ปานกลาง

ตามลักษณะแบบแนวคิดทั่วไป ของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่ผู้ศึกษา สังเคราะห์ขึ้น แยกเป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่พิเศษฯ สามารถแสดงผล ออกมาเป็นระดับคะแนนได้ดังนี้(ผลตามตารางที่ 5)

1. การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยามีคะแนนอยู่ในระดับมาก ส่วนพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร และเมืองโบราณอู่ทองมี คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งประชาชนในพื้นที่พิเศษฯ เห็นว่าเอกสารรายการแสดงสถานที่ ท่องเที่ยวจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวให้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมพอสมควร แหล่งท่องเที่ยวมีการ วางข้อกำหนดเรื่องจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การกำหนดเวลาเปิดปิด อย่างเหมาะสม พอสมควร แหล่งท่องเที่ยวเปิดกว้างพอสมควร สามารถเข้าชมได้สำหรับทุกคน ประกอบกับ มาตรฐานสร้างความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว เช่น วางแผนการพัฒนา 5 ปี มีข้อห้ามและกำกับดูแล เรื่องการสร้างมลภาวะแก่แหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมพอสมควร มีมาตรการรักษาความปลอดภัย ของแหล่งท่องเที่ยวได้มาตรฐานพอสมควร มีข้อกำหนดเกี่ยวกับภาวะวิกฤติ เช่น ภัยธรรมชาติ อาชญากรรมต่อนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขาดแคลนหรือล้นเกินของแหล่งท่องเที่ยวมี ความเหมาะสมพอสมควร เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมในการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน เช่น อุบัติเหตุต่อนักท่องเที่ยว ได้พอสมควร นอกจากนั้นยังมีการส่งเสริมและโฆษณาเกี่ยวกับ สินค้า บริการ ที่สร้างความยั่งยืนเช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมพอสมควร

2. การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมพื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยามีคะแนนอยู่ ในระดับมาก ส่วนพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร และเมือง โบราณอู่ทองมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในพื้นที่พิเศษฯ เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวมี ระบบการอนุรักษ์พลังงานที่เหมาะสมพอสมควร มีระบบการจัดการใช้น้ำที่เหมาะสมพอสมควร มี ระบบจัดการความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างเหมาะสม พอสมควร มีระบบจัดการคุณภาพน้ำที่เหมาะสมพอสมควร มีระบบกำจัดน้ำเสียที่เหมาะสม พอสมควร มีระบบจัดการขยะที่เหมาะสมพอสมควร มีระบบป้องกันมลภาวะทางเสียงและทางแสง ที่ได้มาตรฐานพอสมควร และนักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยอนุรักษ์ความหลากหลาย ทางชีวภาพแก่แหล่งท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง ส่วนเรื่องเน้นการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเป็นหลัก ของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถปรับปรุงให้ผลการดำเนินงานดีขึ้นได้

3. การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่พิเศษฯ เมือง พัทยามีคะแนนอยู่ในระดับมาก ส่วนพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย- กำแพงเพชร และเมืองโบราณอู่ทองมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนเห็นว่า แหล่ง ท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการรายงานผลประกอบการต่อสาธารณะพอสมควร แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมี

การสร้างอาชีพให้แก่ชุมชนท้องถิ่นพอสมควร แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนพอสมควร แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่นพอสมควร ประชาชนเห็นว่าชุมชนร่วมกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวพอสมควร ประชาชนทราบเรื่องโอกาส ความท้าทายทางธุรกิจจากการท่องเที่ยวพอสมควร ประชาชนทราบถึงความสำคัญของการสร้างความยั่งยืนให้กับแหล่งท่องเที่ยวพอสมควรประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดวางการหาประโยชน์ในทางที่ผิดจากการท่องเที่ยว เช่น การค้าบริการทางเพศพอสมควร ประชาชนเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนและพัฒนาชุมชนพอสมควร และประชาชนเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชนพอสมควรและเน้นการค้าที่เป็นธรรม

4. การจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยามีคะแนนอยู่ในระดับมาก ส่วนพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร และเมืองโบราณอู่ทองมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง คือ การปกป้องและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมพอสมควร มีระบบการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างความเข้าใจที่ดีเรื่องสังคม และวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวเหมาะสมพอสมควร มีแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวเหมาะสมพอสมควร มีการปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสมพอสมควร มีเอกสารข้อมูลที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในบางภาษา แหล่งท่องเที่ยวให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนพอสมควร ส่วนนักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยการพัฒนาชุมชน และสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว บางโอกาส

5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้ง 3 พื้นที่พิเศษมีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง คือ ประชาชนในพื้นที่พิเศษฯทราบและเข้าใจยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมแล้วอยู่ในระดับพอสมควร แต่ประชาชนยังรู้สึกมีส่วนร่วมกับการต่าง ๆ เพื่อจัดการการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง รวมไปถึงการมีส่วนร่วมการกำกับติดตามตรวจสอบผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยว ขาดการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ ขาดการร่วมกิจกรรมการรับฟังความคิดเห็นเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ และยังขาดการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น การทำความสะอาดเป็นประจำ และให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นประจำอีกด้วย ทำให้คะแนนเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแล้ว ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พิเศษฯเห็นว่า การพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยงมีระดับการพัฒนาตามแนวคิดที่สูงกว่าอีกสองพื้นที่พิเศษฯ แม้ว่าในประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

การท่องเที่ยวจะได้ค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 พื้นที่แต่ พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยงก็มีคะแนนสูงกว่าอีกสองพื้นที่และค่าคะแนนเกือบถึงค่าระดับมากอีกด้วย

สำหรับผลการสำรวจในส่วนของนักท่องเที่ยว ผู้ศึกษาพบข้อจำกัดในเรื่องจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ ทำให้จำนวนแบบสอบถามในพื้นที่พิเศษฯ ได้กลับมาไม่ครบตามจำนวนที่ตั้งไว้ตามการสุ่มตัวอย่างคือ พื้นที่ละ 150 คน ซึ่งพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ได้แบบสอบถามกลับมา 137 ชุดคิดเป็นร้อยละ 91.33 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ได้แบบสอบถามกลับมา 135 ชุดคิดเป็นร้อยละ 90 ของจำนวนที่ตั้งไว้ ส่วนพื้นที่พิเศษฯ เมืองโบราณอุททองได้แบบสอบถามกลับมาครบตามจำนวนที่ตั้งไว้คือ 100 ชุด ดังนั้นผู้ศึกษาจึงนำเสนอข้อมูลตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างข้างต้น ส่วนสถานภาพส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ ประกอบไปด้วย(ผลตามตารางที่ 6)

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย เพศชาย 57 คน คิดเป็นร้อยละ 41.61 เพศหญิง 80 คน คิดเป็นร้อยละ 58.39 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยเพศชาย 53 คนคิดเป็นร้อยละ 39.26 เพศหญิง 82 คิดเป็นร้อยละ 60.74 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุททองประกอบไปด้วยเพศชาย 44 คน คิดเป็นร้อยละ 44 เพศหญิง 56 คน คิดเป็นร้อยละ 56

2. อายุ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ช่วงอายุ 20 – 29 ปี 38 คน คิดเป็นร้อยละ 27.74 ช่วงอายุ 30 – 39 ปี 32 คน คิดเป็นร้อยละ 23.36 ช่วงอายุ 40 – 49 ปี 25 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 ช่วงอายุ 50 – 59 ปี 32 คน คิดเป็นร้อยละ 23.36 ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป 10 คนคิดเป็นร้อยละ 7.30 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยช่วงอายุ 20 – 29 ปี 34 คน คิดเป็นร้อยละ 25.19 ช่วงอายุ 30 – 39 ปี 29 คน คิดเป็นร้อยละ 21.48 ช่วงอายุ 40 – 49 ปี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 20.74 ช่วงอายุ 50 – 59 ปี 33 คน คิดเป็นร้อยละ 24.44 ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.15 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุททองประกอบไปด้วยช่วงอายุ 20 – 29 ปี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ช่วงอายุ 30 – 39 ปี 30 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ช่วงอายุ 40 – 49 ปี 20 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ช่วงอายุ 50 – 59 ปี 15 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป 7 คนคิดเป็นร้อยละ 7

3. อาชีพ กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ข้าราชการ พนักงานของรัฐ 49 คน คิดเป็นร้อยละ 35.77 พนักงานบริษัทเอกชน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.68 ประกอบอาชีพอิสระและธุรกิจส่วนตัว 31 คน คิดเป็นร้อยละ 22.63 นักเรียน นักศึกษา 23 คน คิดเป็นร้อยละ 16.79 เกษตรกร 12 คนคิดเป็นร้อยละ 8.76 เกษียณอายุและไม่ประกอบอาชีพ 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.38 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทยาและพื้นที่

เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยข้าราชการ พนักงานของรัฐ 62 คน คิดเป็นร้อยละ 45.93 พนักงานบริษัทเอกชน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 9.63 ประกอบอาชีพอิสระและธุรกิจส่วนตัว 29 คน คิดเป็นร้อยละ 21.48 นักเรียน นักศึกษา 14 คน คิดเป็นร้อยละ 10.37 เกษตรกร 12 คนคิดเป็นร้อยละ 8.89 เกษียณอายุและไม่ประกอบอาชีพ 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.70 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุททอง ประกอบไปด้วยข้าราชการ พนักงานของรัฐ 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27 พนักงานบริษัทเอกชน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ประกอบอาชีพอิสระและธุรกิจส่วนตัว 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 นักเรียน นักศึกษา 18 คน คิดเป็นร้อยละ 18 เกษตรกร 10 คนคิดเป็นร้อยละ 10 เกษียณอายุและไม่ประกอบอาชีพ 9 คนคิดเป็นร้อยละ 9

4. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ประถมศึกษา 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.68 มัธยมศึกษาตอนต้น 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.57 อนุปริญญา/ปวส./ปวท. 13 คน คิดเป็นร้อยละ 9.49 ปริญญาตรี 79 คนคิดเป็นร้อยละ 57.66 สูงกว่าปริญญาตรี 15 คนคิดเป็นร้อยละ 10.95 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพิทยาและพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยประถมศึกษา 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 มัธยมศึกษาตอนต้น 6 คน คิดเป็นร้อยละ 4.44 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.19 อนุปริญญา/ปวส./ปวท. 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89 ปริญญาตรี 77 คนคิดเป็นร้อยละ 57.04 สูงกว่าปริญญาตรี 15 คนคิดเป็นร้อยละ 11.11 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุททอง ประกอบไปด้วยประถมศึกษา 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17 มัธยมศึกษาตอนต้น 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9 อนุปริญญา/ปวส./ปวท. 8 คน คิดเป็นร้อยละ 8 ปริญญาตรี 44 คนคิดเป็นร้อยละ 44 สูงกว่าปริญญาตรี 17 คนคิดเป็นร้อยละ 17

5. ค่าใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ประกอบไปด้วย ผู้ที่มีรายจ่ายจากการท่องเที่ยว น้อยกว่า 5,000 บาท 27 คน คิดเป็นร้อยละ 19.71 มีรายจ่าย 5,001 – 7,500 บาท 32 คน คิดเป็นร้อยละ 23.36 มีรายจ่าย 7,501 – 10,000 บาท 27 คน คิดเป็นร้อยละ 19.71 มีรายจ่าย 10,001 – 12,500 บาท 7 คน คิดเป็นร้อยละ 5.11 มีรายจ่าย 12,501 – 15,000 บาท 17 คนคิดเป็นร้อยละ 12.41 สูงกว่า 15,000 บาท 23 คนคิดเป็นร้อยละ 16.79 ไม่ระบุ 4 คนคิดเป็นร้อยละ 2.92 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพิทยา และพื้นที่เชื่อมโยง ประกอบไปด้วยผู้ที่มีรายจ่ายจากการท่องเที่ยว น้อยกว่า 5,000 บาท 21 คน คิดเป็นร้อยละ 15.56 มีรายจ่าย 5,001 – 7,500 บาท 32 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 มีรายจ่าย 7,501 – 10,000 บาท 21 คน คิดเป็นร้อยละ 15.56 มีรายจ่าย 10,001 – 12,500 บาท 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.93 มีรายจ่าย 12,501 – 15,000 บาท 18 คนคิดเป็นร้อยละ 13.33 สูงกว่า 15,000 บาท 30 คนคิดเป็นร้อยละ 22.22 ไม่ระบุ 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.70 และพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุททองประกอบไปด้วย ผู้ที่มี

รายจ่ายจากการท่องเที่ยว น้อยกว่า 5,000 บาท 31 คน คิดเป็นร้อยละ 31 มีรายจ่าย 5,001 – 7,500 บาท 25 คน คิดเป็นร้อยละ 25 มีรายจ่าย 7,501 – 10,000 บาท 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16 มีรายจ่าย 10,001 – 12,500 บาท 10 คน คิดเป็นร้อยละ 10 มีรายจ่าย 12,501 – 15,000 บาท 6 คนคิดเป็นร้อยละ 6 สูงกว่า 15,000 บาท 12 คนคิดเป็นร้อยละ 12 ไม่ระบุ ไม่พบ

6. จำนวนวันที่ใช้ในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ใช้จำนวนวันเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง 1 – 2 วัน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 53.28 จำนวน 3 – 4 วัน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 37.96 จำนวน 5 – 6 วัน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.11 ไม่ระบุ 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.65 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทธาและพื้นที่เชื่อมโยง ใช้จำนวนวันเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง 1 – 2 วัน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 51.11 จำนวน 3 – 4 วัน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 38.52 จำนวน 5 – 6 วัน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 5.93 ไม่ระบุ 6 คนคิดเป็นร้อยละ 4.44 และพื้นที่พิเศษฯ เมืองโบราณอู่ทอง ใช้จำนวนวันเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง 1 – 2 วัน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 50 จำนวน 3 – 4 วัน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40 จำนวน 5 – 6 วัน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 10 ไม่ระบุ ไม่พบ

7. จำนวนการท่องเที่ยวต่อระยะเวลา 1 ปี นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร ใช้จำนวนครั้งเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ละปี 1 – 2 ครั้ง 62 คน คิดเป็นร้อยละ 45.26 จำนวน 3 – 4 ครั้ง 50 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 จำนวน 5 – 6 ครั้ง 17 คนคิดเป็นร้อยละ 12.41 ไม่ระบุ 8 คนคิดเป็นร้อยละ 5.84 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทธาและพื้นที่เชื่อมโยง ใช้จำนวนครั้งเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ละปี 1 – 2 ครั้ง 63 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 จำนวน 3 – 4 ครั้ง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 29.63 จำนวน 5 – 6 ครั้ง 21 คนคิดเป็นร้อยละ 15.56 ไม่ระบุ 11 คนคิดเป็นร้อยละ 8.15 และพื้นที่พิเศษฯ เมืองโบราณอู่ทอง ใช้จำนวนครั้งเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ละปี 1 – 2 ครั้ง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40 จำนวน 3 – 4 ครั้ง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 40 จำนวน 5 – 6 ครั้ง 20 คนคิดเป็นร้อยละ 20 ไม่ระบุ ไม่พบ

8. เหตุผลสนใจในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร มีเหตุผลสนใจในการท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ 112 คนคิดเป็นร้อยละ 81.75 เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 7 คนคิดเป็นร้อยละ 5.11 เพื่อศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิต 14 คนคิดเป็นร้อยละ 10.22 เพื่อบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ 1 คนคิดเป็นร้อยละ .73 ไม่ระบุ 3 คนคิดเป็นร้อยละ 2.19 พื้นที่พิเศษฯ เมืองพัทธาและพื้นที่เชื่อมโยง มีเหตุผลสนใจในการท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ 111 คนคิดเป็นร้อยละ 82.22 เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 5 คนคิดเป็นร้อยละ 3.70 เพื่อศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิต 14 คนคิดเป็นร้อยละ 10.37 เพื่อบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ 1 คนคิดเป็นร้อยละ .74 ไม่ระบุ 4 คนคิดเป็นร้อยละ 2.96

และพื้นที่พิเศษฯ เมืองโบราณอุทอง มีเหตุผลจูงใจในการท่องเที่ยว เพื่อ พักผ่อนหย่อนใจ 92 คนคิดเป็นร้อยละ 92 เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ 2 คนคิดเป็นร้อยละ 2 เพื่อศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิต 5 คนคิดเป็นร้อยละ 5 เพื่อบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ 1 คนคิดเป็นร้อยละ 1 ไม่ระบุ ไม่พบ

ตารางที่ 6 สถานภาพส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ

สถานภาพ	พื้นที่พิเศษฯ		เมืองพัทธา และพื้นที่เชื่อมโยง		เมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ						
ชาย	57	41.61	53	39.26	44	44.00
หญิง	80	58.39	82	60.74	56	56.00
รวม	137	100.00	135	100.00	100	100.00
อายุ						
20 – 29 ปี	38	27.74	34	25.19	28	28.00
30 – 39 ปี	32	23.36	29	21.48	30	30.00
40 – 49 ปี	25	18.25	28	20.74	20	20.00
50 – 59 ปี	32	23.36	33	24.44	15	15.00
60 ปีขึ้นไป	10	7.30	11	8.15	7	7.00
รวม	137	100.00	135	100.00	100	100.00
อาชีพ						
ข้าราชการ พนักงานของรัฐ	49	35.77	62	45.93	27	27.00
พนักงานบริษัทเอกชน	16	11.68	13	9.63	10	10.00
ประกอบอาชีพอิสระ/ธุรกิจส่วนตัว	31	22.63	29	21.48	26	26.00
นักเรียน นักศึกษา	23	16.79	14	10.37	18	18.00
เกษตรกร	12	8.76	12	8.89	10	10.00
เกษียณอายุ/ไม่ประกอบอาชีพ	6	4.38	5	3.70	9	9.00
ไม่ระบุ	-	-	-	-	-	-
รวม	137	100.00	135	100.00	100	100.00

ตารางที่ 6 สถานภาพส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ (ต่อ)

พื้นที่พิเศษฯ	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนา ลัย-กำแพงเพชร		เมืองพัทธยา และ พื้นที่เชื่อมโยง		เมืองโบราณ อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ						
ระดับการศึกษา						
ประถมศึกษา	16	11.68	18	13.33	17	17.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	5	3.65	6	4.44	5	5.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	9	6.57	7	5.19	9	9.00
อนุปริญญา/ปวส./ปวท.	13	9.49	12	8.89	8	8.00
ปริญญาตรี	79	57.66	77	57.04	44	44.00
สูงกว่าปริญญาตรี	15	10.95	15	11.11	17	17.00
รวม	137	100.00	135	100.00	100	100.00
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของการท่องเที่ยวต่อครั้ง						
น้อยกว่า 5,000 บาท	27	19.71	21	15.56	31	31.00
5,001 – 7,500 บาท	32	23.36	32	23.70	25	25.00
7,501 – 10,000 บาท	27	19.71	21	15.56	16	16.00
10,001 – 12,500 บาท	7	5.11	8	5.93	10	10.00
12,501 – 15,000 บาท	17	12.41	18	13.33	6	6.00
สูงกว่า 15,000 บาท	23	16.79	30	22.22	12	12.00
ไม่ระบุ	4	2.92	5	3.70	-	-
รวม	137	100.00	135	100.00	100	100.00
จำนวนวันเฉลี่ยกับการท่องเที่ยวต่อครั้ง						
1 – 2 วัน	73	53.38	69	51.11	50	50.00
3 – 4 วัน	52	37.96	52	38.52	40	40.00
5 – 6 วัน	7	5.11	8	5.93	10	10.00
ไม่ระบุ	5	3.65	6	4.44	-	-
รวม	137	100.00	135	100.00	100	100.00

ตารางที่ 6 สถานภาพส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวนในพื้นที่พิเศษฯ (ต่อ)

พื้นที่พิเศษฯ	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนา ลี้-กำแพงเพชร		เมืองพัทธา และ พื้นที่เชื่อมโยง		เมืองโบราณ อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ						
จำนวนการท่องเที่ยวต่อปี						
1 – 2 ครั้ง	62	45.26	63	46.67	40	40.00
3 – 4 ครั้ง	50	36.50	40	29.63	40	40.00
5 – 6 ครั้ง	17	12.41	21	15.56	20	20.00
ไม่ระบุ	8	5.84	11	8.15	-	-
รวม	137	100.00	135	100.00	100	100.00
เหตุผลลงใจในการท่องเที่ยวของท่าน						
พักผ่อนหย่อนใจ	112	81.75	111	82.22	92	92.00
ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	7	5.11	5	3.70	2	2.00
ศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิต	14	10.22	14	10.37	5	5.00
บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์	1	.73	1	.74	1	1.00
ไม่ระบุ	3	2.19	4	2.96	-	-
รวม	137	100.00	135	100.00	100	100.00

ตารางที่ 7 การดำเนินงานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (นักท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ)

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	อุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย- กำแพงเพชร			เมืองพญา และพื้นที่ เชื่อมโยง			เมืองโบราณอุทองจังหวัด สุพรรณบุรี		
	คะแนน	ค่า เบี่ยงเบนฯ	ระดับ	คะแนน	ค่า เบี่ยงเบนฯ	ระดับ	คะแนน	ค่า เบี่ยงเบนฯ	ระดับ
การจัดการด้านสถานที่ ท่องเที่ยว	3.69	.64	มาก	3.87	.74	มาก	3.65	.56	มาก
การจัดการด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม	3.61	.72	มาก	3.75	.76	มาก	3.40	.65	ปาน กลาง
การจัดการด้านทรัพยากร ทาง สังคม และวัฒนธรรม	3.73	.63	มาก	3.88	.77	มาก	3.67	.62	มาก
การสร้างความพึงพอใจ ให้กับผู้มาเยือนและ นักท่องเที่ยว	3.82	.53	มาก	3.85	.61	มาก	3.81	.55	มาก
การมีส่วนร่วมในการ พัฒนาการท่องเที่ยว	3.31	.73	ปาน กลาง	3.36	.81	ปาน กลาง	3.21	.72	ปาน กลาง

ตามลักษณะแบบแนวคิดทั่วไป ของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่ผู้ศึกษา
สังเคราะห์ขึ้น แยกเป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว สามารถแสดงผลออกมาเป็นระดับ
คะแนนได้ดังนี้ (ผลตามตารางที่ 7)

1. การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ ให้ทั้ง 3
พื้นที่พิเศษมีค่าคะแนนเรื่องการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ซึ่งนักท่องเที่ยวเห็นว่า
เอกสารรายการแสดงสถานที่ท่องเที่ยวจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวให้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมดี
แหล่งท่องเที่ยวมีการวางข้อกำหนดเรื่องการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การกำหนดเวลาเปิดปิด
อย่างเหมาะสมดี แหล่งท่องเที่ยวนี้เปิดกว้าง สามารถเข้าชมได้สำหรับทุกคน ประกอบกับ
มาตรฐานสร้างความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว เช่น วางแผนการพัฒนา 5 ปี มีข้อห้ามและกำกับดูแล
เรื่องสร้างมลภาวะแก่แหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม ดี มีมาตรการรักษาความปลอดภัยของ
แหล่งท่องเที่ยวได้มาตรฐานดี มีข้อกำหนดเกี่ยวกับภาวะวิกฤติ เช่น ภัยธรรมชาติ อาชญากรรมต่อ
นักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขาดแคลนหรือล้นเกินของแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมดี
เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมในการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน เช่น อุบัติเหตุต่อนักท่องเที่ยว ได้ดี
นอกจากนั้นยังมีการส่งเสริมและโฆษณาเกี่ยวกับ สินค้า บริการ ที่สร้างความยั่งยืนเช่น ผลิตภัณฑ์
ชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมดี

2. การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษๆ ให้ทั้ง 2 พื้นที่พิเศษมีค่าคะแนนเรื่องการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก คือ พื้นที่พิเศษๆ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร และเมืองพัทธยา และพื้นที่เชื่อมโยง ส่วนเมืองโบราณอู่ทองได้ค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง นักท่องเที่ยวเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวมีระบบการอนุรักษ์พลังงานที่เหมาะสมดี มีระบบการจัดการการใช้น้ำที่เหมาะสมดี มีระบบจัดการความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างเหมาะสมดี มีระบบจัดการคุณภาพน้ำที่เหมาะสมดี มีระบบกำจัดน้ำเสียที่เหมาะสมดี มีระบบจัดการขยะที่เหมาะสมดีมีระบบป้องกันมลภาวะทางเสียงและทางแสงที่ได้มาตรฐานดี และนักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแก่แหล่งท่องเที่ยวได้อีกด้วย ส่วนเรื่องเน้นการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเป็นหลักของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถปรับปรุงให้ผลการดำเนินงานดีขึ้นได้

3. การจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษๆ ให้ทั้ง 3 พื้นที่พิเศษมีค่าคะแนนเรื่องการจัดการทรัพยากรทางสังคม และวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก คือ การปกป้องและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสมดี มีระบบการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างความเข้าใจที่ดีเรื่องสังคม และวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวเหมาะสมดี มีแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวเหมาะสมดี มีการปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสมดี มีเอกสารข้อมูลที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในหลายภาษา แหล่งท่องเที่ยวให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนอย่างดี ส่วนนักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยการพัฒนาชุมชน และนักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว

4. การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษๆ ทั้ง 3 พื้นที่พิเศษ มีความพึงพอใจ ประทับใจ ได้รับความสะดวก จึงให้ค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก คือ แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นสามารถสร้างความประทับใจ แก่นักท่องเที่ยวได้ในระดับดี ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบเรื่องการบริการท่องเที่ยว การค้าของที่ระลึกจากแหล่งท่องเที่ยวไม่เคยเกิดขึ้น สามารถสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีการรับฟังความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อปรับปรุงคุณภาพ ชุมชนสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว ชุมชนเน้นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ชุมชนสร้าง โอกาสทางธุรกิจจากการท่องเที่ยว โดยไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว เพื่อการสร้างประทับใจแก่นักท่องเที่ยวโดยไม่หาประโยชน์ในทางที่ผิดจากการท่องเที่ยวเช่นการขายบริการทางเพศ ทั้งยังเน้นการค้า ของที่ระลึกอย่างเป็นธรรม แหล่งท่องเที่ยว

แห่งนี้สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายดี สามารถรองรับรถยนต์ที่เข้ามาใช้บริการได้อย่างเพียงพอในระดับดี มีอาคารจอดรถไว้ให้บริการ มีที่พักรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอในระดับดี แหล่งท่องเที่ยวยังสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ ให้ทั้ง 3 พื้นที่พิเศษมีคำแนะนำเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง คือนักท่องเที่ยวทราบและเข้าใจยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมแล้วอยู่ในระดับดี แต่นักท่องเที่ยวยังรู้สึกมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ เพื่อจัดการการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง รวมไปถึงการมีส่วนร่วมการกำกับติดตามตรวจสอบผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยว ขาดการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ ขาดการรวมกิจกรรมการรับฟังความคิดเห็นเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ และยังขาดการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น การทำความสะอาดเป็นประจำ และให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นประจำอีกด้วย ทำให้คะแนนเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง

ดังนั้นผู้ศึกษาค้นพบประเด็นจากการศึกษาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 พื้นที่ จากกลุ่มประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และผลการสำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากนักท่องเที่ยว ที่มีต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้ศึกษาสามารถสรุปลักษณะที่สำคัญได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ของพื้นที่พิเศษฯ ทั้ง 3 แห่งส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการกิจการสำหรับการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว(313 คนคิดเป็นร้อยละ 78.25)

2. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ เห็นว่าดำเนินงานดีแต่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น(154 คนคิดเป็นร้อยละ 38.5) ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงการดำเนินงานรวมกับความคิดเห็นไม่ระบุ ซึ่งส่วนใหญ่ของคอกอกความคิดเห็น(136 คนคิดเป็นร้อยละ 34)

3. การดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ของพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร กับเมืองโบราณอู่ทองได้คะแนนในระดับปานกลางทุกด้าน แต่พื้นที่พิเศษเมืองพิทยาได้คะแนนในระดับมากทุกด้านยกเว้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

4. แนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้ง 3 พื้นที่พิเศษมีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

5. เหตุผลจุดใจในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ ทั้ง 3 พื้นที่ส่วนใหญ่ต้องการมาพักผ่อนหย่อนใจ(315 คนคิดเป็นร้อยละ 84.68)

6. การดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของนักท่องเที่ยวได้คะแนนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอู่ทอง และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 3 พื้นที่พิเศษฯได้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

บทที่ 5

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

ปัญหาความขัดแย้งกันในเชิงนโยบายระหว่าง การหารายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับการเรียกร้องให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กับการนำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมาปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยนั้นมีความสอดคล้องและขัดแย้งกันหรือไม่ เป็นแนวทางที่นำไปสู่ปัญหาการวิจัยเรื่องนี้ ประกอบกับการสังเคราะห์ภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยนั้นยังเป็นมิติที่ขาดการนำเสนอ เพราะปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการวิพากษ์อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่ใช้เป็นภาคเศรษฐกิจนำในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มั่นคงรุ่งเรือง โดยใช้หลักฐานจากผลกระทบเชิงลบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการสังเคราะห์ภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยของการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นการค้นหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่อยู่บนพื้นฐานของการหาจุดสมดุลระหว่างปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากปัญหาข้างต้นผู้ศึกษาได้สังเคราะห์ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่มีการให้คำนิยามไว้ในหลายบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย มีองค์ประกอบอะไรบ้าง โดยใช้การวิจัยเอกสารด้วย วิธีวิเคราะห์เอกสาร ในขั้นตอนต่อไปคือ การศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานเพื่อค้นหาข้อมูลของการนำแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ จากแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นหลักในการดำเนินงาน โดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานด้วยวิธีการวิจัยพหุเทศะกรณี และ ผู้ศึกษา จะใช้การแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวจากกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และนำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผลเพื่อ พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย เพื่อหาคำตอบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย ควรมีลักษณะอย่างไร และมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ซึ่งเป็นการสังเคราะห์ภาพรวมของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย

กรอบแนวทางการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย

แนวทางการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย มีกรอบแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พัฒนากรณีพื้นฐาน (Base Case) จากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ผลการศึกษาจากการนำแนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ ของแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นหลักในการดำเนินงาน ด้วยวิธีพหุเทศะกรณี และผลการศึกษาจากแบบสอบถามที่ สสำรวจภาพรวมของการดำเนินงานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จากกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแบบสอบถามที่สำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากนักท่องเที่ยว ที่มีต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 แห่ง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับกรณีพื้นฐาน และเหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย โดยเปรียบเทียบ กับกรณีพื้นฐานว่าการใช้ทางเลือกของข้อเสนอเชิงนโยบายสามารถแก้ไขปัญหาและสร้างการเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบและประเมินการความเป็นไปได้ ของข้อเสนอเชิงนโยบายโดยเสนอประเด็นความพิเศษของข้อเสนอเชิงนโยบาย และนำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาประเมิน เรื่องความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว หรือผู้ที่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยว

การพัฒนากรณีพื้นฐาน

การพัฒนากรณีพื้นฐาน หรือการสร้างกรณีพื้นฐานเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น เป็นการสรุปผลการศึกษาของงานวิจัยทั้ง 3 ส่วนซึ่งส่วนที่ 1 คือแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อศึกษาว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย ควรมียุทธศาสตร์ประกอบอะไรบ้าง และผู้ศึกษาได้ค้นพบว่าแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนดังกล่าว ควรประกอบไปด้วย

1. การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ให้สิทธิในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสำหรับทุกคน มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น การกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืน มีระบบป้องกันมลภาวะทางเสียงและทางแสง และสร้างความปลอดภัยและมาตรการใน

การรักษาความปลอดภัย การส่งเสริมและโฆษณาเกี่ยวกับ สินค้า บริการ การสร้างความยั่งยืน และ สนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชนและเน้นการค้าที่เป็นธรรม

2. การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม การปกป้องคุ้มครองระบบนิเวศที่อ่อนไหว การอนุรักษ์ชีวิตสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์พลังงาน มีระบบการจัดการการใช้น้ำ มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน คุณภาพน้ำ ระบบกำจัดน้ำเสีย การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ และมีระบบจัดการขยะ

3. การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสังคมแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน เช่น สร้างอาชีพให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนและพัฒนาชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน เช่น ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวทั้ง โอกาส ความท้าทาย ความสำคัญของการสร้างความยั่งยืน รวมไปถึงการช่วยเหลือของชุมชนในการจัดวาง การหาประโยชน์ในทางที่ผิดจากการท่องเที่ยว เช่น การค้าขายของผิดกฎหมาย ยาเสพติด ของป่า หรือผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์อนุรักษ์ และการค้าบริการทางเพศ และการกำกับดูแลทางเศรษฐกิจ เช่น การรายงานผลประโยชน์ต่อสาธารณะ

4. การจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม เช่น เคารพต่อสังคมวัฒนธรรม ของชุมชนเจ้าบ้าน เช่น ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญา

5. การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว สร้างระบบการจัดการนักท่องเที่ยว สร้างระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครหรือช่วยการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ และมีแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยว เพิ่มเข้ามาเพื่อสร้างความพึงพอใจของผู้มาเยือน โดยมีเงื่อนไขของความยั่งยืนกำกับ

6. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น กระบวนการวางแผน การวาง ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว การวางข้อกำหนดเรื่องการวางแผน และการควบคุม ดูแลการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น องค์การเพื่อจัดการการท่องเที่ยว สร้างมาตรการรับมือกับ ภาวะวิกฤติ รวมถึงความพร้อมในการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน และการปรับตัวในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ และการเข้าถึงของชุมชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ผู้ศึกษาค้นพบประเด็นจากการศึกษาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 พื้นที่ พบว่ามีลักษณะบางประการที่สามารถสังเคราะห์เป็น 3 ลักษณะคือ ข้อเสนอสรุปรวม ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่ และเอกลักษณ์เฉพาะ ดังนี้

1. มีแผนแม่บทในการดำเนินงาน โดยการวางยุทธศาสตร์สร้างพื้นที่และส่งมอบให้จังหวัดดูแลต่อไปภายในระยะเวลา 10 ปี (ข้อเสนอสรุปรวม)

2. มีแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และปรับปรุงสาธารณูปโภคให้กับแหล่งท่องเที่ยวเดิม (ข้อเสนอสรุปรวม)

3. มีการแบ่งเขตพื้นที่อย่างชัดเจน สำหรับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ข้อเสนอสรุปรวม)

4. มีการจ้างเหมาบริษัทภายนอกในการจัดทำแผนแม่บท (ข้อเสนอสรุปรวม)

5. แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีมาก่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ (ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่)

6. มีการบรรจุแผนการตลาดลงในแผนแม่บท (ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่)

7. เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่)

8. การจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่)

9. ลักษณะของพื้นที่ที่แตกต่างกันทั้ง สภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่) เช่นอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 พื้นที่แยกขาดจากกันและอยู่ในเขตติดต่อของ 2 จังหวัดคือ สุโขทัย และกำแพงเพชร ทำให้เป็นอุปสรรคในการติดต่อประสานงาน (บริบูรณ์ ปัญจศิริ, 2557; ชุตินา แสงสวัสดิ์, 2557) เมืองพัทยามีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเลและธรรมชาติอยู่มาก และมีธุรกิจนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการสนับสนุนและรองรับอยู่อย่างหนาแน่น และเมืองโบราณอุทงมีแหล่งโบราณสถานกระจายอยู่ในพื้นที่ 2 เทศบาลตำบล อยู่บนแนวเส้นทางติดต่อกับจังหวัดรอบข้างทั้งนครปฐม และกาญจนบุรีไม่เคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญมาก่อน

10. ความซ้ำซ้อนของงาน/หน่วยงานเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่) พื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชรซ้ำซ้อนกับสำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์ ทั้ง 3 แห่งทำให้ต้องพัฒนาพื้นที่ภายนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่งและอยู่ภายในพื้นที่พิเศษก่อน (ชุตินา แสงสวัสดิ์, 2557) เมืองพัทยาซ้ำซ้อนกับกลุ่มธุรกิจหลักเขตเมืองพัทยา ทำให้การพัฒนาพื้นที่พิเศษฯอยู่ในส่วนรอบนอกพื้นที่คือเขตการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ บริเวณพื้นที่เชื่อมโยง เมืองโบราณอุทงซ้ำซ้อนกับสำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี

เพราะในพื้นที่ที่มีการประกาศแหล่งโบราณสถานทำให้การพัฒนาพื้นที่ต้องดูความเหมาะสมทางภูมิสถาปัตยกรรม

11. การจัดตั้งหน่วยงานที่จัดการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่) พบว่ามีการจัดตั้งมูลนิธิสุวรรณภูมิ เพื่อจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับเมืองโบราณ ยุคทวารวดี ต.อุททอง อ.อุททอง จ.สุพรรณบุรี เท่านั้น

12. ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลกจาก UNESCO (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่) พื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชรได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวาร

13. ความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่) พบว่า เมืองพัทยามีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวสูงมาก ส่วนพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชรมีเพียงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเช่นอุทยานประวัติศาสตร์ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง และพื้นที่พิเศษฯ เมืองโบราณอุททองมีเพียงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเช่น แหล่งโบราณสถาน และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุททอง

ลักษณะของข้อค้นพบทั้ง 3 ลักษณะนั้นผู้ศึกษาพิจารณาแล้วพบว่ามิลักษณะของปัญหาเชิงโครงสร้างมากกว่าที่จะเป็นปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความคุ้มค่า ความพอเพียง และการตอบสนองต่อการดำเนินงานของ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแต่เพียงมิติเดียว ประกอบกับยังมีข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสนับสนุนว่า ลักษณะที่ค้นพบข้างต้นเป็นลักษณะของ ปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นลักษณะการดำเนินงานตามนโยบายแบบ บนสู่ล่าง (top-down) ถึงแม้ว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมในการออกประชาคมคิดก็เป็นเพียงเบื้องต้นเท่านั้น และลักษณะของการวางแผนก็เป็นแบบพิมพ์เขียว (Blueprint) ที่กำหนดมาแล้วจากคณะรัฐมนตรี เป็นลักษณะแผนแม่บทในการดำเนินงาน ระยะเวลา 10 ปี (ข้อสรุปรวม) มีแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และปรับปรุงสาธารณูปโภคให้กับแหล่งท่องเที่ยวเดิม(ข้อสรุปรวม) มีการแบ่งเขตพื้นที่อย่างชัดเจน สำหรับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ข้อสรุปรวม)

2. การดำเนินงานวางแผนมีการจ้างเหมาบริษัทภายนอกในการจัดทำแผนแม่บท (ข้อสรุปรวม) ซึ่งเป็นลักษณะการจ้างเหมาบริการ (outsourcing) และหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ ในแผนแม่บทเป็นหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เช่น หน่วยงานการปกครองส่วน

ภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมถึงการจ้างเหมาบริการจากหน่วยงานภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ เช่น มหาวิทยาลัย ในลักษณะการทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) และข้อกำหนดการว่าจ้าง (TOR)

3. พบการใช้แนวคิดทางการตลาดมาสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยมีการบรรจุแผนการตลาดลงไปแผนแม่บท (ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่) ถึงแม้ว่า ไม่พบแผนทางการตลาดในแผนแม่บทของเมืองพัทยาแต่ ผู้ศึกษาพบว่าโครงการในแผนแม่บทที่ต้องการสร้างแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่จำนวนมากในพื้นที่รอบนอกเมืองพัทยา เขตการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ซึ่งตรงกับการมีการแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีมาก่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ(ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่) ของเมืองพัทยา และลักษณะพิเศษของเมืองพัทยาที่สามารถดำรงความเป็นเมืองท่องเที่ยวไว้ได้ด้วย การสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่ตลอดเวลา (สุลัดดา ศรีติลาวัฒน์, 2557) และพบว่ามีกลุ่มประชาชนในพื้นที่พิเศษฯที่ต้องการใช้แนวคิดทางการตลาดการท่องเที่ยวสร้างความมั่งคั่งให้เศรษฐกิจชุมชน (บริบูรณ์ ปัญจศิริ, 2557; ปองเลิศ เฉลิมศิริโรจน์, 2557; สมหวัง สวัสดิ์มงคล, 2557)

4. ผู้ศึกษาพบปัญหาความไม่ราบรื่นของการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ ในมิติความขัดแย้งกันของข้อกำหนด ที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504(ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่) และความซ้ำซ้อนของงาน/หน่วยงาน เรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่)พื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชกาลาย-กำแพงเพชรซ้ำซ้อนกับสำนักงานอุทยานประวัติศาสตร์ ทั้ง 3 แห่งทำให้ต้องพัฒนาพื้นที่ภายนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 แห่ง และอยู่ภายในพื้นที่พิเศษก่อน (ชุตินา แสงสวัสดิ์, 2557) เมืองโบราณอุทงซ้ำซ้อนกับสำนักศิลปากรที่ 2 สุพรรณบุรี เพราะในพื้นที่มีการประกาศแหล่งโบราณสถานทำให้การพัฒนาพื้นที่ต้องดูความเหมาะสมทางภูมิสถาปัตยกรรมของสิ่งปลูกสร้างที่จะสร้างขึ้นใหม่ตามแผนแม่บท

5. ผู้ศึกษาพบว่า เมืองพัทยากลับมีความซ้ำซ้อนของการพัฒนาพื้นที่พิเศษกับกลุ่มธุรกิจหลักเขตเมืองพัทยา ทำให้การพัฒนาพื้นที่พิเศษฯอยู่ในส่วนรอบนอกพื้นที่คือเขตการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ บริเวณพื้นที่เชื่อมโยง เพราะเหตุผลนี้ยังเป็นเหตุผลหลักและลักษณะเฉพาะตัวของเมืองพัทยาที่กลุ่มธุรกิจเป็นผู้ดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยมีหน่วยงานภาครัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ช่วยสนับสนุน (สุลัดดา ศรีติลาวัฒน์, 2557)

6. ผู้ศึกษาพบว่าการจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน(ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่)เป็นลักษณะของกลุ่มจัดตั้งทั้งหมดในระยะเริ่มต้น (บริบูรณ์ ปัญจศิริ, 2557; ปองเลิศ เฉลิมศิริโรจน์, 2557; วันดี ประกอบธรรม, 2557; สมหวัง สวัสดิ์มงคล, 2557) และการดำเนินงานในช่วงแรกเป็นการเข้ารับการฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ โดยมี สำนักท่องเที่ยวโดย

ชุมชน จากสำนักงานกลาง มาเป็นพี่เลี้ยงอีกหน่วยงานหนึ่ง นอกเหนือจากสำนักงานพื้นที่พิเศษฯ และการดำเนินงานที่สามารถผ่านช่วงระยะเวลาเริ่มต้นมาได้และสามารถสร้างความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีต้องใช้กลไกทางการเมือง (หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น) ในพื้นที่เป็นส่วนสนับสนุน (ปองเลิศ เกลิมสิริโรจน์, 2557; สมหวัง สวัสดิ์มงคล, 2557)

7. ผู้ศึกษาพบว่าชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บางแห่งมีลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เพราะผู้นำกลุ่มที่มีศักยภาพสูงโดยนำภูมิปัญญา ทรัพย์สิน องค์ความรู้ ที่มีมาสร้างเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลตะเคียนเตี้ย (วันดี ประกอบธรรม, 2557) ซึ่งใช้บ้าน ของสะสม ภูมิปัญญาในการทำเกษตรอินทรีย์ และองค์ความรู้ เรื่องกัวชาเพื่อการบำบัดสุขภาพ มาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการชักชวนเพื่อนบ้านและชุมชนใกล้เคียงมาร่วมงานในชมรม ซึ่งการดำเนินงานของชมรมแห่งนี้มีมาก่อนที่จะร่วมงานกับพื้นที่พิเศษฯ และได้ร่วมงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมืองพัทยา ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอยู่เป็นประจำ และบ้านชายทะเล บางละมุง โดยกลุ่มประมง เทศบาล บางละมุง (นพพร ศรีเกษตร, 2557) เป็นกลุ่มประมงพื้นบ้านที่มีศักยภาพในการประกอบอาชีพประมงในเขตอ่าวพัทยาและอ่าวบางละมุง มีการสร้างธนาคารปูม้า กุ้งทะเล และหอยหวาน โดยจะทำการอนุบาลตัวอ่อนและปล่อยลงทะเลบริเวณหน้าหาดบางละมุงและเก็บผลผลิตเมื่อครบอายุส่งขายที่ตลาดนาเกลือ และภัตตาคารในเมืองพัทยา รวมถึงกลุ่มฯ ยังสร้างสรรค์ทรัพยากรการท่องเที่ยวขึ้นมาเพื่อเพิ่มรายได้ในฤดูกาลท่องเที่ยว เช่น รับหมานักท่องเที่ยวออกเรือตกปลาและตกหมึก นำชมปะการังและเล่นน้ำบริเวณเกาะนก ปลายอ่าวบางละมุง ซึ่งผลการดำเนินงานของกลุ่มฯ มีมาก่อนที่จะร่วมงานกับพื้นที่พิเศษฯ เช่นกัน อีกทั้งยังเป็นที่ศึกษาดูงานด้านประมงของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และ มหาวิทยาลัยบูรพาอีกด้วย

8. ลักษณะของพื้นที่ที่แตกต่างกันทั้ง สภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว (เอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่) เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ทั้ง 3 พื้นที่แยกขาดจากกันและอยู่ในเขตติดต่อของ 2 จังหวัดคือ สุโขทัย และกำแพงเพชร ทำให้เป็นอุปสรรคในการติดต่อประสานงาน (บริบูรณ์ ปัญจศิริ, 2557; ชุตินา แสงสวัสดิ์, 2557) มีเพียงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเช่นอุทยานประวัติศาสตร์ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง แต่ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวาร เมืองพัทยามีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเลและธรรมชาติอยู่มาก และมีธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการสนับสนุนและรองรับอยู่อย่างหนาแน่น แต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในการบริหารจัดการของภาคธุรกิจเอกชน และเมืองโบราณอู่ทองมีแหล่งโบราณสถานกระจายอยู่ในพื้นที่ 2 เทศบาลตำบลอยู่บนแนวเส้นทางติดต่อกับจังหวัดรอบข้างทั้งนครปฐม และกาญจนบุรี มีเพียงสถานที่ท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมเช่น แหล่งโบราณสถาน และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุทงและเมืองโบราณอุทงไม่เคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญมาก่อน

ส่วนที่ 3 ผู้ศึกษาค้นพบประเด็นจากการศึกษาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 พื้นที่ จากกลุ่มประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และผลการสำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากนักท่องเที่ยว ที่มีต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้ศึกษาพบลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ของพื้นที่พิเศษฯ ทั้ง 3 แห่งส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการกิจการสำหรับการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว(313 คนคิดเป็นร้อยละ 78.25)

2. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ เห็นว่าดำเนินงานดีแต่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (154 คนคิดเป็นร้อยละ 38.5) ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงการดำเนินงานรวมกับความคิดเห็นอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ของคอกความคิดเห็น(136 คนคิดเป็นร้อยละ 34)

3. การดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ของพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร กับเมืองโบราณอุทงได้คะแนนในระดับปานกลางทุกด้าน แต่พื้นที่พิเศษเมืองพิทยาได้คะแนนในระดับมากทุกด้านยกเว้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

4. แนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้ง 3 พื้นที่พิเศษมีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

5. เหตุผลจูงใจในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ ทั้ง 3 พื้นที่ส่วนใหญ่ต้องการมาพักผ่อนหย่อนใจ(315 คนคิดเป็นร้อยละ 84.68)

6. การดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของนักท่องเที่ยวได้คะแนนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอุทง และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 3 พื้นที่พิเศษฯได้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

การสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ขั้นตอนการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายฯ คือการสร้างข้อความที่เป็นแถลงการณ์พร้อมทั้งคำอธิบาย โดยข้อความดังกล่าวนั้นสามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของกรณีพื้นฐานได้ ซึ่ง ข้อเสนอเชิงนโยบายฯ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในกรณีพื้นฐานข้างต้นประกอบไปด้วย

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 1

“สร้างการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นระบบ มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีการกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืน สร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
2. คำอธิบาย การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวเป็นมิติหนึ่งของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไปปฏิบัติ
4. มาตรการของนโยบายคือ สร้างระบบการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวเช่น ระบบการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว ระบบการกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืนของการท่องเที่ยว สร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 2

“การส่งเสริมและ โฆษณา สินค้าและ บริการของชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความยั่งยืน และสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชน โดยเน้นการค้าที่เป็นธรรม”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
2. คำอธิบาย การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวเป็นมิติหนึ่งของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไปปฏิบัติ
4. มาตรการของนโยบายคือ รมรณรงค์ส่งเสริมและ โฆษณา สินค้าและ บริการของชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชน

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 3

“สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมโดยมีระบบการจัดการการใช้น้ำ มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ และระบบกำจัดน้ำเสีย”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. คำอธิบาย การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นมิติหนึ่งของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไปปฏิบัติ

4. มาตรการของนโยบายคือ สร้างระบบการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เรื่องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเพื่อจัดผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น สร้างระบบการจัดการการใช้น้ำ สร้างระบบการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน สร้างระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ และระบบกำจัดน้ำเสีย

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 4

“สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์พลังงาน การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ และมีระบบจัดการขยะ”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. คำอธิบาย การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นมิติหนึ่งของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไปปฏิบัติ

4. มาตรการของนโยบายคือ สร้างระบบการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เพื่อจัดผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ร่วมการอนุรักษ์พลังงาน ด้วยมาตรการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว และมีระบบจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 5

“สร้างการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม โดยปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชน และนักท่องเที่ยวให้ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. คำอธิบาย การจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรมเป็นมิติหนึ่งของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ

4. มาตรการของนโยบายคือ สร้างระบบการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และ วัฒนธรรม เช่น ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทาง ปัญญาของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว โดยปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชน และนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 6

“สร้างระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยการพัฒนาชุมชนและ อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. คำอธิบาย การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยวเป็นมิติหนึ่งของ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ

4. มาตรการของนโยบายคือ สร้างระบบอาสาสมัครเพื่อช่วยการพัฒนาชุมชน ร่วม อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้กับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 7

“กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจ ของผู้มาเยือนตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. คำอธิบาย การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยวเป็นมิติหนึ่งของ แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การนำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปปฏิบัติ

4. มาตรการของนโยบายคือ สร้างแนวปฏิบัติที่ดีของนักท่องเที่ยว ตามแนวทางการ พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 8

“ใช้แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง ผลสรุปเรื่องการพัฒนาพื้นที่ฯ เรื่องการบริหารจัดการแผนแม่บท ปัญหาเชิงโครงสร้างเรื่อง ความซ้ำซ้อนของหน้าที่ตามกฎหมายกับ ความซ้ำซ้อนของการพัฒนาพื้นที่กับภาคเอกชน และผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

2. คำอธิบาย ใช้แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย 6 มิติได้แก่ การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของหน่วยงานที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว และประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยตัวชี้วัดตามแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การนำแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนไปใช้ปฏิบัติได้ โดยทันทีเพราะการประเมินผลการปฏิบัติงานมีตัวชี้วัดในเชิงยุทธศาสตร์อยู่แล้ว การนำไปปฏิบัติสามารถดำเนินการโดยการสอดแทรกแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนลงไป

4. มาตรการของนโยบายคือ บรรลุแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 9

“เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้คงตามวัตถุประสงค์หลักของสถานที่ เช่น ศาสนสถาน โบราณสถาน มากกว่าจะเน้นการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง ผลสรุปเรื่องการพัฒนาพื้นที่ฯ เรื่องการบริหารจัดการแผนแม่บท ปัญหาเชิงโครงสร้างเรื่อง ความซ้ำซ้อนของหน้าที่ตามกฎหมายกับ ความซ้ำซ้อนของการพัฒนาพื้นที่กับภาคเอกชน และผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

2. คำอธิบาย การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้คงตามวัตถุประสงค์นั้นเป็นการสร้างความยั่งยืนให้แหล่งท่องเที่ยวในอีกมิติหนึ่งเพราะการเน้นพัฒนาสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว และการสร้างทรัพยากรการท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่ตลอดเวลา นั้น เป็นการใช้ระบบการตลาดเข้ามาจัดการการท่องเที่ยวซึ่งระบบการตลาดมีธรรมชาติของระบบที่เป็นวงจร คือมีความเจริญเติบโตและตกต่ำลงเป็นวงจร โดยเน้นเร่งพัฒนาเพื่อวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ซึ่งขัดแย้งกับหลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่มุ่งเน้นการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวใน

ระยะยาวและต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อมองในระยะยาวแล้วให้ผลคุ้มค่ามากกว่า ถึงแม้ผลตอบแทนในระยะสั้นจะต่ำ แต่การได้รับผลตอบแทนในระยะยาวและสม่ำเสมอก็คุ้มค่ามากกว่า และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมไม่สิ้นเปลือง และไม่ทำให้ทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม กลายเป็นสินค้าโดยไม่จำเป็น

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การใช้แนวคิดทางการตลาดมาสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยมีการบรรจุแผนการตลาดลงไปแผนแม่บท และสร้างความเข้าใจต่อกลุ่มประชาชนในพื้นที่พิเศษๆที่ต้องการใช้แนวคิดทางการตลาดการท่องเที่ยวสร้างความมั่งคั่งให้เศรษฐกิจชุมชน

4. มาตรการของนโยบายคือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้คงตามวัตถุประสงค์หลักของสถานที่ เช่น ศาสนสถาน ตามแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนา และส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาในศาสนาสถานเพื่อสร้างเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และโบราณสถานควรพัฒนาตามแนวทางของพระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 10

“สร้างให้พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นตลาดกลุ่มเฉพาะ(Niche Market)”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง ลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างกัน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ต่างกัน ปัญหาเรื่องชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่บางแห่งมีเอกลักษณ์ และศักยภาพ แต่บางแห่งยังอยู่ในระยะเริ่มต้นและกำลังพัฒนา และผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

2. คำอธิบาย ลักษณะพิเศษของตลาดกลุ่มเฉพาะมีรูปแบบสินค้าและผลิตภัณฑ์ตอบสนองลูกค้าเฉพาะกลุ่ม สามารถกำหนดราคาสินค้าและบริการลูกค้าพึงพอใจในคุณค่าและประโยชน์สินค้า ทำให้สามารถตั้งราคาได้สูงกว่าตลาดทั่วไป กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเฉพาะกลุ่มที่มีรสนิยมและความต้องการคล้ายคลึงกัน มูลค่าตลาด ไม่สูงมากนัก แต่ก็มากพอที่จะสร้างรายได้และผลกำไร การโฆษณาประชาสัมพันธ์ใช้งบประมาณน้อยเข้าถึงเป้าหมายที่ต้องการได้ตรงกลุ่ม และส่วนแบ่งตลาดยังไม่ถูกครอบครองจากผู้ประกอบการรายใดอย่างชัดเจน

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การใช้แนวคิดทางการตลาดมาสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยมีการบรรจุแผนการตลาดลงไปแผนแม่บท และสร้างความเข้าใจต่อกลุ่มประชาชนในพื้นที่พิเศษๆที่ต้องการใช้แนวคิดทางการตลาดการท่องเที่ยวสร้างความมั่งคั่งให้เศรษฐกิจชุมชน และตอบสนองต่อเหตุผลจูงใจในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษๆ ทั้ง 3 พื้นที่ส่วนใหญ่ต้องการมาพักผ่อนหย่อนใจ รวมไปถึงการสร้าง

โอกาสให้ชุมชนที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวสามารถสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัวในการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนแก่นักท่องเที่ยว

4. มาตรการของนโยบายคือ สร้างพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยแนวคิดตลาดกลุ่มเฉพาะ เพื่อการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับชุมชน สร้างคุณค่าให้กับพื้นที่พิเศษฯ สร้างระบบสนับสนุนชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดบริการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองแก่ลูกค้าเฉพาะกลุ่ม และส่งเสริมชุมชนที่กำลังพัฒนา สร้างระบบสนับสนุนผู้ประกอบการกิจการสำหรับการท่องเที่ยว เฉพาะกลุ่มและผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบพื้นที่พิเศษฯ

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 11

“ใช้แนวทางการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้(feasibility studies) ในการกำหนดพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในลำดับถัดไป”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง ผลสรุปเรื่องการพัฒนาพื้นที่ฯ เรื่องการบริหารจัดการแผนแม่บท ปัญหาเชิงโครงสร้างเรื่อง ความซ้ำซ้อนของหน้าที่ตามกฎหมายกับ ความซ้ำซ้อนของการพัฒนาพื้นที่กับภาคเอกชน

2. คำอธิบาย เพื่อศึกษาความคุ้มค่าของ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในการส่งเสริมสถานที่แห่งใหม่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือความคุ้มค่าของการลงทุนในการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวเดิมให้คงความและทันสมัยมากขึ้น เพราะเมื่อศึกษาความเป็นไปได้แล้ว แผนการดำเนินงาน และ โครงการต่าง ๆ จะมีทิศทางการดำเนินงานที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่างน้อยก็ในมิติทางเศรษฐกิจที่ทุกฝ่ายตั้งหวังจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นลักษณะการดำเนินงานตามนโยบายแบบ บนสู่ล่าง ซึ่งจะทำการกำหนดนโยบายสมเหตุสมผลมากขึ้น และการดำเนินงานวางแผนที่มีการจ้างเหมาบริษัทภายนอกในการจัดทำแผนแม่บท ก็จะมีทิศทางที่แน่นอนในการกำหนดแนวทางการพัฒนา รวมไปถึงการรับผิดชอบโครงการต่าง ๆ ในแผนแม่บทการจ้างเหมาบริการจากหน่วยงานภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐเช่น มหาวิทยาลัย ในลักษณะการทำบันทึกความเข้าใจ(MOU) และข้อกำหนดการว่าจ้าง(TOR) จะเป็นอย่างคุ้มค่า ไม่หลงทาง และช่วยสนับสนุนลักษณะของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกันทั้ง สภาพภูมิประเทศ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ไม่เท่ากัน และความชำนาญในการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

4. มาตรการของนโยบายคือ สร้างงานวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 12

“สนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อกระตุ้นการติดต่อสื่อสารและประสานงานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง ลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างกัน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ต่างกัน ปัญหาเรื่องชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่บางแห่งมีเอกลักษณ์ และศักยภาพ แต่บางแห่งยังอยู่ในระยะเริ่มต้นและกำลังพัฒนา ผลสรุปของการพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ และผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

2. คำอธิบาย ชุมชนนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เน้นการสื่อสารในหมู่สมาชิกที่ต่อเนื่องเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนและเจรจาต่อรอง เรื่องการดำเนินงานและผลประโยชน์ที่ได้รับจากนโยบาย ซึ่งจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างลื่นไหล และสมดุลจากการเจรจาต่อรองและประสานประโยชน์อย่างต่อเนื่อง

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ การจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่ได้ระดับปานกลางโดยเฉพาะ ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

4. มาตรการของนโยบายคือ สร้างเครือข่ายชุมชนนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อการติดต่อสื่อสารและประสานงาน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 13

“สนับสนุนให้สร้างหน่วยงานกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อจัดการกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว”

1. ที่มาจากข้อมูลผลการศึกษาเรื่อง ลักษณะพื้นที่ที่แตกต่างกัน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ต่างกัน ปัญหาเรื่องชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่บางแห่งมีเอกลักษณ์ และศักยภาพ แต่บางแห่งยังอยู่ในระยะเริ่มต้นและกำลังพัฒนา และผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

2. คำอธิบาย กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) คือหน่วยงานที่ดำเนินงานโดยใช้ยุทธศาสตร์แบบภาคธุรกิจ เพื่อเป้าหมายทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งตรงตามแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมไม่สิ้นเปลือง และไม่ทำให้ทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม กลายเป็นสินค้าโดยไม่จำเป็น และมุ่งเน้นการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในระยะยาวและต่อเนื่อง

3. นโยบายนี้สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงของกรณีพื้นฐาน เรื่อง การใช้แนวคิดทางการตลาดมาสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยมีการบรรจุแผนการตลาดลงไปแผนแม่บท และ

สร้างความเข้าใจต่อกลุ่มประชาชนในพื้นที่พิเศษๆที่ต้องการใช้แนวคิดทางการตลาดการท่องเที่ยว
สร้างความมั่งคั่งให้เศรษฐกิจชุมชน และผลักดันให้เกิดการสร้างผู้ประกอบการกิจการสำหรับการ
ท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงเป็นการสร้างโอกาสในการแข่งขันให้กับ
ชุมชน ในธุรกิจการท่องเที่ยวที่ผู้ถือครองส่วนแบ่งทางธุรกิจเป็นภาคธุรกิจเอกชน

4. มาตรการของนโยบายคือ สร้างหน่วยงานกิจการเพื่อสังคม เพื่อจัดการกับ
กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น บริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่าง
เป็นระบบและเหมาะสมกับชุมชน สร้างระบบสนับสนุนชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดบริการ
ท่องเที่ยว และส่งเสริมชุมชนที่กำลังพัฒนา สร้างระบบสนับสนุนผู้ประกอบการกิจการสำหรับการ
ท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว

การประเมินเพื่อยืนยันผลข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ผู้ศึกษานำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยที่สังเคราะห์
ได้มาประเมิน เรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดย
แบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวหรือผู้ที่มี
บทบาทด้านการท่องเที่ยว เพื่อแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาข้อเสนอ
เชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยที่สร้างขึ้น หลังจากนั้นจะนำข้อคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้มา พัฒนาและปรับปรุงข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของ
ประเทศไทย เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่มีรูปแบบที่เหมาะสม
ที่สุดในการนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้จริงซึ่งแบบประเมินเรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความ
เป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการ
ท่องเที่ยว หรือผู้ที่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยวเพื่อ เป็นการรับรองการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย
เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยที่มีความสมดุลทั้งในเชิงวิชาการและการนำไปปฏิบัติ ซึ่ง
สามารถกำหนดค่าระดับคะแนนได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์	น้อยที่สุด

ซึ่งผลค่าระดับคะแนนเป็นดังต่อไปนี้ (ผลตามตารางที่ 8)

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง สร้างการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นระบบ มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีการกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืน สร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.75)

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง การส่งเสริมและโฆษณา สินค้าและ บริการของชุมชน เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความยั่งยืน และสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชน โดยเน้นการค้าที่เป็นธรรม มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.65)

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมโดยมีระบบการจัดการการใช้น้ำ มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ และระบบกำจัดน้ำเสีย มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50)

4. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์พลังงาน การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ และมีระบบจัดการขยะ มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60)

5. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง สร้างการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม โดยปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชน และนักท่องเที่ยวให้ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60)

(ค่าเฉลี่ย 4.40) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.55)

6. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง สร้างระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.55)

7. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจของผู้มาเยือนตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.75)

8. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง ใช้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80)

9. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดึงดูดตามวัตถุประสงค์หลักของสถานที่ เช่น ศาสนสถาน โบราณสถาน มากกว่าจะเน้นการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 5.00) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.90)

10. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง สร้างให้พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นตลาดกลุ่มเฉพาะ มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80)

4.80) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.75)

11. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง ใช้แนวทางการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในลำดับถัดไป มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเรื่อง ความถูกต้องในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) ความเหมาะสมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.50)

12. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง สนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อกระตุ้นการติดต่อสื่อสารและประสานงานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.65)

13. ข้อเสนอเชิงนโยบายเรื่อง สนับสนุนให้สร้างหน่วยงานกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อจัดการกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) ความเหมาะสมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) ความเป็นไปได้ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.80) โดยสรุปทุกด้านภาพรวมของผลคะแนนของข้อเสนอฯ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60)

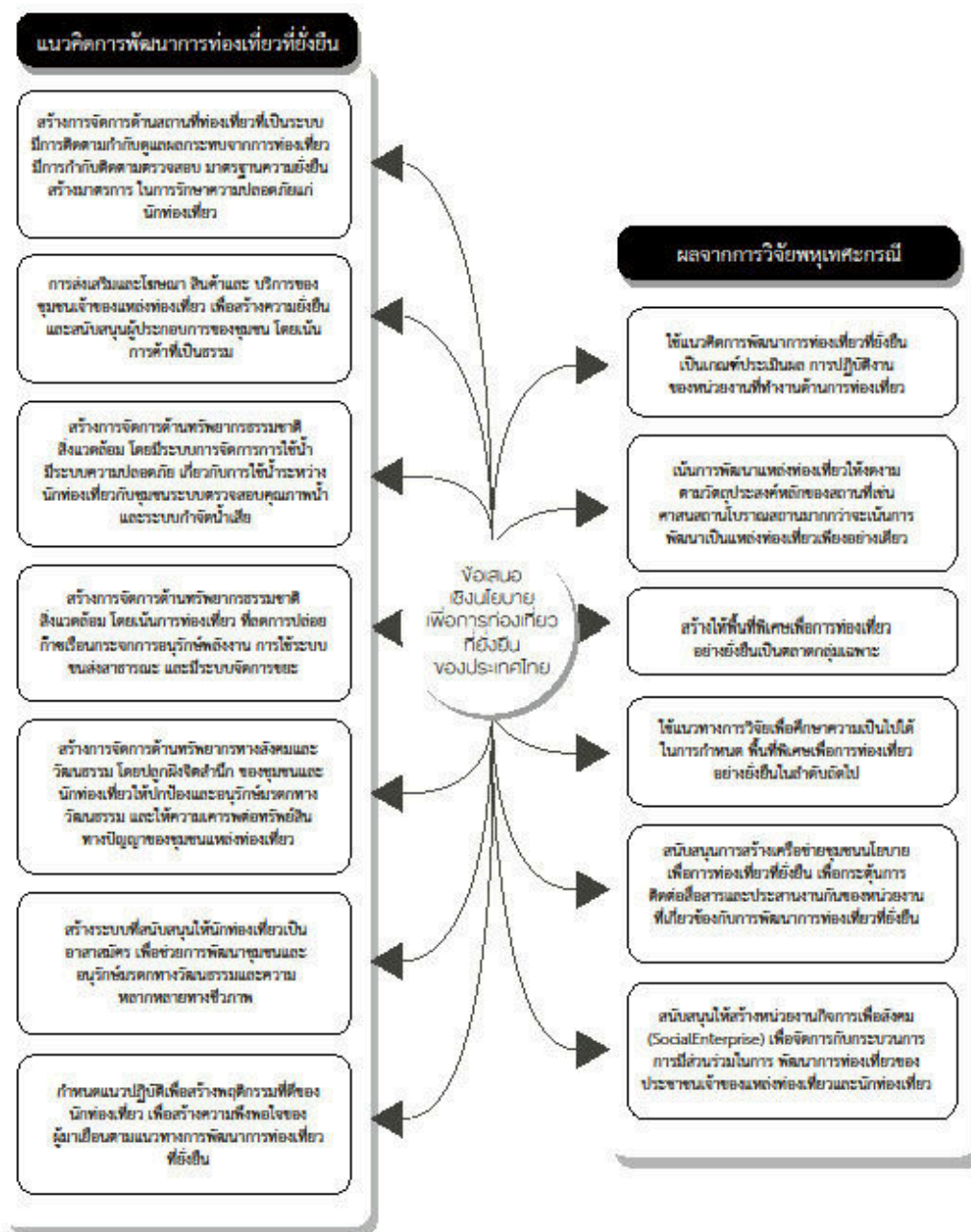
ตารางที่ 8 ค่าคะแนนการประเมินยืนยันผลข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ข้อที่	ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย	ความถูกต้อง	ความเหมาะสม	ความเป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์	ภาพรวม
1	สร้างการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นระบบ มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีการกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืน สร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	4.80 (.45) มากที่สุด	4.60 (.89) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.75 (.56) มากที่สุด
2	การส่งเสริมและโฆษณา สินค้าและ บริการของชุมชน เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความยั่งยืน และสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชนโดยเน้นการค้าที่เป็นธรรม	4.60 (.89) มากที่สุด	4.60 (.89) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.60 (.89) มากที่สุด	4.65 (.78) มากที่สุด
3	สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมโดยมีระบบการจัดการการใช้น้ำ มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ และระบบกำจัดน้ำเสีย	4.40 (.89) มาก	4.60 (.55) มากที่สุด	4.40 (.89) มาก	4.60 (.55) มากที่สุด	4.50 (.71) มากที่สุด
4	สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์พลังงาน การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ และมีระบบจัดการขยะ	4.60 (.55) มากที่สุด	4.60 (.55) มากที่สุด	4.60 (.55) มากที่สุด	4.60 (.55) มากที่สุด	4.60 (.55) มากที่สุด

ตารางที่ 8 ค่าคะแนนการประเมินยืนยันผลข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (ต่อ)

ข้อที่	ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย	ความถูกต้อง	ความเหมาะสม	ความเป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์	ภาพรวม
5	สร้างการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม โดยปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชน และนักท่องเที่ยวให้ ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความ เคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว	4.60 (.55) มากที่สุด	4.40 (.89) มาก	4.60 (.55) มากที่สุด	4.60 (.55) มากที่สุด	4.55 (.62) มากที่สุด
6	สร้างระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัคร เพื่อช่วยการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ	4.80 (.45) มากที่สุด	4.40 (.89) มาก	4.40 (.55) มาก	4.60 (.55) มากที่สุด	4.55 (.51) มากที่สุด
7	กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีของ นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจของผู้มาเยือนตาม แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	4.80 (.45) มากที่สุด	4.60 (.89) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.75 (.56) มากที่สุด
8	ใช้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นเกณฑ์ ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ทำงานด้านการ ท่องเที่ยว	4.80 (.45) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด
9	เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้คงตามวัตถุประสงค์ หลักของสถานที่ เช่น ศาสนสถาน โบราณสถาน มากกว่า จะเน้นการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว	5.00 (.00) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	5.00 (.00) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.90 (.22) มากที่สุด

ข้อที่	ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย	ความถูกต้อง	ความเหมาะสม	ความเป็นไปได้	ความเป็นประโยชน์	ภาพรวม
10	สร้างให้พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นตลาดกลุ่มเฉพาะ	4.80 (.45) มากที่สุด	4.60 (.89) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.75 (.56) มากที่สุด
11	ใช้แนวทางการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในลำดับถัดไป	4.40 (.89) มาก	4.40 (.89) มาก	4.60 (.55) มากที่สุด	4.60 (.55) มากที่สุด	4.50 (.71) มากที่สุด
12	สนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อกระตุ้นการติดต่อสื่อสารและประสานงานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	4.60 (.89) มากที่สุด	4.60 (.89) มากที่สุด	4.60 (.89) มากที่สุด	4.80 (.45) มากที่สุด	4.65 (.78) มากที่สุด
13	สนับสนุนให้สร้างหน่วยงานกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อจัดการกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว	4.80 (.45) มากที่สุด	4.40 (.89) มาก	4.40 (.89) มาก	4.80 (.45) มากที่สุด	4.60 (.55) มากที่สุด

ภาพที่ 3 ฟังความคิดเรื่องข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษา สภาพการณ์เกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) 3) เพื่อพัฒนา ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

การศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย เรื่อง สภาพการณ์เกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เป็นการสังเคราะห์แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่บูรณาการแนวคิด จากองค์ความรู้เรื่อง การท่องเที่ยว ในศาสตร์ต่าง ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา สิ่งแวดล้อม ศึกษา และนโยบาย โดยใช้การวิจัยเอกสารด้วย วิเคราะห์เอกสาร ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ แยกประเภทของแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และสรุป จัดประเภท และสังเคราะห์ แนวทางของแนวคิดขึ้นมาเป็นกลุ่มที่มีหมวดหมู่ชัดเจน และครอบคลุมยิ่งขึ้น ส่วนวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 ศึกษาผลการดำเนินงานด้วยวิธีการวิจัยพหุเทศกรณี และเพื่อค้นหาข้อมูลที่เป็นปรากฏการณ์ ทางสังคมตามสภาพความเป็นจริง ผู้ศึกษาได้ใช้ วิธีการวิจัย คือนอกจากใช้การเปรียบเทียบข้อมูล จากกรณีตัวอย่างด้วยวิธีพหุเทศกรณีแล้ว ผู้ศึกษาจะใช้การแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจผลกระทบ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวจากกลุ่มประชากรที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และแจกแบบสอบถาม เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นเครื่องมือ แล้วจึงนำเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบายที่ได้จาก 3 แหล่งข้อมูล มาสังเคราะห์ขึ้นเป็น ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย เพื่อตอบ วัตถุประสงค์การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย

นอกจากนั้น ผู้ศึกษานำข้อเสนอแนะต่างกล่าว มาประเมิน เรื่อง ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยแบบสอบถามการยืนยันข้อเสนอฯ จากผู้เชี่ยวชาญ ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ผู้บริหารจาก องค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานส่งเสริม การจัดประชุมและนิทรรศการ(องค์การมหาชน) และ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการ

ห้องที่ยาวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นเครื่องมือ เพื่อยืนยันและรับรองผลการศึกษาศำหรับการศึกษาในครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษา สภาพการณ์เกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ผู้ศึกษาพบลักษณะที่แสดงถึง ลักษณะแบบแนวคิดทั่วไป (generalization) ของแนวคิด การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่สามารถสังเคราะห์เป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดองค์ประกอบหมวดหมู่ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 6 องค์ประกอบดังนี้

1. การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ให้สิทธิในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสำหรับทุกคน มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น การกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืน มีระบบป้องกันมลภาวะทางเสียงและทางแสง และสร้างความปลอดภัยและมาตรการในการรักษาความปลอดภัย การส่งเสริมและโฆษณาเกี่ยวกับ สินค้า บริการ การสร้างความยั่งยืน และสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชนและเน้นการค้าที่เป็นธรรม

2. การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม การปกป้องคุ้มครองระบบนิเวศที่อ่อนไหว การอนุรักษ์ชีวิตสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์พลังงาน มีระบบการจัดการการใช้น้ำ มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน คุณภาพน้ำระบบกำจัดน้ำเสีย การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ และมีระบบจัดการขยะ

3. การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน เช่น สร้างอาชีพให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนและพัฒนาชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน เช่น ความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวทั้ง โอกาส ความท้าทาย ความสำคัญของการสร้างความยั่งยืน รวมไปถึงการช่วยเหลือของชุมชนในการจัดขบวนการหาประโยชน์ในทางที่ผิดจากการท่องเที่ยว เช่น การค้าขายของผิดกฎหมาย ยาเสพติด ของป่าหรือผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์อนุรักษ์ และการค้าบริการทางเพศ และการกำกับดูแลทางเศรษฐกิจ เช่น การรายงานผลประกอบการต่อสาธารณะ

4. การจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม เช่น เคารพต่อสังคมวัฒนธรรมของชุมชนเจ้าบ้าน เช่น ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญา

5. การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว สร้างระบบการจัดการนักท่องเที่ยว สร้างระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครหรือช่วยการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ และมีแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยว เพิ่มเข้ามาเพื่อสร้างความพึงพอใจของผู้มาเยือน โดยมีเงื่อนไขของความยั่งยืนกำกับ

6. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น กระบวนการวางแผน การวางยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว การวางข้อกำหนดเรื่องการวางแผน และการควบคุม ดูแลการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น องค์การเพื่อจัดการการท่องเที่ยว สร้างมาตรการรับมือกับภาวะวิกฤติ รวมถึงความพร้อมในการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน และการปรับตัวในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสถานะอากาศ และการเข้าถึงของชุมชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาผลการดำเนินงาน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)

จากพระราชกฤษฎีกา จัดตั้ง องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 ผู้ศึกษาพบว่า หน้าที่ ขององค์การฯ สามารถแบ่งเป็นมิติต่าง ๆ ได้ ดังนี้

1. หน้าที่ประสานงาน คือ ประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และประสานงานการใช้งานเจ้าหน้าที่เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. หน้าที่ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ ส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. หน้าที่ด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทั้งการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นจัดให้มีการบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

4. หน้าที่ด้านการพัฒนาความสามารถทางเศรษฐกิจของพื้นที่พิเศษด้วยการ ส่งเสริมการใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว ส่งเสริมการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิต

ผู้ศึกษาพบว่าความเข้มข้นของหน้าที่หรือ พันธกิจถูกแปลงให้เข้าใจง่าย และซับซ้อนน้อยลงในรายงานประจำปี 2556 ขององค์การฯ ดังนี้

1. ประสานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคีเครือข่าย ภาคเอกชน และประชาชน ทั้งด้านการใช้อำนาจ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2. ส่งเสริมให้พื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพให้มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้วยการระดมบุคลากร งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ และองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุผลของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3. สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนในรูปแบบ โคครีเอชัน (Co – Creation)

ส่วนระบบงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ผู้ศึกษาพบว่า ระบบงานขององค์การประกอบไปด้วย

1. ประกาศกำหนดพื้นที่พิเศษด้วยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี และเสนอรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาในพื้นที่พิเศษดังกล่าว

2. จัดทำและเสนอนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษต่อคณะรัฐมนตรีและกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อให้นโยบายและแผนยุทธศาสตร์บรรลุผล

3. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติหรือจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารและการพัฒนาการท่องเที่ยวและอนุมัติแผนการลงทุนและแผนการเงินขององค์การ

4. ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่งรวมถึงให้คำแนะนำ เสนอแนะ และร่วมแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง

5. เสนอต่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการในกรณีมีปัญหาลุप्तรรคเกี่ยวกับการประสานงานในพื้นที่พิเศษ

จากระบบงานข้างต้นผู้ศึกษาพบว่า แผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2555ก; 2556ข; 2557ข) ที่ประกาศใช้แต่ละพื้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะเป็นลักษณะแบบ แผนแม่บท (Master plan) ที่มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 10 ปี และในแผนแม่บทดังกล่าวยังบรรจุไว้ด้วยแผนปฏิบัติการที่มีโครงการต่าง ๆ ตามยุทธศาสตร์ตลอดระยะเวลา 10 ปีในการดำเนินงาน ตามรายงานประจำปี 2556 องค์การได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “อพท. ประสานทุกภาคีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” และกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้

1. การประสานการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. การพัฒนาสินค้าบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

3. การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษและการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4. การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษ
5. การสร้างเครือข่ายการพัฒนาทุกภาคส่วน
6. การให้บริการด้านองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากรายงานประจำปี 2556 องค์การฯ ได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่พิเศษไว้ดังนี้

1. พื้นที่พิเศษเกาะช้างและพื้นที่เชื่อมโยง “พื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Low Carbon Destination)”
2. พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง “เมืองท่องเที่ยวแห่งนวัตกรรมสีเขียว (Greenovative Tourism City)”
3. พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร “คุณค่าแห่งเมืองมรดกโลก(World Heritage City)”
4. พื้นที่พิเศษเลย “เมืองแห่งการพักผ่อน (Leisure Loei)”
5. พื้นที่พิเศษเมืองเก่าแก่ “เมืองเก่าที่มีชีวิต (Living Old City)”
6. พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง “ต้นกำเนิดอารยธรรมสุวรรณภูมิ (Origin of Suvarnabhumi)”

จากเป้าหมายของการพัฒนาพื้นที่พิเศษข้างต้น ผู้ศึกษาพบว่าองค์การฯ ได้ใช้แนวคิดเพื่อการดำเนินงานบริหารจัดการพื้นที่พิเศษดังนี้ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2557ก) ซึ่งแนวความคิดเหล่านี้จะไปปรากฏ และสนับสนุนการดำเนินตามแผน และโครงการ ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่พิเศษ แนวความคิดดังกล่าวประกอบไปด้วย

1. แนวคิดเรื่อง ร่วมคิด และวางแผน ร่วมปฏิบัติ และรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ (Co – Creation) โดยที่องค์การฯ มีจุดเน้นว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องเกิดจากทุกฝ่ายมีโอกาสร่วมรับผลประโยชน์ไปด้วยกัน
2. การท่องเที่ยวเพื่อลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Low Carbon Tourism) เพื่อสร้างความตระหนัก และรณรงค์ลดการใช้พลังงาน สร้างการเปลี่ยนแปลงวิธีการบริโภค ซึ่งจะช่วยให้การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ จากการท่องเที่ยวลดลง
3. การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) องค์การฯ ได้รับแนวคิดมาจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ(UNESCO)
4. ชุมชนต้องเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว(Communities Benefitting through Tourism) หรือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน(Community – Base Tourism) นั่นเอง ซึ่งมีที่มาจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย

พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร

พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ตั้งวิสัยทัศน์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า “เมืองมรดกโลกที่สร้างสรรค์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่คงคุณค่าและยั่งยืน” โดยมีกรอบการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ ระยะสั้น (พ.ศ. 2556 – 2558) ระยะกลาง (พ.ศ. 2559 – 2560) ระยะยาว (พ.ศ. 2561 – 2565) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร ประกอบไปด้วยโครงการทั้งหมด 140 โครงการ เพื่อสนับสนุนการนำแผนฯ ไปปฏิบัติซึ่งใช้งบลงทุนทั้งสิ้น 1,847.4 ล้านบาท ระยะเวลาของการดำเนินงานจะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2565 และวางยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 อนุรักษ์คุณค่าของอุทยานประวัติศาสตร์และแหล่งมรดกโลก ซึ่งพื้นที่ฯวางเป้าหมายและตัวชี้วัดไว้ดังนี้
2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและอนุรักษ์เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว
4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและส่งเสริมการลงทุนด้านการตลาดการท่องเที่ยว
5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายและส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง

พัทยามีศักยภาพเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคอินโดจีน ศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางชายทะเลทางฝั่งตะวันออกอ่าวไทย ศูนย์กลางการช้อปปิ้ง (Shopping paradise) ศูนย์การประชุมและสัมมนาในระดับนานาชาติ หรือโดยสรุปพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยงมีศักยภาพเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับโลกอยู่แล้ว โดยตัวบ่งชี้สำคัญ คือ การที่มีนักท่องเที่ยวจากนานาประเทศทั่วโลกทั้งในระดับตลาดบน กลาง ล่าง มาท่องเที่ยวที่พัทยาเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว ก็ได้กำหนดให้การพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ มีวิสัยทัศน์ คือ “New Pattaya : The World Class Greenovative Tourism City” หรือ “พัทยา : เมืองน่าอยู่ นำท่องเที่ยว ระดับโลกด้วยภาพลักษณ์ใหม่ในฐานะเมืองแห่งนวัตกรรมสีเขียว” ซึ่งพื้นที่พิเศษเมืองพัทยาได้วางยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาสภาพแวดล้อมสะอาด ปลอดภัยและภูมิทัศน์สีเขียว
2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาแหล่งและกิจกรรมท่องเที่ยวที่จะเป็น Green Landmark ของพื้นที่พัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง
3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน

4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาโครงข่ายระบบคมนาคมขนส่งให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมระบบสาธารณูปโภคบนพื้นฐานเทคโนโลยีและแนวคิดที่อนุรักษ์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

พื้นที่พิเศษแห่งนี้วางวิสัยทัศน์ในการพัฒนาพื้นที่ไว้ว่า “เมืองสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม” โดยความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของเมืองโบราณอุทองให้เกิดโครงข่ายของการท่องเที่ยวที่มีความสมบูรณ์ ประกอบกับการอนุรักษ์พื้นที่ที่มีคุณค่าประวัติศาสตร์ที่มีมาอย่างยาวนานกว่า ๒,๐๐๐ ปีด้วยการฟื้นคืน บทบาทความเป็นศูนย์กลางด้านพระพุทธศาสนาและศูนย์กลางเมืองท่าแห่งหนึ่งในดินแดนสุวรรณภูมิ ให้หวนกลับมาอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณีให้กลับคืนมีชีวิตชีวา โดยยังคงวิถีชีวิตเดิมของชาวชุมชนเพื่อสะท้อนความเป็นอดีตและอัตลักษณ์ของพื้นที่เมืองโบราณอุทองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งพื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุทองได้วางยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว
4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาบริการเพื่อการท่องเที่ยว
5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 การประชาสัมพันธ์
6. ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ

ผู้ศึกษาได้พบการดำเนินงานเรื่อง ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร 3 ชมรมคือ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัยของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ชมรมฯบ้านคุกพัฒนา ของอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และชมรมฯนครชุม ของอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และที่พื้นที่พิเศษเมืองพัทยา 3 ชมรม คือ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลห้วยใหญ่ ชมรมฯตำบลตะเคียนเตี้ย และกลุ่มประมงเทศบาลบางละมุง ซึ่งเป็นการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้เป็นไปตามพันธกิจขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น และมีหน่วยงานจากส่วนกลางเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงอีกหน่วยหนึ่งคือ สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งทุกชมรมฯจะนำเสนอเรื่องราวที่เป็นจุดเด่นในพื้นที่ของตนเอง ทั้งสถานที่ท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว อาหารและผลิตภัณฑ์ชุมชน และสิ่งที่ผู้ศึกษาพบลักษณะร่วมก็คือทุกชมรมฯมี ข้อปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ซึ่งชมรมให้หัวข้อไว้ว่า เที่ยวชุมชนให้รื่นรมย์ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ควรติดต่อชมรมฯ เพื่อนำเที่ยว
2. ควรแต่งกายสุภาพให้เกียรติแก่สถานที่ และเหมาะสมกับกาลเทศะ
3. ไม่ลบหลู่คุณพระเบียด ประเพณี ความเชื่อของชุมชน
4. ทำความรู้จักชุมชนก่อนเที่ยว จะได้เข้าใจชุมชนลึกซึ้ง
5. ให้ความเคารพชุมชนเจ้าบ้าน
6. ใช้เวลาพูดคุยกับชาวชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมอง
7. เปิดใจให้กว้าง ลองกิน ลองทำแบบชุมชน
8. อุทหนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น กระจายรายได้ต่อชุมชน
9. มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งขยะในที่ ๆ จัดไว้

ผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ทั้ง 3 พื้นที่นั้น มีลักษณะบางประการที่สามารถสังเคราะห์เป็น 3 ลักษณะคือ

1. ข้อสรุปรวมซึ่งประกอบไปด้วย มิแผนแม่บทในการดำเนินงาน โดยการวางยุทธศาสตร์และจะสร้างพื้นที่และส่งมอบให้จังหวัดดูแลต่อไปภายในระยะเวลา 10 ปี มีแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และปรับปรุงสาธารณูปโภคให้กับแหล่งท่องเที่ยวเดิม มีการแบ่งเขตพื้นที่อย่างชัดเจนสำหรับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและ มีการจ้างเหมาบริษัทภายนอกในการจัดทำแผนแม่บท

2. ลักษณะเฉพาะบางพื้นที่ ซึ่งประกอบไปด้วย ระยะเวลาในการจัดทำแผนที่แตกต่างกัน แหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีมาก่อนการพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ มีการบรรจุแผนการตลาดลงในแผนแม่บท การพัฒนาพื้นที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มีการจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3. เอกลักษณะเฉพาะ ซึ่งประกอบไปด้วย ขนาดของพื้นที่พิเศษฯ ไม่เท่ากันทำให้มีผลต่อการบริหารจัดการ ลักษณะของพื้นที่แตกต่างกันทำให้มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่ ความซ้ำซ้อนของงาน/หน่วยงานเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่นกับภาครัฐด้วยกัน หรือภาคเอกชน มีการจัดตั้งหน่วยงานที่มาจัดการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในบางพื้นที่ มีพื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลกจาก UNESCO มีงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ ที่แตกต่างกัน มีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

ปัญหาเชิงโครงสร้างของผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ

1. การดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นลักษณะการดำเนินงานตามนโยบายแบบ บนสู่ล่าง (top-down) ถึงแม้ว่าประชาชนจะมีส่วนร่วม

ในการออกประชาคมคือเป็นเพียงเบื้องต้นเท่านั้น และลักษณะของการวางแผนก็เป็นแบบพิมพ์เขียว (Blueprint) ที่กำหนดมาแล้วจากคณะรัฐมนตรี

2. การดำเนินงานวางแผนมีการจ้างเหมาบริษัทภายนอกในการจัดทำแผนแม่บทซึ่งเป็นลักษณะการจ้างเหมาบริการ (outsourcing)

3. การค้นพบการใช้แนวคิดทางการตลาดมาสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยมีการบรรจุแผนการตลาดลงไปแผนแม่บท

4. ผู้ศึกษาพบปัญหาความไม่ราบรื่นของการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ ในมิติความขัดแย้งกันของข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และความซ้ำซ้อนของงาน/หน่วยงานเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

5. ผู้ศึกษาพบว่า เมืองพัทยากลับมีความซ้ำซ้อนของการพัฒนาพื้นที่พิเศษกับกลุ่มธุรกิจหลักเขตเมืองพัทยา

6. ผู้ศึกษาพบว่าการจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นลักษณะของกลุ่มจัดตั้งทั้งหมดในระยะเริ่มต้น และการดำเนินงานในช่วงแรกเป็นการเข้ารับการฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ นอกเหนือจากสำนักงานพื้นที่พิเศษฯ และการดำเนินงานที่สามารถผ่านช่วงระยะเวลาเริ่มต้นมาได้และสามารถสร้างความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ต้องใช้กลไกทางการเมือง (หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น) ในพื้นที่เป็นส่วนสนับสนุน

7. ผู้ศึกษาพบว่าชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บางแห่งมีลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เพราะผู้นำกลุ่มที่มีศักยภาพสูง โดยนำภูมิปัญญา ทรัพย์สิน องค์กรความรู้ ที่มีมาสร้างเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว

8. ลักษณะของพื้นที่พิเศษที่แตกต่างกันทั้ง สภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว

การสำรวจภาพรวมของการดำเนินงานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กลุ่มประชาชนฯ และจากนักท่องเที่ยว

ผู้ศึกษาค้นพบประเด็นจากการศึกษาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 พื้นที่ จากกลุ่มประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และผลการสำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจากนักท่องเที่ยว ที่มีต่อพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้ศึกษาพบลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ของพื้นที่พิเศษฯ ทั้ง 3 แห่งส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการกิจการสำหรับการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชน สำหรับนักท่องเที่ยว

2. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ เห็นว่าดำเนินงานดีแต่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงการดำเนินงานรวมกับความคิดเห็นอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ของคอกออกความคิดเห็น

3. การดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ของพื้นที่พิเศษฯ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร กับเมืองโบราณอู่ทองได้คะแนนในระดับปานกลางทุกด้าน แต่พื้นที่พิเศษเมืองพิมายได้คะแนนในระดับมากทุกด้านยกเว้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

4. แนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้ง 3 พื้นที่พิเศษมีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

5. เหตุผลสนใจในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่พิเศษฯ ทั้ง 3 พื้นที่ส่วนใหญ่ต้องการมาพักผ่อนหย่อนใจ

6. การดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของนักท่องเที่ยวได้คะแนนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของพื้นที่พิเศษฯเมืองโบราณอู่ทอง และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 3 พื้นที่พิเศษฯได้คะแนนอยู่ในระดับปานกลาง

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

ผู้ศึกษานำเนื้อหาสาระเกี่ยวกับนโยบายที่ได้จาก 2 ขั้นตอนมาสังเคราะห์ขึ้นเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ได้ทั้งหมด 13 ข้อ ดังนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 1 “สร้างการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นระบบ มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีการกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืน สร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว” ประกอบไปด้วย มาตรการของนโยบายคือ สร้างระบบการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวเช่น ระบบการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว ระบบการกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืนของการท่องเที่ยว สร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 2 “การส่งเสริมและโฆษณา สินค้าและ บริการของชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความยั่งยืน และ

สนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชนโดยเน้นการค้าที่เป็นธรรม” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ รมรงค์ส่งเสริมและโฆษณา สินค้าและ บริการของชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชน

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 3 “สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยมีระบบการจัดการการใช้น้ำ มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ และระบบกำจัดน้ำเสีย” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ สร้างระบบการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เรื่องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคเพื่อขจัดผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น สร้างระบบการจัดการการใช้น้ำ สร้างระบบการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน สร้างระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ และระบบกำจัดน้ำเสีย

4. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 4 “สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์พลังงาน การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ และมีระบบจัดการขยะ” ประกอบไปด้วย มาตรการของนโยบายคือ สร้างระบบการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เพื่อขจัดผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ร่วมการอนุรักษ์พลังงาน ด้วย รมรงค์การใช้ระบบขนส่งสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยว และมีระบบจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยว

5. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 5 “สร้างการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม โดยปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชน และนักท่องเที่ยว ให้ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน แหล่งท่องเที่ยว” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ สร้างระบบการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม เช่น ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว โดยปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชน และนักท่องเที่ยว

6. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 6 “สร้างระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ สร้างระบบอาสาสมัครเพื่อช่วยการพัฒนาชุมชน ร่วมอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้กับนักท่องเที่ยว

7. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 7 “กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจของผู้มาเยือนตามแนวทาง

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ สร้างแนวปฏิบัติที่ดีของนักท่องเที่ยว ตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

8. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 8 “ใช้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ บรรจุแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว

9. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 9 “เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้คงตามวัตถุประสงค์หลักของสถานที่ เช่น ศาสนสถาน โบราณสถาน มากกว่าจะเน้นการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้คงตามวัตถุประสงค์หลักของสถานที่ เช่น ศาสนสถาน ตามแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนา และส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาในศาสนาสถานเพื่อสร้างเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ โบราณสถานควรพัฒนาตามแนวทางของพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

10. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 10 “สร้างให้พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นตลาดกลุ่มเฉพาะ (Niche Market)” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ สร้างพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยแนวคิดตลาดกลุ่มเฉพาะเพื่อการบริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับชุมชน สร้างคุณค่าให้กับพื้นที่พิเศษฯ สร้างระบบสนับสนุนชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดบริการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองแก่ลูกค้าเฉพาะกลุ่ม และส่งเสริมชุมชนที่กำลังพัฒนา สร้างระบบสนับสนุนผู้ประกอบการกิจการสำหรับการท่องเที่ยว เฉพาะกลุ่มและผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบพื้นที่พิเศษฯ

11. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 11 “ใช้แนวทางการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ (feasibility studies) ในการกำหนดพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในลำดับถัดไป” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ สร้างงานวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการกำหนดพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

12. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 12 “สนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อกระตุ้นการติดต่อสื่อสารและประสานงานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ สร้างเครือข่ายชุมชนนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อการติดต่อสื่อสารและประสานงาน เรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

13. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 13 “สนับสนุนให้สร้างหน่วยงานกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อจัดการกับกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว” ประกอบไปด้วยมาตรการของนโยบายคือ สร้างหน่วยงานกิจการเพื่อสังคม เพื่อจัดการกับกระบวนการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น บริหารทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับชุมชน สร้างระบบสนับสนุนชุมชนที่มีศักยภาพในการจัดบริการท่องเที่ยว และส่งเสริมชุมชนที่กำลังพัฒนา สร้างระบบสนับสนุนผู้ประกอบการกิจการสำหรับการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ผู้ศึกษาพบลักษณะที่แสดงถึง ลักษณะแบบแนวคิดทั่วไป (generalization) ของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ที่สามารถสังเคราะห์เป็นประเด็นหลักที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดองค์ประกอบ หมวดหมู่ ซึ่งสามารถจำแนกได้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน 4) การจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม 5) การสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว 6) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการจัดองค์ประกอบของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกระแสโลก ซึ่งมีลักษณะที่บูรณาการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความยั่งยืนมากยิ่งขึ้นทำให้ลักษณะของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมีความเป็นเครือข่ายมากยิ่งขึ้น หรือมีลักษณะที่เรียกว่า รูปแบบชุมชนนโยบาย ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายในการเจรจาต่อรองร่วมกัน มีการแบ่งปันผลประโยชน์และผลเสียของนโยบายอย่างทั่วถึงทั้งเครือข่าย และเครือข่ายนโยบายนี้ยังสามารถชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระดับสังคมโลกในรูปแบบของนโยบายใดนโยบายหนึ่งได้อีกด้วย (อนุสรณ์ ลีมณีนี, 2558: 148 – 160) นอกจากนี้การจัดองค์ประกอบของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ยังสามารถตอบคำถามว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย ควรมียุทธศาสตร์อะไรบ้าง ได้อีกด้วย

การดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากพระราชกฤษฎีกา จัดตั้ง องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 พบว่า หน้าที่ ขององค์การฯ สามารถแบ่งเป็นมิติต่าง ๆ ซึ่ง สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกับ พันธกิจและระบบงานขององค์การอื่นทั้ง องค์การฯ ได้ใช้ แนวคิดเพื่อการดำเนินงานบริหารจัดการพื้นที่พิเศษ ซึ่งแนวความคิดเหล่านี้จะไปปรากฏ และ สนับสนุนการดำเนินตามแผน และ โครงการ ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่พิเศษ แนวความคิดดังกล่าว ประกอบไปด้วย แนวคิดเรื่อง ร่วมคิด และวางแผน ร่วมปฏิบัติ และรับผิดชอบ และร่วมรับ ผลประโยชน์ (Co – Creation) การท่องเที่ยวเพื่อลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Low Carbon Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) และ ชุมชนต้องเป็นผู้ได้รับประโยชน์ จากการท่องเที่ยว (Communities Benefitting through Tourism) หรือการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Base Tourism) ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวยังสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกับสภา การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โลกที่สนับสนุน โดย องค์การการท่องเที่ยวโลก (Global Sustainable Tourism Council, 2013)

ผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษมีการรายงานผลเรื่องวิสัยทัศน์การพัฒนาพื้นที่พิเศษ การแบ่งระยะเวลาของแผนฯ จำนวน โครงการ จำนวนงบประมาณที่ใช้ พร้อมกับเสนอภาพแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ กลยุทธ์ และ โครงการที่จะต้องดำเนินงานตลอดระยะเวลาของ แผนฯ นั้นเป็นไปตาม การออกแบบการวิจัยแบบพหุเทศะกรณี ใช้วิธีการที่เป็นแบบอย่างเดียวกันใน ทุกพื้นที่วิจัย (sites) เช่น การใช้คำถามในการวิจัยเดียวกัน การใช้หน่วยการวิเคราะห์แบบเดียวกัน รวมไปถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานผล ซึ่งจะใช้ข้ามระหว่างพื้นที่ วิจัย ดังนั้นการวิจัยแบบพหุเทศะกรณี จึงมีศักยภาพที่จะสังเคราะห์ผลการวิจัยที่ตรงประเด็น และใช้ อ้างอิงเป็นคำตอบได้ (Bishop, 2010: 587)

การดำเนินงานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร 3 ชมรมคือ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่า สุโขทัยของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ชมรมฯ บ้านคุกพัฒนา ของอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย และชมรมฯ นครชุม ของอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และที่พื้นที่พิเศษเมืองพิทยา 3 ชมรม คือ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลห้วยใหญ่ ชมรมฯ ตำบลตะเคียนเตี้ย และกลุ่ม ประมงเทศบาลบางละมุง ซึ่งเป็นการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ให้เป็นไปตามพันธกิจขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้น และมีหน่วยงานจากส่วนกลางเข้ามาเป็นพี่เลี้ยง อีกหน่วยหนึ่งคือ สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งทุกชมรมฯ จะนำเสนอเรื่องราวที่เป็นจุดเด่นในพื้นที่

ของตนเอง ทั้งสถานที่ท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยว อาหารและผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของความยั่งยืนในการศึกษาการท่องเที่ยว เรื่องความยั่งยืนที่อยู่บนฐานของชุมชน วัดจากการพัฒนา การศึกษา การฝึกอบรม และการสร้างสมรรถนะ ให้แก่ชุมชน(Saarinen, 2006) และสิ่งที่ผู้ศึกษาพบลักษณะร่วมก็คือทุกชมรมฯมี ข้อปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว ซึ่งชมรมให้หัวข้อไว้ว่า เที่ยวชุมชนให้รู้รรมณ์ นั้นยังสนับสนุนแนวทางเรื่องเกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของสภาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลกที่สนับสนุนโดย องค์กรการท่องเที่ยวโลก (Global Sustainable Tourism Council, 2013) อีกด้วย

ปัญหาเชิงโครงสร้างของผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ

การดำเนินงานขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นลักษณะการดำเนินงานตามนโยบายแบบ บนสู่ล่าง (top-down) ลักษณะของการวางแผนก็เป็นแบบพิมพ์เขียว (Blueprint) ที่กำหนดมาแล้วจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีลักษณะแนวทางเดียวกับพระราชกฤษฎีกา จัดตั้ง องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 ซึ่งกำหนดหน้าที่แบบเฉพาะเจาะจง ให้มุ่งในการสร้างพื้นที่พิเศษฯ จึงทำให้แนวนโยบายเป็นการสร้างภาระเพิ่มให้หน่วยงานในพื้นที่ และการขออนุมัติงบประมาณ โครงการต้องทำผ่านสำนักงานพื้นที่พิเศษฯ จึงทำให้เห็นแนวทางนโยบายแบบ บนสู่ล่างชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนการดำเนินงานวางแผนมีการจ้างเหมาบริษัทภายนอกในการจัดทำแผนแม่บทซึ่งเป็นลักษณะการจ้างเหมาบริการ (outsourcing) เพราะมีการกำหนดระยะเวลาในการวางแผนอย่างเร่งรัดประกอบกับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพื้นที่ไม่มีความชำนาญ

ปัญหาความไม่ราบรื่นของการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่พิเศษฯ ในมิตินโยบายขัดแย้งกันของข้อกำหนด ที่เกี่ยวข้องกับ พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ทำให้การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวตามแผนแม่บทฯ ต้องได้รับความเห็นชอบจากกรมศิลปากร ทำให้ทราบถึงปัญหาของการดำเนินงานวางแผนมีการจ้างเหมาบริษัทภายนอกในการจัดทำแผนแม่บทซึ่งเป็นลักษณะการจ้างเหมาบริการ ซึ่งอาจจะมองข้ามมิติทางด้านกฎหมายในการจัดการพื้นที่ไป

ความซ้ำซ้อนของงาน/หน่วยงานเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กับกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวหลัก ทำให้เห็นภาพการเปรียบเทียบของ การท่องเที่ยวกระแสหลัก (Mass tourism) กับ การท่องเที่ยวกระแสทางเลือก (Alternative tourism) ในพื้นที่พิเศษฯ โดยเฉพาะพื้นที่พิเศษเมืองพัทยา ดังนั้นการกำหนดพื้นที่พิเศษฯ มิใช่เป็นการสร้างการท่องเที่ยวแบบใหม่ไปทดแทนการท่องเที่ยวกระแสหลัก แต่การกำหนดพื้นที่พิเศษฯเป็นการสนับสนุนให้ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีพลังอำนาจในการต่อรอง และรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว มิใช่รับแต่ผลกระทบในเชิงลบ

ดังที่ผ่านมาทั้งปัญหาหมอกควันทางสิ่งแวดล้อม ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรจากชาวบ้านไปใช้เพื่อ การท่องเที่ยว รวมถึงการกำหนดพื้นที่พิเศษฯยังเป็นการเปิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีกฎเกณฑ์เพื่อ สร้างความยั่งยืนกำกับอยู่ ทำให้ประชาชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์เพิ่มขึ้น กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความเป็นธรรมเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ดีอันจะทำให้ แหล่งท่องเที่ยวมีความยั่งยืนมากขึ้น

การจัดตั้งชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นลักษณะของกลุ่มจัดตั้งทั้งหมดใน ระยะเริ่มต้น และการดำเนินงานในช่วงแรกเป็นการเข้ารับการฝึกอบรมและทัศนศึกษาดูงานทั้งใน และต่างประเทศ ซึ่งการขับเคลื่อนในช่วงเริ่มต้นสอดคล้องกับแนวทางของความยั่งยืนในการศึกษา การท่องเที่ยว เรื่องความยั่งยืนที่อยู่บนฐานของชุมชน วัตถุประสงค์การพัฒนา การศึกษา การฝึกอบรม และการสร้างสมรรถนะ ให้แก่ชุมชน (Saarinen, 2006) การสามารถสร้างความร่วมมือจาก ประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีต้องใช้กลไกทางการเมือง (หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น)ใน พื้นที่เป็นส่วนสนับสนุน ซึ่งเหมือนกับผลการวิจัยของ รวิวงศ์ ศรีทองรุ่ง (2553) สรุปว่า การจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถกระทำได้หากชุมชนมีความรู้ความเข้าใจหลักการบริหารจัดการ มีทักษะ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว สามารถสร้างความภาคภูมิใจ และการตระหนักในคุณค่าของอัตลักษณ์ ของท้องถิ่นตนเอง เพื่อใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างระมัดระวัง ไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม เจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวเป็นผู้เข้าใจปัญหาของท้องถิ่นได้ดีและสามารถบริหารจัดการ แก้ปัญหาท้องถิ่นได้ในที่สุด และ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน บางแห่งมีลักษณะเด่นที่ เป็นเอกลักษณ์เพราะผู้นำกลุ่มที่มีศักยภาพสูงโดยนำภูมิปัญญา ทรัพย์สิน องค์ความรู้ ที่มีมาสร้าง เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรสนับสนุนให้ภาคท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยมี ภาครัฐและภาคเอกชนเป็นฝ่ายสนับสนุนในปัจจุบันที่ท้องถิ่นต้องการความช่วยเหลือ และการมี ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ชัดเจนนำไปสู่การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

การสำรวจภาพรวมของการดำเนินงานตามแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กลุ่มประชาชนฯ และจากนักท่องเที่ยว

ประเด็นจากการศึกษาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 3 พื้นที่ พบว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ของพื้นที่พิเศษฯ ทั้ง 3 แห่งส่วนใหญ่ ไม่ได้เป็นผู้ประกอบการกิจการสำหรับการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ เห็นว่าดำเนินงานดีแต่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่ง มีสัดส่วนใกล้เคียงกับความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงการดำเนินงานรวมกับความคิดเห็นอื่นๆ แต่ส่วนใหญ่ ของออกความคิดเห็น การงอกออกความเห็นอาจจะส่งผลต่อผลการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ

ตามแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประชาชนที่อาศัยในบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้คะแนนในระดับปานกลางทุกด้าน เพราะเมืองโบราณอู่ทองยังไม่เคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือแม้กระทั่ง ประชาชนในเขตพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย-กำแพงเพชรที่เป็นถึงแหล่งมรดกโลก แต่วิถีการดำรงชีวิตมิได้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากนัก เพราะแหล่งท่องเที่ยวสำคัญถูกผูกขาดโดย กรมศิลปากร แต่พื้นที่พิเศษเมืองพัทธยาได้คะแนนในระดับมากทุกด้าน ยกเว้น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้คะแนนระดับปานกลาง

ส่วนการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษฯ ตามแนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของนักท่องเที่ยวได้คะแนนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของทั้ง 3 พื้นที่พิเศษฯ ได้คะแนนอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกันซึ่งองค์ประกอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว อาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับทั้งประชาชนเจ้าของพื้นที่ ที่ต้องคำนึงถึงเรื่องยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ร่วมกิจกรรมการรับฟังความคิดเห็นเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น และนักท่องเที่ยว ก็เช่นเดียวกันเพราะเหตุผลสนใจในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องการมาพักผ่อนหย่อนใจมากกว่าการมุ่งที่จะมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามตรวจสอบผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยว หรือใส่ใจเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น การทำความสะอาด

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 1 “สร้างการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นระบบ มีการติดตามกำกับดูแลผลกระทบจากการท่องเที่ยว มีการกำกับติดตามตรวจสอบ มาตรฐานความยั่งยืน สร้างมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางเรื่องเกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของสภาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลกที่สนับสนุนโดย องค์การการท่องเที่ยวโลก (Global Sustainable Tourism Council, 2013) มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 2 “การส่งเสริมและโฆษณา สินค้าและ บริการของชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความยั่งยืน และสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชน โดยเน้นการค้าที่เป็นธรรม” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางเรื่องเกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของสภาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลกที่สนับสนุนโดย องค์การการท่องเที่ยวโลก (Global Sustainable Tourism Council, 2013) มีผลคะแนนประเมินจาก

ผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 3 “สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยมีระบบการจัดการการใช้น้ำ มีระบบความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ระบบตรวจสอบคุณภาพน้ำ และระบบกำจัดน้ำเสีย” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางเรื่องเกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของสภากาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลกที่สนับสนุนโดย องค์การการท่องเที่ยวโลก (Global Sustainable Tourism Council, 2013) มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ภาพรวมมากที่สุด

4. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 4 “สร้างการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการท่องเที่ยวที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์พลังงาน การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ และมีระบบจัดการขยะ” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางเรื่องเกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของสภากาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลกที่สนับสนุนโดย องค์การการท่องเที่ยวโลก (Global Sustainable Tourism Council, 2013) มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ภาพรวมมากที่สุด

5. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 5 “สร้างการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม โดยปลูกฝังจิตสำนึกของชุมชน และนักท่องเที่ยวให้ปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และให้ความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางเรื่องเกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของสภากาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลกที่สนับสนุนโดย องค์การการท่องเที่ยวโลก (Global Sustainable Tourism Council, 2013) มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 6 “สร้างระบบที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครเพื่อช่วยการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางชีวภาพ” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางเรื่องเกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของสภากาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโลกที่สนับสนุนโดย องค์การการท่องเที่ยวโลก (Global Sustainable Tourism Council, 2013) มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความ

ถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

7. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 7 “กำหนดแนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่ดีของนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความพึงพอใจของผู้มาเยือนตามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวทางเรื่องเกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของสภาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โลกที่สนับสนุนโดย องค์การการท่องเที่ยวโลก (Global Sustainable Tourism Council, 2013) มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

8. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 8 “ใช้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลในพื้นที่พิเศษฯ และดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 เรื่อง การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีแนวทางในการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

9. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 9 “เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้คงตามวัตถุประสงค์หลักของสถานที่ เช่น ศาสนสถาน โบราณสถาน มากกว่าจะเน้นการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลในพื้นที่พิเศษฯ และดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 เรื่อง การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และปัญหาด้านกฎหมายในการจัดการพื้นที่พิเศษฯ มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

10. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 10 “สร้างให้พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นตลาดกลุ่มเฉพาะ (Niche Market)” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลในพื้นที่พิเศษฯ และดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่อง

การวางยุทธศาสตร์ด้านการตลาดของพื้นที่พิเศษฯ มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

11. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 11 “ใช้แนวทางการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ (feasibility studies) ในการกำหนดพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในลำดับถัดไป” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลในพื้นที่พิเศษฯและไทเมอร์ (2005) เพื่อสร้างกรอบการวิเคราะห์ที่จะอุดรอยรั่วของ“ช่องว่างเชิงนโยบาย”ในแหล่งท่องเที่ยว โดย การร่วมมือวางแผนการท่องเที่ยวและพัฒนางานขององค์การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแก้ปัญหาเรื่อง การวางแผนกำหนดพื้นที่พิเศษ มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมาก ความเหมาะสมในระดับมาก ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

12. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 12 “สนับสนุนการสร้างเครือข่ายชุมชนนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อกระตุ้นการติดต่อสื่อสารและประสานงานกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลในพื้นที่พิเศษฯ และสร้างลักษณะที่เรียกว่า รูปแบบชุมชนนโยบาย ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายในการเจรจาต่อรองร่วมกัน มีการแบ่งปันผลประโยชน์และผลเสียของนโยบายอย่างทั่วถึงทั้งเครือข่ายได้ (อนุสรณ์ ลีมณีนี, 2558: 148 – 160) เพื่อแก้ปัญหาเรื่องการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษฯ มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

13. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย ข้อที่ 13 “สนับสนุนให้สร้างหน่วยงานกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อจัดการกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว” ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลในพื้นที่พิเศษฯ และยังส่งเสริมแนวทางที่ รวิวงศ์ ศรีทองรุ่ง (2553) เสนอไว้คือ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถกระทำได้หากชุมชนมีความรู้ความเข้าใจหลักการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมศักยภาพของชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีผลคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ เรื่อง ความถูกต้องในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมในระดับมาก ความเป็นไปได้ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด สรุปภาพรวมในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทยสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเพราะมีมาตรการทางนโยบายกำกับไว้ซึ่งจะสร้างผลผลิตของนโยบายในการนำเกณฑ์การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของสภาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โลกไปปฏิบัติพร้อมกันด้วย

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย เป็นงานวิจัยที่สนับสนุนให้การกำหนดพื้นที่พิเศษเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์และควรเพิ่มจำนวนของพื้นที่พิเศษๆ ให้มากยิ่งขึ้นเพื่อผลผลิตของนโยบายเรื่องการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย เป็นการสังเคราะห์ขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากพื้นที่พิเศษๆ จึงเหมาะสมกับการใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการพัฒนาในแนวทางการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

4. การสังเคราะห์เรื่องแนวคิดการพัฒนาล่องท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สามารถใช้เป็นกรอบอ้างอิงเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ เพราะเป็นการสังเคราะห์จากแนวคิดของทั้งหน่วยงานเชิงนโยบาย และนักวิชาการ

5. งานวิจัย เรื่องการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย สามารถสร้างความกระจ่างให้ปัญหาความขัดแย้งกันในเชิงนโยบายระหว่าง การหารายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับการเรียกร้องให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว

6. งานวิจัย เรื่องการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย สามารถสร้างความกระจ่างให้ปัญหาเรื่องข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย มีองค์ประกอบอะไรบ้าง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับหน่วยงานกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อจัดการกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นประโยชน์ และช่องทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานกิจการเพื่อสังคม

2. ควรทำการวิจัยเชิงประเมินผลโดยใช้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเพื่อ
กำกับ ควบคุมดูแล การพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย
3. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ (feasibility studies) โดยใช้กรอบแนวคิด
การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนกับการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวใหม่ในประเทศไทย
4. ควรทำการวิจัยศึกษา การตลาดกลุ่มเฉพาะ (Niche Market) โดยใช้กรอบแนวคิด
การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนกับ แหล่งท่องเที่ยวใหม่ในประเทศไทย

รายการอ้างอิง

เอกสารภาษาไทย

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2556ก). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน. เข้าถึงได้จาก www.tica.or.th/imagesplan_tourism2555-2559.pdf
- _____. (2556ข). ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555-2559. เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน. เข้าถึงได้จาก www.senate.go.th/w3csenatepicturescomm52%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C.pdf
- _____. (2558). แดลงข่าวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. เข้าถึงเมื่อ 30 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก http://www.mots.go.th/mobile_detail.php?cid=56&nid=6716
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2554). **Tourism Investment in Thailand 2010**. เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <http://thai.tourismthailand.org/fileadmin/downloads/others/TAT.exe>
- กิตติ อริยานนท์. (2005) “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กรณีศึกษาอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- “จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(องค์การมหาชน).” (2546). พระราชกฤษฎีกา เล่ม 120, ตอนที่ 49 ก (2 มิถุนายน): 2-18.
- จารุพันธ์ จิระรัชนิรมย์. (2554). “พิสูจน์ฝีมือ ชุมพล ศิลปอาชา เร่งป้อนรายได้ท่องเที่ยวเพิ่ม 2 เท่า.” เดลินิวส์ (20 กันยายน): 6.
- จุมพล หนิมพานิช. (2552). การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชุติมา แสงสวัสดิ์. (2557). เจ้าหน้าที่พัฒนาพื้นที่พิเศษ พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร. สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม.
- ชูศักดิ์ วิทยากัด. (2554). การท่องเที่ยวกับการพัฒนา พินิจหลวงพระบางผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงใจ หล่อธนวนิชย์. (2550). “รัฐ ทุน ชุมชนกับการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างไทยกับญี่ปุ่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎี สาขาวิชาสหวิทยาการ วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ทศพร ศิริสัมพันธ์.(2539). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพวรรณ พุ่มมณี. (2557). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นพพร ศรีเกษตร. (2557). รองประธานกลุ่มประมงเทศบาลบางละมุง พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง. สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม.
- บริบูรณ์ ปัญจศิริ. (2557). ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนนครชุม พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร. สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม
- ปองเลิศ เฉลิมศิริโรจน์. (2557). ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย พื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร. สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2555). รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ.1970 – ค.ศ. 1980). พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูวนิดา คุณผลิน. (2550). “การบริหารการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครแบบบูรณาการ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มณฑาวดี พูลเกิด. (2552). “การพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระเหนือ.
- รวีวงศ์ ศรีทองรุ่ง.(2553). “ยุทธศาสตร์การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง.” วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 30, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 83 – 96.
- เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : บริษัท บพิศการพิมพ์ จำกัด
- วศิน โรจยารุณ. (2558). **ท่องเที่ยวไทย...ครั้งหลังหวังพลิกเกม ?**. เข้าถึงเมื่อ 2 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/DocLib_/article24_06_14.pdf
- วันดี ประกอบธรรม. (2557). ประธานชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตะเลียบเตี้ย พื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง. สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม.
- ศรายุทธ ผลโพธิ์. (2549). “การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำ: กรณีศึกษา เส้นทางแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างกรุงเทพมหานครถึงพระนครศรีอยุธยา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพืชสวน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม. (2555). **จับกระแส Rio+20 คู่สังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม.
- สมหวัง สวัสดิ์มงคล. (2557). เลขานุการชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนห้วยใหญ่ พื้นที่พิเศษ เมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง. สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม.
- สรณะ [นามแฝง]. (2555). **ททท. ชูแนวคิด 7 Green คว่ำรางวัลนานาชาติ**. เข้าถึงเมื่อ 25 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaipost.net/tabloid/130512/56722>
- สุลัดดา ศรีติลาวัฒน์. (2557). ผู้อำนวยการสำนักงาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพัทยา. สัมภาษณ์, 8 ธันวาคม.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2555ก). **แผนแม่บทบูรณาการ การบริหารพัฒนาพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย – กำแพงเพชร**. กรุงเทพฯ: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
- _____. (2555ข). “รายงานประจำปี 2555.” องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
- _____. (2556ก). **แผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556**. เข้าถึงเมื่อ 13 เมษายน. เข้าถึงได้จาก www.dasta.or.th/uploadAbout_Plan_Organize1FileUpload17_4753.pdf
- _____. (2556ข). “แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี.” สำนักงานพื้นที่พิเศษ เมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
- _____. (2556ค). “รายงานผลการสำรวจความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่พิเศษต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม.” สำนักบริหารยุทธศาสตร์ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
- _____. (2557ก). “เป้าหมายการดำเนินงานของ อพท. กับ 6 พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.” องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
- _____. (2557ข). **แผนแม่บทการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเมืองพัทยาและพื้นที่เชื่อมโยง**. เข้าถึงเมื่อ 30 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.dasta.or.th/dastaarea3/th/511/514.html>
- _____. (2558). **รายงานประจำปี 2556**. เข้าถึงเมื่อ 4 พฤษภาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.dasta.or.th/attachments/article/1799/Annual%20Report%20DASTA%202013.pdf>
- อนุสรณ์ ลีมมณี. (2558). **รัฐ สังคม และการเปลี่ยนแปลง: การพิจารณาในเชิงอำนาจ นโยบาย และเครือข่ายความสัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์

ภาษาอังกฤษ

- Babbie, Earl. (2001). **The Practice of Social Research**. 9th ed. Belmont: Wadsworth/Thomson Learning.
- Best, John W. (1981). **Research in Education**. New Jersey: Englewood Cliffs Prentice - Hall.
- Bishop, Pam. (2010). "Multi-Site Case Study." In **Encyclopedia of case study research**, 587-590. Edited by Albert J. Mills, Gabrielle Durepos and Elden Wiebe. California: SAGE Publications.
- Butowski, Leszek. (2012). "Sustainable Tourism – A Model Approach." In **Visions for Global Tourism Industry – Creating and Sustaining Competitive Strategies**, 6. Edited by Murat Kasimoğlu. Rijeka: InTech.
- Chami, Cyril August. (2002) "Sustainable tourism development: A comparison between Tanzania and Kenya." Ph.D. Dissertation, Agricultural and Resource Economics, Faculty of Graduate Studies and Research, University of Alberta.
- Creswell, John W. (2007). **Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches**. 2nd ed. California: SAGE Publications.
- Denzin, N. K. (1978). **The research act: Theoretical introduction to sociological method**. 2nd ed. New York: Mc Graw Hill Book company.
- Dunn, William N. (2008). **Public policy analysis: an introduction**. 4th ed. New Jersey : Pearson Education.
- Edgell, Sr., David L., Allen, Maria DelMastro and others. (2008) **Tourism Policy and Planning Yesterday Today and Tomorrow**. Oxford: Elsevier.
- Fennell, David. (2008). **Ecotourism**. 3rd ed. New York: Routledge
- Global Sustainable Tourism Council. (2013). **Global Sustainable Tourism Criteria for Destinations**. Accessed April 12. Available from <http://www.gstcouncil.org/en/gstc-criteria/criteria-for-destinations.html>
- Goeldner, Charles R. and Ritchie, J.R. Brent. (2012). **Tourism : principles, practices, philosophies**. 12th ed. New York : John Wiley & Sons.

- Greenhalgh, Trisha. and others (2008). **Introduction of shared electronic records: multi-site case study using diffusion of innovation theory**. Accessed March 24. Available from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3269664/>
- Harms, Erika. (2010). "Sustainable Tourism: From Nice to Have to Need to Have." In **Trends and Issues in Global Tourism 2010**, 111-116. Edited by Roland Conrady and Martin Buck.
- Hemphill, J. K. and C. M. Westie. (1950). "The Measurement of Group Dimensions." **Journal of Psychology** 29 (April): 325-342.
- Henry, Nicholas. (2010). **Public Administration and Public Affairs**. 11th. New Jersey: Pearson Education.
- Holden, Andrew. (2008). **Environment and tourism**. 2nd ed. New York: Routledge.
- James Rebecca C. (2010). "A MULTI-SITE CASE STUDY: ACCULTURATING MIDDLE SCHOOLS TO USE DATADRIVEN INSTRUCTION FOR IMPROVED STUDENT ACHIEVEMENT." Ph.D. dissertation, Educational Leadership and Policy Studies, Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Le, Yen Hai. (2005) "Perceptions of Vietnamese tourism businesses toward the adoption of sustainable tourism practices." Ph.D. Dissertation, Natural Resources, College of Graduate Studies University of Idaho.
- Leslie, David, ed. (2009). **Tourism Enterprises and Sustainable Development**. New York: Routledge.
- Majchrzak, Ann. and Markus, M. Lynne. (2014). **Methods for Policy Research: taking socially responsible action**. 2nd ed. Los Angeles: SAGE Publications.
- Mak, James. (2008). **Developing a dream destination : tourism and tourism policy planning in Hawai'i**. Honolulu: University of Hawai'i Press
- McKercher, Bob. (2003). "SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT – GUIDING PRINCIPLES FOR PLANNING AND MANAGEMENT." Paper presentation to the National Seminar on Sustainable tourism Development, Bishkek, Kyrgystan, November 5 – 9

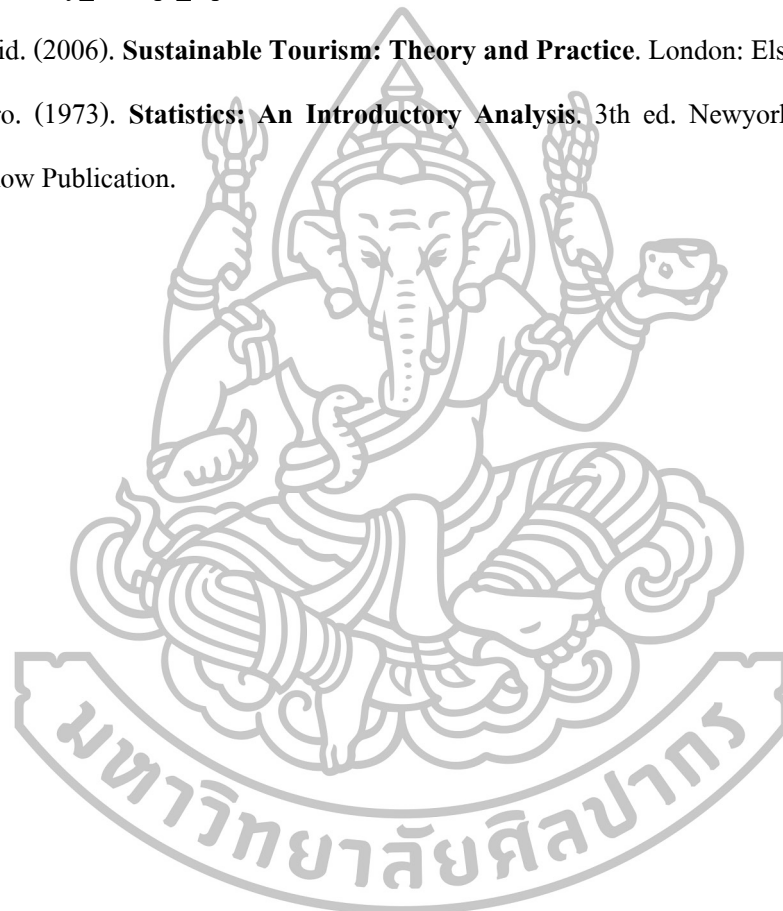
- Miller, Graham. and Twining-Ward, Louise. (2005). **Monitoring for a sustainable tourism transition: the challenge of developing and using indicators**. Oxfordshire: CABI Publishing
- Mowforth, Martin, and Munt, Lan. (2006) "Tourism and Sustainability." In **Sustainable Tourism**, 346-415. Edited by Stephen Page and Joanne Connell. London: Routledge.
- Patterson, Trista Maj. (2005) "The Ecological Economics of Sustainable Tourism; Local versus Global Ecological Footprints in Val Di Merse, Italy." Ph.D. Dissertation, Ecological Economics, Graduate School, University of Maryland.
- Saarinen, Jarkko. (2006) "Traditions of Sustainability in Tourism Studies." In **Sustainable Tourism**, 313-333. Edited by Stephen Page and Joanne Connell. London: Routledge.
- Sharpley, Richard. (2009). **Tourism Development and the Environment: Beyond Sustainability?**. London: Earthscan,.
- Slinger, Vanessa Anne Vere. (2002) "Ecotourism in a small Caribbean island: Lessons learned for economic development and nature preservation." Ph.D. Dissertation, Geography, Graduate School, University of Florida.
- Telfer, David J. and Sharpley, Richard. (2008). **Tourism and Development in the Developing World**. New York: Routledge
- Timur, Seldjan. (2005) "A network perspective of stakeholder relationships in the context of sustainable urban tourism." Ph.D. Dissertation, Tourism Management, Haskayne School of Business, University of Calgary.
- UNWTO. (2004) "Sustainable Development of Tourism Conceptual Definition." In **Sustainable Tourism**, 311-312. Edited by Stephen Page and Joanne Connell. London: Routledge.
- UNWTO. (2011). **Tourism Policy**. Accessed September 20. Available from <http://cooperation.unwto.org/en/technical-product/tourism-policy>
- UNWTO. (2012). **World Tourism Barometer Volume 10 July**. Accessed December 5. Available from http://www.benchevents.commarket_intelUNWTO_Barom12_04_July.pdf

UNWTO. (2012). **Turning One billion Tourists in to One billion Opportunities**. Accessed April 12. Available from http://dtxqt4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_1billion_infographic.pdf

UNWTO. (2015). **World Tourism Barometer Volume 13 January**. Accessed June 5. Available from http://dtxqt4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_barom15_01_january_excerpt_1.pdf

Weaver, David. (2006). **Sustainable Tourism: Theory and Practice**. London: Elsevier Ltd.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3th ed. Newyork : Harper and Row Publication.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม (สำหรับประชาชนเจ้าของพื้นที่)

เรื่อง

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

เรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ด้วยข้าพเจ้า นายธนิต แสงกระจ่าง นิสิตปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ขณะนี้อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุณอรณณ์เลิศ อาจารย์ ดร.ลุย วิระนาวิน และพันตำรวจเอก รongศาสตราจารย์ ดร.นพรุจ ศักดิ์ศิริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในกรณีนี้ท่านได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้

ความคิดเห็นของท่านมีความสำคัญและมีคุณค่าสำหรับงานวิจัยนี้เป็นอย่างยิ่ง ข้อมูลที่รวบรวมได้ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิเคราะห์และเสนอผลในภาพรวมเท่านั้น ผู้ตอบจะไม่ได้รับผลกระทบจากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริงและตามความรู้ที่แท้จริงของท่านให้ครบทุกข้อคำถาม เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งต้องแล้วเสร็จภายในเดือนมีนาคมนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านส่งแบบสอบถามคืนภายในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นายธนิต แสงกระจ่าง

ผู้วิจัย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย
2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 6 ตอน ประกอบด้วย
 - 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว
 - 2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
 - 2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว
 - 2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม
 - 2.6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมข้อมูลลงในช่องว่าง และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องหน้าข้อความที่เป็นจริงและเติมตัวเลขลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ 20 – 29 ปี 30 – 39 ปี
 40 – 49 ปี 50 – 59 ปี
 60 ปีขึ้นไป
3. อาชีพ ข้าราชการ พนักงานของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 พนักงานบริษัทเอกชน ประกอบอาชีพอิสระ / ธุรกิจส่วนตัว
 นักเรียน นักศึกษา เกษตรกร
 เกษียณอายุ / ไม่ประกอบอาชีพ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
4. ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อนุปริญญา/ปวส./ปวท.
ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

5. ท่านเป็นผู้ประกอบการกิจการสำหรับการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว

ใช่ ไม่ใช่

6. รายได้ที่เกิดจากการขายสินค้าชุมชนหรือการบริการแก่นักท่องเที่ยวต่อเดือน

น้อยกว่า 5,000 บาท 5,001 – 10,000 บาท 10,001 – 15,000 บาท

15,001 – 20,000 บาท 20,001 – 25,000 บาท สูงกว่า25,000 บาท

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

7. จำนวนชนิดของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ชุมชนของท่านผลิตได้

1 – 2 ชนิด

3 – 4 ชนิด

5 – 6 ชนิด

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. จำนวนชนิดของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่นำออกจำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว

1 – 2 ชนิด

3 – 4 ชนิด

5 – 6 ชนิด

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. จำนวนชนิดของการบริการท่องเที่ยว เช่น บ้านพัก ร้านอาหารที่ชุมชนของท่านนำออกให้บริการ

1 – 2 ชนิด

3 – 4 ชนิด

5 – 6 ชนิด

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

10. ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวของชุมชน

ดำเนินงานดีและเหมาะสมแล้ว ดำเนินงานดีแต่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

ควรปรับปรุงการดำเนินงาน ดำเนินงานผิดพลาดและควรปรับปรุงแก้ไขอย่างยิ่ง

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว

คำชี้แจง ขอให้พิจารณารายการข้อคำถาม และ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่ระดับความคิดเห็นมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น

4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น

3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น

2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น

1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น

ข้อคำถาม

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
1	เอกสารรายการแสดงสถานที่ท่องเที่ยวจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวให้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม					
2	แหล่งท่องเที่ยวมีการวางข้อกำหนดเรื่องการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การกำหนดเวลาเปิดปิด อย่างเหมาะสม					
3	แหล่งท่องเที่ยวนี้สามารถการเข้าถึงได้สำหรับทุกคน					
4	มาตรฐานสร้างความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว เช่น วางแผนการพัฒนา 5 ปี มีข้อห้ามและกำกับดูแลเรื่องการสร้างมลภาวะแก่แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม					
5	มาตรการรักษาความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวได้มาตรฐาน					
6	ข้อกำหนดเกี่ยวกับภาวะวิกฤติ เช่น ภัยธรรมชาติ อาชญากรรม ต่อนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขาดแคลนหรือล้นเกินของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม					
7	แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมในการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน เช่น อุบัติเหตุต่อนักท่องเที่ยว					
8	การส่งเสริมและโฆษณาเกี่ยวกับ สินค้า บริการ ที่สร้างความยั่งยืนเช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง ขอให้พิจารณารายการข้อความ และ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่ระดับความคิดเห็นมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น

4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น

3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น

2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น

1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น

ข้อความ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
1	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการอนุรักษ์พลังงานที่เหมาะสม					
2	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการจัดการการใช้น้ำที่เหมาะสม					
3	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบจัดการความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างเหมาะสม					
4	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบจัดการคุณภาพน้ำที่เหมาะสม					
5	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบกำจัดน้ำเสียที่เหมาะสม					
6	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบจัดการขยะที่เหมาะสม					
7	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบป้องกันมลภาวะทางเสียงและทางแสงที่ได้มาตรฐาน					
8	แหล่งท่องเที่ยวเน้นการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเป็นหลัก					
9	นักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแก่แหล่งท่องเที่ยวได้					

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว
คำชี้แจง ขอให้พิจารณารายการข้อความ และ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่ระดับความคิดเห็นมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น

4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น

3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น

2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น

1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น

ข้อความ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
1	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการรายงานผลประกอบการต่อสาธารณะ					
2	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการสร้างอาชีพให้แก่ชุมชนท้องถิ่น					
3	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน					
4	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น					
5	ชุมชนของท่านร่วมกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว					
6	ชุมชนทราบเรื่อง โอกาส ความท้าทายทางธุรกิจจากการท่องเที่ยว					
7	ชุมชนทราบถึงความสำคัญของการสร้างความยั่งยืนให้กับแหล่งท่องเที่ยว					
8	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดวางการหาประโยชน์ในทางที่ผิดจากการท่องเที่ยว เช่น การค้าบริการทางเพศ					
9	แหล่งท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนและพัฒนาชุมชน					
10	แหล่งท่องเที่ยวสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชนและเน้นการค้าที่เป็นธรรม					

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม

คำชี้แจง ขอให้พิจารณารายการข้อความ และ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่ระดับความคิดเห็นมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น	4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น
3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น	2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น	

ข้อความ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
1	การปกป้องและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม					
2	ระบบการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างความเข้าใจที่ดีเรื่องสังคม และวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวเหมาะสมดี					
3	แนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวเหมาะสมดี					
4	การปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสมดี					
5	เอกสารข้อมูลที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในหลายภาษา					
6	แหล่งท่องเที่ยวแสดงความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน					
7	นักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยการพัฒนาชุมชน					
8	นักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว					

ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

คำชี้แจง ขอให้พิจารณารายการข้อความ และ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่ระดับความคิดเห็นมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น	4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น
3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น	2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับข้อความนั้น	

แบบสอบถาม (สำหรับนักท่องเที่ยวนัก)

เรื่อง

การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

เรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ด้วยข้าพเจ้า นายธนิต แสงกระจ่าง นิสิตปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ขณะนี้อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุณารมณเลิศ อาจารย์ ดร.ลุง วิระนาวัน และพันตำรวจเอก รองศาสตราจารย์ ดร.นพรุจ ศักดิ์ศิริ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ท่านได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้

ความคิดเห็นของท่านมีความสำคัญและมีคุณค่าสำหรับงานวิจัยนี้เป็นอย่างยิ่ง ข้อมูลที่รวบรวมได้ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิเคราะห์และเสนอผลในภาพรวมเท่านั้น ผู้ตอบจะไม่ได้รับผลกระทบจากการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ดังนั้นจึงใคร่ขอ**ความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามตามสภาพที่เป็นจริงและตามความรู้สึกที่แท้จริงของท่านให้ครบทุกข้อคำถาม** เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งต้องแล้วเสร็จภายในเดือนมีนาคมนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านส่งแบบสอบถามคืนภายในวันที่ **31 มกราคม พ.ศ. 2558**

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

นายธนิต แสงกระจ่าง

ผู้วิจัย

คำชี้แจง

3. แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย

4. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 6 ตอน ประกอบด้วย

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม

4.5 ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว

4.6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเติมข้อมูลลงในช่องว่าง และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องหน้าข้อความที่เป็นจริงและเติมตัวเลขลงในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

20 – 29 ปี

30 – 39 ปี

40 – 49 ปี

50 – 59 ปี

60 ปีขึ้นไป

3. อาชีพ

ข้าราชการ พนักงานของรัฐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ

พนักงานบริษัทเอกชน

ประกอบอาชีพอิสระ / ธุรกิจส่วนตัว

นักเรียน นักศึกษา

เกษตรกร

เกษียณอายุ / ไม่ประกอบอาชีพ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.

อนุปริญญา/ปวส./ปวท.

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

5. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสำหรับการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง

- น้อยกว่า 5,000 บาท 5,001 – 7,500 บาท
 7,501 – 10,000 บาท 10,001 – 12,500 บาท
 12,501 – 15,000 บาท สูงกว่า 15,000 บาท
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. จำนวนวันเฉลี่ยที่ใช้ในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

- 1 – 2 วัน 3 – 4 วัน
 5 – 6 วัน อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

7. จำนวนการท่องเที่ยวต่อระยะเวลา 1 ปี

- 1 – 2 ครั้ง 3 – 4 ครั้ง
 5 – 6 ครั้ง อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. เหตุผลสนใจในการท่องเที่ยวของท่าน

- พักผ่อนหย่อนใจ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
 ศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิต บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว

คำชี้แจง ขอให้พิจารณารายการข้อความ และ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่ระดับความคิดเห็นมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความนั้น 4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น
 3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความนั้น

ข้อคำถาม

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
1	เอกสารรายการแสดงสถานที่ท่องเที่ยวจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวให้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม					
2	แหล่งท่องเที่ยวมีการวางข้อกำหนดเรื่องการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว เช่น การกำหนดเวลาเปิดปิด อย่างเหมาะสม					
3	แหล่งท่องเที่ยวนี้สามารถการเข้าถึงได้สำหรับทุกคน					
4	มาตรฐานสร้างความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว เช่น วางแผนการพัฒนา 5 ปี มีข้อห้ามและกำกับดูแลเรื่องการสร้างมลภาวะแก่แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม					
5	มาตรการรักษาความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวได้มาตรฐาน					
6	ข้อกำหนดเกี่ยวกับภาวะวิกฤติ เช่น ภัยธรรมชาติ อาชญากรรม ต่อนักท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่ขาดแคลนหรือล้นเกินของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม					
7	แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมในการรับมือกับเหตุฉุกเฉิน เช่น อุบัติเหตุต่อนักท่องเที่ยว					
8	การส่งเสริมและ โฆษณาเกี่ยวกับ สินค้า บริการ ที่สร้างความยั่งยืนเช่น ผลิตภัณฑ์ชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง ขอให้พิจารณารายการข้อคำถาม และ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่ระดับความคิดเห็นมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความนั้น

4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น

3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น

2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น

1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความนั้น

ข้อคำถาม

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
1	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการอนุรักษ์พลังงานที่เหมาะสม					
2	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการจัดการการใช้น้ำที่เหมาะสม					
3	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบจัดการความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างเหมาะสม					
4	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบจัดการคุณภาพน้ำที่เหมาะสม					
5	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบกำจัดน้ำเสียที่เหมาะสม					
6	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบจัดการขยะที่เหมาะสม					
7	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบป้องกันมลภาวะทางเสียงและทางแสงที่ได้มาตรฐาน					
8	แหล่งท่องเที่ยวเน้นการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเป็นหลัก					
9	นักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแก่แหล่งท่องเที่ยวได้					

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม
คำชี้แจง ขอให้พิจารณารายการข้อคำถาม และ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่ระดับความคิดเห็นมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความนั้น

4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น

3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น

2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น

1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความนั้น

ข้อคำถาม

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
1	การปกป้องและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม					
2	ระบบการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างความเข้าใจที่ดีเรื่องสังคม และวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวเหมาะสมดี					
3	แนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวเหมาะสมดี					
4	การปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเหมาะสมดี					
5	เอกสารข้อมูลที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในหลายภาษา					
6	แหล่งท่องเที่ยวแสดงความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน					
7	นักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยการพัฒนาชุมชน					
8	นักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว					

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว
คำชี้แจง ขอให้พิจารณารายการข้อคำถาม และ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพ
 ความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่
 ระดับความคิดเห็นมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความนั้น	4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น
3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น	2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น
1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความนั้น	

ข้อคำถาม

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
1	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นนี้สร้างความประทับใจมากแก่ท่าน					
2	การเอาใจเขามาใส่ใจเราเรื่องค่าบริการท่องเที่ยว การค้าของที่ระลึกจากแหล่งท่องเที่ยวไม่เคยเกิดขึ้นในชุมชนนี้					
3	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นนี้มีการสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้แก่ท่าน					
4	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการรับฟังความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อปรับปรุงคุณภาพ					
5	ชุมชนสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวแก่ท่าน					
6	ชุมชนนี้เน้นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว					
7	ชุมชนนี้สร้างโอกาสทางธุรกิจจากการท่องเที่ยว โดยไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว					
8	ชุมชนเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อการสร้างประทับใจแก่นักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน					
9	ชุมชนสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวโดยไม่หาประโยชน์ในทางที่ผิดจากการท่องเที่ยวเช่นการขายบริการทางเพศ					
10	แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย					
11	แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้สามารถรองรับรถยนต์ที่เข้ามาใช้บริการได้อย่างเพียงพอ					
12	แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มีอาคารจอดรถไว้ให้บริการ					
13	แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มีที่พักรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ					
14	แหล่งท่องเที่ยวสนับสนุนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว					
15	แหล่งท่องเที่ยวสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวโดยเน้นการค้า ของที่ระลึกอย่างเป็นธรรม					

ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว

คำชี้แจง ขอให้พิจารณารายการข้อคำถาม และ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและความคิดเห็นของท่านมากที่สุด เกี่ยวกับการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยว โดยที่ระดับความคิดเห็นมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความนั้น

4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้น

3 หมายถึง ไม่แน่ใจกับข้อความนั้น

2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น

1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยมากที่สุดกับข้อความนั้น

ข้อคำถาม

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ท่านทราบและเข้าใจยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนี้					
2	ท่านมีส่วนร่วมกับองค์กรต่าง ๆ เพื่อจัดการการท่องเที่ยว					
3	ท่านมีส่วนร่วมการกำกับติดตามตรวจสอบผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยวเป็นประจำ					
4	ท่านติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ					
5	ท่านร่วมกิจกรรมการรับฟังความคิดเห็นเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ					
6	ท่านตอบแบบสอบถามหรือให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นประจำ					
7	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น การทำความสะอาดเป็นประจำ					

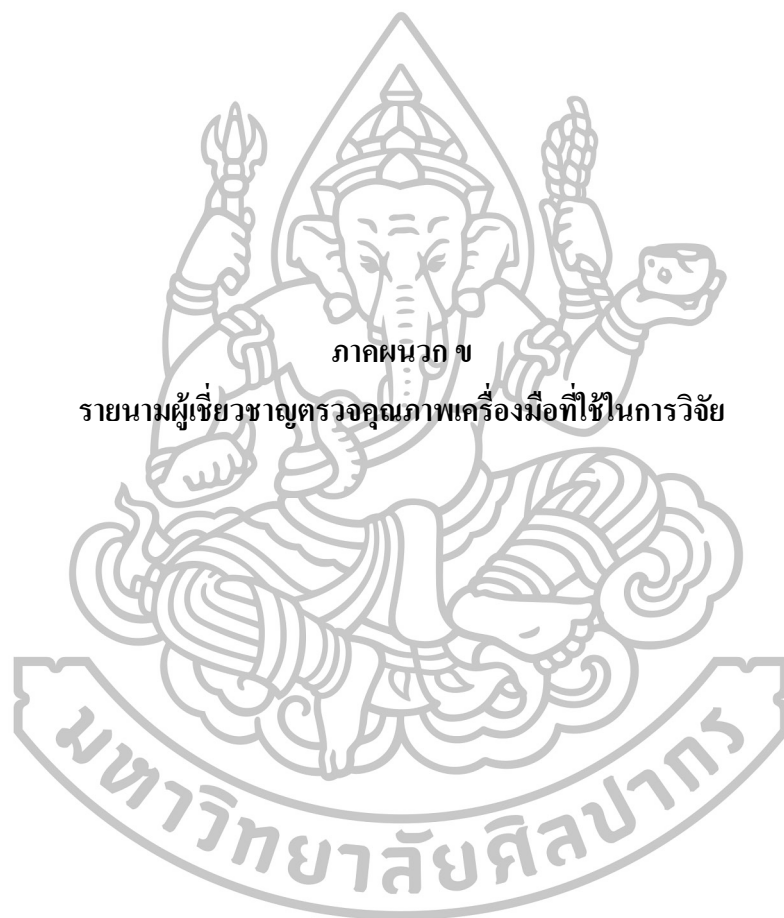
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเรื่องการพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวแห่งนี้ให้มีความยั่งยืน

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย วิทยานิพนธ์เรื่อง
“การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย”

1. รองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ สุขวิรัช
รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. รองศาสตราจารย์ จงลักษณ์ ช่างปลื้ม
รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. อาจารย์ ดร. ประนอม การชะนันท์
อาจารย์ประจำหลักสูตรวัฒนธรรมศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
4. อาจารย์ ดร. สุนทร เทียนงาม
อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง สุพรรณบุรี
5. อาจารย์ ดร. ไพริน เวชัญญะกุล
อาจารย์ประจำ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการบริการ)
โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบประเมินรับรองและยืนยันผลการวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบประเมินรับรอง และยืนยันผลการวิจัย วิทยานิพนธ์เรื่อง
 “การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย”

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ โสภภาพรรณ อมตะเดชะ
 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ(องค์การ
 มหาชน)อดีตกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2 สมัย
2. นาง อรสา คุณวัฒน์
 อดีตคณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผล กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
3. นาง ศิริกุล กสิวิวัฒน์
 รองผู้อำนวยการ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
 (องค์การมหาชน)
4. นาย สุเทพ เกื้อสังข์
 ผู้อำนวยการสำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการ
 ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)
5. อาจารย์ ดร. ไพริน เวชัญญะกุล
 อาจารย์ประจำ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการบริการ)
 โรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ภาคผนวก ง

หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) / 7332

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

23 ธันวาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ สุขวิรัช

ด้วย นายธนิศ แสงกระจ่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย" มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ โพธิ์ทศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) / ๒๕๕๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

23 ธันวาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ จงลักษณ์ ช่างปลื้ม

ด้วย นายธนิต แสงกระจ่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย" มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ โฟวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.0-3421-8788

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) / 7339

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

23 ธันวาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ประนอม การชะนันท์

ด้วย นายธนิต แสงกระจ่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย" มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจ เครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความ อนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ โพธิ์ยศศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.0-3421-8788

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) / 7340

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

23 ธันวาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.สุนทร เทียนงาม

ด้วย นายธนิศ แสงกระจ่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย” มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ โพธิ์ทอง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) / 7341

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

23 ธันวาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ไพริน เวชธัญญะกุล

ด้วย นายธนิศ แสงกระจ่าง นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย” มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ โพธิ์ยศศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.0-3421-8788

ภาคผนวก จ

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแบบสอบถาม

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

ข้อคำถาม

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
1	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการอนุรักษ์พลังงานที่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
2	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการจัดการการใช้น้ำที่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
3	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบจัดการความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้น้ำระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างเหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
4	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบจัดการคุณภาพน้ำที่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
5	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบกำจัดน้ำเสียที่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
6	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบจัดการขยะที่เหมาะสม	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
7	แหล่งท่องเที่ยวมีระบบป้องกันมลภาวะทางเสียงและทางแสงที่ได้มาตรฐาน	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
8	แหล่งท่องเที่ยวเน้นการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเป็นหลัก	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
9	นักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแก่แหล่งท่องเที่ยวได้	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการด้านทรัพยากรทาง สังคม และวัฒนธรรม

ข้อคำถาม

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	ประมาณค่า ความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
1	การปกป้องและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม	0	0	1	1	1	0.6	ใช้ได้
2	ระบบการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยสร้าง ความเข้าใจที่ดีเรื่องสังคม และวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เหมาะสมดี	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
3	แนวปฏิบัติเพื่อสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว เหมาะสมดี	1	0	1	1	1	0.8	ใช้ได้
4	การปกป้องและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของแหล่ง ท่องเที่ยวเหมาะสมดี	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
5	เอกสารข้อมูลที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในหลายภาษา	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
6	แหล่งท่องเที่ยวแสดงความเคารพต่อทรัพย์สินทางปัญญา ของชุมชน	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
7	นักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยการพัฒนา ชุมชน	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
8	นักท่องเที่ยวสามารถเป็นอาสาสมัครและช่วยอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้

4. ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาเยือน และนักท่องเที่ยว

ข้อคำถาม

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	ประมาณค่า ความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
1	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นนี้สร้างความประทับใจมากแก่ท่าน	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
2	การเอาใจใส่เปรียบเรื่องการบริการท่องเที่ยว การค้าของที่ระลึกจากแหล่งท่องเที่ยวไม่เคยเกิดขึ้นในชุมชนนี้	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
3	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นนี้มีการสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้แก่ท่าน	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
4	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการรับฟังความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อปรับปรุงคุณภาพ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
5	ชุมชนสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวแก่ท่าน	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
6	ชุมชนนี้นั้นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
7	ชุมชนนี้สร้างโอกาสทางธุรกิจจากการท่องเที่ยว โดยไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
8	ชุมชนเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อการสร้างประทับใจแก่นักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
9	ชุมชนสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวโดยไม่หาประโยชน์ในทางที่ผิดจากการท่องเที่ยวเช่นการขายบริการทางเพศ	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
10	แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย	0	1	1	1	1	0.8	ใช้ได้
11	แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้สามารถรองรับรถยนต์ที่เข้ามาใช้บริการได้อย่างเพียงพอ	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
12	แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มีอาคารจอดรถไว้ให้บริการ	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
13	แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้มีที่พักรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
14	แหล่งท่องเที่ยวสนับสนุนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
15	แหล่งท่องเที่ยวสร้างความประทับใจด้วยการค้าของที่ระลึกอย่างธรรมชาติ	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้

6. ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว

ข้อคำถาม

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	ประมาณค่าความคิดเห็นของ ผู้ทรงคุณวุฒิ					ค่า IOC	แปล ผล
		1	2	3	4	5		
1	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการรายงานผลประกอบการต่อสาธารณะ	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
2	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการสร้างอาชีพให้แก่ชุมชนท้องถิ่น	1	1	1	1	1	1	ใช้ได้
3	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
4	แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนท้องถิ่น	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
5	ชุมชนของท่านร่วมกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
6	ชุมชนทราบเรื่อง โอกาส ความท้าทายทางธุรกิจจากการท่องเที่ยว	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
7	ชุมชนทราบถึงความสำคัญของการสร้างความยั่งยืนให้กับแหล่งท่องเที่ยว	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
8	ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดวางแผนการหาประโยชน์ในทางที่ผิดจากการท่องเที่ยว เช่น การค้าบริการทางเพศ	0	0	1	1	1	0.6	ใช้ได้
9	แหล่งท่องเที่ยวช่วยสนับสนุนและพัฒนาชุมชน	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้
10	แหล่งท่องเที่ยวสนับสนุนผู้ประกอบการของชุมชนและเน้นการค้าที่เป็นธรรม	-1	1	1	1	1	0.6	ใช้ได้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายธนิต แสงกระจ่าง
 ที่อยู่ 246/1 ซอยสะพานขวา แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ
 ที่ทำงาน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง สุพรรณบุรี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2541 สำเร็จการศึกษา ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์
 จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ
 พ.ศ. 2545 สำเร็จการศึกษา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์
 จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ
 พ.ศ. 2553 เข้าศึกษาต่อหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2553 – ปัจจุบัน พนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่ง อาจารย์ สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และ
 สังคมศาสตร์ (ปฏิบัติงานที่ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง สุพรรณบุรี)
 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

